

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 454
Παρασκευή
14 Δεκεμβρίου 1991
Δρχ. 200

Καταλήψεις εξ απήνης

Ο ανακριτής
τύρου θα προσφέρει

άλλοθι στη
καισύννη και τους
πολιτικούς;

Αντιτρομοκρα-
τικός νόμος: Το
ρόσημα της
ουσίας

Ο προϋπολογισμός
ς πενίας και της
άλυσης

Υπάρχει ελληνική
ωτερική πολιτική;

Δεν πρέπει να τα
παρατήσουμε στη
μέση όπως έκαναν
οι καθηγητές μας.
Οι καθηγητές; Δεν
μας λογαριάζουν και
πολύ. Όχι, δεν
διαμαρτυρόμαστε
μόνο για τη
δικαιολόγηση των
απουσιών. Τι
σχολειό είναι αυτό;
Για να περνά ο
καιρός ως τις
εξετάσεις και να
προετοιμαζόμαστε
γι' αυτές. Το

σχολειό δεν μας λέει τίποτε. Δεν θα σταματήσουμε
όμως. Καθαρίζουμε το σχολειό, έχουμε μουσικό
συγκρότημα, θα ζωγραφίσουμε τους τοίχους.
Τα Χριστούγεννα; θα στολίσουμε το δέντρο στην
αυλή του σχολείου μας...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΦΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – Τηλ. 36.02.007

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Τζαίημς Τζόυς

ΚΕΦΡΟΣ

ΟΔΥΣΣΕΑΣ Τζαίημς Τζόυς

Μετάφραση
Σωκράτης Καψάσκης

Ο Οδυσσέας είναι ο απολογισμός μιας μοναδικής μέρας, της 16 Ιουνίου 1904. Ο χώρος είναι συγκεκριμένος, το Δουβλίνο. Ένας πολίτης αυτής της πόλης, ο Λεοπόλδος Μπλουμ, ξυπνάει το πρωί και φεύγει για τη δουλειά του. Οι κοινωνικές, οι επαγγελματικές και οι συναισθηματικές υποχρεώσεις του καθυστερούν την επιστροφή του μέχρι τις πρώτες ώρες της επόμενης ημέρας.

Αυτή η αργοπορία επιστροφής δεν συνιστά τη μοναδική ομοιότητα με το αρχαϊκό του πρότυπο.

Η δράση είναι ελάχιστη, όμως η τεχνική του «εσωτερικού μονόλογου» που επινοεί ο συγγραφέας για την έκθεση της αφήγησής του, του παρέχει τη δυνατότητα να σχολιάσει με ακρίβεια και με λεπτομέρειες όλο το πλέγμα των σχέσεων των προσώπων που λαμβάνουν μέρος σ' αυτό το σε μικρογραφία έπος. Ο μεσήλικας κύριος Μπλουμ, καθώς και ο νεαρός Στήβεν Ντένταλους (που παίζει το ρόλο του ομηρικού Τηλέμαχου), ανασυνθέτουν και επανεξετάζουν μέσα στους συλλογισμούς τους όλα τα προβλήματα που θίγει και ο Έλληνας ποιητής. Το ενδιαφέρον του σύγχρονου αναγνώστη εστιάζεται τόσο στις ομοιότητες του μύθου, όσο και στις διαφορές και στις ανατροπές του, οι οποίες τον βοηθούν στην εξαγωγή συμπερασμάτων κατ' αρχήν για μια σύγκριση του κόσμου μας με τον κλασικό κόσμο, και δεύτερον για την ανίχνευση της ηθικής και πνευματικής πορείας του σύγχρονου κόσμου μας μέσα στον οποίο ζούμε.

ΤΟ ΜΕΤΕΩΡΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΡΙΤΗ συνεχή φορά θα ασχοληθούμε και πάλι με το θέμα της καθαρσης, η οποία φαίνεται να έχει μεταβληθεί σε φάντασμα πλανώμενο στους διαδρόμους της πολιτικής και δικαστικής εξουσίας.

ΕΙΝΑΙ λυπηρό το γεγονός ότι ένα τέτοιο θέμα κρίσιμης και καθοριστικής σημασίας για τον πολιτικό βίο της χώρας, που δοκιμάζει την ηθική αντοχή και αξιοπιστία των θεσμών, έχει εμπλακεί στα διαδικαστικά γρανάζια επειδή ακριβώς υπεισέρχονται πολιτικές σταθμίσεις στους χειρισμούς του θέματος.

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ για χαριστική βολή στους θεσμούς που δίνεται στη βάση υπολογισμών που δεν έχουν τίποτα να κάνουν με την ομαλή πολιτική εξέλιξη και την επείγουσα ανάγκη εκκαθάρισης μιας πνιγερής ατμόσφαιρας στην οποία ακόμα αιωρούνται τα σωματίδια της ρύπανσης από μια περίοδο όπου η πολιτική εξουσία είχε απωλέσει κάθε φραγμό κάθε μέτρο. Και τώρα, σύμπασα η χώρα εφαρμόζει σε κάθε πεδίο την εφαρμοσθείσα στο παρελθόν πρακτική: «Έτσι έκαναν και οι άλλοι».

Ο κ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, έχει καταφέρει να δηλητηριάζει την πολιτική ζωή περιφρονώντας τους θεσμούς προσποιούμενος ότι αδιαφορεί για την τύχη του ενώ είναι τοις πάσι γνωστό ότι η έμμονη ιδέα του είναι η υποδικία του. Με την επίμονη περιφρόνηση της Δικαιοσύνης και τις υπεκφυγές του

επιδιώκει να δημιουργεί νέα δικονομικά προβλήματα και να εμπλέκει την Δικαιοσύνη στα διλήμματα των πολιτικών —να ανατρέπει δηλαδή τους όρους του παιχνιδιού και να μεταθέτει κατά το δοκούν ρόλους και υπευθυνότητες.

ΑΛΛΑ και «τα κόμματα της καθαρσης» ακολουθούν κατά πόδας τον κ. Παπανδρέου στην περιφρόνηση της Δικαιοσύνης. Την περιορίζουν, την ποδηγετούν και την εξευτελίζουν με τεχνάσματα, γνώμες και απόψεις που έχουν εμφανή χαρακτήρα αποκάλυπτης επέμβασης, ενώ υποκριτικά κόπτονται υπέρ της ανεξαρτησίας της· στην πραγματικότητα μεταθέτουν και αυτοί ρόλους και ευθύνες κατά το πρότυπο Παπανδρέου.

ΕΤΣΙ, στην ουσία, οι δήθεν ανεξάρτητοι δικαστές από την πλευρά τους σ υ ν τ ο ν ι ζ ο ν τ α ι στο πολιτικό παιχνίδι και σταθμίζουν εξονυχιστικά τις διακυμάνσεις του, αντί να κωφεύσουν απέναντι στις σειρήνες και να στηρίζουν σθεναρά το θεσμό.

ΑΥΤΗ η καθυπόταξη της δικαστικής εξουσίας στην πολιτική, η κατάργηση των σχετικών έστω διαχωριστικών γραμμών, δημιουργεί γενικότερους κινδύνους για το πολίτευμα ενισχύοντας την παντοδυναμία της εκτελεστικής εξουσίας.

ΑΥΤΟΣ ο διασυρμός των θεσμών και η κατάργηση κάθε συνταγματικής και πραγματικής διάκρισης των εξουσιών αν δεν είναι η διαιώνιση του αυταρχισμού τότε τι είναι; Και ποια εμπιστοσύνη μπορεί πλέον να έχει ο λαός στη Δικαιοσύνη, όταν η ίδια σκάβει το λάκκο της για να ενταφιάσει τα τελευταία υπολείμματα αξιοπιστίας και κύρους;

αντι

ΠΕΡΙ ΕΧΟ ΜΕΝΑ

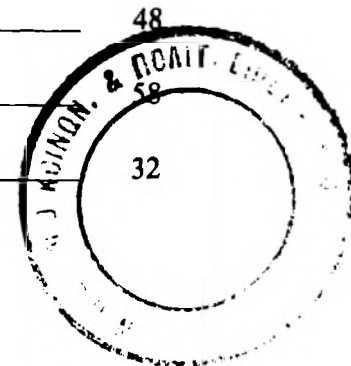
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 - TELEX: 214179 ANTI

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 17ος
- Τεύχος 454

Παρασκευή 14 Δεκεμβρίου 1990
δρχ. 200

ΚΟΛΠΟΣ: Το «Σουέζ» της Ουάσιγκτον	38
Β. ΚΑΠΕΤΑΝΓΙΑΝΝΗΣ, Ε. ΚΩΦΟΣ	
Η Βαλκανική πυριτιδαποθήκη	40
Στην Ίμβρο δολοφονούν	42
Α. ΜΠΙΣΤΗΣ	
ΚΥΠΡΙΑΚΟ: Περιμένοντας... τον Μπους	44
Α. ΤΑΡΤΑΝΟΓΛΟΥ	
ΟΖΑΛ: Επικίνδυνος για την Τουρκία	46
Τ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	
ΛΕΧ ΒΑΛΕΣΑ: Ο άνθρωπος του Γκντανσκ στο Μπελβεντέ-ρε	48
ΧΡ. ΜΠΟΤΣΟΓΛΟΥ	
Σκέψεις για τη ζωγραφική του Ασάντουρ Μπαχαριάν	50
Κ. ΜΑΡΔΑΣ	
Ο δεκαπεντάλογος του πυρηνικού ...τσιλιαδόρου	32

ΦΑΚΕΛΟΣ: ΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ	
Εξήγηση με μαθητές, ρεπορτάζ, έρευνα: Γ. Φλώρος,	
Ν. Χίος, Κ.Β.	14
Ιονωνική ευθύνη και αγώνας ενάντια στα ναρκωτικά	22
ΕΠΟΡΤΕΡ	
Ι. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ: Ο εμφύλιος του ΚΚΕ	24
Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ	
Ισσηγή της πολιτικής δικαιοσύνης	26
Α.Π. ΠΕΓΙΑΔΗΣ	
Κάταξη της τρομοκρατίας ή των ατομικών δικαιωμάτων;	28
Γ. ΜΑΡΔΑΣ	
Δεκαπεντάλογος του πυρηνικού ...τσιλιαδόρου	32
Γ. ΑΝΤΩΝΑΚΟΣ	
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Πειράματα με την κοινωνική ανοχή	34
Γ. ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΣ	

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΑΘΗΝΩΡ

Από τις καταλήψεις στους «σκευωρούς»...	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ	10
ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΤΗΣ ΙΣΙΔΩΡΑΣ	12
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ: Μ. Θεοδοσοπούλου, Αλ. Ξύδης,	
Ελ. Koscielak, Ελ. Χουζούρη, Χρ. Τσανάκας, Κάτοικος	
Αγίου Όρους	52
ΒΙΒΛΙΟ	62
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	65

Από τις καταλήψεις στους «σκευωρούς»...

ΚΑΙ, ΞΑΦΝΙΚΑ, ενώ οι καταλήψεις συνεχίζονταν και η θέση του υπουργού Παιδείας Β. Κοντογιαννόπουλου χαρακτηριζόταν «επισφαλής» (αναζητήσατε ΟΝΝΕΔ, αλλά και συναδέλφους υπουργούς ή υφυπουργούς...), προέβαλε η ευδία. Αφορμή στάθηκε η συνάντηση του πρωθυπουργού με αντιπροσωπεία του Συνασπισμού (Γρ. Φαράκος - Γρ. Γιάνναρος - Θ. Βλάχος), στα πλαίσια της οποίας ένας ευδιάθετος Μητσοτάκης διαβεβαίωσε πως τα προεδρικά διατάγματα δεν θα ισχύσουν για το πρώτο τρίμηνο του 1991, ότι είναι έτοιμος να συζητήσει «ενδεχομένως και ορισμένες ατέλειές τους», ότι η κυβέρνηση «πρέπει να υποβάλει το ταχύτερο τις προτάσεις της για το γενικότερο πρόβλημα της παιδείας», ότι οι καταλήψεις «δεν ενεργούν υπό καθοδήγηση» και ότι —κοντολογίς— η κυβέρνηση είναι πρόθυμη για ένα ευρύτατο κοινωνικό διάλογο με όλους τους φορείς αλλά και με όλα τα πολιτικά κόμματα. «Εννοείτε και με το ΠΑΣΟΚ;» —ρώτησε ένας δημοσιογράφος. Και η πρωθυπουργική απάντηση: «Ευχαρίστως θα δω τον κ. Παπανδρέου»... Μόνο που ο κ. Παπανδρέου είχε —και έχει— άλλες έγνοιες, τούτη την ώρα. Πρώτο, να καταγγείλει από τη πάλλευκη Μαδρίτη —το χιόνι, λένε εξαγνίζει...— τα λογής, εντός και εκτός των «τειχών» κέντρα τα οποία βυρσοδομούν εναντίον του. Και δεύτερο να αντιμετωπίσει την «περίπτωση» του ανακριτή Σπ. Σπύρου, ο οποίος

«δεν παίρνει από λόγια» και ο οποίος φέρεται να εισηγείται στους βουλευτές κατηγορούς τη «βίαια προσαγωγή» του προέδρου του ΠΑΣΟΚ, μια και το κείμενο της επιστολής Παπανδρέου δεν αποτελεί «απολογητικό σημείωμα».

ΚΑΙ ΩΣ προς τους συνωμότες (εντός των «τειχών»), το πράγμα έπαυσε πλέον να εκπλήσσει. Όσοι έχουν μνήμη θυμούνται ότι, το Νοέμβριο του 1988, ενώ το σκάνδαλο Κοσκωτά δέσποζε και βοούσε στην πολιτική σκηνή, εκείνος —ο «Μεγάλος»— ανακάλυπτε ότι το «υποτιθέμενο» σκάνδαλο δεν ήταν τίποτε άλλο παρά «σκευωρία ντόπιων και ξένων κύκλων που θέλουν την αποσταθεροποίηση». Αλλά «σκευωρούς» ανακάλυψε ο κ. Παπανδρέου μόλις πρόσφατα, κατά την επιλογή του Α. Τσοχατζόπουλου ως υποψηφίου γενικού γραμματέα του κόμματος. Όσοι είχαν αντίθετη άποψη (Σημίτης, Λαλιώτης, Αυγερινός, Πάγκαλος...) ήσαν επίσης «σκευωροί», εφόσον είχαν —άκουσον! άκουσον!— αντίθετη άποψη. Γιατί, λοιπόν, και από τη Μαδρίτη, να μην επανέλθει στο θέμα των κομματικών —φευ— «συνωμοτών» προς μεγάλη αγαλλίαση των αδελφών Κουρή, οι οποίοι όλα τα είχαν προβλέψει και «καταγγείλει εγκαίρως»; Τι ακριβώς,

όμως, είπε ο Α. Παπανδρέου, στη συνέντευξή του στην ισπανική «Ελ Παϊς»; Ότι κάποιοι ακατονόμαστοι τον πιέζουν για να παραιτηθεί από την αρχηγία του κόμματος... Ότι οι ακατονόμαστοι αυτοί μπορεί να είναι και «ηγετικά στελέχη του κόμματος»... Ότι «η κάθαρση δεν τον αγγίζει ως πολιτικό ηγέτη» (έτσι είτε αλλιώς, είπε, δεν πρόκειται περί σκανδάλων, αλλά περί «υποτιθεμένων σκανδάλων») και ότι, για όλα τα δεινά που υφίσταται σήμερα φταίει η Νέα Δημοκρατία και ο Συνασπισμός. Κάπου, βέβαια, παράλαβε και την «Ελευθεροτυπία», η οποία είχε την αφέλεια να του υποβάλλει 10 ερωτήματα για να απαντήσει. Αλλά περ σκανδάλων και άλλων «ανυπάρκτων» θεμάτων θα κουβεντιάζουμε τώρα;

ΣΤΟ «αντιτρομοκρατικό», η κυβέρνηση έκανε ορισμένες υποχωρήσεις ως προς τα θέματα, κυρίως, του Τύπου. Η υποχώρηση αποκλήθηκε «ελιγμός», εφόσον η διάταξη που απαγόρευε τη δημοσίευση προκηρύξεων τρομοκρατικών οργανώσεων αντικαταστάθηκε με άλλη, που επιτρέπει στον αρμόδιο εσαγγελέα να διατάξει την... απαγόρευση της δημοσίευσης, «μετά τη διάπραξη τρομοκρατικής ενέργειας»...

Η ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ αυτή, όπως και μικρές άλλες (για την αυτοδικαία λ.,

άρση του τραπεζικού απορρήτου ή για τον προσδιορισμό του χρόνου κράτησης «υπόπτου» (μέγιστος χρόνος τώρα: 15 μέρες), δεν αναστέλλουν, ωστόσο, την αντιδημοκρατική υφή του νομοσχεδίου. Και αυτό τονίσθηκε από όλους τους αγορητές της αντιπολίτευσης που πήραν τον λόγο στη Βουλή. Κοινό σημείο αναφοράς: Το αντιτρομοκρατικό είναι πλήγμα κατά της ελευθεροτυπίας. Και —κατά την εκτίμηση Φ. Κουβέλη— «αμφισβητεί ακόμα και τη δυναμική που μπορεί να διαμορφώνει ο Τύπος, ως μέγεθος της πολιτικής ζωής, μακριά από αυταρχικές νομοθετικές κηδεμονίες».

ΑΛΛΑ ΠΟΙΟΣ ασχολείται με «λεπτομέρειες» του είδους αυτού; Ο μέγας αναμορφωτής της πολιτικής μας ζωής, υπουργός Δημόσιας Τάξης κ. Βασιλειάδης, επεκατέστη ακόμα και τον Μπρεχτ (!), για αν βεβαιώσει ότι στις πραγματικές δημοκρατίες όλα είναι σχετικά και ότι, επιτέλους, δεν υπάρχουν δικαιώματα που μπορεί να παραμένουν «απεριόριστα». Προς τι, λοιπόν, ο σάλαγος —κοινώς «βαβούρα»— πότε για το αντιτρομοκρατικό, πότε για το αντιαπεργιακό και πότε για το πολυνομοσχέδιο; Προς τι ακόμα —για να τα πούμε όλα— ο «θόρυβος» για την «Κόκκινη Προβιά»; Θα αρχίσουμε να διαβάζουμε τώρα τον ιταλικό ή τον γερμανικό Τύπο για να πληροφορηθούμε τι έγινε στην Ελλάδα το 1953 ή την 21η Απριλίου 1967 ή τον Ιούνιο του 1985 (στο Διδυμότειχο) ή τον Οκτώβριο του

1989, στη Μυτιλήνη ή θα πρέπει —«χάριν του εθνικού συμφέροντος»— να δεχθούμε την έρευνα που «θα» διενεργήσει ο αντιστράτηγος ε.α. Α. Σούνδιας, που υπηρέτησε και στο ΝΑΤΟ και στην Ουάσιγκτον, ως στρατιωτικός ακόλουθος; (Υπάρχει, βέβαια, και το δημοσίευμα του «Σπίγκελ» που έγραψε ότι εκείνη η φοβερή έκρηξη νάρκης, στο Γοργοπόταμο, το 1965, με πέντε νεκρούς και 100 τραυματίες, ήταν δουλειά της «Προβιάς», αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να δεχόμαστε ό,τι γράφει ο ξένος τύπος! Άλλωστε και η τότε ηγεσία του ΚΚΕ (στο Βουκουρέστι) είχε «διαμηνύσει» στην (τότε) «Αυγή» και «Δημοκρατική Αλλαγή» ότι δεν υπάρχει λόγος να επιμένουν στο θέμα αυτό, διότι το «προέχον» —εκείνη την ώρα— ήταν «η νομιμοποίηση του ΚΚΕ», που θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη δημοσίευση —IN EXTENSO— όλων των αποφάσεων του Π.Γ. και της Κ.Ε. του κόμματος... Έτσι γραφόταν, τότε, η ιστορία).

ΕΚΤΟΣ, όμως, από το αντιτρομοκρατικό, υπήρξε και το αντεργατικό. Και στη μεν Βουλή, οι τόνοι ήταν υψηλοί. Εκτός Βουλής, όμως, η συμμετοχή, στις απεργιακές κινητοποιήσεις με αίτημα την απόσυρση του νομοσχεδίου, ήταν πενιχρή. Ωστόσο στην ηγεσία της ΓΣΕΕ ή της ΟΤΟΕ ή της ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ υπάρχουν στελέχη που διερωτώνται: Πόσο ακριβά ακόμα θα πληρώσουμε «εκείνες τις κινητοποιήσεις» (με την κατάθεση του ασφαλιστικού), «εκείνο»

το μακροχρόνιο κλείσιμο των τραπεζών, «εκείνο» το μακροχρόνιο κατέβασμα του διακόπτη, με όλες τις γνωστές συνέπειες;

★ ★ ★

ΜΕΣΑ στο δεκαπενθήμερο που κύλησε πραγματοποιήθηκε και η συζήτηση στη Βουλή για τον ρόλο της κοινοτικής Ευρώπης ως παράγοντα σταθερότητας και ειρήνης, ενόψει της πολιτικής, νομισματικής και οικονομικής ένωσης της Ευρώπης. Όλοι οι ομιλητές (και από την κυβέρνηση και την αντιπολίτευση) διαβεβαίωσαν ότι δεν υπάρχει θέμα μη συμμετοχής μας στο ευρωπαϊκό «γίγνεσθαι» και ότι —επιτέλους— θα πρέπει να τελειώνουμε και με την ευρωφοβία και με τον εφησυχασμό. Πώς, όμως, θα οργανώσουμε τον αγώνα για τη θέση της Ελλάδας σε μια νέα Ευρώπη; Μπορούμε να διαμορφώσουμε μια κοινή εξωτερική πολιτική; Μπορούμε να ελπίσουμε ότι «θα κινηθούμε ως Ευρωπαίοι», όταν σήμερα απορροφούμε μόνο το 32% από τα κονδύλια για τα ΣΠΑ και η απορρόφηση από τα ΜΟΠ, την τελευταία πενταετία, ήταν μόνο 40;

ΤΟΝ ΡΟΛΟ της κοινοτικής Ευρώπης επιχειρεί να αξιοποιήσει τώρα και το Ιράκ. Και δεν είναι τυχαίο ότι ο ευφυέστατος Ιρακινός υπουργός Εξωτερικών Τ. Αζίζ ζήτησε, την Τετάρτη βράδυ, συμμετοχή και της ΕΟΚ στις διαπραγματεύσεις Ιράκ-ΗΠΑ, για την ειρηνική επίλυση της κρίσης στην περιοχή του Κόλπου.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΕΙΣ»

ημερο δνηκτής

ΤΕΤΑΡΤΗ 28.11. ΤΡΙΤΗ 11.12.90

ΤΕΤΑΡΤΗ, 28.11.90

Κόκκινη κλωστή δεμένη στην ανέμη τυλιγμένη δώσ' της κλώτσο να γυρίσει παραμύθι ν' αρχινήσει

Αρχή του παραμυθιού, καλησπέρα της αφεντιάς σας, ο ταπεινός σας δούλος είναι πάλι εδώ, έτοιμος να ημεροδηκτήσει —ήτοι να ενημερώσει, ψυχαγωγήσει, μορφώσει, παιδεύσει. Κάτι πρέπει να κάνει κι αυτός για να βγάλει το ψωμάκι του και τις γκοφρέτες των παιδιών του.

Ενώ ο κ. Μητσοτάκης, που έχει εξασφαλισμένο τον άρτον και τις γκοφρέτες, σπαταλά τον καιρό του επιτιμώντας τον κ. Έμπερτ —δήθεν για τα χάλια της Δημόσιας Διοικήσεως, πράγματι όμως για να εξασφαλίσει το πρωθυπουργικόν μέλλον της φιλτάτης θυγατρός του Ντόρας. Εν τέλει όλοι, όλα για τα παιδιά μας τα κάνουμε.

Τα οποία παιδιά έχουν ξαμολυθεί στους δρόμους διαμαρτυρόμενα για τους βαθμούς παρέκλισης, το ποινολόγιο, τους εκκλησιασμούς, την κατάργηση των απουσιών και απουσιών —ουτ' αυτά αρκούνται στις γκοφρέτες.

Άλλωστε και για τον Μαίη-τζορ, που ανέλαβε σήμερα πρωθυπουργός της Βρετανίας, λέγεται πως είναι εξώγαμο του συζύγου της προκατόχου του κ. Θάτσερ.

Ενώ ο κ. Θεοδωράκης που δεν έχει κανένα συγγενή πρωθυπουργό παραμένει πάντα ένας απλός υπουργός άνευ αρμοδιοτήτων.

Συνελήφθη στη Φοινικούντα Μεσσηνίας η Ρόζα Μαρία Μπέργκνερ διότι έχει εξωτικό όνομα και στο κατηχητικό, ήταν συμμαθήτρια του Μαζοκόπου.

ΠΕΜΠΤΗ, 29.11.90

Θυμώνει ο κ. Έμπερτ και παραιτείται από την προεδρία της Επιτροπής Προσλήψεων διότι θέλει, λέει, να εφαρμόσει αξιοκρατικά κριτήρια: να προσλαμβάνονται,

ήτοι, οι άξιοι νεοδημοκράτες.

Αντιθέτως ο κ. Μίκης αναβαθμίζεται διότι, θα αναλάβει όπως δήλωσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, «to promote the national cultural aspects to international level». Το ίδιο κάνουν και τα καμάκια χρόνια τώρα αποτελεσματικότερα —και δωρεάν μάλιστα.

Παπάς καίει φωλιά πελαργού στο καμπαναριό εκκλησίας χωριού της Φλώρινας. Δεν θα ρίξει κι ο Θεός φωτιά να τον κάψει;

Ο κ. Κοντογιαννόπουλος επιμένει στις απόψεις του σε ό,τι αφορά το ποινολόγιο, τις απουσίες, κτλ. Αν δεν έχει αρκετή φωτιά και για τους δυο ο Θεός, ας τον προτιμήσει.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 30.11.90

Σε όλους τους ανδρείους Ανδρέηδες ευχόμεθα όλοι Πολλά τα Έτη. Μόνο στους ανδρείους, έτσι;

Κατετέθη ο προϋπολογισμός του έτους 1991. Δεν φτάνει που τα κάνουν, τα γράφουν κιόλας.

Εννέα μωφόρ ανά τας ελληνικάς θαλάσσας και οι πλόες απαγορεύονται.

Πολλά μωφόρ και ανά τα ελληνικά Λύκεια και Γυμνάσια —παρά τας εισαγγελικάς απαγορεύσεις οι καταλήψεις πληθαίνουν. Η ποινικοποίηση της μαθητικής ζωής δεν θα περάσει.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 1.12.90

Όχι, δεν πήγα σήμερα στη λαϊκή της Καλλιδρομίου —κι ούτε θα ξαναπάω. Είς το εξής, θα πουλώ και κάθε Σάββατο πρωί την εργατική μου δύναμη σε τρίτο εργοδότη. Τέλος οι βόλτες, τα κουτσομπολιά, οι Πόντιοι,

τα φρέσκα ζαρζαβατικά. Η τιμή του ψωμιού έχει εκτιναχθεί στα ύψη, οι γκοφρέτες είναι απλησίαστες, ο Παλαιοκρασσάς έχει πλήθος ραμμάτων έτοιμα για τις γούνες μας. Στο κάτω-κάτω, ο Θεός είπε «εξ ημέρας εργά», το πενθήμερο είναι εφεύρεση του διαβόλου.

Αν θ' αντέξω, είπατε, με τρεις δουλειές; Εσείς, πώς τα καταφέρνετε κι αντέχετε;

Ο Γ. Σεβαστικόγλου μόνο δυο είχε: συγγραφέας και σκηνοθέτης. Και μας έφυγε σήμερα.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 2.12.90

Κύριε Κοντογιαννόπουλε συγχωρείστε τον πρωθυπουργό σας που δεν εκκλησιάστηκε. Τον κόλασαν πρωί-πρωί η «Καθημερινή» με το οχτάστηλο «Σε λάθος δρόμο η κυβέρνηση» και η «Απογευματινή» με την «Κυβέρνηση Μπουνταλάδων». Πώς να πάει μετά να ζητήσει αντίδωρο;

Με 44% ο Κολ και 11% ο Γκένσερ κερδίζουν τις εκλογές στην ενιαία Γερμανία. Σοσιαλδημοκράτες και Πράσινοι καταβαραθρώνονται —τι έχεις Γιάννη; ό,τι είχα πάντα.

Δώδεκα εκατομμύρια δολάρια πλήρωσαν ιαπωνικές εταιρείες για να πετάξουν μαζί με το Σογιούζ δημοσιογράφος και διαφημίσεις.

Απολαύστε σήμερα για τελευταία φορά την Πανσέληνο. Η επομένη θα γράφει πάνω SONY.

Εντάξει, και τις Κυριακές δουλεύω, αλλά τι λόγος σας πέφτει εσάς;

ΔΕΥΤΕΡΑ, 3.12.90

Αν αρρωστήσατε τη βάψατε: απεργούν τα φαρμακεία. Αν όμως πουλήσατε στο Χρηματιστήριο κερδίσατε: 14% ανέβηκαν οι μετοχές.

Ημερίδα περί νέφους στο Τεχνικό Επιμελητήριο. Άλλα Μάνος βούλεται, άλλα Παλαιοκρασσάς κελεύει, άλλα Λιάσκας υπαγορεύει.

Ποιός όμως θυμάται το νέφος σήμερα που έβρεξε, πλημμύρισαν οι δρόμοι, βούλιαξαν τα υπόγεια, κόλλησαν τα αυτοκίνητα, έγινε η Αθήνα άνω-κάτω; Και το ηρωικό Ε' Λύκειο ομού με το ένδοξο ΚΘ' καταλαμβάνονται σήμερα από τους μαθητές και τις μαθήτριες

τους. Γειά σου Λουίζα, γειά σου Κατερίνα, γειά σου Παναγιώτα, γειά σου Μανώλη. Κοντογιαννόπουλε, λίγα είναι τα ψωμιά σου.

Με πλειοψηφικό θα γίνουν οι εκλογές για το συνέδριο του ΚΚΕ —το αναλογικό σύστημα είναι ιδίον της εκφυλισμένης κοινοβουλευτικής αστικής δημοκρατίας.

Ήπιο βρίσκει τον προϋπολογισμό η ΕΟΚ και ζητά πρόσθετα αυστηρότερα μέτρα. Να αρχίσω να ψάχνω για τέταρτη δουλειά;

Τω όντι, λοιπόν, ήσαν απατεώνες: Το Εφετείο αθώωσε το ANTI για το περιφημο τεύχος με τον τίτλο «Κυβέρνηση Απατεώνων». Η αλήθεια είναι πως χάρις στον Μητσοτάκη, τον Κοντογιαννόπουλο, και άλλους, κοντεύαμε να το ξεχάσουμε.

ΤΡΙΤΗ, 4.12.90

Το Υπ. Πολιτισμού επιθεωρεί ο κ. πρωθυπουργός, συνοδευόμενος από τον κ. Μίκη. Αρχισε το καμάκι ο άνευ...

Προοδεύουμε: προτείνεται να εφαρμοστεί και στη Θεσσαλονίκη το σύστημα μονά-ζυγά για τα ιδιωτικά αυτοκίνητα.

Κατά τον Α. Κύρκο επιτίθενται αλληλοδιαδόχως οι Λαφαζάνης, Ανδρουλάκης, Ριζοσπάστης. Δικαίως αυτός έβαλε τον Κουβέλη γραμματέα της ΕΑΡ.

Πολύ ντελικάτοι αυτοί οι Ρώσοι: 32 άτομα έπαθαν δηλητηρίαση από νοθευμένα βότκα ενώ χιλιάδες Αθηναίοι καταναλώνουν υγιέστατα τα εγχώρια νοθευμένα σφηνάκια.

Κατά 42% έπεσαν οι οικοδομικές εργασίες φέτος —ψάξτε αλλού για την τρίτη δουλειά σας. Και οι μετοχές έπεσαν 5%, αλλά μην ανησυχείτε, αυτά αφορούν τους πλούσιους.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 5.12.90

Απεργία κατά του αντιπεργιακού νομοσχεδίου στην Κοινή Ωφέλεια, τράπεζες, τις Συγκοινωνίες. Ο ιδιοφυής υπουργός Δημοσίας Τάξεως αφήνει να κλοφορήσουν ελεύθερα μονά-ζυγά και ξαφνικά περγούν όλοι οι Αθηναίοι κλωβισμένοι εντός των αυτοκινήτων τους.

«Πίσω από τις καταλήψε

βρίσκονται άτομα που ευθύνονται για το κατάντημα της Παιδείας», δήλωσε ο κ. Κοντογιαννόπουλος. Μη σας ξεγελούν τα παιδικά πρόσωπα της Λουίζας, της Κατερίνας, της Παναγιώτας, του Μανώλη: ξέρετε τι σατανικοί δολιοφθορείς του εκπαιδευτικού συστήματος κρύβονται από πίσω;

Αλλαγές στις εισαγωγικές, υπόσχεται επιπλέον ο πονηρός Ήλειος για να μας καλοπιάσει. Είς μάτην: αν δεν καταργηθεί το Ποινολόγιο, αν δεν επιτραπούν οι απουσίες, εμείς δεν παραδινόμαστε.

Κλήρωσε το Λόττο και τρεις τυχεροί κέρδισαν από 32 εκατ. —εγώ με τρεις δουλειές, πού να προλάβω να παίξω;

Κατά της απαγόρευσης δημοσίευσης προκηρύξεων τάχθηκαν οι δημοσιογράφοι και οι εκδότες —οι αχάριστοι, δεν τους φτάνει που επιτρέπεται η δημοσίευση των ανακοινώσεών τους;

ΠΕΜΠΤΗ, 6.12.90

Μαθητές, φοιτητές, δασκαλοι, γονείς —όλοι μαζί στη μεγάλη διαδήλωση κατά του Ποινολογίου με κυρίαρχο το σύνθημα «Μπούρδα - μπούρδα ο υπουργός και Μπουρδάρια υφυπουργός».

«Η πολιτική σκέψις του Κ. Καραμανλή», ονομάζεται βιβλίο που συνέγραψε ο κ. Ζούλας και του οποίου την έκδοσιν δια μακρών εγκωμίασε ο κ. Έβερετ. Λέτε να τον δούμε και μούμια στο Σύνταγμα, όπως τους άλλους στην Κόκκινη Πλατεία και την Τιεν Αν Μεν;

Αίτηση αποφυλακίσεως για λόγους υγείας υπέβαλε ο κυρ-Μέντιος —επί τη ευκαιρία, εκείνος ο άλλος, ο Κοσκωτάς, τι γίνεται;

Ός τα Χριστούγεννα θα έχουν απελευθερωθεί όλοι οι όμηροι, ανακοίνωσε ο Σαντάμ. Η επιχείρηση πάχυνσης των για επικερδή σφαγή και μεταπώληση χρεωκόπησε.

Και βεβαίως εορτάζουν οι Νικόλαοι και οι Νίκες σήμερα! Όπως χτες γιόρταζε ο Σάββας και προχθές η Βαρβάρα —πολλάτη τους!

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 7.12.90

Συνάντηση Προέδρου - Πρωθυπουργού και συζήτηση περί καθάρσεως, αντιτρομοκρατικού, προϋπολογισμού. Ο κ. Ζούλας κρατά σημειώσεις για να προσθέσει παράρτημα στο βιβλίο του.

Χάριν της δημοσιότητας δολοφονούν οι τρομοκράτες, ισχυρίστηκε η κ. Μπακογιάννη, υπεραμυνόμενη των λογοκριτικών διατάξεων του αντιτρομοκρατικού νόμου. Τότε ν' απαγορευθεί και η δημοσίευση φωτογραφιών ή σκίτσων τους κ. Ντόρα...

Θα συλλάβει ή όχι ο ανακριτής κ. Σπύρου τον Α. Παπανδρέου, αναρωτούνται οι εφημερίδες. Εδώ δεν συνελήφθησαν ο Χόνεκερ και ο Ζίβκωφ, κι ούτε κανείς πρωθυπουργός ποτέ σε καμιά χώρα —πρωτοτυπίες θα κάνουμε τώρα;

Αθώωθηκε ομοφώνως συζυγοκτόνος γυνή. Κάπου - κάπου μας ξεφεύγει και καμιά.

Ο Π. Σιδηρόπουλος, 41 ετών, πέθανε από υπερβολική δόση ηρωίνης. Κρίμα το παιδί.

Δημοψήφισμα για τον αντιτρομοκρατικό νόμο προτείνει ο Α. Παπανδρέου. Εγώ λέω να παλέψουν με τον Κ. Μητσοτάκη, κι όποιος κερδίσει.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 8.12.90

Έχω πεισθεί πλέον πως είμαι φτωχός διότι δουλεύω τόσο πολύ που δεν μου μένει καιρός να σκεφθώ πώς θα γίνω πλούσιος. Ενώ αυτοί, τι ανάγκη έχουν; Για την Τουρκία αναχώρησε ο κ. Μίκης, για τη Μαδρίτη ο κ. Ανδρέας.

Επτά βουλευτές της ΝΔ ζητούν την αποφυλάκιση των χουντικών —μη βιαστείτε να πείτε πως το αίμα νερό δεν γίνεται, διότι για τον Κουτσόγιωργα, τον Πέτσα, τον Αθανασόπουλο ουδείς ενδιαφέρθηκε.

Δεν πήγα στη λαϊκή της Καλλιδρομίου, αλλά έμαθα

πως πλήθος οι μητέρες αγόραζαν νωπές τροφές (όταν δεν τις χάριζαν οι μανάβηδες) για τους καταληψίες των παρακειμένων Ε' και ΚΘ' Λυκείων και Γυμνασίων. Εμείς οι κάτοικοι Εξαρχείων, Πολυτεχνείου, Νεαπόλεως, Λυκαβηττού, Στρεφίου, δεν θα το βάλουμε κάτω.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 9.12.90

Ο Βαλέσα εκλέγεται με 75% πρόεδρος της Πολωνίας. Στα καθ' ημάς, ο κ. Καντιώτης ήρθε στην Αθήνα και οργανώνει σταυροφορία κατά των σκηνικών του Αγγελόπουλου στη Φλώρινα.

Στις μάχες που θα γίνουν, όσοι πιστοί του Καντιώτη σκοτώνονται θα πηγαίνουν στον Παράδεισο. Οι πιστοί του Αγγελόπουλου θα πηγαίνουν στην Κόλαση —παρέα με τον Τζαίμς Ντην, τον Πρίσλεϋ, την Μαίριλιν, τη Σάρον Τέιτ, την Γκάρμπο. Διαλέξτε στρατόπεδο.

Από Μαδρίτης, ο κ. Παπανδρέου δηλώνει πως για να βγει η Ελλάδα από την κρίση, απαιτείται άλμα επί κοντώ. Εγώ λέω γενικώς να πηδάμε, έστω και χωρίς κοντάρια, και βλέπουμε.

Δεν με κουράζει τόσο που δουλεύω πολύ. Είναι που δεν μου δίνετε σημασία, η αδιαφορία σας με σκοτώνει. Μήνες έχω να βρω γράμμα στη θυρίδα μου.

Άννα, χρόνια πολλά, όλοι σας.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 10.12.90

Το 1/3 του μηνός παρήλθε, εντός 21 ημερών παρέρχεται όλον το έτος. Έχω καλά προαισθήματα για σας κι εμένα.

Μας απειλεί με παράταση του σχολικού έτους το ηλειακόν υποχείριον των θεολόγων που παριστάνει τον υπουργό Παιδείας. Εμείς όμως εδώ θα είμαστε, στο προαύλιο του Ε', και θα σε περιμένουμε να μας πεις τα κάλαντα.

Να φύγουν Μητσοτάκης, Πα-

πανδρέου, Φλωράκης, Κύρκος, ζητεί με άρθρο της η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ. Και να αντικατασταθούν από τους Τεγόπουλο, Φυντανίδη, Απέργη και Τσιβεριώτη;

Σφίξτε τις ζώνες σας, ψάξτε έστω για προσωρινές δουλειές: Μετά τις 29 Ιανουαρίου θα απαντήσει η ΕΟΚ αν δίνει το δάνειο.

Υποχωρεί η κ. Ντόρα και δέχεται να απαγορεύουν οι εισαγγελείς και όχι ο νόμος τη δημοσίευση προκηρύξεων τρομοκρατικών ομάδων. Τέτοιο πάθος για την ελευθεροτυπία έχει αυτή η γυναίκα.

Η πιο ενδιαφέρουσα όμως είδηση είναι ότι κυκλοφόρησε σε μετάφραση ο Οδυσσέας του Τζόνς. Μπορείτε να τον διαβάσετε ανάμεσα σε δυο ημεροδήκτες.

ΤΡΙΤΗ, 11.12.90

Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού σήμερα —αλλά το υπ. Παιδείας το διοικούν γέροι.

Με «ον λαιν» σύστημα, εις το εξής θα αυξάνονται οι αντικειμενικές τιμές των ακινήτων σε εβδομαδιαία βάση, ανακοίνωσε υπερήφανος ο κ.

Παλαιοκρασσάς. Με άλλο «ον λαιν» σύστημα θα τρώνε καρπαζιές όσοι σκέπτονται ασεβώς για την κυβέρνηση μας.

Η ΓΣΕΕ κατήγγειλε τη Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας —δηλαδή είμαι άνεργος κι από τις τρεις δουλειές;

Μετά την φοιτητική αναταραχή, μεταρρυθμίσεις υπόσχεται ο Αλία. Θα έρθει κι η σειρά σου Κοντογιαννόπουλε, να περεστρόικωθείς! Μιμούμενοι τους μαθητές οι σκηνοθέτες κατέλαβαν την ΕΡΤ, διεκδικώντας να τους καταβάλει οφειλόμενα. Λογικό ήταν λοιπόν να δηλώνει ο κ. Πολύδωρας ότι, γενικώς, φθίνουν οι καταλήψεις.

**ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ
Ο ΧΕΙΜΑΖΟΜΕΝΟΣ**

ΑΝΤΙ ΔΕΣΕΙΣ

Η ώρα της Αλβανίας

Οι πληροφορίες έρχονται σαν χιονοστιβάδα, όπως συμβαίνει κάθε φορά που συντελούνται αλλαγές. Τα Τίρανα ίσως αποδειχθεί από μέρα σε μέρα ότι είναι το νέο πεδίο συγκρούσεων του πάλαι ποτέ «υπαρκτού». Η εξέγερση των φοιτητών που ομολογείται τώρα από τον ίδιο το επίσημο αλβανικό πρακτορείο ειδήσεων, ακολουθήθηκε από την άμεση αντικατάσταση μελών του ΠΓ και την εκ μέρους του Αλία αναγγελία ότι «επιτρέπεται ο πολυκομματισμός». Τρέχουν, αλλά θα προλάβουν;

Οι πληροφορίες το τελευταίο διάστημα πλήθαιναν ότι το κίνημα διαμαρτυρίας είναι πια συγκροτημένο στην Αλβανία. Στην περιοχή της Σκόδρας, καθολικοί έκαμαν λειτουργία σε ανοιχτό υπαίθριο χώρο. Στην Δελβίτσανη, λίγες ημέρες μετά την επίσκεψη του Έλληνα υπουργού Εξωτερικών, κάποιοι θαρραλέοι χτύπησαν σήμαντρα στην εκκλησία της Παναγίας την οποία άνοιξαν, καθάρισαν και στην οποία μετέφεραν κάποιες κρυμμένες εικόνες. Οι ίδιες πηγές λένε ότι οι Δελβιτσανιώτες ξέθαψαν και τις θαμμένες καμπάνες του κωδωνοστασίου. Αποτέλεσμα των κινητοποιήσεων αυτών ήταν να συλληφθούν 15 άτομα τα οποία μεταφέρθηκαν στο Αργυρόκαστρο όπου και βασανίστηκαν. Όμως η επιμονή και οι ομαδικές παραστάσεις των συγχωριανών, ανάγκασε τις αλβανικές αρχές να ελευθερώσουν τους 15 «υπόπτους» οι οποίοι επέστρεψαν στο χωριό με εμφανή τα σημάδια του βασανισμού τους.

Στη γειτονική χώρα, οι εξελίξεις έχουν πια δρομολογηθεί και κανένα προπαγανδιστικό τέχνασμα δεν μπορεί να αποκρύψει την αλήθεια. Είναι άραγε έτοιμη η ελληνική κοινή γνώμη να αντιμετωπίσει αυτή την αλήθεια; Και να βοηθήσει θετικά και με ψυχραιμία ένα λαό που αφυπνίζεται και λυτρώνεται;

«Κυβέρνηση Απατεώνων» —και δικαστική επιβεβαίωση

Στις 3 Δεκεμβρίου 1990 το Τριμελές Εφετείο Αθήνας αθώωσε τον εκδότη του ΑΝΤΙ Χρήστο Παπουτσάκη από την κατηγορία της περιύβρισης αρχής, με ομόφωνη απόφαση των τριών δικαστών και σύμφωνη πρόταση του εισαγγελέα (δικαστές οι εφέτες κ. Μπουζούλας, Γαβράς και Μούτσιος, εισαγγελέας ο κ. Ζορμπάς). Έτσι τελείωσε η δικαστική διαδρομή μιας ενδιαφέρουσας από νομική και πολιτική άποψη υποθέσεως. Την ξαναθυμίζουμε:

Στις 18-11-1988, όταν άρχισαν να κατακλύζουν την καθημερινή ειδησεογραφία αποκαλύψεις για το σκάνδαλο Κοσκωτά, το ΑΝΤΙ αποφάσισε την έκδοση έκτακτου τεύχους με ρεπορτάζ και αρθρογραφία ως προς τις πολιτικές πλευρές της υπόθεσης και τα κυβερνητικά πρόσωπα που ήταν αναμειγμένα. Στο εξώφυλλο μπήκε ο τίτλος ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΑΠΑΤΕΩΝΩΝ και στα κείμενα γεγονότα και σχολιασμός, που τεκμηριώναν την πολιτική αυτή καταγγελία από πλευράς δημοσιογραφικής κριτικής.

Ασκήθηκε αυτεπαγγέλτως δίωξη από την Εισαγγελία Πλημμελειοδικών Αθήνας (κ. Γαβρίλης) για περιύβριση αρχής και, ενώ είχε ανακοινωθεί η κατάσχεση του τεύχους, την τελευταία στιγμή δεν υιοθετήθηκε το σχετικό μέτρο. Ακολούθησε η δίκη στο Β' Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθήνας, που με την 20471/1989 απόφασή του αθώωσε τον εκδότη του περιοδικού στις 14-4-1989. Κατά της απαλλακτικής αποφάσεως άσκησε έφεση ο προϊστάμενος της Εισαγγελίας Πλημμελειοδικών και το Εφετείο Αθήνας στις 8-9-1989 καταδίκασε τον εκδότη για περιύβριση αρχής σε φυλάκιση τριών μηνών, με την 7301/1989 απόφασή του, κατά πλειοψηφία. Στη συνέχεια έγινε αναίρεση κατά της αποφάσεως, την οποία δέχθηκε ο Άρειος Πάγος, με την 392/1990 α-

πόφασή του, και παρέπεμψε την υπόθεση στο Εφετείο Αθήνας για νέα συζήτηση. Και τελικά αθωώθηκαμε.

Στο δικαστήριο εξετάστηκαν μάρτυρες υπεράσπισης οι καθηγητές Γ. Κοντογεώργης και Ν. Αλιβιζάτος. Συνήγορος υπεράσπισης ήταν ο Νίκος Α. Κωνσταντόπουλος. Κατά τη διάρκεια της δίκης και ο εισαγγελέας εφετών και οι μάρτυρες και η υπεράσπιση τόνισαν τη σπουδαιότητα της δημοσιογραφικής έρευνας για την αποκάλυψη και το σχολιασμό σοβαρών υποθέσεων που ενδιαφέρουν την κοινή γνώμη. Επισήμαναν τον προφητικό χαρακτήρα των κειμένων που σχεδόν στην αρχή της υποθέσεως Κοσκωτά, προσδιόριζαν τις διαστάσεις της και τους πρωταγωνιστές της. Ανέπτυξαν την επιβεβλημένη αποκάλυψη της αλήθειας γιατί με τον τίτλο, που συνοπτικά αναφέρεται στα αναλυτικά κείμενα που ακολουθούν, ασκείται έλεγχος κατά των φορέων της κυβερνητικής εξουσίας που κατονομάζονται στη συνέχεια. Και, τέλος, σχολίασαν ως αρνητικό για τη διεύρυνση της κριτικής έρευνας της υπόθεσης το γεγονός ότι ασκήθηκε αμέσως δίωξη και, μετά την αθώωση, έφεση από τον προϊστάμενο της Εισαγγελίας Πλημμελειοδικών.

Συνδικαλιστική αφασία

Η πανεργατική κινητοποίηση της περασμένης Τετάρτης και Πέμπτης ήταν αντιστρόφως ανάλογη της σημασία του νόμου —πλέον— για τις συνδικαλιστικές ελευθερίες και το δικαίωμα της απεργίας. Πέντε χιλιάδες, άντε και λίγοι παραπάνω, στο Σύνταγμα το απόγευμα της Πέμπτης κάθε άλλο παρά αποτελούν θετικό απολογισμό της κινητοποίησης της ΓΣΕΕ, της ΑΔΕΔΥ και των άλλων συνδικαλιστικών οργανώσεων κατά του νομοσχεδίου.

Αυτή η «αποτυχία», για όσους παρακολουθούν τις εσωτερικές διεργασίες στο συνδικαλιστικό χώρο, δεν ήταν «κεραυνός εν αιθρία». Είναι ενδεικτικές καταστάσεων και τάσεων που δημιουργούνται το τελευταίο διάστημα και ιδιαίτερα μετά την έκρηξη του Σεπτεμβρίου για το Ασφαλιστικό.

Η εξήγηση της «κουρασμένης βουλής» που δίδεται από συνδικαλιστικούς κύκλους δεν αρκεί για να ερμηνεύσει αυτή την «καθίζηση». Ούτε και η έλλειψη πειστικής και αγωνιστικής αντιπολίτευσης από τα κόμματα που δεν βρίσκονται στα κυβερνητικά έδρανα και αφήνουν «μετέωρους» τους συνδικαλιστές - ηγέτες των σωματείων. γουρα και οι δύο αυτοί παράγοντες παίζουν ρόλο και κυρίως ο δεύτερος στην υποτονική κινητοποίηση της Π

πτης. Ο κόσμος όμως της εργασίας φαίνεται να μην «αγγίζεται» από τον λόγο και τις κορώνες των συνδικαλιστών, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν έχει επίγνωση της σημασίας του νόμου.

Απ' αυτή την άποψη η «έκρηξη» του Μ. Κωστόπουλου στη Βουλή και η θέση για κατάργηση του νόμου στην πράξη, όπως του 330 και του άρθρου 4, που περιέχει την προοπτική της «αντίστασης» στο νόμο, στηρίζονται σε μια βάση που από μόνη της δεν μπορεί να κινητοποιηθεί συνδικαλιστικά.

Η ψήφιση αυτού του νόμου είναι σοβαρή ήττα για το κίνημα των εργαζομένων και πλήγμα με ανυπολόγιστες συνέπειες για το δικαίωμα της απεργίας και τις συνδικαλιστικές ελευθερίες. Η κυβέρνηση τώρα μπορεί να επιχαιρεί που πέρασε το νομοσχέδιο χωρίς πολλές απώλειες. Όμως άνοιξε ένα μέτωπο κοινωνικής σύγκρουσης με δυσβάσταχτες συνέπειες. Καμιά πολιτική δεν εφαρμόζεται με διατάγματα και απειλές και κυρίως χωρίς τη συναίνεση αυτών που παράγουν.

Όσο για τα κόμματα της αντιπολίτευσης, αν δεν βγάλουν σύντομα τα αναγκαία συμπεράσματα ίσως βρεθούν προ απροόπτων εξελίξεων. Οι σχέσεις που έχουν οικοδομήσει μέχρι τώρα με το συνδικαλιστικό κίνημα, κάθε άλλο παρά έδειξαν ότι συνετέλεσαν στην αυτόνομη παρέμβασή του. Το αντίθετο. Απ' αυτή την άποψη, οι διεργασίες που γίνονται αυτή την περίοδο στο συνδικαλιστικό κίνημα έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα. Ίσως οι εργαζόμενοι με αυτή την «ιδιόμορφη αποχή» τους να έκρουσαν τον κώδωνα. Να δούμε αν θα τους ακούσει η συνδικαλιστική τους ηγεσία.

Το σίγουρο είναι ότι δεν τους ακούει ο Α. Παπανδρέου, ο οποίος θέλει μελέτη «κοινωνικοψυχολογική» για να εξηγήσει την καθίζηση!

Γεροντισμός...

Και ξαφνικά στη Θεσσαλονίκη ο Α. Κύρκος θυμήθηκε τα συμπεράσματα της διάστασης του '68, τους προνομιακούς συνομιλητές του ΠΑΣΟΚ στη μεταπολίτευση και άλλα σοβαρά —πολύ σοβαρά— για το παρελθόν της Αριστεράς χωρίς ούτε μια αυτοκριτική αναφορά.

Απάντησε ο εκ των ανανεωτών του ΚΚΕ Μ. Ανδρουλάκης. Δεν ευθύνεται, είπε, το ΚΚΕ μόνον για την ηγεμονία του ΠΑΣΟΚ στον προοδευτικό χώρο μετά την μεταπολίτευση, υπενθυμίζοντας εμμέσως την ΕΑΔΕ. Και αναφέρθηκε —και αυτός από τη Θεσσαλονίκη, στην «ανανεωτική ουτοπία και ρητορεία» με τις οποίες δεν μπορεί να υπάρξει μια δυνατή Αριστερά χωρίς να αναχωτηθεί για τη δική του κενολόγο ρητορεία.

Καλές Γιορτές!

Μαζί με τις ευχές μας για τις γιορτές και το νέο χρόνο, θα θέλαμε να σας ανακοινώσουμε ότι για τεχνικούς λόγους το τεύχος 455 της 28ης Δεκεμβρίου θα κυκλοφορήσει λίγες μέρες νωρίτερα, δηλαδή στις ημέρες των Χριστουγέννων.

Επίσης σας υπενθυμίζουμε ότι από το τεύχος 456 της 11ης Ιανουαρίου η τιμή του «ΑΝΤΙ» αυξάνεται στις 250 δραχμές. Παρά το κύμα των αυξήσεων και των ανατιμήσεων είμαστε οι τελευταίοι —όπως κάθε φορά— που αναπροσαρμόζουμε την τιμή του τεύχους. Ωστόσο, φροντίζουμε ήδη η αύξηση αυτή να συνοδευθεί από την αισθητική και ποιοτική βελτίωση του περιοδικού. Κατά πόσον θα το επιτύχουμε, είστε ως αναγνώστες οι πρώτοι με την ανά δεκαπενθήμερο προσέλευσή σας στα περίπτερα που θα το εκτιμήσετε.

Επειδή η άνοδος της τιμής του περιοδικού θα έχει επίπτωση και στην τιμή των συνδρομών, όσοι πιστοί προσέλαθετε εγκαίρως. Από όλους τους συνεργάτες του, τις καλύτερες ευχές για την ευόδωση κάθε επιθυμίας σας.

Ενδιάμεσα τον «ίσο» κράτησαν ο «ΡΙζοσπάστης» και η «Αυγή» με σχόλια και αιχμές για την σκοπιμότητα και το ορθόν των δυο τοποθετήσεων.

Τα όσα ελέχθησαν από τους δυο, θεωρητικά επιπώθηκαν για το σήμερα της Αριστεράς. Στο παρόν και το μέλλον της ήθελαν να αναφερθούν. Μέτρησαν όμως δια μέσου του παρελθόντος. Ως γέροντες που ομιλούν σε καφενείο, φιλοδοξούντες μάλιστα να οριοθετήσουν και την Αριστερά. Και αυτή του παρόντος και εκείνη του μέλλοντος. Έδειξαν έτσι ότι αδυνατούν να μιλήσουν για την Αριστερά του σήμερα και δια μέσου αυτής να αναφερθούν, αν χρειασθεί —και φυσικά χρειάζεται— στο παρελθόν της.

Άραγε τόσο πολύ στέρεψαν οι πολι-

τικοί ηγέτες της σύγχρονης Αριστεράς, όπως επιθυμούν να εμφανίζονται; Με αυτά τα ελάχιστα δάνεια του παρελθόντος μπορεί να έχει σφρίγος και δυναμική η Αριστερά του σήμερα; Τέτοιος διάλογος της αρμόζει και έτσι θα αποκτήσει ορμή και πάθος για τον κόσμο του αύριο;

Υ.Γ. 1. Κάθε άλλο παρά υποστηρίζουμε ότι η Αριστερά πρέπει να «θάψει» την Ιστορία της για να δημιουργήσει το μέλλον της. Όμως είναι άλλο θέμα η ιστορική τοποθέτηση για το παρελθόν της Αριστεράς και άλλο η κάλυψη ουσιαστικά των κενών λόγου και πράξης για το παρόν και το μέλλον της με «ιστορικές» τοποθετήσεις για το παρελθόν της.

Υ.Γ. 2. Αλλά επειδή πρώτος άρχισε ο Α. Κύρκος λαύρος εξαπέλυσε την κριτική του αναρωτιόμαστε δεν αισθάνθηκε άραγε την ανάγκη να χρωματίσει και με μια «πινελιά» αυτοκριτικής τα όσα είπε;

Ως τότε;

Ο Μπουκουβάλας αποφυλακίστηκε. Κρατούνται όμως οι Γ. Μπουκετσίδης, Σπ. Κογιάννης και Ρόζα Μπέργκνερ. Η Αστυνομία λέει ότι ενέχονται (πώς;) στην υπόθεση της οδού Μαυρικίου και του Μαζοκόπου. Ουδείς γνωρίζει, ούτε οι ίδιοι, γιατί κατηγορούνται. Και ας κρατούνται στην ασφάλεια πάνω από 15 ημέρες. Και οι τρεις δήλωσαν στον Τύπο με επιστολές ότι ουδεμία σχέση έχουν με την υπόθεση Μαζοκόπου. Και οι τρεις δήλωσαν ότι συνελήφθησαν ως «συνήθεις ύποπτοι», για να χρησιμοποιηθούν ως αποδιοπομπαίοι τράγοι στην επιχείρηση «αντιτρομοκρατικός νόμος».

Πότε θα μάθουν οι ίδιοι και οι συνηγοροί τους για ποιο λόγο κατηγορούνται παραμένει άγνωστο. Είναι ένα ελάχιστο δείγμα των «αντιτρομοκρατικών» δραστηριοτήτων του κράτους.

Αλήθεια πότε κ. Βασιλειάδη τα «σαΐνια» των υπηρεσιών σας θα πληροφορήσουν την κοινή γνώμη για το έργο της ανάκρισης στην υπόθεση Μαζοκόπου; Πότε τρεις πολίτες που διαπομπεύσατε με τέτοιο τρόπο θα πληροφορηθούν ποιος και γιατί τους κατηγορεί;

Φυσικά και διαρρέετε διάφορα για στοιχεία που έχετε. Σίγουρα φτιάχνουν «κλίμα». Το φιάσκο όμως δεν μπορούν αυτά να το καλύψουν. Όπως και άλλα, προκατόχων σας...

Τα ίδια

Απόστρατο και σημαίνουν στέλεχος της γνωστής κλαδικής της οδού Ρηγίλλης τοποθέτησε επικεφαλής της ΕΥΠ

(πρώην ΚΥΠ) η κυβέρνηση. Μετά τους αποστράτους Σταθιά και Χίου που έχουν τοποθετηθεί στο αρχηγείο της Πολεμικής Αεροπορίας, ήρθε και η σειρά του αντιπτεράρχου ε.α. Παναγιώτη Μπαλέ για το παρελθόν του οποίου έγιναν σειρά καταγγελιών μεταξύ των οποίων και ότι υπήρξε συνεργάτης της χούντας. Αυτός ορίστηκε υπεύθυνος στον πλέον «σκοτεινό» τομέα των υπηρεσιών ασφαλείας.

Η τακτική αυτή του ελέγχου και των στεγανών, γνωστή από παλιά, δίκαια προκαλεί ανησυχίες. Και για την επανάληψη της ίδιας τακτικής και για άκρατο κομματισμό κρίσιμων τομέων της ασφάλειας και των μηχανισμών που πολλά έχουν «προσφέρει» στο παρελθόν που επιχειρείται από παράκεντρα της εξουσίας.

Αυτή την τακτική ο τόπος την πλήρωσε ακριβά. Οι κλαδικές κάθε άλλο παρά υπηρετούν τη διαφάνεια και τη δημοκρατία. Οι μνήμες είναι νωπές. Αυτό ας το έχουν όλοι υπόψη τους και κυρίως οι εγκέφαλοι της ΝΔ που χωρίς ενδοιασμούς αντλούν και επανδρώνουν συνεχώς κρίσιμους τομείς της ασφάλειας και του στρατού από τη «φαινογάλανη» λίμνη της κλαδικής των αποστράτων.

Υ.Γ. Αναλογίστηκε άραγε κανείς τι σημαίνει για ένα δημοκρατικό κόμμα και τη δημοκρατία όλη αυτή η ιστορία

των κλαδικών αποστράτων που ξεφύτρωσαν στο ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ;

Έχει σκεφθεί κανείς πως μπορεί να λειτουργεί μια τέτοια οργάνωση ειδικά κλαδική αποστράτων; Γιατί κύριοι δεν τις διαλύετε και αν οι απόστρατοι θέλουν να προσφέρουν στο κόμμα ας ενταχθούν στις Τοπικές ή σε άλλους τομείς κομματικής δραστηριότητας. Ποια ειδική σκοπιμότητα καλύτερης οργάνωσης των κομμάτων άραγε υπηρετούν;

Οι στενοχώριες για τα Μάτζικ

«Με στενοχωρεί η αναβολή της δίκης διότι επιβραδύνεται ο χρόνος που θα αποδειχθεί πόσο αβάσιμες και αστήρικτες είναι οι κατηγορίες».

Αυτά εδήλωσε μετά τη δεύτερη αναβολή της δίκης για τα Μάτζικ, την Πέμπτη 6/12, ο «διερμηνέας» Γ. Λούβαρης, συγκατηγορούμενος μαζί με τους αξιωματικούς της Αεροπορίας κ. Μαρινάκη, Κοντοδιό, Φράγκο και Ψωμά για τους ύποπτους όρους υλοποίησης της αγοράς. Όπως είναι γνωστό, η υπόθεση αυτή αποκαλύφθηκε από το ΑΝΤΙ το φθινόπωρο του 1987, με τη δημοσίευση του περίφημου ΤΕΛΕΧ που κατέγραψε το δικαίωμα λήψης προμη-

θείας από τον πρωθυπουργικό φίλο κ. Λούβαρη.

Παρόντες στην δίκη ήταν πολλοί απόστρατοι και όλη η επί ΠΑΣΟΚ πολιτική ηγεσία του υπουργείου Άμυνας. Το παρασκήνιο λέει ότι στο τέλος πάνε να τα ρίξουν όλα στον Σεχιώτη (ο οποίος και συμμετείχε και εγνώριζε) προκειμένου να ελαφρυνθεί η θέση του κ. Λούβαρη (δηλ. του κ. Α. Παπανδρέου). Επειδή όμως η λύση αυτή έχει τα προβλήματά της αναζητήθηκε η αναβολή. Άλλωστε, μέχρι τον Μάιο —που ορίστηκε η νέα δικάσιμος— θα έχει ολοκληρωθεί και το κουκούλωμα του σκανδάλου Κοσκωτά και όλα θα έρθουν «πιο φυσιολογικά».

Αξιίζει να σημειωθεί ότι την προηγούμενη της δίκης υποβλήθηκε από βουλευτές του ΠΑΣΟΚ μηνυτήρια αναφορά για τον ανακριτή κ. Μάκο με το πρόσχημα ότι... πολιτικοποιεί τις έρευνες. Ο κ. Μάκος φαίνεται ότι επειδή κάνει σωστά τη δουλειά του ενοχλεί. Χρησιμοποιείται λοιπόν η μηνυτήρια αναφορά για να συνετιστεί αυτός, αλλά και άλλοι δικαστικοί —ίσως αυτοί που επρόκειτο να δικάσουν τη Δευτέρα 3 Δεκεμβρίου. «Είμαστε εδώ», θέλησαν κάποιιοι να πουν. Είναι κρίμα όμως που δεν έδειχναν ευαισθησία περί τα κοινά όταν οι κύριοι βουλευτές ήταν και εξουσία, υπουργοί του ΠΑΣΟΚ εποπτεύοντες το υπουργείο Άμυνας.

□□□ **ΝΟΜΟΜΑΘΕΙΣ.** Με τον «Θανασάκη» τα έχει βάλει τελευταία ο πρωθυπουργός. Όπως είπε και από τηλεοράσεως, «πολλοί νόμοι» —δηλαδή οι γνωστοί τέσσερις για την τρομοκρατία, το ασφαλιστικό, την «ανάπτυξη» και τις απεργίες— «συντάχθηκαν βιαστικά» με αποτέλεσμα «να παρουσιασθούν προβλήματα». Απόδειξη το γεγονός ότι ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Δικαιοσύνης έσπευσε να τροποποιήσει τη διάταξη του «αντιτρομοκρατικού» που αφορά τη δημοσίευση των προκηρύξεων των τρομοκρατικών οργανώσεων.

□□□ **ΑΙΣΙΟΔΟΞΟΙ.** Οι οπαδοί του κ. Έμπερτ είναι αισιόδοξοι. «Όπου να 'ναι πέφτει», λένε για τον Κ. Μητσοτάκη. «Δεν τη

βγάξει μέχρι τον Απρίλιο, οπότε θα πάμε πάλι για εκλογές». Δεν καταλαβαίνουν ότι ενός κακού, μύρια έπονται.

□□□ **ΜΟΝΟΛΟΓΟΙ.** Πρωθυπουργικός ο μονόλογος: «Έξω πάμε καλά. Μέσα δεν πάμε». Δεν το εννοεί βέβαια ακριβώς όπως το είπε κάποτε ο κ. Καραμανλής. Με το «έξω» εννοεί την «εξωτερική αντιπολίτευση» (από το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ) και με το «μέσα» την εσωτερική, από εκείνους που καταλάβατε.

□□□ **ΑΝΑΝΕΩΣΗ.** Και ο Βασίλης Μπαρτζώτας, ο «Φάνης», πήρε θέση υπέρ των «ανανεωτικών» στο ΚΚΕ. «Η ανανέωση του ΚΚΕ θα είναι πλήρης επαναστατική ανανέωση ή όχι» γράφει στην παρέμβασή του που δημοσιεύεται στο έκτακτο τεύχος της ΚΟΜΕΠ. Κάνει μάλιστα και κριτική στον Χαρ. Φλωράκη για τις γνωστές περί «εικονισμάτων» απόψεις του.

Κατά τη γνώμη μου, γράφει, ο σ. Χαρίλαος, που μας συνήθισε να παλεύει για το καινούριο έχασε την ψυχραιμία του και είπε όχι σωστό πράγμα για εικονισματα και επιστημονικό ομοιοπαθεισμό. Έπεσε έξω. Αυτό πρέπει να το δει και να το αναγνωρίσει ανοιχτά. Όλοι όσοι εκτιμάμε το σ. Χαρίλαο το περιμένουμε. Λάθος κάνουν ΟΛΟΙ. Δεν εξαιρούν-

νται οι καθοδηγητές!

Με τέτοιες προσχωρήσεις στους ανανεωτές πώς μπορείς να μην αναφωνήσεις: «Πού ήσουν Μίμη που 'δειχνες πως θα γινόντουσαν άλλοι!».

□□□ **ΟΜΑΛΟΤΗΤΑ.** «Ακούστε, εγώ είμαι από αυτούς που θεωρούν τη σύνοδο του 'Πεντελικού' ομαλή και εργάστηκε για να πάρει αυτό το χαρακτήρα. Δεν συνωμότησα με κανέναν. Ό,τι έκανα το έκανα ανοιχτά και ανοργάνωτα. Εργάστηκα για να υπάρξουν περισσότερες από μια υποψηφιότητες και το θεωρούσα όχι ομαλό το να εκλέξουμε δια βοής το γραμματέα της ΚΕ. Θεώρησα ομαλό το να εκλέξουμε δια βοής τον Ανδρέα Παπανδρέου, διότι, βέβαια, είναι ο ιδρυτής του κόμματος, δεν είναι οποιοσδήποτε πρόεδρος κόμματος».

Η παραπάνω εκδοχή περί ομαλότητας ανήκει στο Θ. Πάγκαλο. (Συνέντευξη του στην «Επικαιρότητα», 9/12). Αν σκεφθεί κανείς πόσες εκδοχές ομαλότητας υπάρχουν ακόμη στο ΠΑΣΟΚ με αφορμή την εκλογή του Άκη στη θέση του γραμματέα της ΚΕ θα πρέπει εύλογα να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το μόνο ομαλό που συνέβη τον τελευταίο καιρό στις εσωκομματικές διαδικασίες του ΠΑΣΟΚ ή-

ταν η δια βοής εκλογή του Α. Παπανδρέου στη θέση του προέδρου του Κινήματος, συγγνώμη, του Κόμματος.

□□□ **ΠΑΛΙΝΟΡΘΩΣΗ.** Όποιος δεν έχει διαβάσει τα άπαντα του Στάλιν μπορεί να πάρει μια γεύση, διαβάζοντας τη συνέντευξη του Γενικού Γραμματέα του Κ.Κ. Ρωσίας Ι. Πολοζκόφ, που πήρε ο Α. Παπάνθιμος μέλος του τμήματος Διεθνών Σχέσεων της Κ.Ε. του ΚΚΕ και φιλοξένησε ο «Ριζοσπάστης» (Κυριακή 9/12) με τίτλο «Είναι υπαρκτός ο κίνδυνος παλινόρθωσης του καπιταλισμού!».

Ο Πολοζκόφ, λέει μεταξύ άλλων, ότι μετά το '86 και '87 που «έγινε το λάθος και ψηφισθήκανε μια σειρά νόμοι που αφήνουν ελεύθερο το έδαφος για την εμφάνιση νέας μπουρζουαζίας» άρχισαν όλα τα κακά και η περestroika ξέφυγε από τη σοσιαλιστική κατεύθυνση.

Κοντολογίς ότι όλα τα προηγούμενα χρόνια υπήρχε σοσιαλισμός (!) και όλα πήγαιναν καλά. Όμως ο Πολοζκόφ δεν μένει εκεί. Προειδοποιεί: «Η ώρα που όλα θα μπουν στη θέση τους δεν είναι πολύ μακριά». Από ποια παλινόρθωση άραγε τότε να προφυλαχθούμε; Την «καπιταλιστική» ή τη «σοσιαλιστική»;

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

ΕΝΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ - ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ

Μήτσος Αλεξανδρόπουλος

Η ΑΤΕΛΕΙΩΤΗ ΛΕΞΗ

Χάρις Αλεξίου

«Ζ»

Ο ΙΑΤΡΟΔΙΚΑΣΤΗΣ

ΤΑ ΚΑΜΑΚΙΑ

ΓΛΑΥΚΟΣ ΘΡΑΣΑΚΗΣ

ΤΟ ΝΕΡΟ ΤΗΣ ΚΩ

ΤΟ ΣΦΡΑΤΟ

ΤΡΙΛΟΓΙΑ

Η ΦΛΟΓΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Βασίλης Βασιλικός

Η ΠΟΤΑΜΟΥΛΑ

Βασίλης Ιωακείμ

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΣΕΙΣΜΟΣ

Ηλίας Ματθαίου

Η ΣΑΛΑΜΑΝΤΡΑ

Αλκ. Γιαννόπουλος

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖ ΤΟΥΡΚΕΡΙ ΜΠΟΥΦ

ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Νίκος Χατζηκυριάκος Γκίκας

ΟΡΕΣΤΗΣ Ή ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΔΙΧΩΣ ΤΕΛΟΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ

Δημοσθένης Δαββέτας

Η ΕΧΙΔΝΑ

Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν

ΚΟΙΤΑΣΜΑΤΑ

Γιώργος Ιωάννου

50 + 1 ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΕΝΑΝ ΑΥΤΟΧΕΙΡΑ

Βασίλης Καββαθάς

ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ (Α' & Β' ΤΟΜΟΣ)

Αλέξανδρος Μωραϊτίδης

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΙΚΑ

Γιάννης Νεγρεπόντης

Ο ΑΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Κυριάκος Ντελόπουλος

ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ

Θωμάς Σκάσσης

ΤΟ ΔΟΛΙΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

ΤΗΣ ΑΙΩΝΙΟΤΗΤΑΣ

Ο ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΨΙΛΟΝ

Δημήτρης Χριστοδούλου

ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Η ΑΔΕΛΦΗ ΣΑΝ ΣΟΥΛΠΙΣΙΟ

Αρμάντο Παλάσιο Βαλντές

Η ΓΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Λάντισλαβ Μνιάτσκο

Ο ΔΕΡΒΙΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Μέσα Σελίμοβιτς

ΤΟ ΕΚΚΡΕΜΕΣ ΤΟΥ ΦΟΥΚΩ

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΡΟΔΟΥ

Ουμπέρτο Έκο

ΚΕΝΤΟΥΡΙΑ

Τζιόρτζιο Μανγκανέλλι

ΜΑΣΙΜΙΛΙΑ ΝΤΟΝΙ

Ονορέ ντε Μπαλζάκ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΝΟΥΒΕΛΕΣ

Α' ΤΟΜΟΣ: Η ΤΣΙΓΓΑΝΟΠΟΥΛΑ

Β' ΤΟΜΟΣ: Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

Μιγκέλ ντε Θερβάντες

ΣΑΝ ΑΔΕΣΠΟΤΟ ΣΚΥΛΙ

Ρέινταρ Γιόνσον

ΤΟ '35 ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠ' ΤΟ ΑΡΜΠΙΑΤ

Ανατόλι Ριμπακόφ

ΨΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

Τζεζουάλντο Μπουφαλίνο

εκδόσεις
«γνώση»

Το Σημειωματάριο της Ισιδώρας

Ανάμεσα στους υποστηρικτές της φασιστικοθησκευτικής οργάνωσης του Κορεάτη απατεώνα Μοον στην Ελλάδα και η βρετανική αεροπορική εταιρεία British Airways η οποία προσφέρει το πολιτικό έντυπο του ευαγούς ιδρύματος Greek News (αυτό που ανέλυε γιατί δεν πρέπει να γίνουν οι Ολυμπιακοί στη χώρα μας) στις πτήσεις της από και προς Αθήνα. Ίσως γιατί κάποιος νεαρός Άγγλος με επώνυμο μπαμπά, κάποιο φεγγάρι διέπρεπε ως «δημοσιογράφος» στην οργάνωση. Εκτός αν ήταν συνωνυμία.

Μεγάλη πρεμούρα στο Μινιόν να εξοπλισθούν και να μεγαλώσουν την περιουσία του καταστήματος ενόψει του ότι ως εταιρεία του Οργανισμού Ανασυγκρότησης σύντομα θα πωληθεί. Έτσι κυριολεκτικά στο «άρπα κόλα», το Μινιόν προμηθεύτηκε ένα κομπιούτερ αντί 40 εκατομμυρίων που θα μπορούσε όμως να το πάρει και με καμιά εικοσιπενταριά παρ'όλο που έχει άριστη μηχανογραφική κάλυψη ενώ συγχρόνως αγόρασε και το διπλανό ακίνητο. Η βιασύνη οφείλεται ίσως στο ότι ο Γενικός Διευθυντής του καταστήματος συνταξιοδοτείται στις 31 Δεκεμβρίου και μάλλον θέλησε να επιδείξει ολοκληρωμένο έργο προ της αποχώρησής του. Τώρα το από πού έως πού γίνονται επενδύσεις σε μια επιχείρηση η οποία είναι προς πώληση, αυτό μόνο ο ΟΑΕ μπορεί να το ερμηνεύσει. Ίσως πρόκειται για νέα ακαδημαϊκή θεωρία.

Ο Γενικός Διευθυντής του ΟΤΕ κ. Κουρεμένος αγνόησε πλήρως τις θέσεις της «εθνικής» μας βιομηχανίας Intracom και την περασμένη Δευτέρα απέρριψε εισήγηση του νέου (;) Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού και δεν δέχθηκε την απ' ευθείας ανάθεση στους προηγούμενους προμηθευτές της επόμενης αγοράς 720.000

ψηφιακών παροχών έναντι περίπου 70 δις δρχ. και παρέπεμψε την υπόθεση στην κυβέρνηση. Πρώτα απ' όλα για να μην τον κλείσουν και αυτόν μέσα διότι έχει ήδη κατατεθεί στον ΟΤΕ προσφορά για ιδίων προδιαγραφών και ποσοτήτων (720.000) υλικό αντι 24 δις όταν δε ο κ. Θεόδωρος Καρατάσος την ζητήσει από τον κ. Κουρεμένο για να τη συγκρίνει με τις συμβάσεις που υπεγράψαν τον περασμένο Φεβρουάριο, θα γελάσει ο κάθε πικραμένος. Δεύτερον γιατί ο άνθρωπος μπορεί να μην είναι «εθνικόφρων» όπως θα τον ήθελε ο κ. Κόκκαλης και να είναι απλώς έντιμος. Τέλος, γιατί ενδέχεται ο κόμπος να έφθασε στο χτένι από Βρυξέλλες μεριά και όταν ο κ. Ευθύμιος Χριστοδούλου να πήγε για το μαλλί του δανείου να βγήκε κουρεμένος και με την απάντηση «το δάνειο να πάτε να το πάρετε από τον κ. Κόκκαλη». Βλέπετε, όλα εδώ πληρώνονται.

Δεν μπορώ να καταλάβω τι έχει πιάσει τον Νομικό Σύμβουλο του ΟΤΕ κ. Ξυπολιά και θέλει με το ζόρι να απαλειφθεί από τα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού ότι «είμαστε δεσμευμένοι για το καλώδιο». Γιατί δηλαδή, έχει καμιά σημασία ή θα είναι η πρώτη φορά που γινόμαστε ρεζίλι; Εδώ είναι Μπαλκάνια κ. καθηγητά μου, στη δέσμευση θα κολλήσουμε;

Υστερα από την αναφορά της προηγούμενης εβδομάδας στον Άγιο Κερκύρας, πολλοί Κερκυραίοι προσήλθαν με διευκρινιστικές παρεμβάσεις για το θεάρεστο έργο του. Έτσι πληροφορούμαι ότι από το μοναστήρι της Βλαχαιρένας (μπροστά στο Ποντικονήσι) έστειλε αλλού τις καλόγριες και τον χώρο, ο οποίος καγγελοφράχθηκε, τον νοίκιασε για τουριστικά ενώ στο Μοναστήρι της Παληοκαστρίτσας έβαλε «ειση-

τήριο». Οι μεμονομένοι τουρίστες πληρώνουν Σταυρό (εντός της Εκκλησίας γιατί έξω είναι δωρεάν) και κατοστάρικο ενώ τα μέλη των γκρουπ προκειμένου να κάνουν τον Σταυρό τους υποχρεώνονται να αγοράσουν από ένα κερί!

Παρά την απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου ότι η κατακύρωση της προμήθειας από τον ΟΤΕ του υποβρυχίου οπτικού καλωδίου θα ήταν παράνομη, η νέα διοίκηση του οργανισμού προχώρησε, προφανώς δεσμευόμενη από την προηγούμενη, και ανέθεσε τη δουλειά στην εταιρεία Siemens όπως είχε κανονισθεί. Ένα από τα στοιχεία που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ανάθεση ήταν όπως μαθαίνω οι διαβεβαιώσεις (με λόγο τιμής και άλλους όρκους) που εδόθησαν από τον εδώ διευθυντή της εταιρείας προς τον ΟΤΕ, ότι η Siemens «έχει μεγάλη εμπειρία στην πόντιση υποβρυχίων καλωδίων» και με καμάρι ανέφερε μάλιστα την δουλειά που με πολύ επιτυχία γίνεται στην Αυστραλία. Εκείνο που βέβαια ξεχασε ο κ. διευθυντής να αναφέρει και το αναφέρω για την περίπτωση που συγκινηθεί κανένας εισαγγελέας με την υπόθεση, είναι ότι η πόντιση του καλωδίου από την Siemens στην Αυστραλία σταμάτησε (The Australian 5/11/1990) διότι η εταιρεία βρήκε προβλήματα και απόλυσε στο τέλος και τους εργάτες.

Κουίζ: Ποιος Διευθυντής Οργανισμού με πολλά προβλήματα αναχωρεί κάθε Πέμπτη απόγευμα για Μιλάνο όπου περνάει τη βραδιά του, την άλλη μέρα πετάει Λονδίνο, παραδίδει ένα μάθημα στο Πανεπιστήμιο, περνάει εκεί το Σαββατοκύριακο παρέα με τον Πακιστανό συγκάτοικό του και τη Δευτέρα το πρωί επιστρέφει με τις μπαταρίες φορτωμένες στην Αθήνα όπου τον περιμένει ο μουστακαλής σωφέρ του με τον στόλο

των τεσσάρων Μερσεντές και των δυο μοτοσυκλετιστών φρουρών να τον συνοδεύσουν στο ξενοδοχείο του να φρεσκαριστεί και μετά, επιτέλους, στη δουλειά του προστατεύοντάς τον συγχρόνως από Κύριος οίδε ποιον;

Ίσως γνωρίζετε ότι στο Αλλοδαπών υπάρχει «πλαφόν» βάσει του οποίου εκδίδονται μέχρι 50 άδειες εργασίας το μήνα σε ξένους οι οποίοι επιθυμούν να εργασθούν στη χώρα μας. Εκείνο που σίγουρα δεν γνωρίζετε, και σίγουρα δεν το γνωρίζει ούτε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας, είναι ότι στις 50 αυτές άδειες, μαζί με τις Φιλιπινέζες των υπουργών, υπάγονται και οι ...επενδυτές.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Γιώργο Ράλλη, τ. Πρωθυπουργό, Ενταύθα. Διερωτώμαι γιατί αναμειχθήκατε στην υπόθεση της διαφοράς του κ. Gian Paolo με τους συνεταιρικούς του επιστρατεύοντας τον Περιφερειάρχη κ. Στάικο τον οποίον «συμβουλευσατε» να σταματήσει κάποια επένδυση με το δικαιολογητικό ότι «αυτή είναι η άποψη του κ. Κώττη» προκειμένου έτσι να εξαναγκασθούν οι του άλλου στρατοπέδου σε συμβιβασμό. Δεν πληροφορηθήκατε ότι ο κ. Κώττης δεν είναι πλέον Γενικός Γραμματέας στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και έχει αντικατασταθεί από τον καθηγητή κ. Παναγιώτη Παυλόπουλο; Και γιατί τόσο πάθος να λυθούν οι διαφορές, για Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ βάλατε πλήρη ή απλώς κατά τη διάρκεια της μελέτης των ιστορικών αρχείων Κερκύρας επείσθητε από την κυρία Αλίκη να παίξετε τον ρόλο του Don Corleone για να αναβαθμίσετε το κύρος σας;

B.K

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

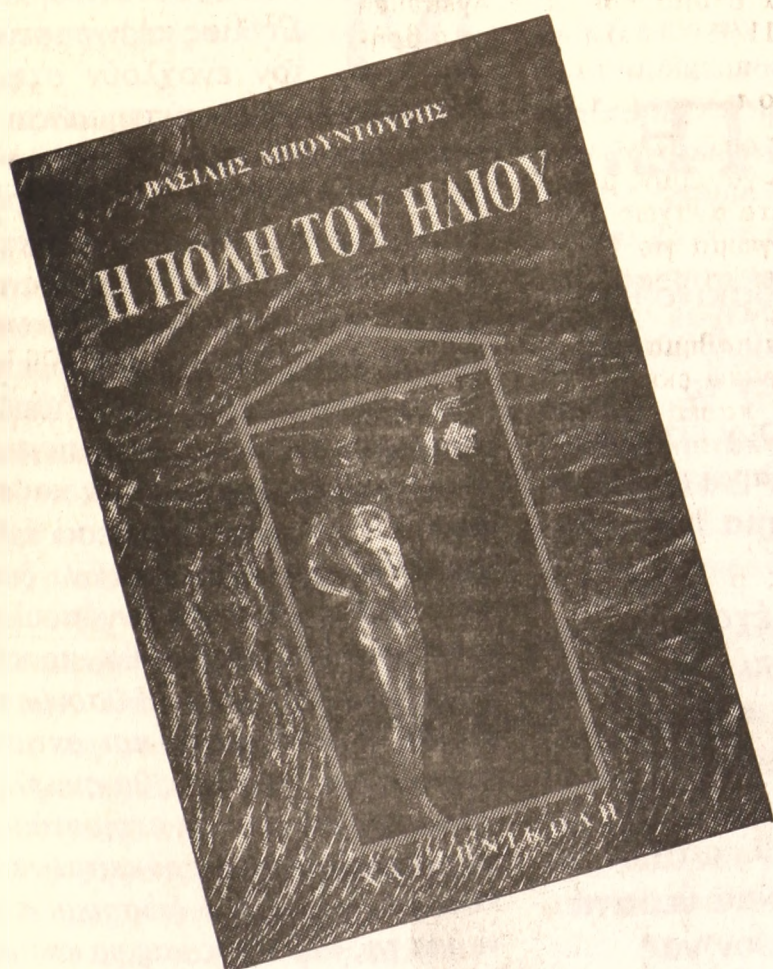
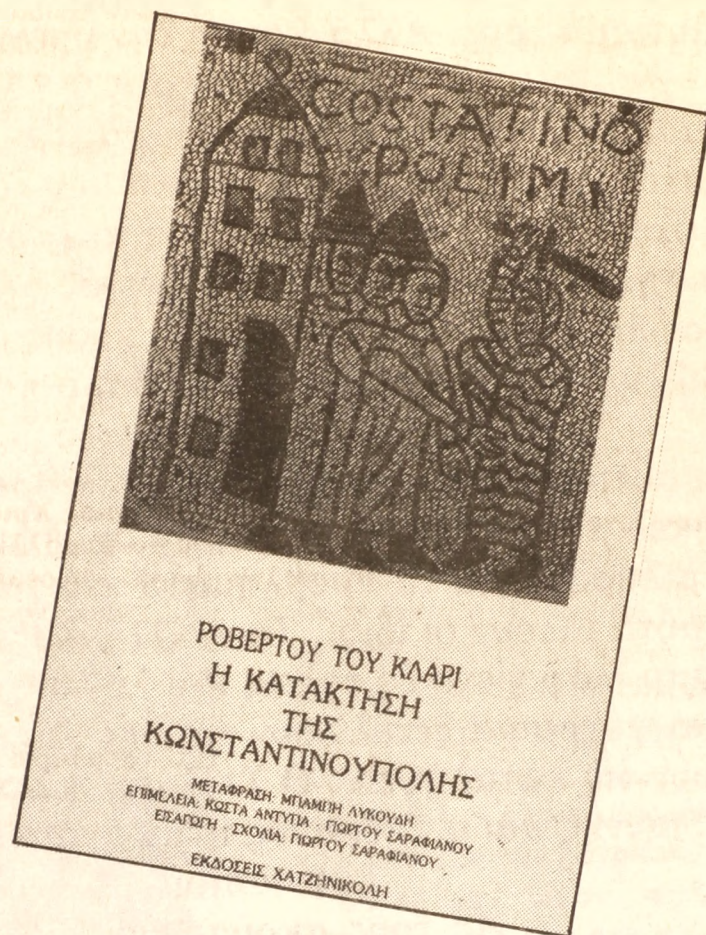
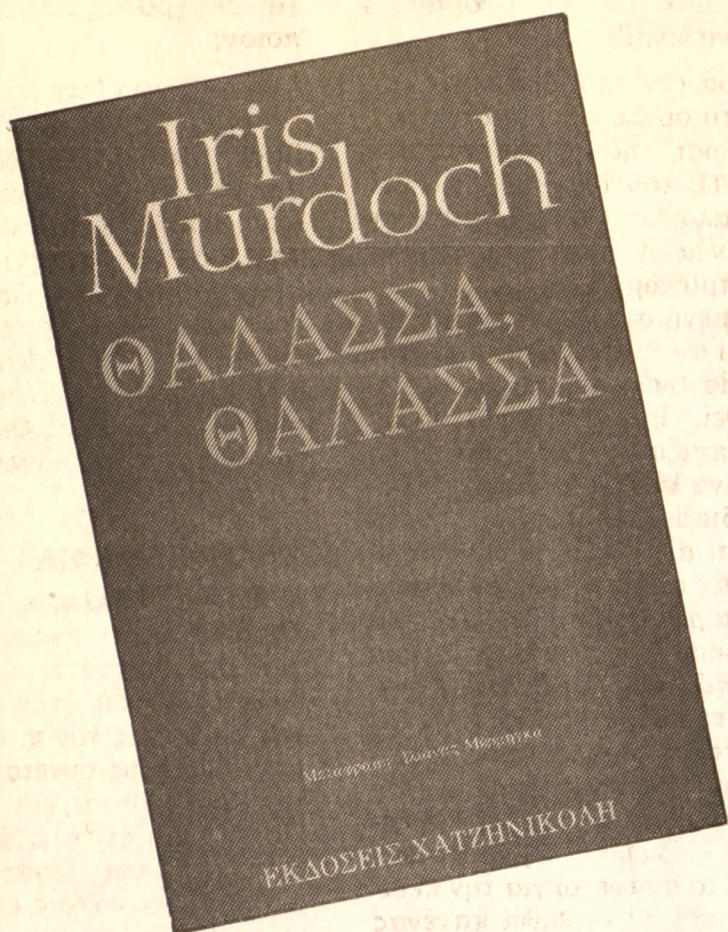
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

«ΟΡΕΡΑ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
«Π Ρ Ο Ο Δ Ο Σ»

NEA BIBLIA

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ

Σόλωνος 76 - τηλ.: 36.29.923 — Ζωοδόχου Πηγής 8

ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ,

Οι Ιδάρηδες ξάφνιασαν. Ξάφνιασαν με την πράξη τους, με το λόγο τους, με το τι ζητούν. Ξάφνιασαν με το δυναμισμό και τον αυθορμητισμό τους. Αλλά και με την υπευθυνότητα και την ωριμότητά τους.

Και ξάφνιασαν όλους. Την κυβέρνηση και το υπουργείο Παιδείας. Τα κόμματα και τις οργανώσεις νεολαίας. Τους δασκάλους και τους γονείς τους. Την κοινή γνώμη και τον Τύπο. Όλους. Ξάφνιασαν γιατί ζητούν πολλά. Τα ζητούν όλα. Για το σχολείο. Την προσωπική τους ζωή. Τις σχέσεις τους με τους καθηγητές και τα βιβλία. Τις αποφάσεις. Τον κόσμο που έρχεται και τον φτιάχνουν «χωρίς αυτούς».

Τι θέλει αυτή η νέα γενιά; Ποιο σχολείο οραματίζεται; Γιατί «οχυρώθηκε» μέσα σε αυτό το χώρο και ζητά να την ακούσουν, να μιλήσουν για τα προβλήματα και τα όνειρά της;

Για όλα αυτά μιλούν οι ίδιοι. Το ΑΝΤΙ φιλοξενεί μια συζήτηση μαθητών από διαφορετικές τάξεις και λύκεια της Αθήνας. Απλά, ήρεμα και ψύχραιμα ξετυλίζουν τις απόψεις τους και εξηγούν γιατί κάνουν τις καταλήψεις. Ο Στέλιος, η Σοφία, η Παναγιώτα, η Ρέα, ο Γιάννης και ο Στέφανος ήταν ανάμεσα στα παιδιά που ξάφνιασαν.

Ας τους ακούσουμε...

ΤΙ ΘΕΛΟΥΜΕ, ΓΙΑΤΙ ΑΓΩΝΙΖΟΜΑΣΤΕ...

Με ενοχλεί ότι ο τοίχος του σχολείου μου είναι έτοιμος να καταρρεύσει με ένα φύσημα. Υπάρχει μία τρύπα με την οποία επικοινωνούν δύο τάξεις μεταξύ τους.

Με ενοχλεί ότι το σύστημα δίνει υπερεξουσίες στον καθηγητή. Μάλιστα, το σημερινό του κ. Κοντογιαννόπουλου δίνει περισσότερες, αλλά πάντα ο καθηγητής μπορούσε να κάνει ό,τι ήθελε.

Με ενοχλεί ο τρόπος συμπεριφοράς ορισμένων καθηγητών προς τους μαθητές που βασίζεται στην αρχή «εσείς από κάτω να ακούτε εμένα που ξέρω τα πάντα».

Με ενοχλεί ότι οι καθηγητές δεν

περνούν από «ψηλό κόσκινο» και το μόνο κριτήριο για το διορισμό τους είναι ότι τέλειωσαν το πανεπιστήμιο είτε ξέρουν είτε δεν ξέρουν. Υπάρχουν καθηγητές που δεν γνωρίζουν το μάθημα που διδάσκουν.

Με ενοχλεί ακόμη ότι έχουν αφήσει επίτηδες έξω από τα βιβλία τα μελανά σημεία της ελληνικής ιστορίας, όπως την Κατοχή και τον Εμφύλιο.

Με ενοχλεί επίσης όταν ρωτάω τους καθηγητές για τέτοια θέματα και ορισμένοι αποφεύγουν να απαντήσουν. Θυμάμαι καθηγητή, ο οποίος χαρακτήριζε τον εμφύλιο πόλεμο ως συμμοριτοπόλεμο.

Με ενοχλεί τέλος, ότι με τα μέτρα του υπουργού ποινικοποιείται το σχολείο.

Με παραστατικό τρόπο ο Στέλιος περιγράφει όλα όσα τον ενοχλούν στην αλυσίδα, εκπαιδευτικό σύστημα και καθημερινότητα στο σχολείο. Πολλά από αυτά —αν όχι όλα— ταλαιπωρούν διαχρονικά την ελληνική μέση εκπαίδευση και βρέθηκαν κατά καιρούς στο επίκεντρο των μαθητικών αγώνων. Σήμερα, ωστόσο, τίθενται διαφορετικά, μετ'άλλιστα και τις προσπάθειες του υπουργείου Παιδείας να εισάγει ένα συντηρητικό σύστημα αξιών και συμπεριφοράς στους μαθητές μέσω των πολυσυζητημένων προεδρικών διαταγμάτων του κ. Κοντογιαννόπουλου. «Οι σημερινοί μαθητές —θα προσθέσει ο Στέλιος— θέλουμε να δώσουμε το μήνυμά ότι σκεφτόμαστε και αντιστεκόμαστε». Και ο Στέφανος θα συμπληρώσει: «Και τα μισά από τα αιτήματά μας να ικανοποιηθούν δεν πρόκειται να λήξει η κατάληψη εάν δεν δώσουμε στην κοινωνία της περιοχής μας να καταλάβει ότι αντιστεκόμαστε στο να αποφασίζουν άλλοι χωρίς εμάς για εμάς». Βέβαια, ο Στέφανος ίσως και λόγω ηλικίας, έχει κάθε δικαίωμα να είναι τόσο απόλυτος όσον αφορά την προοπτική και την κατάληξη του αγώνα των μαθητών, όμως αυτό που έχει σημασία είναι ότι μέσω

και να ενημερωθεί για την αλληλογραφία του.

«Χαρτιά και ποτά είναι κομμένα —θα πει ο Στέλιος— για να μη δώσουμε δικαίωμα στον εισαγγελέα. Αντιμετωπίζουμε ιδιαίτερο πρόβλημα με τύπους τους οποίους χαρακτηρίζουμε χαφιέδες και "καρφιά". Είναι σοβαρό πρόβλημα και δεν αφορά την πλάκα ή το καμάκι. Στο δικό μας σχολείο πέρασαν με αυτοκίνητο νύχτα και πέταξαν μέσα 5-6 μπουκάλια. Από ό,τι ξέρω πρόκειται για μέλη ακροδεξιών οργανώσεων και το κάνουν για εκφοβισμό».

«Και την ημέρα και το βράδυ μένουμε μέσα στο σχολείο και αγόρια και κορίτσια, θα πει η Σοφία. Προσπαθούμε να οργανώσουμε τη ζωή μας ώστε να περάσει ευχάριστα, φροντίζοντας παράλληλα για την καθαριότητα και το φαγητό. Σκεφθήκαμε τις ημέρες της κατάληψης να βάψουμε τον τοίχο του σχολείου. Εξάλλου, τα αγόρια το "παίζουν ιππότες" και δεν θέλουν να μας βάζουν βάρδια τις δύσκολες ώρες. Όμως προχθές στη βάρδια 3-5 τα αγόρια κοιμήθηκαν ενώ τα κορίτσια έμειναν ξάγρυπνα».

Όπως μας είπαν, προκειμένου να παραμείνουν μέσα στο σχολείο το βράδυ, άλλοι μαλώνουν με το σπίτι τους, άλλοι λένε ψέματα ενώ άλλοι δεν αντιμετωπίζουν κανένα πρόβλημα. Μάλιστα αρκετοί από τους γονείς συμπαραστέκονται υλικά και ηθικά στα παιδιά τους. Λιγότεροι, από ό,τι μας είπαν, είναι οι γονείς οι οποίοι έρχονται στα σχολεία και τους επικρίνουν είτε για την κατάληψη είτε για την ολονύκτια συνύπαρξη αγοριών - κοριτσιών.

«Δεν θέλουμε την ομοιομορφία»

Σιγά - σιγά η κουβέντα επεκτείνεται στα επίμαχα προεδρικά διατάγματα τα οποία αποτέλεσαν και την αφορμή για το κύμα των καταλήψεων στα περισσότερα σχολεία της χώρας. «Ενοχλούμαι —λέει η Ρέα— από το γεγονός ότι δίνεται πλέον η δυνατότητα στον καθηγητή που έχει διαφορετικές απόψεις από τις δικές μου για θέματα συμπεριφοράς να μου επιβάλλει ποινές. Ειδικά όταν βλέπεις ότι έχει άδικο. Ή όταν δεν κάνεις τίποτε, αλλά απλώς διαφωνείς μαζί του. Εάν ο καθηγητής βάσει του διατάγματος έχει δικαίωμα να σου μειώσει τους βαθμούς, να σου βάλει τους "πόντους" ή και να σε βρίσει, αυτό σε ενοχλεί. Ορισμένοι είναι σε θέση να σου βάλουν 12 και ας είπα εγώ στο μάθημα για 18. Νομιμοποιείται πλέον ο καθηγητής για κάτι τέτοιο».

«Εξάλλου, —θα προσθέσει η Σοφία—

των καταλήψεων θέλει να κερδίσει το δικαίωμα της γνώμης του, ιδίως σε ό,τι τον αφορά.

Αλλά, ας δούμε, γιατί οι μαθητές ξεκίνησαν τις καταλήψεις. Ο λόγος στον Γιάννη: «Έπρεπε να βρούμε τρόπους να αντιδράσουμε στα προεδρικά διατάγματα. Συζητούσαμε γι' αυτά χωρίς να μας έχει ανακοινωθεί επίσημα τίποτα, παρά το χρόνο που έχει παρέλθει από τη δημοσιοποίησή τους. Πληροφορηθήκαμε για τις καταλήψεις στο Ηράκλειο και στις άλλες πόλεις από τις ειδήσεις των εφημερίδων».

«Ένα σχολείο για να προχωρήσει σε κατάληψη —θα πει η Παναγιώτα— έπρεπε να συμφωνήσει πάνω από το 50% των μαθητών. Όπου αυτό γινόταν, συγκαλούσαμε στη συνέχεια Γενικές Συνελεύσεις προκειμένου να εκλέξουμε 10μελείς συντονιστικές επιτροπές μετά από ανοικτή ψηφοφορία. Οι υποψήφιοι στο Σχολείο μας έκαναν πριν την ψηφοφορία μία σύντομη τοποθέτηση επί των αιτημάτων χωρίς να επεκταθούν σε "προεκλογικούς λόγους". Έπρεπε να είχαν χρόνο, να ήσαν πολιτικοποιημένοι, αλλά όχι κομματικοποιημένοι (σ.σ. Στη διαφορά αυτή θα επανέλθουν πολλές φορές κατά τη διάρκεια της συνολικής διαδικασίας). Στη Συντονιστική επιτροπή

συμπαραστέκονται και όσα παιδιά συμμετέχουν στην κατάληψη».

«Στο δικό μας το Σχολείο δεν έχουμε σταθερούς εκπροσώπους, αλλά ορίζονται κατά περίπτωση» προσθέτει η Ρέα. «Εμείς έχουμε αποφασίσει να μην εμφανίζεται παντού η Συντονιστική επιτροπή προκειμένου να μην υποστούν όλες τις πιθανές συνέπειες» θα συμπληρώσει ο Στέλιος ο οποίος θα εκφράσει το θαυμασμό του για το προηγούμενο των Γάλλων συμμαθητών του. «Σκεφθείτε ότι τα παιδιά στη Γαλλία αγωνίζονται για μια καλύτερη παιδεία η οποία βέβαια δεν συγκρίνεται με το δικό μας χάλι».

«Απαγορεύεται η είσοδος σε εξωσχολικά άτομα»

Από τα λεγόμενα των μαθητών είναι εμφανής η αγωνία τους να μην προκληθούν καταστροφές στα κτίρια κατά τη διάρκεια των καταλήψεων αλλά και να μην παρασυρθούν στις όποιες προκλήσεις. Αρκετοί μάλιστα έχουν απευθυνθεί και σε δικηγόρους οι οποίοι τους συμβούλευσαν ότι μόνο στον εισαγγελέα θα πρέπει να επιτρέψουν την είσοδο στο σχολείο και αφού βέβαια έχει ένταλμα για έρευνα. Μόνον ο Λυκειάρχης προσέρχεται στο γραφείο του προκειμένου να υπογράψει ό,τι χρειάζεται

Έτσι άρχισαν...

● **14 Νοεμβρίου.** Παραμονές των εκδηλώσεων για το Πολυτεχνείο. Φοιτητικές συνελεύσεις εν μέσω αποκαλύψεων για τα ιδιωτικά κολλέγια και την ιδιωτική εκπαίδευση, και πρώτες αντιδράσεις σε διαρρέουσες πληροφορίες σχετικές με μέτρα που περιέχονται στο πολυνομοσχέδιο για τα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ.

3.000 φοιτητές από 25 Σχολές πραγματοποιούν πορεία από το Πολυτεχνείο στο υπουργείο Παιδείας. Κύρια αιτήματα η διατήρηση των «κεκτημένων» που φημολογείται ότι θίγονται από το επικείμενο πολυνομοσχέδιο και η υπεράσπιση του δημόσιου χαρακτήρα της Εκπαίδευσης. Κύριο σύνθημα στην πρώτη μεγάλη φοιτητική κινητοποίηση της χρονιάς το «*Τίποτα-τίποτα δεν μας σταματά, αυτό το νομοσχέδιο θα μείνει στα χαρτιά*».

● **21/11.** Επιστολή Κοντογιαννόπουλου στον πρόεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, καθηγητή Γ. Μπαμπινιώτη. Διαφαίνεται η πρόθεση αλλαγών στις Γενικές Εξετάσεις των Λυκείων, περιγράφονται αυτά που ανακοινώθηκαν εν μέσω καταλήψεων αργότερα στις 5/12 (κατάργηση βάσης στο βασικό —εισαγωγή ισοβαθμισάντων κλπ.).

Καταλήψεις σε ΤΕΙ. Επίσης στο Πάντειο - Παν/μιο Ιωαννίνων - Ξάνθης - Πάτρας.

● **22/11.** Πρώτο μαθητικό σκίρτημα. Μαθητές καταλαμβάνουν το Γενικό Λύκειο Αλικαρνασσοῦ και το 1ο και 2ο Τεχνικό Λύκειο στο Ηράκλειο Κρήτης.

● **23/11.** Διαδήλωση 400 μαθητών στο Ηράκλειο. Η πρώτη ύστερα από 2 χρόνια εκτός του πολυνομοσχεδίου στα αιτήματα προστίθεται η βελτίωση των βιβλίων, το κτιριακό, η κατοχύρωση των ΤΕΛ.

● **28/11.** Νέα έκρηξη. Καταλήψεις Λυκείων και Γυμνασίων στο Ρέθυμνο, Λασιθί, Χανιά, Κομοτηνή, Ξάνθη, Δράμα, Πτολεμαΐδα, Πάτρα, Θεσσαλονίκη και πολλές επαρχιακές πόλεις.

Συλλαλητήρια σπουδαστών - μαθητών στη Θεσσαλονίκη (ένα από τα μεγαλύτερα των τελευταίων χρόνων) και στα Τρίκαλα.

Πρώτο σκίρτημα των μαθητών στην Αθήνα. Πορεία 400 μαθητών από Λύκεια Αργυρούπολης, Ηλιούπολης, Υμηττού, Δάφνης, Ν. Σμύρνης στο Υπουργείο Παιδείας. Ζητούν: Απόσυρση άρθρων των Π.Δ. που αναφέρονται στις απουσίες στο «*πόιντ-σύστεμ*» (διαγωγή) και την περικοπή των εκδρομών της Γ' Λυκείου.

Συνεχίζονται οι καταλήψεις σε ΤΕΙ

Αθήνας, Πάτρας και σε σχολές ΑΕΙ στην Αθήνα, Θεσ/νίκη, Γιάννενα, Θράκη.

● **29/11.** Κατάληψη Πρυτανείας Πανεπιστημίου Αθηνών από Γεωλογικό, Φιλοσοφικό, Παιδαγωγικό.

Οι μαθητές επιμένουν. Σχεδόν έχουν καταλάβει όλα τα Λύκεια στην Κρήτη, σαράντα στη Θεσ/νίκη. Καταλήψεις στην Κέρκυρα ακόμα και σε Λύκεια χωριών στη Β. Ελλάδα και Κρήτη. Στο Μπραχάμι και στου Ζωγράφου στην Αθήνα. Πορεία 1000 σπουδαστών ΤΕΙ στη Λάρισα.

Μεγάλη πορεία φοιτητών - σπουδαστών - μαθητών στην Αθήνα. Κύριο σύνθημα «*Τίποτα - τίποτα δεν μας σταματά - αυτό το νομοσχέδιο θα πέσει στη φωτιά*».

Κοντογιαννόπουλος. Άνευ αντικειμένου η κινητοποίηση. Δεν υπάρχει πολυνομοσχέδιο. Δεν διαψεύδει όμως τα περί αλλαγών στις εξετάσεις. Οριστικές αλλαγές λέει το '95, βελτιώσεις το '91.

● **30/11.** Επεισόδια και μηνύσεις μεταξύ γονέων στη Θεσσαλονίκη. Το 1/4 από τα 250 Λύκεια είναι υπό κατάληψη. 70 στην Κρήτη. Αρχίζουν και στα Γιάννενα.

● **3/12.** Φούντωμα στην επαρχία αλλά και στην Αθήνα. 123 Λύκεια στη Θεσσαλονίκη 150 στην επαρχία. Εισαγγελική έρευνα για τις καταλήψεις ύστερα από μήνυση Λυκειαρχών. Αποχή φοιτητών στη Χίο.

● **4/12.** Και νέες καταλήψεις. Πλησιάζουν τις 300. Υπό κατάληψη και πανεπιστημιακές σχολές.

Δωρής: Συλλάβατε καταληψίες. Η εισαγγελία ασκεί δίωξη κατά παντός υπευθύνου για τη Σιβιτανίδειο.

● **5/12.** Το υπουργείο Παιδείας αναγγέλλει τις αλλαγές στις Γεν. Εξετάσεις για το '91 και τη νέα εξεταστέα ύλη. (Καταργείται η βάση στο βασικό, εισάγονται όλοι οι ισοβαθμισάντες, καταργούνται οι ομάδες δέσμης, τα παιδαγωγικά στη 2η δέσμη).

Κύμα νέων καταλήψεων στην Αθήνα (Ν. Φιλαδέλφεια, Λιόσια, Μαράσλειο κ.ά.) και στον Πειραιά. Νέες διώξεις. Οι μαθητές των Λυκείων (Μαράσλειο κ.ά.) κλειδώνουν τις πόρτες (προστασία για φθορές, υπόπτους ασφαλείας κλπ.). Οι κινητοποιήσεις, δηλώνουν, δεν υποκινούνται από κανένα απολύτως κόμμα.

150 καταλήψεις στη Θεσ/νίκη. Διαδήλωση στη Θήβα.

Κοντογιαννόπουλος: Χρέος της Πο-

λιτείας να προφυλάξει τη σχολική χρονιά και το Επίπεδο μάθησης. Αυτεπάγγελτες οι διώξεις.

● **6/12.** Πορεία - σεισμός στην Αθήνα με συμμετοχή 10.000 μαθητών. Πορεία αντίστοιχη και στη Θεσ/νίκη. Οριστικοποιούνται τα αιτήματα των μαθητών στη συνάντηση με τον υπουργό. Κτίρια, απουσίες, διαγωγή, συνθήκες στα σχολεία, «*πόιντ-σύστεμ*», σχολικά βιβλία κλπ.

● **7/12.** Νέα έκρηξη καταλήψεων. Τα Λύκεια υπό κατάληψη φθάνουν τα 600. Εισαγγελέας ζητά κατάλογο με ονόματα όσων μετέχουν στην κατάληψη του 1ου Λυκείου Καστέλλας στον Πειραιά (!). Επιστολή Γονέων στον υπουργό υπέρ των μαθητών.

Στο μεταξύ ανακοινώνονται και καταλήψεις σχολών σε ΑΕΙ και ΤΕΙ, αλλά πρωταγωνιστές είναι οι 16άρηδες. Πορεία στην Καβάλα.

Ο Πολύδωρας εξέφρασε προς τους μαθητές «την αγάπη, τη συμπάθεια, την κατανόηση και τη θέληση της κυβέρνησης να επικοινωνούμε» και πρόσθεσε στην επικοινωνία να δούμε ποια είναι η λογικών των 50 αδικαιολόγητων απουσιών (!).

Κοντογιαννόπουλος: Βρισκόμαστε μπροστά σε μια υποκινούμενη προσπάθεια αναταραχής...

● **9/12.** Οι καταλήψεις γίνονται ποταμός. «Αγωνιζόμαστε γιατί φοβόμαστε όλα αυτά που θα γίνουν χωρίς εμάς για μας».

Οι μαθητές επιμένουν. Ξαφνικά εμφανίζονται στον Τύπο και άρθρα του πολυνομοσχεδίου. Η κυβέρνηση ανησυχεί. Οι καταλήψεις φουντώνουν κι άλλο και στην Αθήνα και στην επαρχία. Στην Θεσ/νίκη έχουν καταληφθεί σχεδόν όλα τα Λύκεια.

● **10/12.** Σύσκεψη Μητσοτάκη με ηγεσία υπουργείου Παιδείας. Η κυβέρνηση ανακοινώνει την παράταση του σχολικού έτους. Δεν αποσύρει τα επίμαχα άρθρα των Π.Δ.

Νέες καταλήψεις. 1000 Γυμνάσια και Λύκεια υπό κατάληψη. Οι μαθητές επιμένουν. Σύσκεψη 300 εκπροσώπων από Λύκεια και Γυμνάσια στο Πολυτεχνείο. Δεν εκλέγουν Συντονιστικό Όργανο για όλη την Αττική. Αποφασίζουν πορεία στην Αθήνα...

12/12 Μητσοτάκης. Οι μαθητές δεν υποκινούνται.

13/12. Συγκέντρωση και πορεία των μαθητών.

... που πάνε;

υπάρχουν καθηγητές που σε σηκώνουν για εξέταση στον πίνακα και κοιτάνε τα πόδια των μαθητριών. Αν του πεις ότι αυτό δεν είναι σωστό, τότε πιθανόν θα σε ειρωνευθεί για να μην επέκταθώ και σε άλλες πολύ πιθανές συνέπειες».

«Ποια είναι η καλή πράξη που επιβραβεύουν τα προεδρικά διατάγματα του υπουργείου, θα αναρωτηθεί η Παναγιώτα. Να περνάς τη γιαγιά απέναντί ή να πηγαίνεις και να λες στον Λυκειάρχη ποιος καπνίζει στην τουαλέτα;».

Ακολουθεί η σειρά του Στέλιου: «Η ελευθερία η δική μου σταματά εκεί που αρχίζει η ελευθερία του άλλου. Από τη στιγμή που εγώ ως ελεύθερα σκεπτόμενος πολίτης, σκέφτομαι, ντύνομαι, κάνω ό,τι μου αρέσει αλλά μέχρι του σημείου που δεν ενοχλεί τον άλλο, δε νομίζω ότι οποιοσδήποτε άλλος έχει το δικαίωμα να με ενοχλεί. Θέλω να έχω το δικαίωμα να εκφράζω την άποψή μου μέσα στα όρια της ευγένειας, να μην θίγω την προσωπικότητα του άλλου. Θέλω όμως να έχω τη δυνατότητα να πω την άποψή μου, όποια και αν είναι. Ας είναι η μεγαλύτερη "κοτσάνα". Αυτό πιστεύω. Πρέπει να έχω το δικαίωμα να διαφωνήσω με τον καθηγητή πάλι μέσα στα όρια της κοσμιότητας και να μην ενοχλείται ο Λυκειάρχης εάν έχω 520

«Υπουργέ Παιδείας κάνε προσευχή, έρχεται εξέγερση πανεκπαιδευτική».

«Κάντε τα κτίρια να μοιάζουν με σχολεία, ειδικευση καθηγητών για μια σωστή Παιδεία».

«Το σπίτι μου το άφησα, τη μάνα μου παράτησα, για να 'ρθω εδώ να αγωνιστώ για την Παιδεία που αγαπώ».

«Τίποτα, τίποτα δεν μας σταματά, αυτό το νομοσχέδιο θα μείνει στα χαρτιά».

«Αγωνιζόμαστε γιατί φοβόμαστε, για όλα που θα γίνουν για μας χωρίς εμάς».

σκουλαρίκια τρυπημένα στο αυτί».

«Θέλω μακριά μαλλιά γιατί μου αρέσουν, θα παρέμβει ο Στέφανος. Όμως σέβομαι και αυτόν που θέλει να έχει ξυρισμένο κεφάλι». «Αυτό είναι σημαντικό, θα σχολιάσει η Παναγιώτα. Βέβαια, μπορεί κάποιος να σου πει ότι κοιτάζε μιλάνε για τρίχες. Όμως, εμείς στη συνέχεια μπορούμε να σκεφθούμε ότι θέλουμε και κάτι άλλο να είναι διαφορετικό. Δεν θέλουμε την ομοιομορφία».

Η Σοφία θα δώσει και μία άλλη διάσταση στα όσα περί διαγωγής προβλέπονται στα προεδρικά διατάγματα: «Η διαγωγή, όταν είναι "κοσμία" σημειώνεται με κόκκινο μολύβι πλην όμως δεν έχει καμία επίπτωση για την είσοδό μας στα ΑΕΙ. Αφορούν κυρίως τα πανεπιστήμια του εξωτερικού και τα ιδιωτικά κολέγια που λειτουργούν στη χώρα μας τα οποία λαμβάνουν υπόψη τους τη διαγωγή. Παράλληλα ζητούν και ένα ιστορικό, του μαθητή από το Λυκειάρχη και τον καθηγητή και εάν η διαγωγή είναι "κοσμία" δεν σε δέχονται».

«Το σχολείο είναι νεκρό»

Το σύστημα της βαθμολογίας δημιουργεί μία στρεβλή άποψη για την αξιοκρατία; Θέλουν οι μαθητές τη βαθμολόγηση και με ποια κριτήρια; Το λόγο έχει η Ρέα: «Διαφωνώ με την ύπαρξη των βαθμών. Δεν καταλαβαίνω το ρόλο τους. Πας για να μάθεις. Ωραία. Αλλά σήμερα όπως είναι η παιδεία δεν υπάρχει το ενδιαφέρον για να μάθεις. Οπότε, έχοντας ως μοναδικό κίνητρο το βαθμό μας εξαναγκάζουν να πηγαίνουμε στο Σχολείο και να παρακολουθούμε από τη στιγμή που δεν μπορούν να μας τραβήξουν διαφορετικά το ενδιαφέρον. Δεν υπάρχει ουσία».

«Το εκπαιδευτικό σύστημα —συμπληρώνει ο Στέφανος— είναι υπέρ της αποστήθισης. Π.χ. Γράφεις Ψυχολογία: Δίνεις τον ορισμό αναλύεις και δύο δικά σου πράγματα και παίρνεις 13. Ρωτάς γιατί, και σου απαντούν ότι δεν έγραψες και τις δύο παραγράφους από το βιβλίο όπως προβλέπεται. Δηλαδή διέγραψε τα δικά μου και μέτρησε μόνον τον ορισμό».

Η Σοφία θα εντοπίσει και πρόβλημα μεταδοτικότητας των γνώσεων από πλευράς καθηγητών. «Ορισμένοι —θα πει— καθηγητές νομίζουν ότι βρίσκονται π.χ. σε χημικό εργαστήριο και όχι σε αίθουσα διδασκαλίας. Άλλοι πάλι δεν ανανεώνονται όσον αφορά τις νέες εξελίξεις στον τομέα της επιστήμης τους. Έτσι, πηγαίνοντας στο φροντι-

στήριο μαθαίνεις άλλα πράγματα, τα οποία τις περισσότερες φορές είναι και τα νεώτερα επιτεύγματα. Ε, τότε παρουσιάζεται, όπως είναι φυσικό και το μπερδεμα.

Πώς κρίνουν οι μαθητές τους καθηγητές τους; Πώς θα τους ήθελαν; «Αρκετοί καθηγητές —απαντά η Ρέα— και ιδιαίτερα αυτοί που είναι μεγαλύτερης ηλικίας είναι συντηρητικοί και συμπεριφέρονται αυταρχικά. Δεν επιθυμούν μία καλύτερα και πλησιέστερη σχέση μαθητών - καθηγητών».

«Παίρνουν μια πρώτη ιδέα για το μαθητή —θα συμπληρώσει η Παναγιώτα— και την κρατάνε μέχρι το τέλος. Έτσι εμψύχουν και σε εμάς το διαχωρισμό καλός - μέτριος και κακός μαθητής. Σε τελική ανάλυση το πιστεύουμε και εμείς και δεν καταβάλλουμε προσπάθειες».

Όπως λέει η Σοφία, «πολλοί νέοι καθηγητές είναι αρκετά σύγχρονοι στη συμπεριφορά τους προς τους μαθητές, αλλά και στον τρόπο της διδασκαλίας τους». Επίσης, όλοι συμφωνούν ότι σημαντικός αριθμός νέων καθηγητών μεταφέρουν τις απόψεις του βιβλίου και στη συνέχεια κάνουν διάλογο με τους μαθητές. Αυτό, όπως είπαν δεν παρατηρείται στους ηλικιωμένους —με εξαιρέσεις φυσικά— οι οποίοι ακολουθούν πιστά τα όσα προβλέπονται στη διδακτέα ύλη.

«Να είναι ανθρώπινος πάνω απ' όλα —θα πει ο Στέλιος απαντώντας στην ερώτηση πώς φαντάζεται τον καθηγητή. Να κατανοεί ότι και αυτός μπορεί να κάνει λάθος και να το αναγνωρίζει δίνοντας το παράδειγμα. Ο σεβασμός και η ευγένεια να εκδηλώνονται σε αμοιβαία

βάση. Ας έχει και γνώμη για την εμφάνισή μου, αρκεί αυτό να μην έχει συνέπειες στους βαθμούς».

Είναι φυσικό επακόλουθο, όπως κυλάει η κουβέντα να ζητήσουμε από τους συνομιλητές μας την άποψή τους για την περσινή απεργία των καθηγητών. «Δεν σταματάς τον αγώνα επειδή ικανοποιήθηκαν ένα - δυο αιτήματα, αλλά κοιτάς να ικανοποιηθούν τα περισσότερα» θα απαντήσει ο Γιάννης.

«Τα αιτήματά τους —θα συνεχίσει ο Στέλιος— τα βρήκα σωστά. Ωστόσο, ως μαθητής αισθάνθηκα εντελώς προδομένος από την κατάληξη της απεργίας. Αθέτησαν αυτό που διακήρυτταν και έσπασαν στη μέση την απεργία τους». Ο Στέφανος από την πλευρά του θα εκτιμήσει ότι η «υποστήριξη του κόσμου και του Τύπου ήταν μεγάλη» αλλά η Ρέα θα αντιτείνει: «Υπήρχαν και μαθητές που ήσαν κατά της απεργίας».

«Κρίμα, θα συμπληρώσει η Σοφία. Γιατί και τα παιδιά και οι γονείς ταλαιπωρήθηκαν και δεν βγήκε και τίποτα ουσιαστικό. Ήμουν μαζί τους. Θα υποστήριζα τα αιτήματά τους ακόμη και αν πήγαινα στη Γ' Λυκείου».

«Θέλουμε ένα άλλο σχολείο»

Πολλοί από τους γονείς, μερίδα του Τύπου, αλλά και επίσημα κυβερνητικά χείλη κατηγορούν τους μαθητές ότι πίσω από τις καταλήψεις κρύβεται το κίνητρο της «κοπάνας». Άλλοι πάλι λένε ότι αφού δεν θέλεις να μάθεις μην πηγαίνεις καθόλου στο Σχολείο, αλλά πήγαινε και δούλεψε. Τι απαντούν σε όλα αυτά οι μαθητές;

Στέφανος: «Ηθελημένα δίνεται προς τα έξω η εικόνα ότι το πρόβλημα είναι οι

Συνθήματα από τις καταλήψεις

Κάποτε το σύνθημα που κυριαρχούσε ήταν το «Ψωμί-Παιδεία-Ελευθερία». Αργότερα «να καταργηθεί ο νόμος 815». Στις τωρινές καταλήψεις των μαθητών και σπουδαστών είναι άλλα. Για την ιστορία καταγράφουμε μερικά από αυτά:

- «Έρθε η ώρα να δώσουμε παρών, τέρμα τα παιχνίδια στις πλάτες των παιδιών».
- «Η Παιδεία δεν είναι κονσέρβα να πουλιέται είναι δικαίωμα που με αγώνες καταχτιέται».
- «Θέλουμε σχολεία ελευθεριακά και όχι θερμοκήπια για μαθητές φυτά».
- «Ο υπουργός Παιδείας να φύγει από δω, να πάει Πεζοναύτης εκεί στον Περσικό».
- «Δώστε λεφτά για την Παιδεία και όχι φρεγάτες για την Αραβία».
- «Αγώνας, μαζικός, παμμαθητικός θα είναι η απάντηση από δω και μπρος».

απουσίες. Με τις καταλήψεις θέλουμε να κάνουμε γνωστό ότι δεν θέλουμε αυτό το σχολείο. Θέλουμε ένα άλλο σχολείο».

Παναγιώτα: «Εάν κάποιος δεν θέλει να παρακολουθήσει το μάθημα δεν θα το παρακολουθήσει».

Ρέα: Είναι περιπτώσεις που φεύγουμε διότι αφομοιώνουμε καλύτερα την ύλη διαβάζοντας στο σπίτι μας».

Σοφία: «Οι απουσίες γίνονται γιατί δεν ξυπνάμε το πρωί, γιατί αργούν τα λεωφορεία. Επίσης εάν το μάθημα δεν είναι της δέσμης που μας ενδιαφέρει θα φύγουμε προκειμένου να μην ενοχλούμε όσους ενδιαφέρονται».

Στέλιος: «Θα φύγω μια ημέρα που δεν θα έχω όρεξη για μάθημα και δεν θα θέλω να ενοχλώ. Είτε πάλι όταν θέλω να πάω για μπάνιο, να δω ένα έργο ή να παρακολουθήσω μία συναυλία».

Στην ερώτηση «γιατί δεν ζητάτε από τον καθηγητή να πάτε όλοι μαζί στη συναυλία» θα απαντήσουν: «Ζούμε στη Ελλάδα και όπως γνωρίζουμε η διαδικασία είναι αρκετά γραφειοκρατική. Έτσι, ο καθηγητής θα σου δείξει την πόρτα».

Στο σημείο αυτό η κουβέντα θα επεκταθεί στο έργο «ο κύκλος των χαμένων ποιητών» καθώς και στα συναι

σθήματα που τους προκάλεσε. Ο Στέφανος θα πει ότι κατά τη διάρκεια του έργου εξηγούσε το θέμα φιλοσοφικά στην κοπέλα - συνοδό του, η Παναγιώτα θα διερωτηθεί πώς μπορούν να κλαίνε οι άνθρωποι στον κινηματογράφο σε αντίθεση με τους υπόλοιπους οι οποίοι είπαν ότι έκλαιγαν κατά τη διάρκεια της προβολής.

Σημαία: Από τον πατριωτισμό στον εθνικισμό;

Πώς βλέπουν οι μαθητές την καθιέρωση της καθημερινής έπαρσης και υποστολής της σημαίας; Θεωρούν τη σημαία σύμβολο της πατρίδας;

«Η διαδικασία αυτή —θα πει η Παναγιώτα— μειώνει τη σημασία της σημαίας. Άσε που στο σχολείο μας δεν διαθέτουμε και κοντάρι για την απαραίτητη διαδικασία». «Θα καταντήσει αγαρία» συμπληρώνει η Ρέα.

«Συμβολισμός είναι όταν έχεις τη σημαία υψωμένη και σε κάποια εθνική εορτή αισθάνεσαι την ανάγκη να την τιμήσεις —θα συνεχίσει ο Στέλιος. Από τη στιγμή που σε εξαναγκάζουν να το κάνεις κάθε μέρα τότε μπορεί και να ξεφύγουμε από το απλό και το τιμητικό.

Μην ξεχνάμε και ένα από τα χειρότερα συνθήματα στην ελληνική ιστορία: Πατρίς - θρησκεία - οικογένεια. Υπάρχει κίνδυνος όλη αυτή η διαδικασία να καταλήξει σε εθνικισμό. Και ο εθνικισμός συνεπάγεται το φασισμό».

«Θα υπάρξει και εθνικιστικό πρόβλημα προς τους αλλοδαπούς μαθητές», συμπληρώνει η Σοφία.

«Τίθεται θέμα και με την υποχρεωτική προσευχή —θα προσθέσει ο Γιάννης. Μπορεί στο σχολείο να μην είναι όλοι χριστιανοί - ορθόδοξοι. Δεν μπορείς να υποχρεώνεις τον άλλο να προσεύχεται».

Ο ανύπαρκτος ελεύθερος χρόνος

«Ποιος χρόνος —απαντά η Παναγιώτα. Αγγλικά, Γαλλικά και πιθανόν Γερμανικά και εάν η μαμά θέλει να βοηθήσει το παιδί να έχει και μία "πνευματική", όπως την λένε, εξέλιξη σε στέλνει και κιθάρα. Είναι ο κοινωνικός ανταγωνισμός που ωθεί τους γονείς σε αυτό».

«Ξεχνάς τα φροντιστήρια —θα προσθέσει η Ρέα. Δεν μένει χρόνος για παιχνίδι, για αθλητισμό και για διασκέδαση. Τα μαθήματα σου τρώνε 10 ώρες. Πότε θα βγεις, πότε θα κοιμηθείς;».

«Κάνουμε το δικό μας αγώνα»

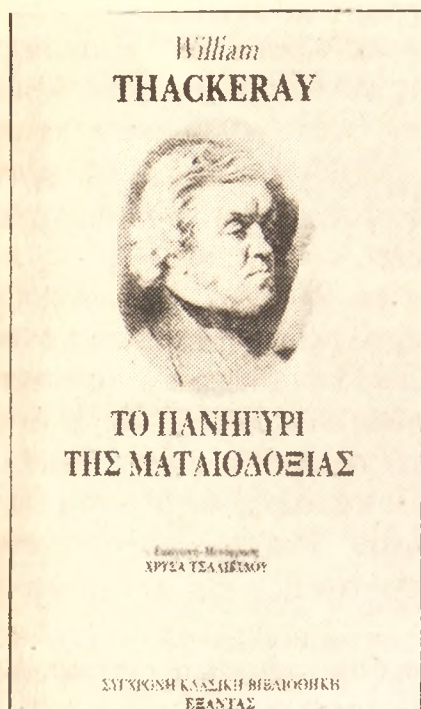
Ζητήσαμε από τα παιδιά να σχολιάσουν τους τίτλους των φύλων της «Αυριανής» και του «Ελεύθερου Τύπου» της προηγούμενης Πέμπτης. Ας δούμε τι μας είπε ο Στέλιος: «Δεν κάνουν δημοσιογραφία αυτές οι εφημερίδες. Παίρνουν το θέμα —όπως έκαναν ανέκαθεν— με βάση το δικό τους κομματικό πιστεύω. Η μία εφημερίδα υποστηρίζει την κυβέρνηση και είναι λογικό να εκμεταλλεύεται ένα τέτοιο γεγονός σε βάρος μας —αν και πιστεύω ότι το έχει βγάλει από τη φαντασία της. Έτσι, αυτό το ψέμα το κολλάει επάνω μας. Η άλλη εφημερίδα υποστηρίζει την αντιπολίτευση που και αυτή με τη σειρά της παίζει το δικό της παιχνίδι. Και οι δύο πλευρές επιχειρούν να μας χρησιμοποιήσουν. Μας παρουσιάζουν όπως θέλουν. Εμείς δεν ανήκουμε πουθενά. Τα μέτρα δεν θιγουν αυτούς, αλλά εμάς. Κάνουμε το δικό μας αγώνα».

Η Παναγιώτα θα εξιστορήσει ένα αρκετά ενδιαφέρον περιστατικό: «Μετά τη συγκέντρωση της Πέμπτης και τη συνάντηση με τον υπουργό, ο κ. Κοντογιαννόπουλος μοίρασε στους δημοσιογράφους δελτίο Τύπου πριν τη λήξη της

Εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΛΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

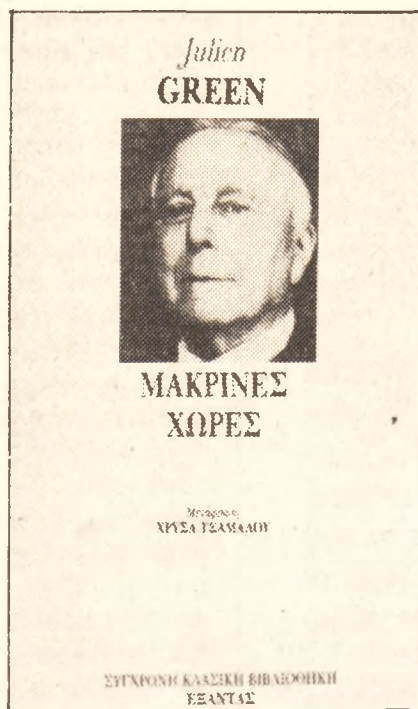
William Thackeray: Το Πανηγύρι της Ματαιοδοξίας

Το αριστούργημα του Ουίλιαμ Μ. Θάκερεϋ και ένα από τα σημαντικότερα έργα όλων των εποχών. Μέσ' από τους παράλληλους βίους δύο γυναικών συνθέτει την πλήρη εικόνα της αγγλικής κοινωνίας κατά τις δεκαετίες 1810 - 1820, με ορόσημο τη μάχη του Βατερλώ.

Ένα συναρπαστικό σατυρικό μυθιστόρημα με χαρακτήρες που έχουν αποκτήσει το κύρος συμβόλων και με κύριο χαρακτηριστικό του ύφους του ένα απaráμιλλο χιούμορ, διακριτικό και λεπτό, κλασικό πια γιατί διατηρεί το ενδιαφέρον και την πρωτοτυπία του ως τις μέρες μας.

Julien Green: Μακρινές χώρες

Με φόντο την ένταση που επικρατεί γύρω στα 1850 στις Ηνωμένες Πολιτείες ανάμεσα στο Βορρά και το Νότο και την απειλή ενός πολέμου, η Ελισάβετ, μία νεαρή όμορφη Αγγλίδα, βρίσκει καταφύγιο μαζί με την οικονομικά κατεστραμμένη μητέρα της στην πλούσια φυτεία ενός συγγενή τους στη Γεωργία.

Σ' αυτό το βιβλίο, γεμάτο έρωτες και πάθη, ο Ζυλιέν Γκριν αφηγείται την ιστορία ενός πλάσματος που αναζητεί να κατακτήσει την αλήθεια στην ψυχή και στο σώμα. Στα διλήμματά της είναι το πεπρωμένο που θα αποφασίσει...

Τζαβέλα 1. Αθήνα 106 81 • Τηλ. 36.04.885 - 36.22.064 - FAX 36.13.065

συνάντησης και πριν απαντήσει ο ίδιος. Αυτό μας υποτιμά διότι ήταν προκαθορισμένο από τα πριν τι θα πει. Στο διάλογο αναπτύσσονται επιχειρήματα και ο ένας προσπαθεί να αλλάξει την άποψη του άλλου».

Η συζήτηση επεκτείνεται και στην προοπτική του αγώνα τους. «Πιστεύω —λέει η Ρέα— ότι ο αγώνας μας θα σπάσει σύντομα. Δεν είμαστε έτοιμοι να διεκδικήσουμε μέχρι τέλους αυτό που ζητούμε, δηλαδή το "άλλο σχολείο". Μπορεί να υπάρχουν 5-10 παιδιά που θέλουν να αγωνισθούν αλλά οι υπόλοιποι μπορεί και να μην ακολουθήσουν. Βέβαια και να ικανοποιηθούν κάποια από τα αιτήματά μας πιστεύω ότι σύντομα θα υπάρξει και πάλι λόγος να κινητοποιηθούμε».

«Εδώ έχουμε μία εβδομάδα κατάληψη —παρεμβαίνει ο Στέλιος— και μιλάμε για σπάσιμο; Είναι σαν να έχεις φύγει 2 ημέρες από το σπίτι σου. Είμαι τόσο πολύ εντυπωσιασμένος από αυτό που ζω, ώστε έχω πείσει τον εαυτό μου πως θα είμαι ο τελευταίος που θα εγκαταλείψει, έστω και αν χρειαστούν 150 ξενύχτια».

«Να στολίσουμε το χριστουγεννιάτικο δέντρο στην αυλή του σχολείου», θα ρίξει την ιδέα η Σοφία.

Αλήθεια τι σημαίνει για τους συνομιλητές μας το Πολυτεχνείο, οι αγώνες των φοιτητών και των μαθητών από τη μεταπολίτευση και ύστερα «Είναι κοντά —λέει η Παναγιώτα. Στην πράξη το νιώθουμε πολύ, ιδίως όσοι συμμετέχουμε στην κατάληψη. Είναι εξίσου σημαντικό και ας μην έχουμε χούντα».

Ο χρόνος κυλάει και ήλθε η ώρα για την τελευταία ερώτηση: «Τι θα κάνετε εάν δεν ήταν υποχρεωτικό το Λύκειο προκειμένου να εισαχθείτε στα ΑΕΙ;» Όλοι σχεδόν θα πουν: «Και φυσικά δεν θα πηγαίναμε εάν ήταν όπως είναι σήμερα. Μπορούμε και στο σπίτι μας να διαβάσουμε πολύ καλύτερα».

Όμως ο Στέφανος έχει διαφορετική εκτίμηση: «Αυτά τα τρία χρόνια με φέρνουν σε επαφή και τριβή με το διπλανό μου και την κοινωνία. Ήδη συμμετέχω σε μία κατάληψη και έρχομαι σε επαφή με πολλά παιδιά. Οι εμπειρίες που αποκτώ είναι πολύ σημαντικές. Δεν θέλω ούτε καν να το σκέφτομαι».

Οι απόψεις του Στέφανου θα δώσουν και άλλη παράταση σε αυτόν το μακρύ διάλογο. Λίγο αργότερα θα ανταλλάξουν τηλέφωνα για καλύτερο συντονισμό...

Νίκος Χίος

Η κυβέρνηση κλείνει τα μάτια, βουλώνει τα αυτιά της και ψάχνει τους «υποκινητές». Από την άλλη η αντιπολίτευση άναυδη παρακολουθεί τη μαθητική εξέγερση που σπάει τις «νόρμες» της και ας παριστάνουν τους «νεανίες» οι Κ. Λαλιώτης και Γ. Παπανδρέου. Άλλη λογική για το σχολείο δεν έχει. Εναλλακτική πρόταση δεν έχει σκεφθεί. Αφώνη ουσιαστικά, κι ας καταγγέλλει τον αυταρχισμό της κυβέρνησης και την αδιαλλαξία του Υπουργείου. Φωνάζει χωρίς λόγο, διαμαρτύρεται χωρίς ιδέες, χωρίς όραμα και πρόταση.

Και οι δάσκαλοι σιωπούν πλην εξαιρέσεων. Η ΟΛΜΕ ανέτοιμη να ακούσει τους μαθητές, ποτέ της δεν μίλησε γι' αυτό καθ' αυτό το σχολείο. Και όταν το έκανε, το έκανε πατερναλιστικά προς τους μαθητές, σαν μάθημα φυσικής ή μαθηματικών. Αφιλόξενα προς τα παιδιά, τις ανησυχίες, τους φόβους και τις αγωνίες τους. Υπάρχουν και οι εξαιρέσεις. Ευτυχώς όχι λίγες. Που το πάθος τους για την εκπαίδευση δεν περιορίζεται στην ξύλινη γλώσσα των συνδικαλιστών και στο μέτρημα κομματικών πόντων των «επιτυχίων».

Χαμένη πιο πολύ από ποτέ μέσα σε αυτή την κατάσταση είναι η Παιδεία. Ο κ. Κοντογιαννόπουλος ζητά εκπροσώπους από τους μαθητές λες και θέλει να τους κάνει ΟΛΜΕ ή ΕΦΕΕ για να κάνει διάλογο. Αφάνταστη η υποκρισία του όταν π.χ. στη Γαλλία οι μαθητές κάθισαν στο ίδιο τραπέζι με τον Μitterράν και τον πρωθυπουργό. Ισχυρίζεται από όλα τα μέσα ότι θέλει «διάλογο». Ίσως να έχει δίκιο. Αλλά τον θέλει με point-system. Με ποινολόγιο και τιμωρία των ανυπάκουων. Αυτό όμως δεν είναι διάλογος, ούτε παιδευτική θέση υπουργού Παιδείας, αλλά διευθυντή σωφρονιστηρίου.

ΠΑΙΔΕΙΑ: ΥΠΟΓΕΙΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Η ΜΑΘΗΤΙΚΗ αναταραχή με την εξέπλωση των καταλήψεων και τις μαζικές εκδηλώσεις διαμαρτυρίας, έχουν προσελκύσει το έντονο ενδιαφέρον της κοινής γνώμης καθόσον πολλοί παράγοντες (κράτος - γονείς - μαθητές - κόμματα) εμπλέκονται στη διαδικασία των πιέσεων και στην εξεύρεση συμβιβαστικών λύσεων.

ΕΙΝΑΙ φανερό, ότι οι τωρινές μαζικές κινητοποιήσεις μαθητών διαφέρουν ριζικά και ουσιαστικά από προηγούμενες. Μπορούμε να επισημάνουμε ορισμένες διαφορές, μολονότι θα ήταν μάταιο οι παλαιότερες γενιές να «προβάλλουν» στο σήμερα τις δικές τους εμπειρίες και επιθυμίες και να προβούν βεβιασμένα σε συγκρίσεις. Ιστορικές συγκρίσεις και αξιολογήσεις είναι βέβαια θεμιτές, αλλά ελάχιστα βοηθούν στην κατανόηση των σημερινών προβλημάτων.

ΚΑΤ' ΑΡΧΗΝ ο πυρήνας των μαθητικών αιτημάτων, αν και εκφράζεται συλλογικά, αφορά στην ουσία διεκδίκηση προσωπικού χώρου ελευθερίας και αυτονομίας. Ανταποκρίνεται σ' ένα κοινωνικό κλίμα που, λόγω της αύξησης της ευημερίας και την παγίωση ορισμένων καταναλωτικών νοοτροπιών και συνθηκών, ευνοεί την προσωπική έκφραση και την ατομικότητα. Παράλληλα, το αίτημα αυτό, που συμπιέζεται από θεσμούς όπως η οικογένεια, το σχολείο και το κράτος, εκφράζεται μαζί με την ανάγκη μιας νέας κοινωνικότητας που δεν μπορεί να αναζητηθεί παρά στην ίδια τη μαθητική κοινότητα. Οι καταλήψεις δημιουργούν εξ αντικειμένου έναν αναντικατάστατο χώρο «κοινοτικής» και «συμβιωτικής» σχέσης.

ΕΙΝΑΙ επίσης χαρακτηριστικό, ότι οι μορφές έκφρασης των αιτημάτων αντλούν στην κυριολεξία από το πάνθεον της διαφήμισης, της τηλεοπτικής και ποδοσφαιρικής γλώσσας —τα εκφραστικά μέσα δηλαδή της σύγχρονης ελ-

ληνικής κοινωνίας.

ΛΕΙΠΟΥΝ φυσικά τα μεγάλα αιτήματα, τα μεγάλα θέματα και κυρίως το σύνολο των ιδεών και προτάσεων για την αναβάθμιση της μη υλικής υποδομής της παιδείας. Σ' αυτό το σημείο εμφανίζονται όλα τα συμπτώματα των αδυναμιών των κοινωνικών ομάδων και η κρίση των θεσμών τους οποίους ουδείς σέβεται και ουδείς επιδιώκει τη βελτίωσή τους.

ΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΣ, είναι δύσκολο να συναρπάσουν σήμερα και να πυροδοτήσουν τη φαντασία των νέων γενιών στόχοι όπως η μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, ή το 1992. Αλλά ταυτόχρονα, θα πρέπει να γίνει παραδεκτό ότι η μετάδοση της γνώσης και η παραγωγή ιδεών γίνεται μέσα σ' ένα θεσμικό πλαίσιο (το Σχολείο, το Πανεπιστήμιο), απαιτεί πειθαρχία, αυτοπειθαρχία, επιβάλλει περιορισμούς και συντελείται μέσα σ' ένα σύστημα αξιών που δεν μένει ακίνητο.

ΘΑ ΗΤΑΝ ολέθριο σήμερα να οπισθοδρομούσε κανείς σε αντιλήψεις, ότι αποκλειστικός ρόλος των θεσμών αυτών είναι η αναπαραγωγή της κυρίαρχης ιδεολογίας μέσα σ' ένα καταπιεστικό πλαίσιο. Αντίθετα αποτελούν ευρύτατο πεδίο ιδεολογικών συγκρούσεων και αντιπαραθέσεων αξιών μιας πλουραλιστικής κοινωνίας, στο βαθμό που αντίρροπες δυνάμεις διεκδικούν τις λειτουργίες αυτές.

ΜΕΣΑ σ' ένα κλίμα κατάρρευσης αξιών, επικράτησης της ήσσονος προσπάθειας και υποβάθμισης των πάντων, η διεκδίκηση του προσωπικού χώρου αυτονομίας μπορεί να προσφέρεται σαν η μόνη διέξοδος. Δεν είναι όμως επαρκής. Οι μαθητές επωμίζονται υποχρεωτικά το δικό τους μερίδιο της ευθύνης για την κατάσταση στο σχολείο.

Αν λείψουν οι συλλογικές φιλοδοξίες απ' τις νέες γενιές τι ελπίδα μπορεί να έχει αυτή η κοινωνία;

Κ. Β.

Να μην καπηλευθεί κανείς τον αγώνα μας

Εμείς οι μαθητές του Ε.Π.Α. Πειραιά, ύστερα από ψήφισμα σε γενική συνέλευση, αποφασίσαμε να κατεβούμε σε κατάληψη του σχολείου μας επειδή πιστεύουμε ότι οι αγώνες είναι αυτοί που δίνουν λύσεις, που εξυπηρετούν την κοινωνία μας.

Η κοινωνία εξελίσσεται με προϋπόθεση τη διασφάλιση του δικαιώματος της αντίθετης άποψης.

Και εμείς είμαστε αντιθετοι στη λογική, άποψη του υπουργείου Παιδείας η οποία προβάλλει τις απειλές, τον αυταρχισμό και την καταστολή σαν μέσο επίλυσης (χαρακτηριστικό παράδειγμα Συβιτανίδιος - εισαγγελέας Δωρής, Θεσσαλονίκης, ανακρίσεις για υπαίτιους). Προτείνουμε ο κ. Δωρής να ανακρίνει τον ίδιο τον υπουργό Παιδείας σαν κύριο υποκινητή των κινητοποιήσεων και σαν συνεχιστή της αντιεκπαιδευτικής πολιτικής.

Όσο για τους «υποκινητές» ο υπουργός ας μην προσπαθεί να μιμηθεί τον Σέρλοκ Χολμς. Να τους βρει και να μας τους δείξει.

Αν και εμείς πιστεύουμε ότι οι υποκινητές, βρίσκονται στην πολιτική βούληση του υπουργείου Παιδείας και στην εκπαιδευτική πολιτική των μέχρι τώρα κυβερνήσεων.

Ας μην προσπαθεί βιαστικά να πάρει την μπογιά και να μας βάψει, έτσι όπως τον βολεύει, για να αποφύγει να απαντήσει τα προβλήματα που έχουν συσσωρευτεί από την αντιεκπαιδευτική και αντιλαϊκή πολιτική των μέχρι τώρα κυβερνήσεων. Ζητούμε από τον υπουργό ν' αφήσει τις απειλές για την εφαρμογή της νομοθεσίας απέναντι στους μαθητές που αγωνίζονται. Ίσως πρέπει να του θυμίσουμε το τραγουδάκι των Ζιγκ-Ζαγκ: «Ήρεμα, ήρεμα, δεν είμαι τρομοκράτης».

Λοιπόν, δεν είμαστε ούτε τρομοκράτες, ούτε ποινικοί υπόδικοι, επειδή αγωνιζόμαστε για τη λύση των προβλημάτων μας.

Αγωνιζόμαστε γιατί φοβόμαστε όλα αυτά που θα γίνουν για μας χωρίς εμάς. Ο συντονισμένος και ενωμένος αγώνας μας, είναι απάντηση σε οποιονδήποτε προσπαθεί να μας κουρδίσει για να παπαγαλίσουμε, ό,τι αυτός θέλει.

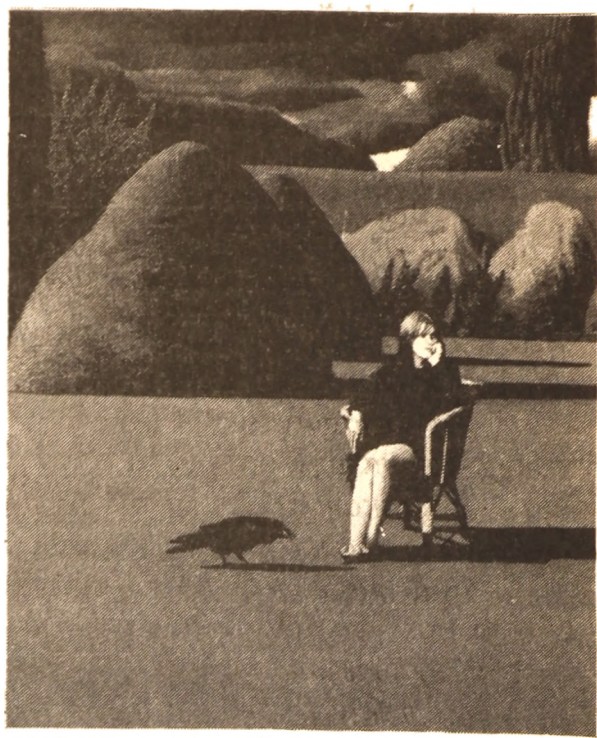
Τελειώνοντας και έχοντας ήδη ανακοινώσει τα αιτήματά μας, δεν δίνουμε το δικαίωμα σε κανέναν να καπηλευθεί τον αγώνα μας.

Ζητάμε την συμπαράσταση και το σεβασμό της αυτοτέλειάς μας από όλους.

Ομάδα Τύπου, Συντονιστικής Επιτροπής Κατάληψης Ε.Π.Α Πειραιά.

Νέα Οικολογία

Δεκέμβριος 1990
τεύχος 74

Τίνα Τσούτσου, Γιώργος Τσεκούρας, Ελαιώνας: Έχω μια κολοκυθιά
Γιάννης Σακιώτης, Αμιάντος: ο καλύτερος φίλος του ανθρώπου
Γιώργος Ριτζούλης, Αριστερά, εκσυγχρονισμός και συγχρονισμός
Λεωνίδας Λουλούδης, Βαμβάκια, τιμές, ξηρασία: μπροστά στην κρίση

Γιάννης Παρασκευόπουλος, Οι καταλύτες, ο κ. Μάνος και η ρώσικη ρουλέτα
Μανώλης Βορδώνης, Υπέρ των δικύκλων

Ανδρέας Παππάς, ΕΙΡΗΣΘΩ ΕΝ ΠΑΡΟΔΩ
Νίκος Βασιλάκος, Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην Ελλάδα
Νίκος Καίσαρης, Γιάννης Σακιώτης, Οι λιγνίτες της Δράμας (συνέντευξη)

Σμάρω Γιαννακοπούλου, Το Έλος
Ζέφη Κόλλια, Οικοσυμπεριφορά σε απλά μαθήματα
Αλαίν Μπαρναμπέλ, Καταπολέμηση της παρακμής του αγροτικού κόσμου
Κίμων Χατζημήτρος, INDEX
Δημήτρης Παπαϊωάννου, Ιχθυοκαλλιέργειες και ρύπανση
Δημήτρης Κωστόπουλος, ΠΛΗΘΗ ΚΑΙ ΚΕΡΑΜΟΙ
Γιώργος Ριτζούλης, Οπώρες και οπωρώνες

Μιχάλης Μοδινός, Οικοτοπία, του Έρνστ Κάλλενμπαχ
Γιάννης Σακιώτης, Διεθνές Δίκαιο και Περιβάλλον
Μ.Μ. Υγρότοποι (πρακτικά συνάντησης WWF)

Τάκης Φωτόπουλος, Οι Οικολόγοι Εναλλακτικοί σε σταυροδρόμι
Γιώργος Ριτζούλης, Περί συνολικότητας και δημοκρατίας
Φίλιππος Νικολόπουλος, Για μια υπαρκτική θεμελίωση του οικολογικού κινήματος
Θανάσης Καλόμαλος, Σκέψεις για τη «νέα πολιτική»

Το προπερασμένο Σαββατοκύριακο (1-2 Δεκεμβρίου) στη Θεραπευτική Κοινότητα «Ιθάκη» στη Σίνδο και την Τρίτη (4 Δεκεμβρίου) στην αίθουσα τελετών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου στη Θεσσαλονίκη, γιορτάστηκαν τα επτά χρόνια από το ξεκίνημα της «Ιθάκης». Όσοι πορεύτηκαν τη διαδρομή των επτά χρόνων, μπορούν ώριμοι πια να αποτιμήσουν το αποτέλεσμα της προσπάθειας και να χαρούν το έργο τους.

«Τα όνειρά μου είναι απλά. Τα όνειρά μου είναι να έχω φίλους».

«Το όνειρό μου είναι να κρατήσω τους φίλους μου και να αποκτήσω και άλλους, νέους φίλους».

«Το όνειρό μου είναι να αποκτήσω φίλους που θα μ' αγαπάνε και να κάνω μαζί τους ταξίδια μακρινά».

Με λόγια σαν αυτά, που ιεραρχούν τη φιλία πάνω απ' όλα, έκλειναν την παράσταση της «Κραυγής» τα παιδιά του «θεατρικού» της «Ιθάκης», το απόγευμα της Κυριακής.

Όσοι είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν το θεατρικό αυτοσχεδιασμό στο υπόστεγο που έχει μετασχηματιστεί σε θεατράκι, επικοινωνήσαν με τα παιδιά της «Ιθάκης» και έζησαν ένα βαθύ συναισθηματικό συγκλονισμό.

Την ίδια στιγμή μπόρεσαν πέρα από τη συναισθηματική φόρτιση, να κατανοήσουν το κοινωνικό περιεχόμενο του έργου που συντελείται στις κοινότητες του ΚΕΘΕΑ. Στην «Κραυγή», η περιγραφή του αδιεξόδου, της απομόνωσης και της «εξέγερσης χωρίς εξέγερση» που διενεργείται μέσω των ναρκωτικών, σε καθήλωνε καθώς αποτελούσε αυθεντική αναπαράσταση προσωπικών εμπειριών. Αλλά το ίδιο συναρπαστική ήταν και η αναπαραγωγή της κοινοτικής ζωής που άρχισε με το διστακτικό και φοβισμένο πλησίασμα για να καταλήξει στη βαθιά φιλία και τη συντροφικότητα.

Ο αγώνας ενάντια στα ναρκωτικά και η υλοποίηση του προγράμματος θεραπείας είναι το ένα θετικό αποτέλεσμα που επιτυγχάνεται στις Θ. Κ. του ΚΕΘΕΑ. Το άλλο, εξίσου σημαντικό, είναι ότι στις κοινότητες διαπλάθονται χαρακτήρες με βαθύ το αίσθημα της κοινωνικής ευθύνης —στοιχείο που βρίσκεται στον αντίποδα της απάθειας και της αδιαφορίας που συναντούμε συνήθως στον χρήστη ναρκωτικών ουσιών. Η ζωή στις Θ. Κ. με τις δραστηριότητες των μελών, του προσωπικού και των ομάδων των γονιών, έχουν α-

Με την ευκαιρία των γενεθλίων της «Ιθάκης», έγινε η αναγγελία της «εκστρατείας με μουσική» εναντίον των ναρκωτικών, που οι κορυφαίοι μας μουσικοσυνθέτες Μίκης Θεοδωράκης και Μάνος Χατζιδάκις ξεκινούν με τον καινούριο χρόνο.

Ο Μ. Θεοδωράκης και ο Μ. Χατζιδάκις θα δώσουν σειρά συναυλιών στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη με σκοπό την ενίσχυση των θεραπευτικών προγραμμάτων απεξάρτησης. Οι συναυλίες οργανώνονται από τις Θ.Κ. «Παρέμβαση», «Ιθάκη» και το περιοδικό μας με τη συμμετοχή του «Περιπτέρου 18», της «Εξόδου», της «Στροφής» και της «Ανοικτής Θ.Κ. Ανηλίκων» και την υποστήριξη των υπουργείων Υγείας - Πρόνοιας, Μακεδονίας - Θράκης, Πολιτισμού, Προεδρίας.

Το ΑΝΤΙ και οι Θ.Κ. θα συμβάλλουν με την εκτύπωση του απαραίτητου υλικού, τη διανομή, την αφισκοκόλληση. Καλούμε τους φίλους μας να βοηθή-

Να στρατευθούμε όλοι

ναπτύξει μια κοινωνική δυναμική που ξεπερνά τα πλαίσια ενός προγράμματος αποθεραπείας. Πρόκειται για ένα πρότυπο εναλλακτικής κοινωνικής δράσης και συμπεριφοράς. Το έργο αυτό είναι στο μεγάλο μέρος του, δημιουργία του Φοίβου Ζαφειρίδη. Όμως, ο κόσμος που δουλεύει στα προγράμματα αυτά χρειάζεται εκτός από την απαραίτητη υλική βοήθεια και την προσωπική μας συμπαράσταση και συμμετοχή. Οι πρώην χρήστες και το θεραπευτικό προσωπικό σε όλες τις κοινότητες του ΚΕΘΕΑ ξοδιάζονται καθημερινά σε ψυχική και συναισθηματική προσπάθεια. Αυτό είναι και το πιο σημαντικό πρόβλημα των κοινοτήτων σήμερα και γι' αυτό πρέπει να στρατευθούμε και μεις «οι απ' έξω».

Πολλοί προσεγγίζουν την κοινοτική ζωή της «Ιθάκης», της «Εξόδου», της «Στροφής», της «Παρέμβασης» επιτελούν με την προσφορά τους ένα κοινωνικό έργο. Σε προσωπικές εκμυστηρεύσεις λίγο καιρό μετά, όλοι ομολογούν ότι πιο πολλά πήρανε και κέρδισαν από την προσέγγιση αυτή, από όσα υποτίθεται ότι προσέφεραν. Τώρα, ξέρουμε, οι Ιθάκες τι σημαίνουν...

Οι συναθροίσεις που έγιναν στη Σίνδο με την ευκαιρία των επτάχρονων της «Ιθάκης», ήταν ζωηρές και έντονα χρωματισμένες. Έγιναν συναντήσεις γνωριμίας και συντονισμού της δουλειάς στις ΘΚ του ΚΕΘΕΑ.

Ο πρόεδρος του ΚΕΘΕΑ Γεράσιμος Νοταράς, ανέπτυξε το πρόγραμμα και το έργο του ΚΕΘΕΑ σε συνάντηση όπου προσήλθαν εκπρόσωποι της διοίκησης και των πολιτικών και κοινωνικών φορέων της Β. Ελλάδας.

Μεταφέρουμε εδώ, το σύντομο χαιρετισμό που απηύθυνε στους καλεσμένους, ο απόφοιτος της «Ιθάκης» Επαμεινώνδας· μαρτυρεί την ευαισθησία και την πνευματική διαύγεια της γενιάς του που φτάνει, μετά από επίπονη διαδικασία, στην αυτογνωσία.

Γειά σας! Όταν η Μαίρη, η διευθύντρια της Θ.Κ. «ΙΘΑΚΗ» μου ζήτησε να χαιρετήσω εγώ εκ μέρους των αποφοίτων τα έβδομα γενέθλια της Κοινότητας δεν σας κρύβω ότι πέρα από τη χαρά μου για την τιμή που μου γίνεται είχα μεγάλο φόβο για το

ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

σουν σε αυτήν την προσπάθεια.

Η μουσική θα μας ενώσει στην προσπάθεια για ένα έργο κοινωνικό που μας αφορά όλους. Και σας καλούμε να βοηθήσετε με την αγορά εισιτηρίων και την προσέλευσή σας στις συναυλίες αυτές.

Ας συναντηθούμε με τη μουσική στον αγώνα ενάντια στα ναρκωτικά.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΑΥΛΙΩΝ

Το πρόγραμμα των συναυλιών έχει ως εξής:

● Συναυλίες Μίκη Θεοδωράκη:

Στις 11, 12, 13 και 23, 25 και 27/1/1991 με τη Συμφωνική Ορχήστρα και Χορωδία της ΕΡΑ και τους Μάνο Μουντάκη, Πέτρο Πανδή και Μαρία Δημητριάδη, στο Θέατρο ΠΑΛΛΑΣ στην Αθήνα.

Στις 3/2/1991 με τη Συμφωνική Ορχήστρα Νέων Θεσσαλονίκης και τη Χορωδία «Φίλων της Μουσικής» της

Θεσσαλονίκης και τους ίδιους τραγουδιστές στην Αίθουσα Τελετών του Α.Π.Θ. και στις 4/2/1991 στο Παλαί ντε Σπορ.

● Συναυλίες Μάνου Χατζιδάκι:

Στις 15, 17, 18, και 29, 30 και 31/1/1991 με τους τραγουδιστές Νένα Βενετσάνου, Ηλία Λιούγκο, Βασίλη Γισδάκη και Μαρία Φαραντούρη και τη συνοδεία συνόλου έντεχνης μουσικής στο Θέατρο ΠΑΛΛΑΣ στην Αθήνα.

Στις 5 και 6 με το ίδιο συγκρότημα στην Αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ο Μίκης Θεοδωράκης θα παρουσιάσει το Πνευματικό Εμβλητήριο και τα Λιανοτράγουδα και ο Μάνος Χατζιδάκις θα παρουσιάσει κύκλους τραγουδιών του.

Στην Αθήνα τη φροντίδα της οργάνωσης έχει το ΑΝΤΙ και η Θ.Κ. ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ. Στη Θεσσαλονίκη, το ΑΝΤΙ με την Θ.Κ. ΙΘΑΚΗ. □

Αγώνα εναντίον των ναρκωτικών

πώς θα εκφράσω τι πραγματικά σημαίνει για όλους εμάς η κοινότητα. Έτσι, μια και τα συναισθήματα είναι σχεδόν αδύνατο να εκφραστούν μέσω του ορθού λόγου σκέφθηκα να σας εκθέσω μερικές απόψεις μου που από όσο γνωρίζω εκφράζουν και τους περισσότερους από εμάς που έχουμε τελειώσει το πρόγραμμα. Αυτό, με την ελπίδα ότι αντί να σας μιλήσω για τα δικά μου συναισθήματα θα μπορέσω ίσως να σας τα δημιουργήσω.

Ο Διογένης βγήκε μια μέρα μεσημέρι στους δρόμους της Αρχαίας Αθήνας κρατώντας ένα φανάρι και προσπαθούσε να διακρίνει ανάμεσα στους περαστικούς έναν έστω άνθρωπο. Δεν γνωρίζω πόσο βοήθησε τους συμπολίτες του με αυτό το καυστικό του σχόλιο να αλλάξουν τις συμβατικές τους ζωές αλλά αμέσως μου γεννήθηκε το απλό ερώτημα: Πώς ένας "σκύλος", όπως ο ίδιος αποκαλούσε τον εαυτό του, μπορεί να αναγνωρίσει έναν πραγματικό άνθρωπο; Σε αντιπαράθεση με την

ιστορία αυτή η πραγματικότητα για μας έχει ως εξής:

Ψάξε για τον άνθρωπο μέσα σου, ψάξε για τον άνθρωπο κάτω από τη στολή, κάτω από το ρούχο, κάτω από την ταυτότητα, τη σάρκα, τις συνήθειες, τις καλοσύνες ή τις κακίες του, τις αδυναμίες, τους φόβους και τα λάθη του. Πίσω από όλα τους υπάρχει ο άνθρωπος, ευάλωτος όπως εγώ, τρωτός και εφήμερος όπως όλοι μας. Έτοιμος να πέσει σε παγίδες, έτοιμος να πολεμήσει λυσσαλέα για να βγει από αυτές, έτοιμος να παραδοθεί και να κατακυλλήσει.

Όλες αυτές οι παγίδες είναι φτιαγμένες ειδικά γι' αυτόν και ποτέ κανείς δεν θα μπορέσει να τις αποφύγει όλες. Είναι φτιαγμένες για να πέφτει μέσα, με ένα κόστος πάντα, αλλά και με ένα κέρδος όταν ξεφεύγει.

Η ανθρωπίνη τραγωδία είναι να βρίσκεις την παγίδα σου βολική, να νιώθεις μέσα της άνετα, να αρκείσαι στα λίγα που σου προσφέρει

και να στερείσαι γι' αυτά την ελευθερία σου.

Και η δυστυχία θα είναι ότι θα μείνεις για πάντα σκλάβος της αλλά γιατί έτσι δεν θα σου δοθεί ποτέ η ευκαιρία να γνωρίσεις και τις άλλες, αποφεύγοντάς τις, πέφτοντας μέσα τους και αγωνιζόμενος, αποφασισμένος δηλαδή να πληρώσεις το κόστος της ελευθερίας σου.

Η ζωή είναι ένα παιχνίδι, δεν έχει ζάρια και δεν έχει αντιπάλους όπως στα άλλα παιχνίδια. Είναι ένα παιχνίδι που παίζει ο καθένας με τον εαυτό του.

Αν με ρωτούσατε με τι θα παρομοίαζα την Κοινότητα θα σας απαντούσα: Με μια παλαίστρα. Μπαίνεις μέσα μόνος σου και βγαίνεις όρθιος μόνο αν νικήσεις τον εαυτό σου αν δεις τον άνθρωπο μέσα σου και του δώσεις το δικαίωμα να ξεφύγει, και να συνεχίζει να παίζει το παιχνίδι, κερδίζοντας ή χάνοντας μάχες, ελπίζοντας όμως πάντοτε στην τελική νίκη και την κατάκτηση της πραγματικής του ελευθερίας.

N. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ: Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΤΟΥ ΚΚΕ

Αν η πορεία των ηγετών των Κομμουνιστικών Κομμάτων είναι τις περισσότερες φορές τραγική, η συμπεριφορά αυτών που αφήνουν πίσω τους είναι θλιβερότατη και πολύ περισσότερο επικίνδυνη.

Μετά από 17 ολόκληρα χρόνια η Κα-Γκε-Μπε της περεστρόικα, μέσα στη δίνη και τη ρουτίνα πλέον της αποκάλυψης και «αποκατάστασης της αλήθειας», έκανε γνωστό ότι ο επί εικοσιπέντε χρόνια ηγέτης του ΚΚΕ αυτοκτόνησε. Μίλησαν στη συνέχεια και οι γιοί του επιβεβαιώνοντάς το στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ». Έγινε, επίσης, γνωστό ότι για δεκαεφτά ολόκληρα χρόνια ο Ν. Ζαχαριάδης έζησε χωρίς διαβατήριο, χωρίς υπηκοότητα, με ξένο όνομα και με ένα χαρτί επάνω του που έγραφε «άδεια παραμονής στην ΕΣΣΔ για άτομα χωρίς υπηκοότητα», στο Σουργκούτ, μια πόλη στη Σιβηρία μέσα σε ένα ελώδες ελατόδασος που ήταν παλιότερα τόπος εξορίας για τους Ρώσους αντικαθεστωτικούς του 19ου αιώνα.

Αυτά όλα ήταν γνωστά και στο

ΚΚΣΕ και στο ΚΚΕ. Ουδείς ομιλούσε. Και αφού ήρθαν στη δημοσιότητα, ο «Ρ» της Κυριακής 9/12/1990, αρκέστηκε να καταχωρήσει στη δεύτερη σελίδα του μια περίληψη του ρεπορτάζ που είχαν κάνει τα «ΝΕΑ» με τη μαρτυρία των δυο γιών του, λες και επρόκειτο για κάποιο ...εν γένει γνωστό πρόσωπο.

Την Τρίτη 11/12/1990 η γυναίκα του Ν. Ζαχαριάδη και ανώτερο στέλεχος του ΚΚΕ Ρούλα Κουκούλου, εδέχθη να ομιλήσει. Ήταν ένας από τους αποδέκτες του γράμματος του Ν. Ζαχαριάδη που είχε γράψει λίγο καιρό πριν αυτοκτονήσει. Ο άλλος αποδέκτης ήταν ολόκληρη η ΚΕ του ΚΚΕ, ενώ ένας φίλος του ήταν ενήμερος και των συνθηκών ζωής του και της πρόθεσής του να αυτοκτονήσει (ο μακαρίτης Κώστας Λουλής).

Όλ' αυτά τα χρόνια σιωπούσαν. Τώρα, δια στόματος Κουκούλου, ομίλησαν οι τέως σύντροφοί του. Και τι είπαν; «Το Κόμμα μας έχει πρόγραμμα την παραπέρα μελέτη της ιστορίας του», λέει η Ρ. Κουκούλου!! Και τι άλλο είπαν, πάλι δια στόματος Ρ. Κουκούλου; «...με όλο αυτό το θόρυβο μετά 17 χρόνια θέλουν να χτυπήσουν το Κόμμα... Χρόνια τώρα αυτός είναι ο στόχος!».

Και αυτά τα λέει ο άνθρωπος, που όχι μόνον ήξερε όσα επί δεκαετίες είχαν καλυφθεί από τις θλιβερές σκοπιμότητες της ηγεσίας του ΚΚΕ, αλλά και ο ίδιος ομολογεί ότι είχε ήδη «υποψιαστεί» από τότε πως επρόκειτο για αυτοκτονία. Και, μάλλον δεν πρόκειται περί υποψίας, αφού οι δυο γιοί της Ρ. Κουκούλου, αντίθετα από όσα ισχυρίζεται η ίδια βεβαιώνουν ότι διάβασε την επιστολή του Ν. Ζαχαριάδη αρκετά πριν σ' αυτός αυτοκτονήσει.

Αυτή, απλούστατα, είναι η λογική που μπορεί να δικαιολογήσει τα όποια εγκλήματα απέναντι στα ίδια τα πιστεύω της, στο όνομα του κομματικού συμφέροντος, ονομάζοντάς τα «λάθη» όλα μπορούν να δικαιολογηθούν στο όνομα της «επίθεσης κατά του κόμματος». Είναι η λογική που βλέπει μόνο εχθρούς γι' αυτό και δεν διστάζει να αυτοπροστατευθεί με οποιονδήποτε τρόπο. Μήπως δεν είναι η ίδια η Ρ. Κουκούλου που χωρίς ίχνος ντροπής και ελάχιστου ήθους, βεβαιώνει ότι το ίδιο το ΚΚΕ αποφάσισε να στείλει τον Ζαχαριάδη στη δεύτερη εξορία του, λόγω «αντικομματικής συμπεριφοράς»;

Είναι μια λογική θλιβερή, επικίνδυνη στείρα και απάνθρωπη, που ηττήθηκε κατά κράτος στις κοινωνίες που έγινε καθεστώς. Είναι λογική που δεν μπορεί να γράψει ιστορία, παρά μόνον «βιογραφίες» αδικοχαμένων αγωνιστών. Είναι η λογική που οδήγησε τον αυτόχειρα Ζαχαριάδη να ζητάει να δικαστεί από το ελληνικό «αστικό κράτος» για να αποδείξει ότι δεν είναι «χαφιάς», όπως τον είχε κατηγορήσει ο Μάρκος Βαφειάδης, ο άλλοτε σύντροφός του. Είναι η ίδια τραγική λογική που έκανε τον αυτόχειρα Ζαχαριάδη να μην πιστεύει ότι ο «χαφιάς» Πλουμπίνης καταδικάστηκε και εκτελέστηκε.

Ναι. Υπάρχουν και άλλοι «αγώνες θυσίας και αίματος» στο κομμουνιστικό κίνημα, αυτοί που χρεώνονται στο ενεργητικό του δικού του αδυσώπητου εμφυλίου· αυτός ξεκινά και επαναλαμβάνεται —πάντα ίδιος στον πυρήνα του, αλλά με ποικίλες μορφές— μέσα από την απάνθρωπη και αλαζονική αντι-κοινωνία που εξακολουθεί να είναι ο σκευωμένος μηχανισμός του ΚΚΕ.

- Για σφαιρική πληροφόρηση
- Για αδέσμευτο διάλογο

Σύγχρονη Εκπαίδευση

• Το περιοδικό για την εκπαίδευση

- Για μια νέα αντίληψη των εκπαιδευτικών μας πραγμάτων
- Για την άρθρωση ενός «άλλου» εκπαιδευτικού λόγου

ΣΤΑ ΤΕΥΧΗ 53, 54 αφιέρωμα:
Λειτουργικός Αναλφαβητισμός
και Σχολική Αποτυχία

Περιοδικό ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Τ.Θ. 250 85 - 100 26 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. : 88.23.762 - 82.24.635

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ

P.E. EASTERLING — B.M.W. KNOX

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 8 - ΑΘΗΝΑ 106 79 - ΤΗΛ. 362.73.18 - 364.26.92

Η ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ Δ

ΠΑΛΙΑ συνήθεια σε τούτο τον τόπο, με βαθιά ίχνη σε πρακτικές, συμπεριφορές και θεσμούς ήταν να μην μπορεί να διακριθεί ποιος, στο δημόσιο βίο της, αποφάσιζε τι για ποιόν και πώς. Αυτό το σύμπτωμα της σύγχυσης και των πολλαπλών συμφύσεων παραμένει και είναι ιδιαίτερα έντονο όταν εκδηλώνεται σε κρίσιμες στιγμές ή υποθέσεις, που αφορούν στην πολιτική ή οικονομική διαχείριση —αυτή που ασκείται από την αντιπολίτευση και εκείνη για την οποία λογοδοτεί η εκάστοτε κυβέρνηση.

ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ της κάθαρσης και στην επιμέρους εκδοχή της που αφορά στο «σκάνδαλο Κοσκωτά», η λογοδοσία, η κυβέρνηση και η αντιπολίτευση είναι έννοιες που έχουν πλέον εκπέσει στην κατάσταση λέξεων χωρίς λόγο. Οι έννοιες αυτές, που αποτελούν τη στοιχειωδέστερη πρώτη ύλη για τη Σύνταξη μιας δημοκρατικής πολιτείας, δεν διαθέτουν πλέον καμία θεσμική βαρύτητα, κανένα πολιτικό εκτόπισμα και ουδεμία αντιστοιχία προς τη συλλογική συνείδηση του μεγαλύτερου μέρους των πολιτών, αφού ο πρωθυπουργός, οι φορείς της αντιπολίτευσης, η κυβέρνηση και σύμπασα η Βουλή συγχέουν συνειδητά τις ευθύνες που απορρέουν από τους ρόλους τους, σε ό,τι αφορά το «μέγα θέμα» της κάθαρσης:

- Ο κ. Μητσοτάκης μιλά αδιακρίτως σαν νομικός, σαν άτομο, σαν πρωθυπουργός και σαν ηγέτης κόμματος, επιλέγοντας όσο το δυνατόν μεγαλύτερο φάσμα από αυτές τις, κατά τα άλλα θεσμικές, ιδιότητές του, προκειμένου να «σβήσει» το κυρίαρχο στίγμα του, δηλαδή ότι έγινε πρωθυπουργός και είναι αρχηγός του μεγαλύτερου κόμματος επειδή είχε σαν κύριο σύνθημά του την τιμωρία των ενόχων του «σκανδάλου Κοσκωτά».

- Ο κ. Φλωράκης, ομού μετά τον κ. Κύρκου, αντί να ελέγξουν τον πρωθυπουργό για την ευθεία παρέμβασή του στη Δικαιοσύνη (: «η επιστολή Παπανδρέου είναι απολογητικό υπόμνημα»...) σιωπούν συνειδητά και διαλέγουν το ρόλο της... συμπολίτευσης.

- Ο κ. Παπανδρέου, αντί να αποσυρθεί από την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, προκειμένου αυτό να ασκήσει μιαν αντιπολίτευση που να μην υπόκειται στις δου-

λείες της υποδικίας, επιμένει να ασκεί τα κατ' ανάγκην πλημμελέστατα αντιπολιτευτικά του καθήκοντα και να προκαλεί επικίνδυνη όσμωση του Ποινικού με το Συνταγματικό Δίκαιο.

ΚΑΙ ΟΛΟΙ μαζί, αναιρώντας τους τυπικούς διαχωρισμούς, συναινούν πά-

ραυτα στο να παίζουν «ακορντεόν» τους κανόνες του παιχνιδιού και να προκαλούν τους εκλογείς τους ακυρώνοντας τις στοιχειώδεις αρχές της ηθικής εντολής και της προγραμματικής αντιπροσώπευσης. Στην ουσία, και οι τρεις πολιτικές ηγεσίες δεν κάνουν άλλο από το να μετατρέπουν την *αφέλεια* επάνω στην οποία βασιζέται το κοινοβουλευτικό οικοδόμημα σε έκδηλη *φενάκη* εις βάρος των πολιτών.

ΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ αυτής της πρακτικής είναι ήδη ορατά: αναξιοπιστία, κυνισμός, ανομία, χρησιμοθηρία, καιροσκοπισμός είναι και πάλι πλέον οι οδηγητικές αξίες και οι κεντρικοί γνώμονες που η πολιτική ηγεσία της χώρας παράγει για τη δική της συντήρηση και για την «πλαισίωση» των κοινωνικών ομάδων· αποτέλεσμα αυτών των «υποδειγμάτων» είναι το διογκούμενο έλλειμμα στο ισοζύγιο του δημοκρατικού πολιτεύματος και η περιαγωγή των παραγωγικών του μονάδων, των κομμάτων, στην κατάσταση της προβληματικής επιχείρησης.

ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ του 1989 φαντάζει ε-

τσι σαν ένα μικρό διάλειμμα ρητορικής ηθικής και ευθύτητας στις σχέσεις του δημοσίου βίου και τις αναπαραστάσεις τους· διότι περί ρητορείας μόνον επρόκειτο, η οποία λειτούργησε ως όχημα για τις ανεπιτυχείς προσπάθειες ευθείας πολιτικής εκμετάλλευσης του φαινομένου Κοσκωτά από τις ηγεσίες και των τριών κομμάτων. Έστω όμως ως ρητορεία —άλλωστε έτσι εκφέρεται ο πολιτικός λόγος και αυτή είναι η φόρμα της πολιτικής πράξης— το 1989 ενστάλλαξε κάποιες καλύτερες αξίες στα μεταπολιτευτικό οδοιπορικό. Στην ακύρωσή τους, τώρα, δεν συμβάλλουν φιλοτιμώς μόνον οι πολιτικές ηγεσίες με τους χαμαιλεοντισμούς τους, αλλά και ο *Πρόεδρος της Δημοκρατίας*: διότι, ως θεσμός, η Προεδρία πρέπει να χαρακτηρίζεται από τη συνεπή συνέχεια, και δεν μπορεί ο κ. Καραμανλής άλλοτε να εμφανίζεται ως επιθυμών τη μη ανάμιξη του στην «υπόθεση Κοσκωτά» και, λίγες ημέρες μετά, να εμφανίζεται ως συνομιλών επ' αυτού με τον κ. Μητσοτάκη.

ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ αυτή ανατροπή θεσμών και αξιών προστίθεται και η εμφανής πλέον διγλωσσία και υποκρισία των πολιτικών απέναντι στη Δικαιοσύνη. Δεν υφίσταται ανεξαρτησία Δικαιοσύνης, και η διαβεβαίωση περί αυτού καθίσταται ειρωνεία και πρόκληση, όταν, όχι μόνον ασκείται ευθεία πολιτική παρέμβαση στο έργο και στη συνείδηση των φυσικών φορέων της τρίτης «εξουσίας», αλλά και χρησιμοποιούνται από τις κομματικές ηγεσίες ως εργαλειακή προέκταση των λογικών και σκοπιμοτήτων τους.

ΔΙΟΤΙ τι άλλο από παιχνίδι μπιλιάρδου μπορεί να χαρακτηριστεί το «πέταγμα της μπάλλας» στους δικαστικούς από τα πολιτικά κόμματα, σε ό,τι αφορά το σήριαλ της κλήσης του Α. Παπανδρέου σε απολογία; Σε τι διαφέρει η στάση του τέως πρωθυπουργού, που χαρακτήριζε «φίλο του» τον Γ. Λούβαρη την ημέρα ακριβώς που αυτός είχε κληθεί στον ανακριτή, από τη στάση του κ. Μητσοτάκη και των κ. Κύρκου και Φλωράκη, που όχι μόνον παρέβησαν στη Δικαιοσύνη (: «εσπευσμένη η κλήτευση του Α. Παπανδρέου»), αλλά και χρησιμοποιούν τώρα το Δικαστικό Συμβούλιο ως έσχατο κριτή,

Εκ Μαδρίτης...

για το αν πρέπει να παραστεί, έστω και βιαίως, ο Α. Παπανδρέου στον ανακριτή κ. Σπύρου; Και βεβαίως, δεν θεωρούν ως έσχατο κριτή το 3μελές Δικαστικό Συμβούλιο από προσήλωση στους τύπους και τις διαδικασίες νομιμότητας ενός Κράτους Δικαίου, αλλά επειδή κρίνουν ασύμφορο για το κόμμα τους να επωμιστεί την πολιτική ευθύνη για την περαιτέρω πορεία της υπόθεσης· δηλαδή, όπως και σε άλλες περιπτώσεις, κρίνουν ασύμφορο να αποκριθούν στα προτάγματα που οι ίδιοι όρισαν στο συμβόλαιο με τους πολίτες και ψηφοφόρους τους.

ΕΙΝΑΙ χαρακτηριστική, από αυτή την άποψη, η θυμική αντίδραση του προέδρου της Ένωσης Δικαστικών και Εισαγγελέων κ. Κωστάκου απέναντι στη μεταχείριση που επιφυλάσσουν για τη Δικαιοσύνη οι κομματικοί φορείς· ο κ. Κωστάκος ζήτησε από όλους τους πολιτικούς ηγέτες να «αφήσουν» τη Δικαιοσύνη ελεύθερη σε μια υπόθεση που τα κόμματα θεώρησαν σκόπιμο να ρίξουν το βάρος της στους ώμους της Δικαιοσύνης. Ουσιαστικά, αυτό που εγκალεί ο κ. Κωστάκος είναι η πράξη της *πολιτικοποιημένης μετάθεσης* μιας καθ' όλα πολιτικής υπόθεσης από τους «φυσικούς φορείς», που είναι τα κόμματα, στην «υπεράνω πολιτικής» τρίτη εξουσία.

ΟΜΩΣ και η ίδια η Δικαιοσύνη δεν έχει τις προϋποθέσεις της διεκδικούμενης αυτονομίας, αφού η «κάθαρση» καθ' εαυτή δεν έχει ως αντικείμενό της κάποια αδικήματα ή εγκλήματα που συντελέστηκαν στο πεδίο της ιδιωτικής —και, υποτίθεται, μη πολιτικής— κοινωνίας: όλες οι πράξεις τις οποίες αντιμετωπίζει η διαδικασία της κάθαρσης, συντελέστηκαν στο δημόσιο χώρο με μορφές που ανιχνεύονται στο χώρο του ιδιωτικού (ενοχικού ή εμπράγματου) δικαίου, και με αντικείμενο την παραγωγή και διαχείριση δημοσίου, εντέλει, χρήματος. Και σε όλες τις εκφάνσεις της διαδικασίας της κάθαρσης, από τις δικονομικές έως τις πραγματολογικές, το στοιχείο του δημοσίου και αυτόχρημα πολιτικού χαρακτήρα είναι το κυρίαρχο. Και το στοιχείο αυτό δεν έχει σχέση με την ιδιότητα των προσώπων (πολιτικοί, υπουργοί, «ιδιώτες»), αλλά με τις *συνέπειες* των πρά-

ξεών τους που εγγράφονται ευθέως στο πλέγμα της εξουσίας, είτε ως προϋπόθεση ανάπτυξης και στόχο τους, είτε ως πεδίο μη εμπρόθετων αποτελεσμάτων.

ΟΥΤΩΣ ή άλλως η όποια κρίση της Δικαιοσύνης *θα είναι πολιτική*. Και ήδη η τρίτη εξουσία δείχνει να κινείται σαφώς στα πλαίσια της πολιτικής λογικής —και ειδικότερα του αναλογισμού των πολιτικών συνεπειών της όποιας απόφασής της— αν κρίνουμε από τη συνεχόμενη όσο και προσχηματική παράταση, που δίνεται στην ίδια τη λήψη της δικαστικής απόφασης για την προσαγωγή / σύλληψη ή όχι του Α. Παπανδρέου. Και αυτό επιφέρει κατ' ανάγκην την εμπλοκή της Δικαιοσύνης στο παιχνίδι που παίζεται εκ μέρους των πολιτικών ηγετών με τη σύγχυση των ρόλων τους. Τελικά, και από την πλευρά της Δικαιοσύνης, τίθεται με σαφήνεια το μη ηθελημένο, ασφαλώς, ερώτημα: ποιος αποφασίζει για τι, πώς και για ποιον στην Ελλάδα που άργησε να φορέσει το προβληματικό ήδη ένδυμα του Κράτους Δικαίου;

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ δεν είναι αφελές, αν σκεφτεί κανείς την επικίνδυνη δικαϊκή στρέβλωση που κάνει τον όποιο Εισαγγελέα να ζητάει από τους μηχανισμούς της Ασφάλειας καταλόγους με τους μαθητές που κάνουν κατάληψη, ή να ασκεί δίωξη σε βάρος τους. Το ερώτημα δεν είναι αφελές, αν σκεφτεί κανείς επίσης, ότι η πολιτική συμπίεση της δικηρυσσόμενης ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης οδηγεί σε επικίνδυνη νοσταλγία ενός «κράτους δικαστών», όταν οι ίδιοι οι δικαστικοί δεν μπορούν, ως οι έσχατοι και κρίσιμοι φύλακες, να διαφυλάξουν την απλούστερη συνταγματική αρχή: *«όλοι είναι ίσοι ενώπιον του νόμου»*.

ΑΝ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ της όσης αξιοπιστίας απέμεινε για τους θεσμούς ανήκει πλέον μόνο στη Δικαιοσύνη αυτή θα πρέπει, στο προοίμιο της όποιας απόφασής της για το οποιοδήποτε στάδιο του «σκανδάλου Κοσκωτά», να ομιλήσει με τον *πολιτικό εκείνο λόγο* που απορρέει ευθύτατα από τα συνταγματικά κείμενα. Αλλιώς, σήμερα ο κ. Σπύρου και αύριο κάποιος άλλος συνάδελφός του, θα αναρωτιούνται για το λόγο ύπαρξής τους.

Όταν γραφόταν το άρθρο αυτό, δεν ήσαν γνωστές οι εκ Μαδρίτης δηλώσεις του Α. Παπανδρέου, τόσο στην κατ' ευφημισμὸν συνέντευξη Τύπου (: απάντηση στα «10 ερωτήματα» για το «σκάνδαλο Κοσκωτά» της Ελευθεροτυπίας, φ. 10-12-1990), όσο και στην ισπανική εφημερίδα «Ελ Παίς». Παρενθετικά εντελώς σημειώνουμε, ως προς το δημοσίευμα της «Ε», τη σχετικά όψιμη επανάκαμψη της εφημερίδας στο θέμα που, πριν δυόμισι χρόνια, την τοποθέτησε στην κεφαλή της αντιπολίτευσης και της προσέδωσε ένα σαφές στίγμα· το όψιμο αυτής της επανάκαμψης γίνεται ακόμα περισσότερο αξιοσημείωτο, αν ληφθεί υπόψη ότι στο επίμαχο δημοσίευσμά της τη Δευτέρα 10/12, η εφημερίδα θέτει υπό αμφισβήτηση τη διαδικασία που η καλοκαιρινή Βουλή του '89 ακολούθησε ως προς την κάθαρση, εγκαλώντας την ουσιαστικά για ήπια επιλογή διαδικασίας και νομικού - συνταγματικού πλαισίου.

Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης θύμιζε, κυρίως στη συνέντευξή του στην «Ελ Παίς», τις χειρότερες στιγμές του της αμετροεπούς και αλαζονικής πολιτείας του και τα όσα είπε αποτελούν ευθεία πρόκληση κατά πάντων: «ως πολιτικό ηγέτη δεν με αγγίζει η κάθαρση», είπε ο κατηγορούμενος τ. πρωθυπουργός, υβρίζοντας τη Βουλή που τον παρέπεμψε («χρησιμοποίησαν χουντικούς νόμους» —οκτώ χρόνια τον βόλευαν ίσως...) αλλά και τη Δικαιοσύνη (αφού «δεν αγγίζεται...»), μαζί και την λαϊκή ετυμηγορία («ο λαός δεν πίστεψε τα υποθετικά σκάνδαλα»). Ο κ. Παπανδρέου κάνει βήματα ακόμα πιο πίσω από αυτά που έκανε το 1989, αφού πλέον δεν αναγνωρίζει καν την ύπαρξη των αδικημάτων διασπάθισης του δημοσίου χρήματος και τη συνακόλουθη διαφθορά. Αυτό ας ληφθεί υπόψη από τους άλλοτε (διότι είναι «άλλοτε», πλέον) κατηγορούμενους του που επιμένουν στρουθοκαμηλικά να αναγνωρίζουν ευθύνες και σκάνδαλα στους άλλους (Κουτσόγωργα κλπ.) πλην του «Προέδρου». Και ας ξανασκεφτούν, τι υπηρετεί καλύτερα τις «καλές σχέσεις τους» με το ΠΑΣΟΚ του Α. Παπανδρέου: μια συμπόρευση μαζί του στα καλά παλιά μονοπάτια του κυνισμού υπό τη στιβαρή και σιγουρή διοίκηση του κατηγορούμενου τ. πρωθυπουργού, ή ένα πιο «μετρημένο» κουκούλωμα, πάλι μαζί του;

Διότι άλλη επιλογή, πλέον, δεν έχουν. Ευτυχώς, μακροπρόθεσμα, για τον τόπο...

του Λεωνίδα Μ. Πεγιάδη

Αναμφίβολα η ανάπτυξη της τρομοκρατίας την τελευταία εικοσαετία έχει γίνει μόνιμος πονοκέφαλος των δυτικών κοινωνιών. Συνυφασμένη με μια γενικότερη πολιτική, κοινωνική και ιδεολογική κρίση των κοινωνιών αυτών, η τρομοκρατία σε γενικές γραμμές εμφανίσθηκε με διάφορες μορφές! Ξεκινώντας ως πρακτικές κατά διαφόρων δικτατορικών καθεστώτων (π.χ. Ε.Τ.Α. στη Φρανκική Ισπανία) ή πρακτικές διαφόρων αυτονομιστικών / θρησκοπολιτικών κινημάτων (π.χ. Ι.Ρ.Α., Ε.Τ.Α.) και καταλήγοντας ως μια πολιτική επαναστατική πρόταση (Ο.Δ.Γ., Ιταλία) ή ακόμα και ως μια πρακτική που εκπορεύθηκε από παρακρατικά κέντρα εξουσίας με σκοπό τη σκλήρυνση της κρατικής εξουσίας απέναντι στην ίδια την κοινωνία (χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις της «Γκλάντιο» ή των παρακρατικών οργανώσεων στην προδικτατορική Ελλάδα).

Όλα τα παραπάνω είναι λίγο πολύ γνωστά. Στη χώρα μας όπου τα κρούσματα της τρομοκρατίας σε σχέση με

φιστάμενες της καταδιωτικές αρχές. Αντί όμως οι αρμόδιοι να οδηγηθούν στο λογικό συμπέρασμα ότι οι ποινικοποιήσεις και οι ποινές που ισχύουν αρκούν για την αντιμετώπιση της τρομοκρατικής εγκληματικότητας και να αναζητήσουν τις αιτίες της αποτυχίας της πάταξης των τρομοκρατικών ενεργειών στην ανικανότητα και στην έλλειψη οργάνωσης και εκσυγχρονισμού των διωκτικών αρχών, έρχονται σήμερα, 7 χρόνια μετά την κατάργηση του την υπόλοιπη Ευρώπη είναι σαφώς πιο περιορισμένα και οι στόχοι των τρομο- «αντιτρομοκρατικού» Ν. 774/78, να ανασύρουν εκ νέου τα φαντάσματα του παρελθόντος.

Μάλιστα προσπαθώντας να ρίξουν στάχτη στα μάτια ισχυρίζονται ότι το υπό ψήφιση νομοσχέδιο αφορά «την προστασία της κοινωνίας κατά του οργανωμένου εγκλήματος» (sic), διευρύνοντας όμως απαράδεκτα με τον τρόπο αυτό τις δυνατότητες υπαγωγής στις «αντιτρομοκρατικές» ρυθμίσεις εγκληματικών πράξεων του κοινού ποινικού δικαίου άσχετων με την τρομοκρατία.

Σε γενικές γραμμές θα έλεγε κανείς ότι το νέο νομοσχέδιο εμφανίζει πολλά κοινά σημεία με το Ν. 774/80. Μάλιστα, ορισμένα άρθρα του αποτελούν απλή μεταγλώττιση στη δημοτική του

ΠΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

κρατικών ενεργειών πάντα συγκεκριμένοι έχει ήδη προηγηθεί μια ανεπιτυχής απόπειρα της εκτελεστικής εξουσίας να καταστείλει την τρομοκρατία με ένα νομοθετικό κατασκευάσμα. Πρόκειται για τον περιβόητο Ν. 774/78, ο οποίος στο βραχύ χρόνο ισχύος του αν και δεν επέφερε κανένα ουσιαστικό πλήγμα στην τρομοκρατία, κατά γενική παραδοχή, περιέστειλε τις συνταγματικές ελευθερίες των πολιτών και παραβίασε κατάφωρα τα ανθρώπινα δικαιώματα στιγματίζοντας αδικαιολόγητα πολίτες, οι οποίοι εκ των υστέρων αποδείχθηκε ότι ήταν αμέτοχοι σε τρομοκρατικές πράξεις.

Η τραυματική αυτή για το δημοκρατικό μας πολίτευμα εμπειρία θα ανέμενε κανείς ότι θα παραδειγματίζε την εκάστοτε εκτελεστική εξουσία και τις υ-

προηγούμενου «αντιτρομοκρατικού» νόμου. Πάντως, και αυτό πρέπει να υπογραμμισθεί ιδιαίτερα, το παρών νομοσχέδιο εισάγει και νέες αυστηρότερες διατάξεις με αποκορύφωμα τη διάταξη του άρθρου 6 με την οποία θεσπίζεται η προληπτική λογοκρισία του Τύπου και των μέσων μαζικής επικοινωνίας και παραβιάζεται το άρθρο 14 του Συντάγματος, που αφορά την ελευθερία του Τύπου. Κυρίαρχο στοιχείο των διατάξεων του νέου υπό ψήφιση νόμου για την τρομοκρατία (γιατί περί αυτής πρόκειται...) είναι η αοριστία και η ελαστικότητα κατά την εφαρμογή τους κάτι το ιδιαίτερα επικίνδυνο όταν μάλιστα αυτή γίνεται με ένα έκτακτο, ειδικό νομοθέτημα.

Προκαλεί οπωσδήποτε κατάπληξη το γεγονός ότι το παρόν νομοσχέδιο

φέρεται προς ψήφιση στη Βουλή από μια κυβέρνηση η οποία μέχρι πρόσφατα διατυμπάνιζε ότι δεν απαιτούνταν ειδικός νόμος για την πάταξη της τρομοκρατίας και ότι αρκούσαν οι ισχύουσες ποινικοποιήσεις για την τιμωρία των εγκληματικών αυτών πράξεων, ισχυρισμός ο οποίος είναι απόλυτα ορθός. Επιπρόσθετα είναι απορίας άξιο και λογικά ανακόλουθο το γεγονός ότι ο σημερινός πρωθυπουργός και ο υπουργός Δικαιοσύνης εισάγουν ένα τέτοιο επικίνδυνο για τα ατομικά δικαιώματα νομοθέτημα, όταν οι ίδιοι, το 1978 είχαν διατυπώσει στο Κοινοβούλιο οξεία κριτική κατά του υπό ψήφιση τότε νομοσχεδίου του μετέπειτα Ν. 774/78.

Ιδού τι έλεγε τότε ο κ. Μητσοτάκης ως αρχηγός του κόμματος των Νεοφιλελεύθερων που δεν ψήφισε υπέρ του

ρος των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών του Έλληνα πολίτη είναι αυτή η οποία επιτρέπεται, αν δεν μεθοδεύεται με το υπό ψήφιση νομοσχέδιο. Την πατρότητα δε του νομοσχεδίου αυτού διεκδικούν δυο πολιτικοί οι οποίοι το 1978 κατακεραύνωσαν ένα νομοθέτημα το οποίο θα τολμούσαμε να πούμε απειλούσε λιγότερο τα ατομικά δικαιώματα των πολιτών! Αυτό προκύπτει αβίαστα από την απλή αντιπαράθεση των δικονομικών διατάξεων των δυο νομοθετημάτων.

Είναι γεγονός ότι οι δικονομικές διατάξεις αποτελούν την ασφαλιστική δικλείδα (μαζί φυσικά με το υπερέχουσας ισχύος Σύνταγμα) της προστασίας των ατομικών ελευθεριών του κατηγορούμενου. Το υπό ψήφιση λοιπόν νομοσχέδιο στο σύνολό του, αλλά κυρίως με τις δικονομικές διατάξεις του κονιορτοποιεί τα ατομικά δικαιώματα των κατηγορουμένων για πράξεις που συμπεριλαμβάνονται σε αυτό και είναι δυνατό να προκαλέσει επικίνδυνες εκτροπές από τη δημοκρατική νομιμότητα. Σε αυτές τις διατάξεις θα ήθελα να επιμείνω περισσότερο, γιατί η εφαρμογή τους συναρτάται με τη διασφάλιση των ατομικών δικαιωμάτων του πολίτη.

Συγκεκριμένα με το άρθρο 10 είναι δυνατή κατά παράβαση της συνταγμα-

5043/90 βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Αθηνών στις περιπτώσεις σύλληψης και προσωρινής κράτησης των Ι. Μπουκετσίδη, Σπ. Κογιάννη και Μ. Ρόζα Μπέρκνερ με την επικύρωση της επίσης αντισυνταγματικής διάταξης του άρθρου 106 Κ.Π.Δ.

Το επιχείρημα και του βουλεύματος και του υποψήφιου νομοσχεδίου είναι ότι η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών από τον κατηγορούμενο είναι δυνατό να βλάψει το έργο της ανάκρισης!

Οι παραπάνω διατάξεις του νομοσχεδίου παραβλέπουν το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου μέχρι τη νόμιμη απόδειξη της ενοχής του και έρχονται σε αντίθεση με το άρθρο 20 του Συντ., αλλά και το άρθρο 6 παρ. 1 και 3β της Σύμβασης της Ρώμης για τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχει επικυρώσει η χώρα μας με το ΝΔ 53/1974. Θα πρέπει να τονισθεί ότι τα δικαιώματα του κατηγορούμενου που πηγάζουν από τη διάταξη του άρθρου 20 Συντ. δεν επιτρέπεται από τον Συνταγματικό νομοθέτη να παραβιασθούν ακόμα και σε περίπτωση εφαρμογής των μέτρων κατάστασης ανάγκης (άρθρο 48 Συντ.), αφού η παραπάνω διάταξη δεν συμπεριλαμβάνεται στις αναστελλόμενες διατάξεις που ορίζονται ρητά στο άρθρο

ΓΣ

ΙΑΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ;

Ν. 774/78: «... Πιστεύουμε ότι ο τρόπος τον οποίο επέλεξε η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας δεν είναι ούτε ο πιο ακίνδυνος ούτε ο πιο αποτελεσματικός. Γιατί δημιουργεί ένα νομικό πλέγμα, του οποίου στο μέλλον μπορεί να γίνει κατάχρηση εις βάρος των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών του Έλληνα πολίτη. Στη χώρα μας η πείρα λέει ότι η θέσπιση αυστηρών ποινών καταλήγει συχνά στα αντίθετα αποτελέσματα... Τα ατομικά δικαιώματα είναι το ύψιστο αγαθό που προσφέρει η φιλελεύθερη δημοκρατία στον πολίτη και το βασικό επιχείρημά της σε κάθε προσπάθεια ανατροπής της. Ας μην επιχειρούμε επικίνδυνους πειραματισμούς σε έναν τόσο ευαίσθητο χώρο»².

Ακριβώς λοιπόν η κατάχρηση σε βά-

τικής αρχής της ακρόασης που κατοχυρώνεται από το άρθρο 20 του Συντάγματος, η απαγόρευση της άσκησης από τον κατηγορούμενο των δικαιωμάτων των άρθρων 100 παρ. 1, 2 και 4, 101, 102 και 103 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Με άλλα λόγια το νομοσχέδιο απαγορεύει στον κατηγορούμενο: α) Να λαμβάνει γνώση των εγγράφων της ανάκρισης, β) να λαμβάνει 48ωρη τουλάχιστον προθεσμία για να προετοιμάσει την απολογία του, γ) να κάνει χρήση αυτών των δικαιωμάτων του στην προανάκριση, και δ) δίνεται η δυνατότητα στις αρχές να απαγορεύσουν την επικοινωνία του με το συνήγορό του.

Ας σημειωθεί ότι στην πράξη οι παραπάνω αντισυνταγματικές ρυθμίσεις έχουν αναδρομικά εφαρμοσθεί με το

48 Συντ.³.

Οι παραπάνω διατάξεις του υπό ψήφιση νομοσχεδίου είναι αυτές οι οποίες άμεσα ακυρώνουν κάθε υπερασπιστική δυνατότητα του κατηγορουμένου για μια από τις πράξεις (ακόμα κι αυτές που δεν έχουν σχέση με τις τρομοκρατικές ενέργειες) που ορίζονται στο άρθρο 1.

Δεν είναι όμως και οι μόνες που προσβάλλουν τα υπερασπιστικά δικαιώματά του: Έτσι είναι χαρακτηριστική η εξομοίωση της άσκησης ποινικής δίωξης με την προκαταρκτική εξέταση η οποία σε συνδυασμό με το άρθρο 16 που νομιμοποιεί και προάγει (...) τον «χαφιεδισμό» δίνει τη δυνατότητα στους κατασταλτικούς μηχανισμούς με μια οποιαδήποτε πληροφορία να υποβάλλουν έναν ατυχή πολίτη στις ε-

ξοντωτικές συνέπειες του νομοσχεδίου. Περιττεύει βέβαια η ιδιαίτερη επισημάνση της σημασίας που έχει η απουσία οποιασδήποτε διάταξης, η οποία να τιμωρεί την αβάσιμη καταγγελία κατά ενός αθώου πολίτη και να παρέχει τη δυνατότητα, σε αυτόν που άδικα στιγματίζεται και ταλαιπωρείται από τις καταδιωκτικές αρχές, να ζητήσει την ηθική αποκατάσταση και την αποζημίωσή του.

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ο κίνδυνος που προκύπτει από τη δυνατότητα αδιάκριτης εφαρμογής στην πράξη της κατάργησης του απορρήτου των επιστολών και της ελεύθερης επικοινωνίας (άρθρο 19 Συντ.) με το άρθρο 11 του νομοσχεδίου —θεωρητικά βέβαια η διάταξη, λόγω της ατολμίας του συνταγματικού νομοθέτη με τη δυνατότητα κάμψης του απαραβίαστου και σε περίπτωση διακρίβωσης απεχθών εγκλημάτων, είναι συνταγματική— κάτι που στη χώρα μας, με το αμαρτωλό παρελθόν και τις γνωστές πρακτικές της κρατικής εξουσίας, είναι πολύ πιθανό να νομιμοποιήσει την παρακολούθηση πλήθους συμπολιτών μας.

Οι παραπάνω επισημάνσεις μου στις διατάξεις του νέου αντιτρομοκρατικού νομοσχεδίου ήταν ενδεικτικές και αφορούσαν κύρια τις δικονομικές διατάξεις του, γιατί πιστεύω ότι αυτές δίνουν το στίγμα των προθέσεων της κυβέρνησης. Νομίζω ότι πέρα από τις γενικότερες αντιρρήσεις που υφίσταται για την αναγκαιότητα ψήφισης αυτού του νομοσχεδίου και τις ειδικότερες που αφορούν τις ουσιαστικές διατάξεις του, υπάρχουν πολλές βάσιμες αντιρρήσεις για τον τρόπο που μεθοδεύεται η αποστέρηση από κάθε άτομο, που ενδεχόμενα (άδικα ή δίκαια) κατηγορηθεί για μια από τις προβλεπόμενες από το νομοσχέδιο πράξεις, ουσιαστικών υπερασπιστικών δικαιωμάτων του, τα οποία αναγνωρίζονται και από το Σύνταγμά μας και από τη Σύμβαση της Ρώμης.

Δεν είναι τυχαίες οι επιφυλάξεις του προέδρου και Γραμματέα της Ένωσης Δικαστικών και Εισαγγελέων για το υπό ψήφιση νομοσχέδιο. Ούτε η αντίθεση του συνόλου του νομικού κόσμου, των συντακτών, ιδιοκτητών του ημερήσιου Τύπου και των υπολοίπων μέσων μαζικής επικοινωνίας. Το επίμαχο νο-

μοσχέδιο προσφεύγει σε σπασμωδικά μέτρα καταστολής και φαλκίδευσης των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών ενός Κράτους Δικαίου, νομιμοποιεί την αυθαιρεσία των κατασταλτικών αρχών και μυθοποιεί την τρομοκρατική δράση.

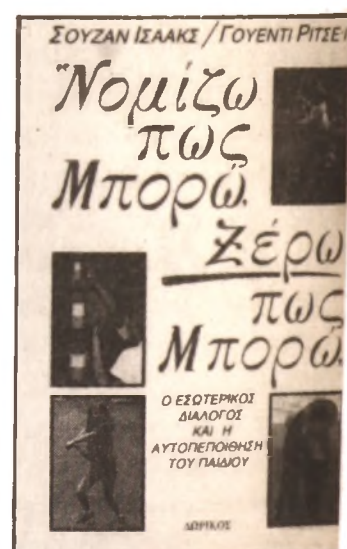
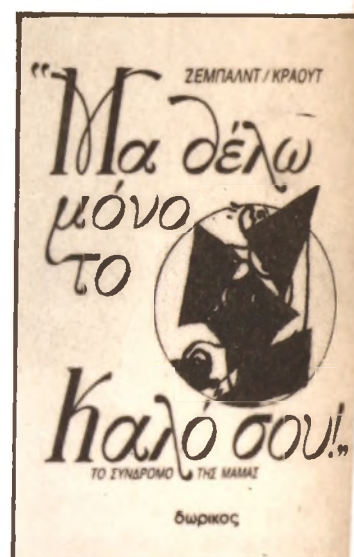
Πλανώνται, λοιπόν, όσοι πρεσβεύουν ότι η άμυνα της δημοκρατίας απέναντι στην τρομοκρατία μπορεί να επιτευχθεί με τον τρόπο αυτό. Η τρομοκρατία μπορεί να ηττηθεί μόνο σε «κοινωνικό επίπεδο»⁴. Διαφορετικά, η κλιμάκωση της βίας και της καταστολής μόνο σε όξυνση των κοινωνικών αντιθέσεων, σε νομιμοποίηση της κρατικής αυθαιρεσίας και στην απειλή της ίδιας της δημοκρατίας μπορεί να οδηγήσει.

1. Βλ. Α. Λοβέρδου «για την τρομοκρατία και το πολιτικό έγκλημα», σελ. 93 επ.
2. Βλ. και «Ελευθεροτυπία» 5-12-90, σελ. 8.
3. Βλ. Α. Καρρά «Η αρχή της δικαστικής ακροάσεως στην ποινική δίκη» εκτενή αναφορά στο δικαίωμα ακρόασης στην ποινική δίκη.
4. Βλ. Ομολογία σε συνέντευξη ηγετικού στελέχους «Ερυθρών Ταξιαρχιών», εφ. ΒΗΜΑ 2-12-90, σελ. Α30.

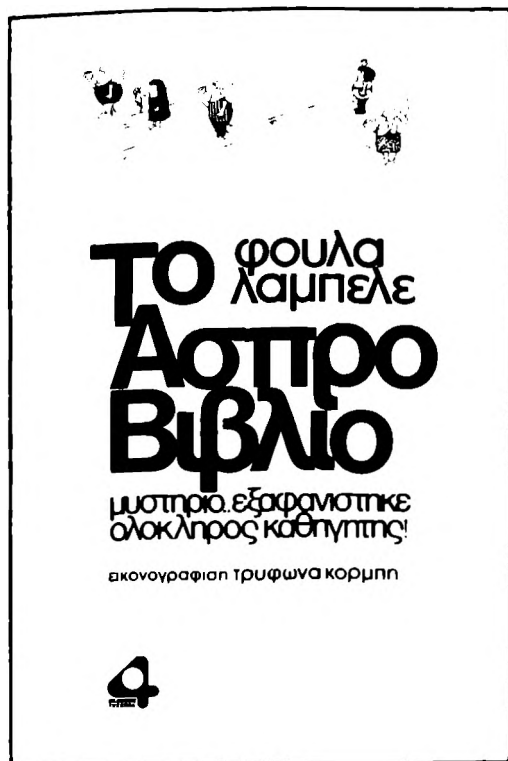
ΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ

Έξι βιβλία οδηγοί σχετικά με το παιδί

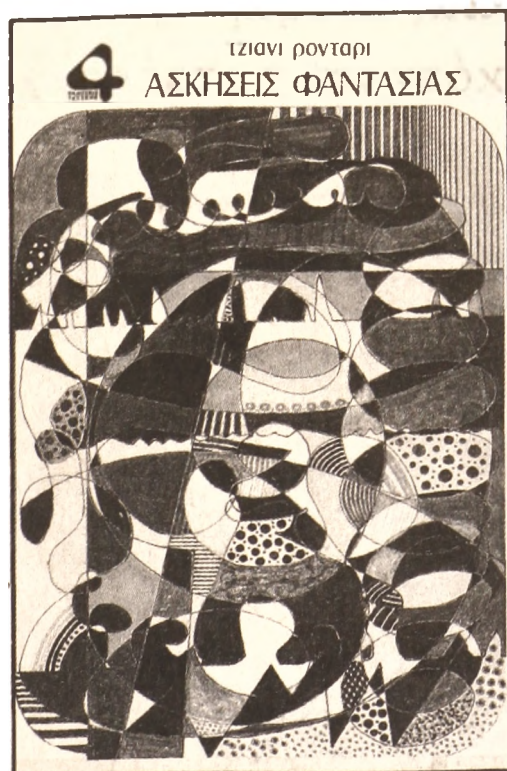
Εγκυμοσύνη, νηπιακή ηλικία, ανεξαρτησία, αυτοπεποίθηση, σεξουαλικότητα, αυτοέλεγχος

ΔΩΡΙΚΟΣ
Μαυρομιχάλη 64
τηλ.
3629675

ζωοδοχου πηγης 17
τηλ. 3637912 fax 3637912

**ΒΙΒΛΙΑ
για σήμερα
και αύριο**

Ο ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΥΡΗΝΙΚΟΥ ...ΤΣΙΛΙΑΔΟΡΟΥ

του Κώστα Μαρδά

Σε βιγλάτορες της πυρηνικής προβιάς των ΗΠΑ είχαν μεταβληθεί οι Έλληνες σμηνίτες, με βάσει απόρρητη συμφωνία, υπό τον βουκολικό τίτλο SHEEP SKIN, που υπογράφηκε στις 30 Δεκέμβρη του 1960 από την κυβέρνηση Καραμανλή και πρόβλεπε τη φύλαξη ατομικών κεφαλών στην Ελλάδα. Με μετέπειτα συμφωνίες, το ελληνικό προσωπικό ανέλαβε στα πλαίσια της πυρηνικής στρατηγικής του ΝΑΤΟ, να κάνει το φρουρό των κεφαλών οι οποίες τοποθετήθηκαν στη Δράμα, στο Λαγκαδά, στο Κορωπί, στο Κατσιμίδι, στην Ελευσίνα και στον Άραξο.

Όσοι Έλληνες υπηρετούσαν στις βάσεις αυτές, περιοριζόταν να φρουρούν την ειδική περιοχή, μέσα στην οποία φυλάσσονταν τα Ειδικά Όπλα, δηλαδή τα πυρηνικά, οι πύραυλοι και τα αεροσκάφη του ΝΑΤΟ.

Η φρουρά υπαγόταν στις διαταγές Αμερικανού αξιωματικού, ο οποίος επέβλεπε τη φρουρήση και είχε τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο στη διαδικασία φόρτωσης - εκτόξευσης, εφόσον έπαιρνε τη, μοιραία για τον κόσμο, εντολή από τον πρόεδρο των ΗΠΑ, μέσω του ΝΑΤΟϊκού μηχανισμού στις Βρυξέλλες.

Στα πλαίσια των νέων ...ιδεών της Επιτροπής Πυρηνικού Σχεδιασμού της Ατλαντικής Συμμαχίας, απομακρύνθηκαν από τη χώρα μας τουλάχιστον 164 ατομικά βλήματα στην περίοδο 1985-1989.

● Όμως αυτή τη στιγμή, σύμφωνα με πηγές από τα υπουργεία Άμυνας και Εξωτερικών, είναι αποθηκευμένα στο Λαγκαδά 20 βλήματα και στον Άραξο 8 βόμβες.

Επισήμως από κυβερνητικής πλευράς δεν έχει ανακοινωθεί τίποτα. Η σημερινή κυβέρνηση Μητσοτάκη ακολουθεί το δόγμα του αείμνηστου υπουργού Άμυνας Ε. Αβέρωφ, ο οποίος μέχρι που παρέδωσε το υπουργείο το 1981, δήλωνε πως δεν (ξέρει αν) υπάρχουν πυρηνικά στην Ελλάδα!...

Όταν το έλεγε αυτό, στην Άραξο ίσχυε το σύστημα QRA (Quick Reaction Alert) δηλαδή η Επιφυλακή Ταχείας Αντίδρασης, σύμφωνα με την οποία αεροσκάφοι F-104G ήταν έτοιμα να φορτωθούν την πυρηνική βόμβα σε περίπτωση σύγκρουσης με το Σύμφωνο της Βαρσοβίας.

Το σύστημα αυτό έχει ατονίσει μετά

τις πρόσφατες ανακατατάξεις στη Συμμαχία, αλλά το αμερικανικό κλιμάκιο 50 ατόμων παράμενει στη βάση του. Γιατί; Διότι το αεροδρόμιο του Άραξου προορίζεται για αποθήκευση των νέων πυρηνικών βομβών TASM (Tactical Air to Surface Missile) βεληνεκούς 500 χιλιομέτρων.

Έτσι, παρά τα διατυμπανιζόμενα περί ύφεσης και αφοπλισμού στην Ευρώπη, εμείς πιστοί στις εντολές των Αμερικανών —«τοίς κείνων ρήμασι πειθόμενοι»— θα εξακολουθούμε να παίζουμε τους φρουρούς της νέας προβιάς των ΗΠΑ με την επωνυμία QRA ή όπως αλλιώς θα λέγεται.

Δια του λόγου το αληθές, παραθέτουμε ένα απόρρητο έγγραφο που περιλαμβάνει τον 15λογο του καλού πυρηνικού... τσιλιαδόρου, το οποίο ίσχυε όταν ο αείμνηστος Ευ. Αβέρωφ «διέψευδε» την ύπαρξη πυρηνικών.

Να αναμένουμε άραγε παρόμοια «διάψευση» από τον αβερωφικό αναπληρωτή, υπουργό Άμυνας κ. Α. Παπαδόγκωνα, κρυφό θαυμαστή των TASM Αράξου;

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ «6»/«6»

ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

ΤΟΥ ΚΕΣΑΠ/116 ΠΜ - 7062 MUNSS

116 ΠΤΕΡΥΓΑ ΜΑΧΗΣ

3ο ΕΠΙΤΕΛΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ/5

Άραξος Μάιος 1979

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΣΚΟΠΟΥ Α/ΦΟΥΣ

QRA

1. Εκτελεί τα καθήκοντα του σκοπού Ειδικής Περιοχής.

2. Μόλις αναλάβει υπηρεσία αναγνωρίζει τον χειριστή του α/φους, ενημερώνεται για την συνθηματική κίνηση επικινδύνου καταστάσεως και τυχόν ειδικών εντολών.

3. Απαγορεύει το κάπνισμα στην Περιοχή του.

4. Μαζί με τον Αμερικανό ή Έλληνα σκοπό, αναλαμβάνει την φρουρήση και ασφάλεια του α/φους.

5. Ουδέποτε περνά την απαγορευμένη ζώνη που γράφει ΟΧΙ ΜΟΝΟΣ, εκτός από την περίπτωση πυρκαϊάς, που μαζί με τον άλλο σκοπό και το λοιπό προσωπικό προσπαθεί για την κατάσβεση της πυρκαϊάς, φωνάζοντας ταυτοχρόνως «ΠΥΡΚΑΪΑ».

6. Σε όλη τη διάρκεια της υπηρεσίας του επιτηρεί το φορτωμένο α/φος και

ουδέποτε απομακρύνεται από αυτό.

7. Απαγορεύει την προσέγγιση στο α/φος ατόμων χωρίς εξουσιοδότηση (ΛΕΥΚΗ - ΠΡΑΣΙΝΗ - ΕΡΥΘΡΑ ΚΑΡΤΑ) και συλλαμβάνει τυχόν ύποπτα κινούμενα άτομα.

8. Απαγορεύει την είσοδο ατόμου έστω και εάν φέρει εξουσιοδότηση μέσα στην απηγορευμένη ζώνη (ΟΧΙ ΜΟΝΟΣ).

9. Απαγορεύει την προσέγγιση στο Ε.Ο. (Ειδικό Όπλο) σε όλους, όταν αυ-

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ "6"/"6" ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Α"
ΤΟΥ ΚΕΣΑΠ/116ΠΜ-7062MUNSS

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΣΚΟΠΟΥ Α/ΦΟΥΣ QRA

1. Εκτελεί τα καθήκοντα του σκοπού Ειδικής Περιοχής.

2. Μόλις αναλάβει υπηρεσία αναγνωρίζει τον χειριστή του α/φους, ενημερώνεται για την συνθηματική κίνηση επικινδύνου καταστάσεως και τυχόν ειδικών εντολών.

τό ευρίσκεται μέσα στην Περιοχή φορτώσεως, εκτός από τον Αμερικανό Τεχνικό Επόπτη και την Ομάδα Φορτώσεως.

10. Επιτρέπει την είσοδο σε άτομο που έχει πράσινη κάρτα, μόνο όταν είναι μαζί ο χειριστής του α/φους με ερυθρά κάρτα, ένας οπλουργός της ομάδας φορτώσεως και ο Αμερικανός σκοπός με πράσινες κάρτες.

11. Επιτρέπει την προσέγγιση στο Ε.Ο., όταν αυτό δεν είναι φορτωμένο και δεν

έχει παραληφθεί από τον χειριστή, στην ομάδα φορτώσεως ή τους Αμερικανούς τεχνικούς εφόσον φέρουν πράσινη κάρτα και είναι άνω από δυο άτομα.

12. Όταν το α/φος είναι QRA η είσοδος στην θέση χειριστού επιτρέπεται μόνο για τον χειριστή του α/φους που ανήκει το Ε.Ο. και παρευρίσκονται ένας (1) οπλουργός της ομάδας φορτώσεως και ο Αμερικανός σκοπός.

13. Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση

116 ΠΤΕΡΥΓΑ ΜΑΧΗΣ
3ο ΕΠΙΤΕΛΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ/5
Άραξος Μάιος 1979

προσεγγίσεως εξουσιοδοτημένων, στο α/φος QRA, ο σκοπός επιτρέπει την είσοδο στην απηγορευμένη ζώνη, εφόσον διατάξει ο χειριστής.

14. Εμποδίζει χρησιμοποιών το όπλο σε οποιονδήποτε αποπειράται να προσεγγίσει βιαίως το φρουρούμενο από αυτόν Ε.Ο.

15. Συλλαμβάνει άτομα ή άτομα ομάδας σε περίπτωση που ένα (1) μέλος της ομάδας κάνει χρήση της συνθηματικής κινήσεως.

ΕΕΒΑ ΚΙΛΠΙ,

Ταμάρα,

μτφ. Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΦΡΑΝΤΣ ΒΕΡΦΕΛ,

Οί σαράντα μέρες του Μουζά Ντάγκ,

μτφ. "Άγγελος Παρθένης

ΜΙΣΕΛ ΜΠΥΤΟΡ,

Ή τροποποίηση,

μτφ. "Εφη Χατζηφόρου

ΜΙΣΕΛ ΜΠΥΤΟΡ,

Ή χρήση του χρόνου,

μτφ. Γιώργος Σπανός

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

Τ.Σ. ΛΩΡΕΝΣ,

Έπτά σύλοι της σοφίας, μτφ. Εὐαγγελία Κιζήλου

ΜΑΓΔΑ ΣΑΜΠΟ,

Τό έλαφάκι, μτφ. Γαλάτεια Σαράντη

ΚΑΖΟΥΟ ΙΣΙΓΚΟΥΡΟ,

"Ένας καλλιτέχνης του ρευστού κόσμου, μτφ. Ν.Κ.

ΑΛΕΣΣΑΝΤΡΟ ΜΑΝΤΣΟΝΙ,

Οί άρραβωνιασμένοι, μτφ. Δημήτριος Άργυρίου

ΝΤΟΝ ΝΤΕΛΙΛΟ,

Λευκός θόρυβος, μτφ. Πέτρος Άμπατζόγλου

ΜΑΡΓΚΑΡΕΤ ΑΤΓΟΥΝΤ,

Άνάδυση, μτφ. Γιώργος Δανιήλ

ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΥΡΖΕ,

Σκηνές μποέμικης ζωής, μτφ. Κ.Θ. Παπαλεξάνδρου

ΚΛΩΝΤ ΣΙΜΟΝ,

Ξενοδοχείο Πολυτελείας, μτφ. Τάνια Βελλιανίτη

ΤΖΩΝ ΜΠΑΝΒΙΛ,

Μεφίστο, μτφ. Καίτη Άντωνιάδου

ΡΟΜΠΕΡ ΝΤΕΣΝΟΣ,

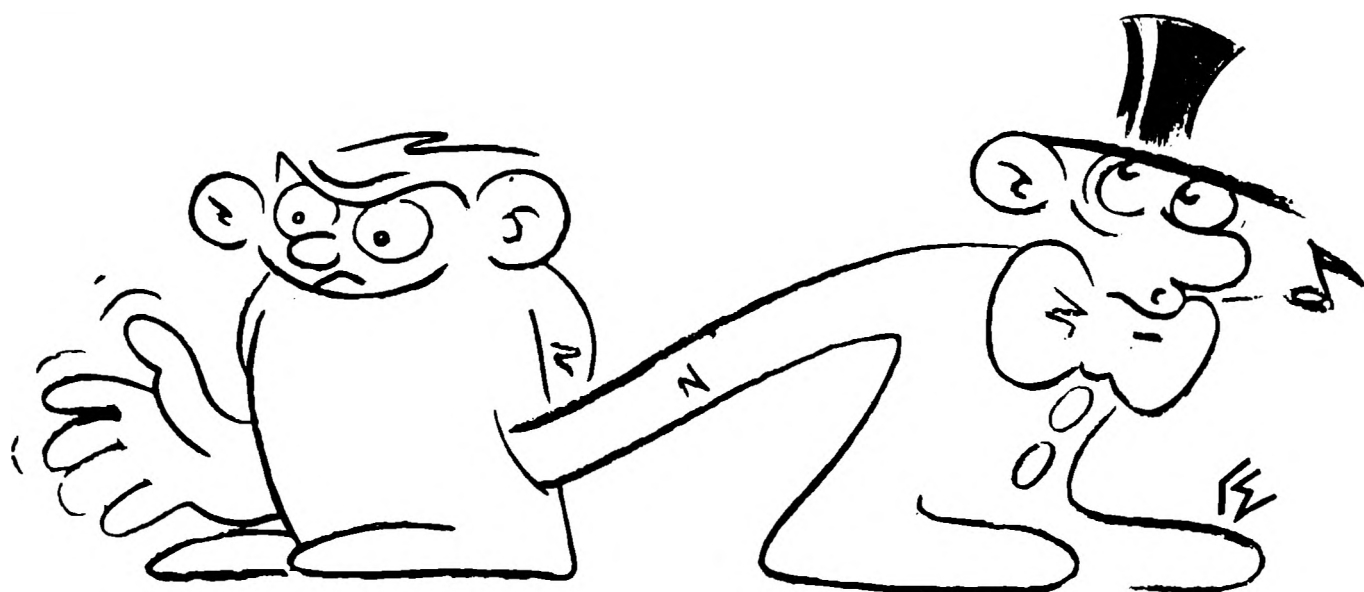
Ποιήματα, μτφ. Βερονίκη Δαλακούρα

ΑΛΕΝ ΓΚΙΝΣΜΠΕΡΓΚ,

Ήμερολόγια, μτφ. Σπύρος Μειμάρης

**ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.
ΣΟΛΩΝΟΣ 60 - 106 72 ΑΘΗΝΑ - ΤΗΛ.: 361.5077 - 363.7324**

ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΟΧΗ

Ο κρατικός προϋπολογισμός του 1991 που κατατέθηκε στις 30 Νοεμβρίου στη Βουλή και χαρακτηρίστηκε ακόμα και από τον ίδιο τον υπουργό Οικονομικών σαν «προϋπολογισμός σκληρής λιτότητας», σηματοδοτεί μεσοπρόθεσμες οικονομικές επιλογές και δρομολογεί την οικονομία στο βασίλειο του νεοφιλελευθερισμού, εκεί όπου η λύση στα οικονομικά προβλήματα ταυτίζεται με το ιδιωτικό συμφέρον και το κίνητρο για κέρδος.

Στον προϋπολογισμό, με τον οποίον ανοίγει η αυλαία του σκηνικού που στήνει η κυβέρνηση όσον αφορά την οικονομική πορεία της χώρας, αποτυπώνεται καθαρά η αντίληψη της ΝΔ για το τι είναι οικονομική αποτελεσματικότητα, ποιος ευθύνεται για την κρίση, με ποια μέσα θα αναστραφούν οι πτωτικές τάσεις και σε ποιον τελικά πρέπει να παραδοθεί η σκυτάλη της οικονομικής ανάκαμψης. Με τη συγκεκριμένη δημοσιονομική πολιτική η κυβέρνηση επιχειρεί:

- Να αναπλάσσει το ρόλο του κράτους ως οικονομικού παραγωγικού φορέα, περιορίζοντας τη δραστηριότητά του στον οικονομικό τομέα (βλέπε ιδιωτικοποιήσεις ΔΕΚΟ και εκποίηση προβληματικών ή έτσι αποκαλούμενων επιχειρήσεων π.χ. «Ολύμπικ Κέτερινγκ»).

- Να απαλλάξει την οικονομία από τον «καταθλιπτικό εναγκαλισμό του κράτους» ανακατανέμοντας τους παραγωγικούς πόρους προς όφελος του ιδιωτικού τομέα τον οποίον βαφτίζει «δυναμικό» «ελπιδοφόρο» και θεωρεί μόνον αυτόν ικανό να μας λυτρώσει από την οικονομική κακοδαιμονία.

- Να περικόψει δραστικά όλες τις δαπάνες που αφορούν κάλυψη κοινωνικών αναγκών (υγεία, παιδεία, ασφάλιση κλπ.) ελαφρώνοντας τον προϋπολογισμό και αφήνοντας τους πολίτες ακάλυπτους από κρατική στήριξη στην ικανοποίηση τέτοιων αναγκών.

- Να περιστείλει τα κονδύλια για επιχορηγήσεις στις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς (ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ, ΕΑΣ, ΕΛΤΑ κ.ά.) και έτσι να τις αναγκάσει να συμμορφωθούν με τα ιδιωτικοοικονομικά πλαίσια. Με άλλα λόγια η παροχή αγαθών και υπηρεσιών από τις επιχειρήσεις κοινής ωφελείας να χάσει τον κοινωνικό της χαρακτήρα και να αποτελέσει σκέτη κερδοσκοπική υπόθεση.

- Να μειώσει τα εισοδήματα των εργαζομένων μέσω αναιμικών αυξήσεων στους μισθούς πράγμα που κατά την άποψη της ΝΔ συνιστά αντιδοτο στην πληθωριστική λαίλαπα, φρενάροντας τη ζήτηση.

Οι επιλογές που αποφάσισε η κυβέρνηση, οδηγούν, όπως υποστηρίζει, στην επίτευξη του πολυπόθητου στόχου της μείωσης των ελλειμμάτων, της αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού και ταυτόχρονα διαπαιδαγωγούν διαφορετικά την κοινωνία ώστε να μεταβεί από «έναν ανεύθυνο ευδαιμονισμό με δανεικά χρήματα» σε κατάσταση όπου «θα δαπανά μέχρι εκεί που της επιτρέπουν οι οικονομικές της δυνατότητες».

Φαίνεται πως η οικονομική φιλοσοφία της κυβέρνησης πηγάζει από μια βαθιά τεχνοκρατική αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων και διέπεται από παντελή έλλειψη κοινωνικής ευαισθησίας. Μια ξερή μαθηματική διατύπωση: έλλειμμα = χάσμα μεταξύ εσόδων - δαπανών· συνεπώς για να γεφυρωθεί το χάσμα αυξάνω τα πρώτα, μειώνω τα δεύτερα και αυτό είναι όλο.

Όταν όμως κόβεις δαπάνες, κόβεις ουσιαστικά εισοδήματα δηλαδή αγοραστική δύναμη και κατά συνέπεια πλήττεις ανάγκες. Όταν αυξάνεις φορολογικά έσοδα (χωρίς να χτυπήσεις τη φοροδιαφυγή και την παραοικονομία) συρρικνώνεις πάλι τα εισοδήματα δια μέσου βαρύτερων φόρων και φθάνεις ξανά στον περιορισμό των αναγκών. Ακόμα χειρότερα όταν κόβεις κοινωνικές δαπάνες δηλαδή παροχές για στοιχειώδεις ανθρώπινες ανάγκες.

Ο σκοπός όμως αγιάζει τα μέσα δηλαδή ο περιορισμός των ελλειμμάτων προσφέρει συγχωροχάρτι και άλλοθι στη σκληρή λιτότητα.

Βέβαια, η κυβέρνηση πιέζεται ασφυκτικά από την ΕΟΚ για να θέσει τέρμα στις οικονομικές ανισορροπίες και είναι φυσιολογική η ενστικτώδης αντίδραση του κ. Μητσοτάκη: «τι θα πω στην ΕΟΚ όταν με ρωτήσουν γιατί δεν παίρνεις μέτρα;».

Άλλωστε, ο προϋπολογισμός κόπηκε και ράφτηκε στα μέτρα της ΕΟΚ για να διαλύσει την καχυποψία των εταίρων μας και να ανοίξει ο δρόμος για δάνεια. Τα ερωτήματα ωστόσο που ανακύπτουν είναι: Θα επιτευχθούν οι οικονομικοί στόχοι της κυβέρνησης; Θα βγούμε από την κρίση; Θα υπάρξει ανάπτυξη και τι είδους επιπτώσεις στην κοινωνικο-οικονομική πραγματικότητα θα επιφέρει αυτός ο λιτοδίαυτος προϋπολογισμός;

Ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά. Τα έσοδα του δημοσίου προβλέπεται να αυξηθούν κατά 1,4 τρις δρχ. το 1991 έναντι του 1990 και να φθάσουν τα

του Κώστα Αντωνάκου

4,8 τρις δρχ. από 3,9 τρις δρχ. που ήσαν φέτος. Πού στηρίζει η κυβέρνηση την αύξηση αυτή; Κυρίως στα φορολογικά έσοδα (άμεσοι και έμμεσοι φόροι).

Οι άμεσοι φόροι στο εισόδημα και στην περιουσία (ακίνητα) εκτιμάται ότι θα αυξηθούν κατά 54,5% και 34,4% αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι θα υπάρξει φορολογική επιβάρυνση των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των ακινήτων. Για τις επιχειρήσεις ο στόχος στέκει στον αέρα αφού αύξηση των φορολογικών εσόδων από αυτές σημαίνει αποτελεσματικός έλεγχος. Με τι μέσα όμως και τι προσωπικό θα ελεγχθούν; Εδώ στα συρτάρια του υπουργείου έμεναν σκονισμένες ανέλεγκτες υποθέσεις από το 1979. Και μόλις πρόσφατα ο κ. Παλαιοκρασσάς αδυνατώντας να τις διερευνήσει ανακοίνωσε ευνοϊκές ρυθμίσεις για 7,5 εκ. τέτοιες υποθέσεις! Ο σκουριασμένος εξοπλισμός των φοροελεγκτικών υπηρεσιών και οι πελατειακές - κομματικές εξαρτήσεις μπλοκάρουν τους ουσιαστικούς ελέγχους. Στις δηλώσεις του 1991 θα συγκεντρωθούν άλλο 1,5 εκ. τέτοιες υποθέσεις και... ο χορός καλά κρατεί.

Οπότε, το βάρος από την αύξηση των άμεσων φορολογικών εσόδων θα πέσει στους μισθωτούς όπως πάντα. Ο υπουργός Οικονομικών φρόντισε μάλιστα να διασφαλίσει την απομύζηση τους: κατήργησε την τιμαριθμοποίηση στα κλιμάκια και στα αφορολόγητα από 1-1-91 έτσι που οι μισθωτοί να πληρώσουν περισσότερο φόρο από λιγότερα εισοδήματα (λόγω πληθωριστικού ροκανίσματος).

Αλλά ας προχωρήσουμε. Η δεύτερη πηγή εσόδων είναι οι έμμεσοι φόροι σε καταναλωτικά αγαθά και υπηρεσίες οι οποίοι προβλέπονται αυξημένοι κατά 28,8% (πολύ πάνω από τον αναμενόμενο πληθωρισμό). Το δημόσιο προσδοκά έμμεσα έσοδα ύψους 2,4 τρις δρχ. το 1991, δηλαδή περίπου 500 δις δρχ. παραπάνω από εφέτος. Από πού θα προέλθουν; Φυσικά από αυξήσεις στο Φ.Π.Α. (έσοδα 345 δις δρχ. παραπάνω), στους έμμεσους φόρους καπνού, οινόπνευματος, τελών κυκλοφορίας κ.ά. Αναμένεται νέο κύμα ανατιμήσεων στην αγορά... Ο τρόπος που η κυβέρνηση επιλέγει για να συγκεντρώσει έσοδα δημιουργεί αυξήσεις στην αγορά, ανεβάζει τον πληθωρισμό και ροκανίζει εισοδήματα που ήδη έχουν διαβρωθεί από την πλημμυρίδα του πληθωρισμού, τις χλωμές αυξήσεις στους μισθούς και

τη φορολογική επιβάρυνση.

Εδώ όμως πρέπει να επισημανθεί και η αστάθεια των πηγών άντλησης εσόδων που βλέπει η κυβέρνηση για το 1991. Εκτός από τις ομιχλώδεις φοροελεγκτικές επιχειρήσεις υπάρχουν και τα 300 δις δρχ. που προβλέπεται να συγκεντρωθούν από πωλήσεις προβληματικών, ιδιωτικοποιήσεις ΔΕΚΟ και κτηματικά ομόλογα. Ακόμα και οι κοινοτικοί όταν τους δόθηκε το σχέδιο του προϋπολογισμού εξεπλάγησαν με τις κυβερνητικές εκτιμήσεις, διερωτούμενοι πώς μπορείς να στηρίζεις έσοδα 300 δις δρχ. σε πηλίνα πόδια.

Συμπέρασμα: Δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι τα έσοδα θα αυξηθούν όσο ελπίζει η κυβέρνηση αλλά είναι πολύ βέβαιο ότι τη φορολογική επιβάρυνση θα σηκώνουν οι μισθωτοί.

Αλλά ας εξετάσουμε την αντίπερα όχθη του προϋπολογισμού: τις δαπάνες. Δεν κόβονται βέβαια μόνον οι δαπάνες για την εξυπηρέτηση του Δημοσίου χρέους (αφού πρέπει να πληρώσουμε τα χρέη που φθάνουν τα 2,2 τρις δρχ. το 1991). Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 37,5% των δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού (περισσότερο από το 1/3 πάει σε χρέη) και στο 54,9% των εσόδων!

Η κυβέρνηση λέει: δεν μπορώ να κόψω τις δαπάνες για το χρέος, πρέπει όμως να μειώσω τις δαπάνες και συνεπώς το μαχαίρι μπαίνει αλλού. Και ειδικά στους μισθούς και τις συντάξεις, που θεωρούνται ως ιός που επιφέρει πληθωριστικό πυρετό.

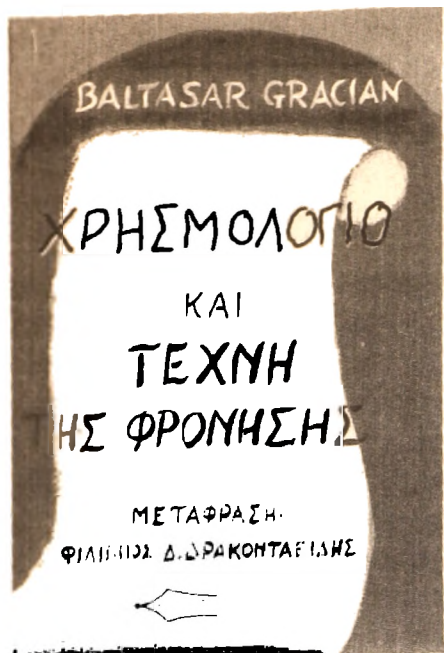
Πράγματι, το μαχαίρι φθάνει ως το κόκκαλο. Αυξήσεις μισθών και συντά-

Βασικά μεγέθη του Τακτικού Προϋπολογισμού τα έτη 1990-1991 (σε εκατ. δρχ.)*

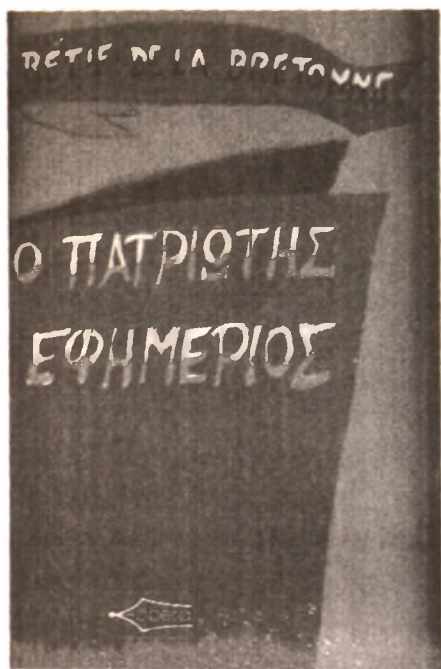
ΔΑΠΑΝΕΣ	1990	1991	Μεταβολή (%)
Μισθοί - συντάξεις	1.485.696,0	1.696.743,4	14,2
Εξυπηρέτηση Δημοσίου Χρέους	1.486.810,0	2.060.904,0	38,6
Επιδότηση Επιτοκίων	43.400,0	16.000,0	63,1
Επιδότησεις Γεωργίας	167.170,0	165.000,0	-1,3
Επιχορηγήσεις	652.683,0	656.100,0	0,5
(ΟΓΑ)	(117.975,0)	(124.635,0)	5,6
(ΙΚΑ)	(192.000,0)	(180.000,0)	-6,3
(ΝΑΤ)	(42.000,0)	(30.000,0)	-28,6
(Συγκοινωνιακοί φορείς - ΟΣΕ)	(64.400,0)	(50.000,0)	-22,4
Νέοι διορισμοί	(—)	6.630,0	(—)
Υπουργείο Παιδείας	373.949,0	436.199,0	166
Υπουργείο Υγείας	808.293,0	922.635,0	14,1
Υπουργείο Μεταφορών	16.735,0	18.873,0	12,8
ΥΠΕΧΩΔΕ	33.247,0	39.458,0	18,7
Υπουργείο Γεωργίας	49.135,0	54.227,0	10,4
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ (σε εκατ. δρχ.)	1990	1991	Μεταβολή (%)
Άμεσοι φόροι	825.000	1.166.500	41,4
Φόρος εισοδήματος	590.000	911.300	54,5
(Φυσικών προσώπων)	440.200	576.000	30,8
(Νομικών προσώπων)	143.000	176.300	23,3
(Φόρος στην περιουσία)	43.150	58.000	314,4
Έμμεσοι φόροι	1.911.000	2.461.500	28,8
Φόροι κατανάλωσης	597.950	684.050	14,4
Φόρος οινόπνευματος	16.800	21.450	27,7
Φόρος καπνού	122.500	146.500	19,6
Φόρος στα καύσιμα	207.000	215.000	3,9
Τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων	40.000	49.000	22,5
Φόροι συναλλαγών	1.230.200	1.636.850	33,1
Φ.Π.Α.	980.000	1.325.000	35,2
Σύνολο φορολογικών εσόδων	2.736.000	3.628.000	32,6

* Πηγή: Εισηγητική Έκθεση του υπουργού Οικονομικών για τον προϋπολογισμό του 1991.

*Όπου η μεταβολή (%) είναι κάτω από τον αναμενόμενο πληθωρισμό (17% το 1991) σημαίνει ότι οι δαπάνες είναι περικομμένες σε πραγματικές τιμές έναντι του 1990. Στα έσοδα όταν η μεταβολή είναι πάνω από το 17% θα υπάρξουν πρόσθετες φορολογικές επιβαρύνσεις (στα εισοδήματα, στα καταναλωτικά αγαθά, υπηρεσίες).

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΟΡΕΡΑ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
«Π Ρ Ο Ο Δ Ο Σ»

ξέων για το '91 βάσει του σχετικού κονδυλίου που αναγράφεται στον προϋπολογισμό δεν θα ξεπεράσουν το 6% κατά μέσον όρον. Με πληθωρισμό στο 18% τουλάχιστον, οι απώλειες εισοδήματος φθάνουν το 10% και εάν υπολογισθούν οι τωξημένες εισφορές σε ασφαλιστικά ταμεία, υγεία, παιδεία κ.ά. αγγίζουν το 12%. Το μοτίβο της συρρίκνωσης των εισοδημάτων θα κρατήσει τουλάχιστον 3 χρόνια όπως προμηνύει το μεσοπρόθεσμο σταθεροποιητικό πρόγραμμα (1991-'93).

Παράλληλα περικόπτονται δραστηκά όλες οι κοινωνικές δαπάνες. Στην παιδεία το '91 τα κονδύλια είναι μειωμένα κατά 3% τουλάχιστον σε πραγματικές τιμές. Στην υγεία, πρόνοια, ασφάλιση κατά 4%, στα ασφαλιστικά ταμεία από 13% έως 47%.

Τραγικό διαγράφεται το μέλλον για τους αγρότες. Το κράτος θα μειώσει του χρόνου τις επιχορηγήσεις και τις επιδοτήσεις σε δάνεια, γεωργικά εφόδια, λιπάσματα κατά 20%. Και μέχρι το 1993 θα τις κόψει εντελώς. Στις ΔΕΚΟ οι επιχορηγήσεις πάνε περίπατο. Στους συγκοινωνιακούς φορείς είναι μειωμένες κατά 40%.

Οπότε οι αυξήσεις στα τιμολόγια τους (νερό, φως, εισιτήρια, κ.ά.) είναι αναμενόμενες αφού το κράτος κόβει τον ομφάλιο λώρο των επιχορηγήσεων με τις ΔΕΚΟ, τις σπρώχνει στην ελεύθερη αγορά και τις προστάζει στο κυνηγητό του χρήματος.

Συμπέρασμα: το 1991 το Δημόσιο θα εισπράξει πολύ περισσότερα από φορολογία των πολιτών έναντι του 1990 αλλά θα δώσει πολύ λιγότερα για την ικανοποίηση βασικών κοινωνικών αναγκών.

Και καλά όλα αυτά τα «επώδυνα και αιματηρά». Να βγαίναμε τουλάχιστον από την κρίση... Το γεγονός ότι δεν πρόκειται να τεθεί η οικονομία σε αναπτυξιακή τροχιά το ομολογεί ο υπουργός των Οικονομικών στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού. Αντιγράφουμε:

«Η πρόταξη της σταθεροποίησης με σκοπό την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, μεταθέτει για αργότερα την ένταξη της ανάπτυξης στους άμεσους προτεραιότητας δημοσιονομικούς στόχους. Η αντίθετη λύση (σ.σ. η αναπτυξιακή) θα οδηγούσε σε ενδυνάμωση των πληθωριστικών πιέσεων (σ.σ. η κυβέρνηση δεν αναπτύσσει την οικονομία γιατί θα την κάνει ακριβότερη!) εφ' όσον η κίνηση της αναπτυξιακής διαδικασίας θα δημιουργούσε πρόσθετη ζήτηση μέρος μάλιστα της οποίας διοχετευόταν σε εισαγόμενα προϊόντα».

Η δημοσιονομική πολιτική της κυβέρνησης δεν δημιουργεί αναπτυξιακές

προοπτικές. Αντίθετα οδηγεί κατευθείαν στην παραγωγική ύφεση και στασιμότητα. Εντοπίζουμε συνοπτικά μερικούς από τους παράγοντες που σπρώχνουν στη νάρκωση την οικονομία:

- Οι αυξήσεις στους έμμεσους φόρους και στα τιμολόγια των ΔΕΚΟ λόγω περικοπής των σχετικών επιχορηγήσεων, ωθούν προς τα πάνω τον πληθωρισμό. Συνεπώς ο στόχος, για συγκράτησή του είναι απλώς ευσεβείς κυβερνητικές επιθυμίες.

- Οι αναιμικές αυξήσεις στους μισθούς και η συρρίκνωση των εισοδημάτων περιορίζει την αγοραστική δύναμη των πολιτών και επομένως τη ζήτηση.

- Η άτονη ζήτηση σημαίνει ότι τα παραγόμενα προϊόντα και αγαθά δεν θα καταναλίσκονται και επομένως οι επιχειρήσεις θα αναγκασθούν να ρίξουν την παραγωγή τους.

- Πτώση της παραγωγής και μείωση της προσφοράς επιφέρουν προβλήματα στη ρευστότητα των επιχειρήσεων, μειωμένο τζίρο και πτώση των κερδών (συρρίκνωση της εγχώριας παραγωγικής βάσης).

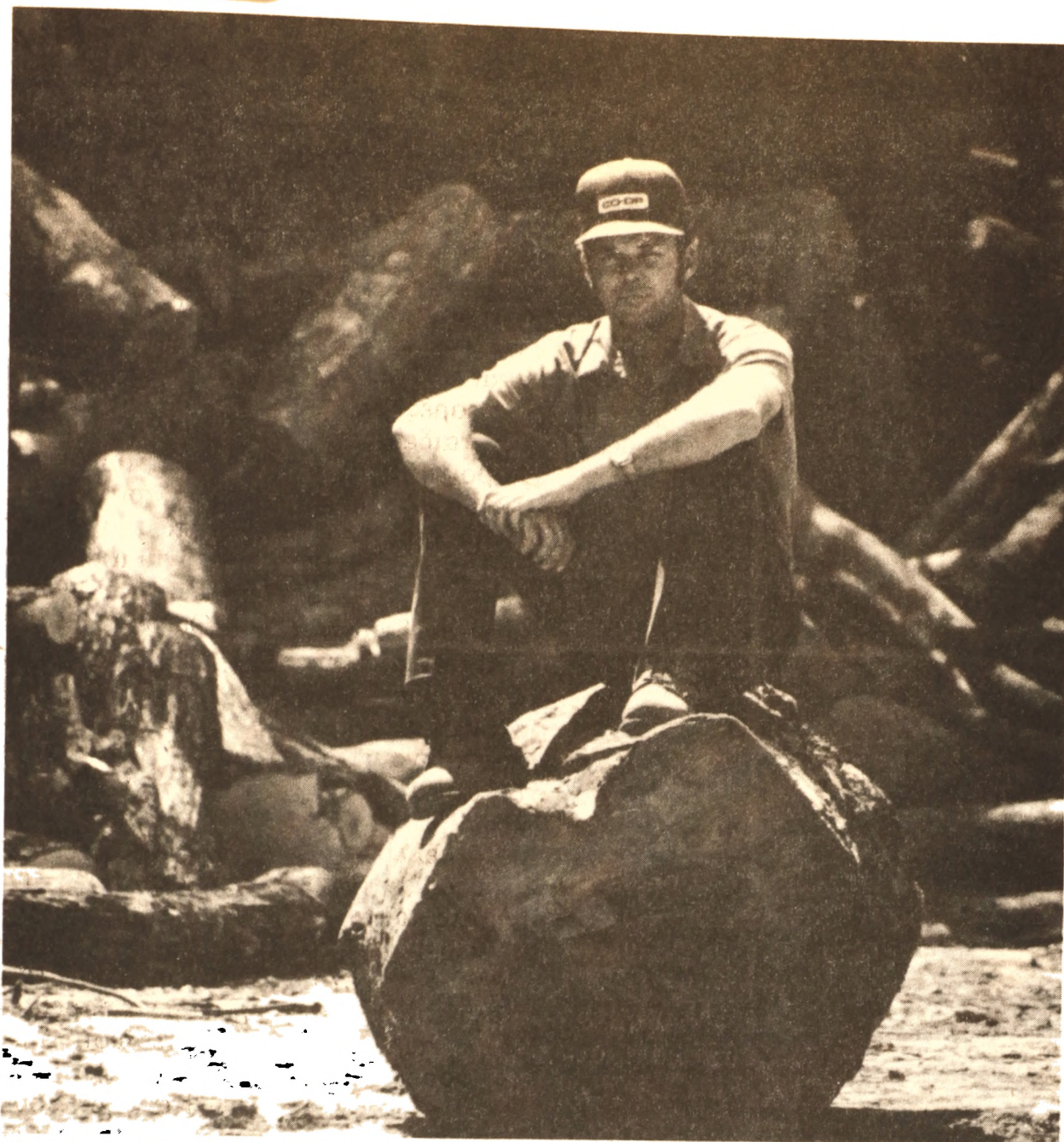
- Η αύξηση του πληθωρισμού ανεβάζει το κόστος παραγωγής των επιχειρήσεων, συνεπώς αυξάνει τις τιμές των προϊόντων τους και ακολούθως πλήττει την ανταγωνιστικότητά τους στην εγχώρια και διεθνή αγορά.

- Πληθωριστικές πιέσεις όμως και σφιχτή πιστωτική πολιτική έχουν σαν αποτέλεσμα να ανεβαίνουν τα επιτόκια, το κόστος του τραπεζικού χρήματος για τις επιχειρήσεις (σήμερα κυμαίνεται για βραχυπρόθεσμα δάνεια γύρω στο 30%) και να αναχαιτίζονται επενδυτικές επεκτάσεις.

- Διατήρηση των επιτοκίων δανεισμού του δημοσίου μέσω ομολόγων και έντοκων γραμματίων σε υψηλά επίπεδα λόγω πληθωρισμού σημαίνει ακριβότερο κόστος για δανειακά κεφάλαια, δηλαδή ακριβότερο κόστος εξόφλησής τους και συνεπώς αύξηση των δαπανών για χρέη και τα συνεπαγόμενα ελλείμματα.

★ ★ ★

Ο φαύλος κύκλος του στασιμοπληθωρισμού δεν φαίνεται να σπάει. Η επιδίωξη της κυβέρνησης που συνίσταται στη μετατροπή της πολιτικής εξουσίας σε ρόλο παθητικού θεατή των οικονομικών εξελίξεων (με την πλήρη απελευθέρωση της αγοράς και την ιδιωτικοποίηση των πάντων) πιθανόν να πραγματοποιηθεί: Ποιος θα ζητά ευθύνες από το κράτος; Ωστόσο, η κοινωνική αντοχή ή ανοχή δεν φθάνει ποτέ μέχρι την αυτοκτονία. □

If you'd like to know more about the way we make whiskey here in Tennessee, just write: Lynchburg, Tennessee 37352, U.S.A.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΣΦΕΝΔΑΜΟΣ του Τεννεσσή
φέρουν την ευθύνη για την απαλή γεύση του Jack Daniel's
Tennessee whiskey

Όλα ξεκινούν από τους λόφους μας.

Τους λόφους του Τεννεσσή. Εκεί όπου ευδοκimeί το δέντρο
σφένδαμος.

Εμείς, κάνουμε την αρχή, παίρνοντας μεγάλα κομμάτια απ'
τον κορμό του, την εποχή που έχει τους λιγότερους χυμούς.

Η συνέχεια, ανήκει σε ανθρώπους όπως ο Billy Durm

που κόβουν τους κορμούς σε μικρότερα κομμάτια,

τα τοποθετούν σε σωρούς, τα καίνε και μας

δίνουν τον άνθρακα. Τον άνθρακα που

φιλτράρει το ουίσκυ μας και του δίνει τη γνωστή,

απαλή του γεύση.

Καμιά φορά αναρωτιόμαστε για το ποιός

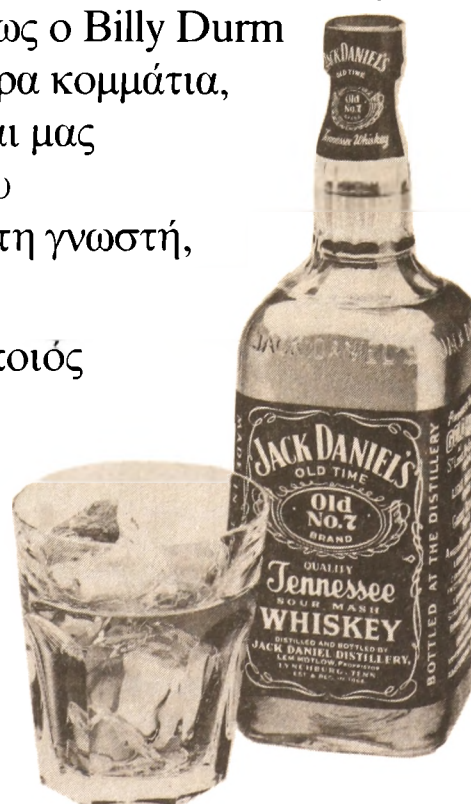
κάνει τη διαφορά. Ο άνθρωπος ή

ή σφένδαμος;

Μια γουλιά Jack Daniel's αρκεί για να

καταλάβετε ότι και οι δύο κάνουν

καλά τη δουλειά τους.

JACK DANIEL'S TENNESSEE WHISKEY

ΚΟΛΠΟΣ: ΤΟ «ΣΟΥΕΖ» ΤΗΣ Ο

Η στροφή προς τις διπλωματικές επαφές κορυφής που πήρε η κρίση του Κόλπου, αν και δεν απετέλεσε έκπληξη για όσους δεν έχασαν την ψυχραιμία τους από τον ήχο των τυμπάνων της «Ασπίδας της Ερήμου», δημιουργεί έναν συμμετρικά αντίθετο άξονα αποπροσανατολισμού και παρερμηνείας. Από τον διάλογο Ουάσιγκτον-Βαγδάτης δεν θα πρέπει να αναμένεται κατά κανένα τρόπο η επίλυση της κρίσης αλλά μια βραχυπρόθεσμη ή μεσοπρόθεσμη εκεχειρία.

Η εξέλιξη του δύσκολου διαλόγου ανάμεσα στους δυο αντιπάλους θα λειτουργήσει σαν γενική δοκιμή των ισορροπιών της μεταψυχροπολεμικής εποχής. Ζητούμενο πλέον δεν είναι η μεθόδευση της αποχώρησης του Ιράκ από το Κουβέιτ, για την οποία —ωστόσο— κυκλοφορούν πολλά σενάρια και μεθοδεύσεις που θα μπορούσαν να γίνουν αποδεκτά και από τους δυο αντιπάλους.

Με δεδομένη την απόφαση της Ουάσιγκτον να διαγράψει μια δραματική στροφή στη μεσανατολική της πολιτική, να αποστασιοποιηθεί από το Ισραήλ αργά αλλά σταθερά και να επιχειρήσει να απορροφήσει τον αραβικό εθνικισμό στην ηγεμονική της παρουσία στην περιοχή, τίθεται το εξής ερώτημα: κατά πόσον οι αμερικανικές αυτές επιδιώξεις μπορούν να συμβιώσουν με τη Βαγδάτη, αν όχι «ντε φάκτο» νικήτρια, τουλάχιστον σε σημαντικό βαθμό ενισχυμένη από οποιαδήποτε συμβιβαστική έκβαση της κρίσης στον Κόλπο.

Ακόμη και η πιο δύσπιστη και περιοριστική προσέγγιση της στροφής προς το διάλογο είναι πιο ευνοϊκή για τη Βαγδάτη. Αν υποθέσουμε ότι οι δυο αντίπαλοι δεν επιδιώκουν παρά την αποδυνάμωση των διεθνών ερεισμάτων της άλλης πλευράς και την αύξηση του κόστους της πολεμικής επιλογής, τότε αν όλες οι συνομιλίες αποδειχθούν το βράδυ της 14ης Ιανουαρίου άκαρπες, λίγο πριν λήξει το τελεσίγραφο του ΟΗΕ, η εκ νέου επιστροφή στο κλίμα παραμονών πολέμου, θα έχει υψηλότερο κόστος για τις ΗΠΑ. Ο αντίπαλος δεν θα είναι πλέον ο απομονωμένος «χασάπης

της Βαγδάτης» αλλά ο συνομιλητής του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών.

Η στάση του αραβικού κόσμου

Η στρατηγική του Σαντάμ Χουσεϊν για τις επόμενες τέσσερις βδομάδες, δεν χρειάζεται ιδιαίτερη αποκρυπτογράφηση. Η αποχώρηση από το Κουβέιτ θα συνδεθεί με την άμεση σύγκληση διάσκεψης για το Μεσανατολικό, και οι Άραβες σύμμαχοι της Ουάσιγκτον θα υποχρεωθούν να επιλέξουν ανάμεσα στον αραβικό μαξιμαλισμό της Βαγδάτης και τη συμβιβαστική φόρμουλα καθώς και την πιο περιοριστική ερμηνεία της που θα υποχρεωθεί να προσυπογράψει η Ουάσιγκτον στο Συμβούλιο Ασφαλείας για το παλαιστινιακό και την αραβοϊσραηλινή διένεξη.

Ήδη η αξιοπιστία της Ουάσιγκτον, με μόνη την εξαγγελία των επαφών κορυφής έχει κλονισθεί ανεπανόρθωτα. Το Κάιρο και η Δαμασκός αφού έλαβαν το σαφές μήνυμα ότι η Ουάσιγκτον επιδιώκει την αναζήτηση έστω και ενός προσωρινού «μόντους βιβέντι» με τον Σαντάμ, προβλέπεται ότι θα κινηθούν προς την κατεύθυνση αυτή και ο Μουμπάρακ και ο Ασάντ.

Δεύτερο κρίσιμο τεστ για την αμερικανική αξιοπιστία θα είναι η ικανότητα της Ουάσιγκτον να περιστείλει και εν ανάγκη να καταστείλει τις εναντιώσεις του Ισραήλ προς μια γενικότερη ρύθμιση του μεσανατολικού. Το κόστος της μεσανατολικής στροφής μπορεί να γίνει δυσβάστακτα υψηλό, έως απαγορευτικό, για την κυβέρνηση Τζωρτζ Μπους εάν η κυβέρνηση Σαμίρ αποφασίσει να χρησιμοποιήσει όλα τα «ατού» που διαθέτει στο εσωτερικό των ΗΠΑ.

Σε περίπτωση που το αντιρακινό αραβικό μέτωπο αρχίσει να αδρανεί τότε ένα άλλο φόρουμ διαλόγου θα ρίξει τη σκιά του στο διμερή διάλογο Ουάσιγκτον - Βαγδάτης. Μια παναραβική συνοδος κορυφής που θα ρυθμίσει την αποχώρηση του Ιράκ από το Κουβέιτ σαν ενδοαραβική οικογενειακή υπόθεση και θα υιοθετήσει σκληρή γραμμή στο μεσανατολικό είναι το πιο ευνοϊκό σενάριο για τον Σαντάμ και το πιο δυσμενές για τον Μπους.

Η στάση των αραβικών χωρών στους ελιγμούς διαλόγου και απειλών που θα εκτυλιχθούν στις επόμενες βδομάδες θα επηρεασθεί αποφασιστικά από την ενότητα ενός άλλου μετώπου. Σε ποιο βαθμό οι παλαιοί εταίροι της Ουάσιγ-

ΑΣΙΓΚΤΟΝ

του Γιώργου Κετόπουλου

κτον —οι δυτικοευρωπαίοι, αλλά και οι νέοι— οι σοβιετικοί, δεν θα αναζητήσουν κι αυτοί μια φόρμουλα συνύπαρξης με το Ιράκ όταν η Ουάσιγκτον ομολογεί ότι ο αποκεφαλισμός της μπααθικής ηγεσίας έχει απαγορευτικό κόστος;

Διαθέτει η Ουάσιγκτον το ατού της σκλήρυνσης της στάσης της στο διάλογο με τη Βαγδάτη με την επίκληση της ενίσχυσης της στρατιωτικής παρουσίας των άλλων δυτικών χωρών και την άφιξη σοβιετικών δυνάμεων;

Η χειραφέτηση της Μέσης Ανατολής

Η μόνη ρεαλιστική προοπτική εξισορρόπησης του ενισχυμένου ηγεμονισμού του Ιράκ για τις αραβικές χώρες της περιοχής δεν μπορεί παρά να είναι η υπερφαλάγγιση του Σαντάμ στην παναραβική εθνικιστική ρητορεία.

Εδώ ακριβώς βρίσκεται και το κλειδί των εξελίξεων για τις κρίσιμες βδομάδες που απομένουν μέχρι την εκπνοή της προθεσμίας που έταξε το Συμβούλιο Ασφαλείας στις 15 του προσεχούς Ιανουαρίου. Ούτε η Συρία, ούτε η Αίγυπτος, ούτε η Σαουδική Αραβία θα μπορέσουν να διευκολύνουν την Ουάσιγκτον αποδεχόμενες αόριστες και μη δεσμευτικές διακηρύξεις για την επίλυση του μεσανατολικού.

Με τα σημερινά δεδομένα και τις δυνατότητες της αμερικανικής διπλωματίας, η συγκρότηση ενός συστήματος ασφαλείας, στην περιοχή, που να εντάσσεται στην ευρύτερη αμερικανική στρατηγική φαντάζει τόσο μακρινή όσο ποτέ άλλοτε. Η ταραγμένη αραβική Μέση Ανατολή εισέρχεται πλέον ως αυτόνομος και χειραφετημένος παράγων στις διεθνείς ισορροπίες μετά την κατάρρευση της διπολικής αντιπαράθεσης Ανατολής - Δύσης.

Πρόκειται για μια εξέλιξη που ταρασσει γεωπολιτικές σταθερές που είχαν διαμορφωθεί από την εποχή της εκστρατείας του Ναπολέοντα στην Αίγυπτο στα τέλη του 18ου αιώνα. Είτε ως ενιαίος χώρος με τη μορφή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας είτε κατατμημένος με τη μορφή των αραβικών κρατών όπως αυτά διαμορφώθηκαν μετά το 1920, η Μέση Ανατολή αντανάκλασε τις συγκρούσεις ηγεμονισμών που εκτυλίσσονταν στο ευρωπαϊκό έδαφος είτε μεταξύ μεγάλων δυνάμεων, είτε με-

ταξύ της Ουάσιγκτον και της Μόσχας πρόσφατα.

Καθώς, στο τέλος του 20ού αιώνα, είναι δύσκολο να φαντασθεί κανείς την εγκαθίδρυση κατοχικών καθεστώτων αποικιακού τύπου, το μέλλον της αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στην έρημο της Σαουδικής Αραβίας μοιάζει προδιαγεγραμμένο: Η άδοξη αποχώρηση, ο άσφαιρος τερματισμός της τελευταίας διεθνούς εξόδου της Ουάσιγκτον πριν δρομολογηθεί στην επιστροφή του απομονωτισμού...

Ποιος είναι ο γυμνός βασιλιάς;

Ο ιστορικός του μέλλοντος δύσκολα θα συγκρατεί τα ειρωνικά του μειδιάματα όταν θα ανατρέχει στην ανάπτυξη των αμερικανικών δυνάμεων στην περιοχή του Κόλπου το τελευταίο τετράμηνο: Νύχτες χωρίς φεγγάρι, περίοδοι χωρίς βροχές, ηλεκτρονικά υπερόπλη. Όλες οι συνιστώσες των πολεμικών σεναρίων που μας ταλαιπώρησαν από τις 2 Αυγούστου και μετά έχουν σαρωθεί από τη διαπίστωση ότι «ο βασιλιάς είναι γυμνός». Η αμερικανική στρατηγική δεν έχει να προσφέρει τίποτε σε κανέναν στην περιοχή, τα όνειρα ενός μεσανατολικού NATO ή μόνιμης παρουσίας των πεζοναυτών στην έρημο μάλλον θυμίζουν τον Ιουλιανό τον Παραβάτη που ζητούσε χρησμούς από το μαντείο των Δελφών, παρά την αποφασιστικότητα της ρωμαϊκής συγκλήτου όταν αποφάσισε την καταστροφή της Καρχηδόνας.

Τριάντα τέσσερα χρόνια μετά, ημέρα προς ημέρα ένας κακός μαθητής της ιστορίας, η Ουάσιγκτον του Μπους, ακολούθησε τα χνάρια του Άντονι Ήντεν και του Γκυ Μολέ και έφθασε στο δικό της Σουέζ. Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που οι σαστισμένοι ηγέτες της τέταρτης γαλλικής δημοκρατίας νόμιζαν ότι θα καταστείλουν την εξέγερση της Αλγερίας ανατρέποντας τον Νάσερ, οι σύμβουλοι του Λευκού Οίκου απεφάνθησαν, μέσα στην παραζάλη της 2ας Αυγούστου, ότι η εξαφάνιση του Σαντάμ εγγυάται την επιστροφή στο «στάτους κβο» της 1ης Αυγούστου. Τέσσερις μήνες μετά ομολογούν ότι ο διάλογος με τον Σαντάμ είναι υποχρεωτικός όχι για την επιστροφή στο «στάτους κβο» αλλά για τη διαπραγμάτευση της νέας τάξης πραγμάτων στην περιοχή. □

Η ΔΙΠΛΗ ΕΛΙΚΑ

(Μια προσωπική αφήγηση της ανακάλυψης του DNA) J. D. Μετ. Υ. Γεωργιάτσου - Επιμ. Ι. Γεωργιάτσος

Watson Nobel Ιατρικής

Η μεγαλύτερη επιστημονική ανακάλυψη του 20ου αιώνα Sir Reter Medawar.

Ενα μπεστ σέλερ! Η εξαιρετικά ανθρώπινη ιστορία που οδήγησε στην σημαντικότερη ανακάλυψη από την εποχή του Δαρβίνου... Μια τεράστια επιτυχία... ένα κλασικό βιβλίο.

The New York Review of Books ζωντανό, προπετές, γεμάτο αιχμηρές απόψεις που συχνά αγγίζουν το σκάνδαλο.

Life

Για τον μέσο ανάγνώστη αλλά και για τον επιστήμονα η διπλή έλικα είναι ένα θρίλερ από την αρχή ως το τέλος... Αστείο, διεισδυτικό, όλο αγωνία και ένταση.

New York Times

σελ. 212, 12 ασπρόμαυρες εικόνες, 1800 δρχ.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **τροχαλία** ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα τηλ. 3646426

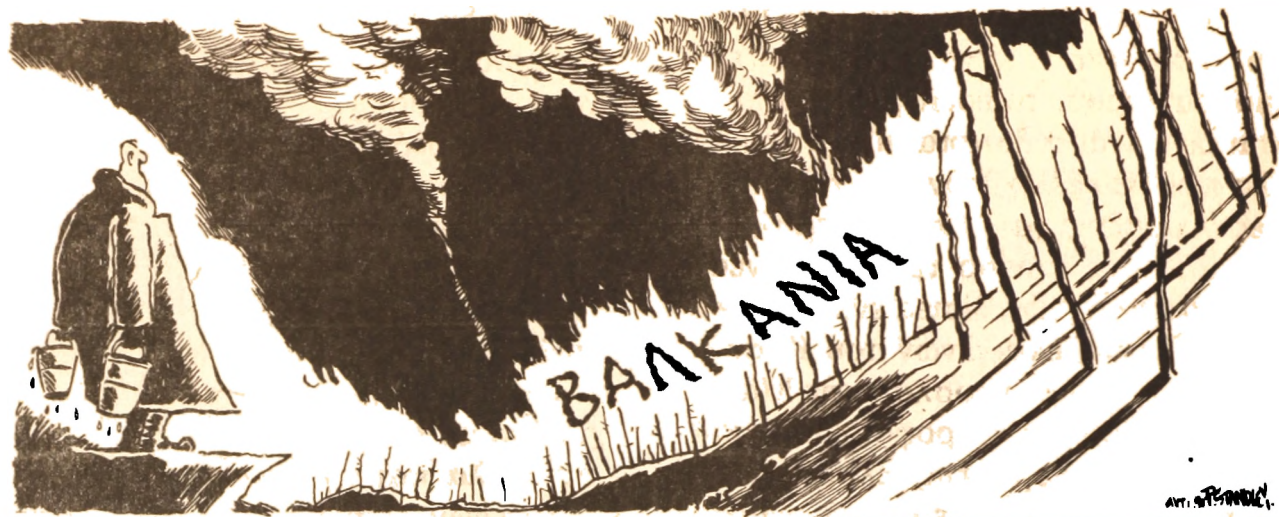
Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΠΥΡΙΤΙΔΑΠΟΘΗΚΗ

Η περιοχή της Ν.Α. Ευρώπης χαρακτηρίζεται και σήμερα, όπως και στο παρελθόν, από την πολυπλοκότητα των πολιτικών επιλογών και προοπτικών του κάθε βαλκανικού κράτους χωριστά. Η πορεία προς τον εκδημοκρατισμό και την οικονομία της ελεύθερης αγοράς κινείται με διαφορετικές ταχύτητες: Από τη «νεκρή» ταχύτητα της Αλβανίας, στη δύσκαμπτη της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας, ως τις «πολυταχύτητες» των επιμέρους δημοκρατιών της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας.

Αντίθετα από τις χώρες της Κεντρικής και Β.Α. Ευρώπης, όπου η κατάρρευση του παλαιού συστήματος δεν συνοδεύθηκε από απειλή κατά της εθνικής τους ασφάλειας (ακόμα κι η περιπτώση της Πολωνίας φαίνεται να έχει ρυθμισθεί), στις χώρες της Ν.Α. Ευρώπης το πρόβλημα της ασφάλειας κι εδαφικής ακεραιότητάς τους καταλαμβάνει πρωτεύουσα θέση, παράλληλα με τον εκδημοκρατισμό και τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις.

Στους αργόσυρτους ρυθμούς των μεταλλακτικών εξελίξεων ήρθε να προστεθεί η εκρηκτική αναβίωση του εθνικισμού. Η «ιστορία αρνήθηκε να τελειώσει». Αντίθετα, σ' ορισμένες περιπτώσεις φάνηκε να εκδικείται. Χαρακτηριστική είναι η αναβίωση του παλαιού βουλγαρο-μακεδονικού εθνικισμού που στοχεύει ευθέως στα θέματα του «μακεδονισμού» των Σκοπίων.

Ακόμα όμως δεν ακούσαμε την τελευταία λέξη. Κάτω από την κορυφή του παγόβουνου, ελοχεύει ο κίνδυνος του θρησκευτικού εθνικισμού. Αν ο αλβανικός κι ο τουρκικός εθνικισμός φάνηκαν να καθοδηγούν τις ενέργειες των αλβανόφωνων του Κοσόβου και της Σ.Δ. Μακεδονίας και των τουρκόφωνων της Βουλγαρίας, αντίστοιχα, τώρα ανοίγονται οι προοπτικές για ανάπτυξη μουσουλμανικής κίνησης στο βαλκανικό χώρο. Από τα βουλγαρο-ρουμανικά σύνορα, στη βουλγαρική κι ελληνική Θράκη, τη γιουγκοσλαβική Δ. Μακεδονία και το Κόσσοβο ως τη Βοσνία - Ερζεγοβίνη, ένα τόξο μουσουλμανικού φανατισμού αρχίζει να διαμορφώνεται, που θα ισχυροποιηθεί μελλοντικά με

Το Ελληνικό Ίδρυμα Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ) σε συνεργασία με το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, διοργάνωσε Συνέδριο στις 30 Νοεμβρίου - 1 Δεκεμβρίου με θέμα, «Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική προς το 2000», στο Αμφιθέατρο του ΥΠΕΞ.

Στο Συνέδριο συμμετείχαν με ομιλίες και παρεμβάσεις ο κ. Γ. Ρωμαίος, αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο ευρωβουλευτής κ. Μ. Παπαγιαννάκης, καθώς επίσης καθηγητές Πανεπιστημίου, διπλωμάτες και δημοσιογράφοι από την «κοινότητα» των όσων ασχολούνται επισταμένως με θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφαλείας.

Ο υπουργός Εξωτερικών κ. Α. Σαμαράς σε ομιλία του αναφέρθηκε στις βασικές συνιστώσες της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, όπως αυτές διαμορφώνονται με τις εξελίξεις στην Ανατολική Ευρώπη και στο ζωτικό χώρο της Ανατολικής Μεσογείου και των Βαλκανίων.

Οι διάφοροι εισηγητές παρουσίασαν σε θεματικές ενότητες τους κύριους άξονες της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στα ελληνο-τουρκικά και το κυπριακό, στα Βαλκάνια, στη Μέση Ανατολή, στις σχέσεις Ελλάδος - ΕΟΚ, στα θέματα ευρωπαϊκής ασφάλειας, στις ελληνο-αμερικανικές και ελληνο-σοβιετικές σχέσεις.

Από την ανταλλαγή απόψεων και τη συνεργασία μεταξύ διπλωματών και διάφορων ερευνητικών κέντρων, μπορούν να προκύψουν πολύ θετικά αποτελέσματα για το σχεδιασμό της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, που αντιμετωπίζει πλέον πολλαπλές προκλήσεις σ' έναν κόσμο σε διαρκή ανακατάταξη, ρευστό και γεμάτο κινδύνους. Εξελίξεις που επιβάλλουν ουσιαστικές αλλαγές στον τρόπο θεώρησης και πρακτικής προσέγγισης των προβλημάτων, καθώς οι μεταβλητές εναλλάσσονται με ταχύτατο ρυθμό.

Η εξωτερική πολιτική δεν θα πάψει βέβαια ποτέ να έχει τις εσωτερικές της διαστάσεις και προσδιορισμούς.

Αλλά τέτοιες πρωτοβουλίες συντελούν στη συνειδητοποίηση της ανάγκης για μια σοβαρή συζήτηση των θεμάτων της εξωτερικής μας πολιτικής, της συνεργασίας όλων των φορέων διαμόρφωσης, άσκησης και προβολής της, στην αναβάθμιση του ρόλου της Βουλής με ανάλογους θεσμούς και στη διαμόρφωση ευρύτερων συγκλίσεων και συναίνεσης.

Από τις πολλές και ενδιαφέρουσες εισηγήσεις επέλεξα να παρουσιάσω ορισμένες πτυχές της ανάλυσης και των προβληματισμών του εμπειρογνώμονα, πρεσβευτή, συμβούλου του ΥΠΕΞ κ. Ευάγγελου Κοφού, με μακρά πείρα στα βαλκανικά θέματα, ακριβώς επειδή θέτει προβλήματα κι ανοίγει ένα πεδίο ευρύτατων ερωτημάτων.

Β. Καπετανγιάννης

την άρση των θρησκευτικών περιορισμών στην Αλβανία. Στην άλλη πλευρά αρχίζουν να κάνουν αισθητή την παρουσία τους, οι χριστιανικές «εθνικές» Εκκλησίες.

Η προσοχή μας θα πρέπει να είναι στραμμένη προς τις κύριες εστίες ανάφλεξης. Πρώτη στον πίνακα έρχεται η Γιουγκοσλαβία. Οι διαδοχικές πρόσφατες εκλογές στις ομόσπονδες δημοκρατίες, έδωσαν το στίγμα της φωνής των λαών της. Παν-

τού οι κομμουνιστές, αλλά και οι μετριοπαθείς ηττήθηκαν. Τη θέση τους όμως, δεν κατέλαβαν δημοκρατικά κόμματα δυτικού τύπου, αλλά εθνικιστικά: Θα έλεγα τοπικό - εθνικιστικά, με ποικίλες διακυμάνσεις δημοκρατικής ευαισθησίας. Αν κρίνει κανείς από τα προγράμματά τους, η Γιουγκοσλαβική Ομοσπονδία οδεύει προς το τέλος της.

Στην Αλβανία, το πιο απολυταρχικό καθεστώς που επέζησε στην Ευρώπη φαίνεται ότι έκανε το

μοιραίο λάθος. Άρχισε τα πρώτα δειλά βήματα προς τη φιλελευθεροποίηση. Η πτώση ή η μετάλλαξή του θα λάβει επιταχυνόμενους ρυθμούς μέσα στο 1991. Εδώ, εκτός από το μεγάλο θέμα του εκδημοκρατισμού, το ερώτημα που πλανάται δεν είναι η διάσπαση της χώρας αλλά πώς θα εξελιχθούν δύο πιθανές εστίες σύρραξης: (α) Η πιθανή εμπλοκή κατά άμεσο ή έμμεσο τρόπο της νέας Αλβανίας σε τυχόν βίαιες ενέργειες σε βάρος των αλβανοφώνων του Κοσόβου και της Δ. γιουγκοσλαβικής Μακεδονίας, και, (β) αντίστροφα, η συνακόλουθη συμπεριφορά της Ελλάδας, σε τυχόν ανάλογη συμπεριφορά εθνικιστών Αλβανών στο χώρο της ελληνικής μειονότητας.

Στη Βουλγαρία, ο αναγεννώμενος με γοργά βήματα βουλγαρικός εθνικισμός ενδέχεται να εμπλέξει τη χώρα —όπως στην περίπτωση της Αλβανίας— σε δύο μέτωπα: Αμυντικά έναντι του τουρκικού εθνικισμού και του ισλαμικού φανατισμού, αλλά και ενεργητικά, προς το χώρο της γιουγκοσλαβικής Μακεδονίας, αν η τελευταία απομείνει «ανάδελφη» μετά τη διάσπαση της Ομοσπονδίας.

Ασφαλώς, προβλέψεις για το 2000 είναι ανεδαφικές. Όλες σχεδόν οι σταθερές που καθόριζαν τις βαλκανικές σχέσεις για δεκαετίες κατέρρευσαν.

Μέσα σ' αυτό το πλέγμα εξελίξεων, στην άκρη της Χερσονήσου του Αίμου, βρίσκεται η Ελλάδα, θεατής, κομπάρσος, ίσως, αν το θελήσει και πρωταγωνιστής.

Σε πρώτη φάση, οι νέες εξελίξεις επιβάλλουν την *αποϊδεολογικοποίηση* της βαλκανικής μας πολιτικής. Αυτό σημαίνει εξοστρακισμό του συμπλέγματος της ιδεολογικής συγγένειας ή ιδεολογικής αντιπαράθεσης με τους γείτονες. Αποβολή του ιδεαλιστικού προτύπου του Ρήγα για τη βαλκανική ομοσπονδία.

Σε δεύτερη φάση, οδηγούμαστε στην *απονομικιστικοποίηση* της βαλκανικής μας πολιτικής. Όταν γύρω μας γκρεμίστηκαν ή γκρεμίζονται τα δυσθεώρητα τείχη που είχε ορθώσει ο ψυχρός πόλεμος, απαιτείται και από μας η εγκαίρως επανεξέταση, από μηδενική βάση, των δογμάτων της βαλκανικής μας πολιτικής.

Ο παράγοντας *ασφάλεια* θα συνεχίσει να διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο και στη βαλκανική μας πολιτική της ερχόμενης δεκαετίας. Όσο η εξ ανατολών

απειλή ελλοχεύει, ο προς βορράν βαλκανικός χώρος, με τη ρευστότητα πλέον που τον χαρακτηρίζει, αποκτά για την Ελλάδα πρωταρχική σημασία για πολιτικούς ελιγμούς. Ιδίως, καθώς η γειτονική Τουρκία φαίνεται να διευρύνει το ενδιαφέρον της προς την ίδια περιοχή. Ωστόσο, *νέα στοιχεία αποσταθεροποίησης* που προβάλλουν στην άμεση γειτονιά μας πρέπει να προσεχθούν. Απλώς καταγράφονται:

α) Η προσπάθεια όξυνσης του μειονοτικού προβλήματος στη Δ. Θράκη, όχι μόνο με την υποδαύλιση της Τουρκίας, αλλά και τη σύναψη ιερών —ή και ανίερων— συμμαχιών των Ελλήνων μουσουλμάνων με ομοεθνείς και ομόθρησκους πληθυσμούς, αλλά και με αλλογενείς και αλλόθρησκους σε άλλες γειτονικές χώρες.

β) Η προβολή αλυτρωτικών διεκδικήσεων σε βάρος της χώρας μας εκ μέρους ακραίων εθνικιστικών ομάδων στη γιουγκοσλαβική Μακεδονία, που φαίνεται να ελέγχουν το ανανεωτικό κίνημα στη γιουγκοσλαβική αυτή Δημοκρατία.

γ) Μακροπρόθεσμα, η αναβίωση κάποιας μορφής βουλγαρικού εθνικισμού. Παρόλο που δεν υπάρχουν ερείσματα.

δ) Κάτι ανάλογο θα μπορούσε να λεχθεί και για την περίπτωση μιας εθνικιστικής Αλβανίας, που θα αναζητούσε αντίστροφα επιχειρήματα για να αντικρούσει το ελληνικό ενδιαφέρον για την ελληνική μειονότητα που ζει στη χώρα αυτή.

Τα ενδεχόμενα αυτά δεν στοιχειοθετούν, βέβαια, ουσιαστική απειλή για την ασφάλεια της χώρας. Αναμφίβολα, όμως, αν αφεθούν ανεξέλεγκτα, θα δηλητηριάσουν δυσανάλογα προς τη σημασία τους, το κλίμα των σχέσεών μας με τους γείτονές μας. Και προς την κατεύθυνση αυτή απαιτείται εγκαίρως η *λήψη ορισμένων μέτρων*:

α) Στο εσωτερικό, καθίσταται πλέον επίκαιρη και επιτακτική η εφαρμογή εθνικής πολιτικής στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προς όλες τις ομάδες του πληθυσμού, κατά τρόπο εναρμονισμένο προς τα διεθνή κείμενα που έχει υπογράψει η Ελλάδα, ακόμα και αν χρειασθεί η σταδιακή εφαρμογή της πολιτικής αυτής, με ιδιαίτερη προσοχή στα σημεία όπου επιχειρείται υποσκαφή της εθνικής ασφάλειας της χώρας.

β) *Προς τις γειτονικές χώρες*, στο μέτρο που αυτό είναι εφικτό —όπως

π.χ. σήμερα με τη Βουλγαρία— αποκτά ιδιαίτερη χρησιμότητα η ανάπτυξη ενός ευρύτατου διαλόγου πάνω σε σημεία πιθανής αντιπαράθεσης.

Η ανεξαρτοποίηση από συνασπισμούς των βαλκανικών χωρών επαναφέρει στη σκακιέρα το γνώριμο παιχνίδι της διπλωματίας για τη σύναψη περιστασιακών συμμαχιών. Η δημιουργία όμως αξόνων στη Βαλκανική προσπορίζει πρόσκαιρα μόνο στρατηγικά οφέλη, καθώς οι άξονες γεννούν *αντιάξονες*. Αντίθετα, η εξασφάλιση αποτελεσματικότερης ασφάλειας μπορεί να αναζητηθεί μέσα από ευρύτερα σχήματα. Προς την κατεύθυνση αυτή αναμφισβήτητα συμβάλλει η ιδέα της *διαβαλκανικής προσέγγισης*. Η κίνηση αυτή θα πρέπει να ενισχυθεί όσο κι αν μέχρι σήμερα τα συγκεκριμένα αποτελέσματά της παραμένουν περιορισμένα. Αντίθετα, η αξιοποίηση της ιδιότητάς μας ως μέλους της ΕΟΚ μπορεί εμμέσως να συμβάλει και στον τομέα της ασφάλειας.

Η βαλκανική πολιτική της Ελλάδας στη δεκαετία που έρχεται, μέσα στις νέες συνθήκες του δημοκρατικού πλουραλισμού και της οικονομίας ελεύθερης αγοράς, δεν μπορεί να ειπωθεί μόνο από τη στενή οπτική γωνία της ασφάλειας. Για πρώτη φορά στη νεώτερη ιστορία της η Ελλάδα αποκτά άνετη πρόσβαση στη βαλκανική ενδοχώρα. Με ισχυρή βάση τη συμμετοχή της στην ΕΟΚ και το πρόβλημα στο know-how των μηχανισμών της ελεύθερης αγοράς, *η χώρα μας έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει ένα μοντέρνο σύστημα οικονομικών σχέσεων με όλες τις βαλκανικές χώρες*.

Συμπερασματικά, μπορεί να λεχθεί ότι η Ελλάδα βρίσκεται στο σύνορο μιας περιοχής που αντιμετωπίζει μια *κρίσιμη, εκρηκτική διετία*. Στο διάστημα αυτό απαιτείται ιδιαίτερη εγρήγορση, ανάληψη πρωτοβουλιών πέρα από τα καθιερωμένα μοντέλα. Αν τελικά σημειωθεί η έκρηξη, ούτε η χώρα μας θα μείνει αλώβητη. Αν όμως ξεπεραστεί σχετικά ομαλά, το μέλλον προσφέρει δελεαστικές προκλήσεις για νέου είδους σχέσεις, καθώς πλέον όλες οι βαλκανικές χώρες θα οδεύουν προς τον κοινό δρόμο της ευρωπαϊκής ενοποίησης. □

Ευάγγελος Κοφός

ΣΤΗΝ ΙΜΒΡΟ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝ

Στις 19 του περασμένου Νοεμβρίου η «Ελευθεροτυπία» δημοσίευε εκτενές και ενδιαφέρον αφιέρωμα στην Ίμβρο. Πέρα από το ιστορικό του αφελληνισμού της, οι συντάκτες τόνιζαν τη νέα κατάσταση πραγμάτων που έχει διαμορφωθεί τώρα στο νησί, κάτι που διαπιστώσαμε όλοι όσοι το επισκεφθήκαμε τα δυο τελευταία καλοκαίρια: οι «κατακτητές», αφού ολοκλήρωσαν πια το έργο του εκτουρκισμού της Ίμβρου, αλλάζοντας ακόμα και το παραμικρό τοπωνύμιο και τη φυσιογνωμία του τοπίου με βάνανυες επεμβάσεις, άνοιξαν τα σύνορα, παρέχοντας με μεγάλη ευκολία άδεια εισόδου στους ξενητεμένους Ιμβρίους που δεν φέρουν πια την τουρκική υπηκοότητα. Κι αυτοί, ξεκινώντας ο καθένας και από διαφορετικά κίνητρα, κατέκλυσαν κυριολεκτικά το νησί τους δυο θερμούς καλοκαιρινούς μήνες και ξεγελασμένοι από φρούδες ελπίδες άρχισαν να επιδιορθώνουν τα σπίτια τους και να ζητούν να αναβιώσουν τα εκφυλισμένα πια πανηγύρια. Η ψευδαισθηση ότι η ενδεχόμενη είσοδος της Τουρκίας στην ΕΟΚ θα σήμαινε και μια νέα εποχή για την Ίμβρο, που θα μας επέτρεπε όχι μόνο να επισκεφτόμαστε την πατρίδα

χωρίς να φοβόμαστε για τη ζωή μας, αλλά και να προσπαθήσουμε να μεταβάλουμε τα πράγματα προς όφελός μας, έσβησε οριστικά μετά από ένα γεγονός, που συντάραξε όλους τους Έλληνες που κατοικούν ακόμα στο νησί. Κατά τραγική σύμπτωση, την ίδια μέρα που το άρθρο της «Ελευθεροτυπίας» αναφερόταν στο κλίμα ύφεσης που επικρατεί στην Ίμβρο, στο χωριό Γλυκύ Τούρκοι έποικοι δολοφονούσαν με αποτρόπαιο τρόπο τον εβδομηντατετράχρονο Ζαφείρη Δεληκωνσταντή, έναν από τους ελάχιστους στυλοβάτες που έμειναν στο ερειπωμένο, σχεδόν στοιχειωμένο, χωριό. Ήρθαν πάλι στο νου ανάλογα περιστατικά που είχαν μισοξεχασθεί, αλλά που στοιχισαν τη ζωή τις τελευταίες δυο δεκαετίες σε άλλους πέντε Ιμβρίους, δολοφονημένους με τον πιο βάνανυο τρόπο.

Το γεγονός φυσικά δεν μπορεί να θεωρηθεί τυχαίο, ούτε και άσχετο με τις αθρόες καλοκαιρινές επισκέψεις των εκπατρισμένων νησιωτών, που φαίνεται δεν είναι καθόλου αρεστοί στους νέους κατοίκους, μεταφερμένους κυριολεκτικά «από τα βάθη της Ανατολής», που έλπιζαν ότι τουλάχιστον το γειτονικό τους Γλυκύ θα ήταν σε λίγα χρόνια ολοκληρωτικά στη διάθεσή τους, αφού οι 15 μόνιμοι κάτοικοί του είναι όλοι πάνω από εβδομήντα ετών. Θα έπρεπε, λοιπόν, να πληρώσει κάποιος για να φοβηθούν και οι υπόλοιποι.

Και η επιλογή του άτυχου Δεληκωνσταντή, ο οποίος δεν έπαυε να προσπαθεί να τους κρατά μακριά από το χωριό, αλλά όχι πάντα με επιτυχία, αφού πολλές φορές άνοιγαν και λεηλατούσαν τα ακατοίκητα σπίτια, δεν είναι τυχαία: έλλειψε μια εστία αντίστασης, και οι αρχές όσο και αν θορυβήθηκαν και πρόσφεραν κάθε βοήθεια στο θύμα, που τελικά υπέκυψε, δεν μπορεί να μην αισθάνονται βαθιά ικανοποίηση. Ένα πλήγμα ακόμα για τους «γκιαούρηδες», σα να μην έφθαναν οι δημεύσεις των περιουσιών τους, το κλείσιμο των σχολείων τους, η τρομοκρατία, οι βιασμοί γυναικών και τόσα άλλα, που ανάγκασαν τους κατοίκους να εγκαταλείψουν έντρομοι ομαδικώς το νησί τις τρεις τελευταίες δεκαετίες και να σβήσουν έτσι οριστικά ιστορία τριών χιλιαίων μέσα σε λιγότερο από τριάντα χρόνια.

Το κείμενο των άρθρων της Συνθήκης της Λωζάνης, με την οποία παραχωρήθηκαν στην Τουρκία τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος, μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, μόνο σαν τραγική ειρωνεία μπορεί να φαντάζει μπροστά στην πραγματικότητα των ιδίων των γεγονότων. Το άρθρο 14 της Συνθήκης ορίζει ότι, «Αί νήσοι Ίμβρος και Τένεδος, παραμένονσι υπό τήν τουρκικήν κυριαρχίαν, θά απολαύουν ειδικής διοικητικής οργανώσεως, αποτελούμενης υπό τοπικών στοιχείων και παρεχούσης πάσαν ἐγγύησιν εἰς τόν αὐτόχθονα μή μουσουλμανικόν πληθυσμόν ὅσον ἀφορᾷ τήν τοπικήν αὐτοδιοίκησιν καί τήν προστασίαν τῶν ἀτόμων καί τῶν ἀγαθῶν. Ἡ τήρησις τῆς τάξεως θά διασφαλίζεται ὑπό ἀστυνομίας στρατολογουμένης ἐκ τοῦ αὐτόχθονος πληθυσμοῦ, μερίμνη τῆς ὥς ἄνω προβλεπομένης τοπικῆς διοικήσεως καί ὑπό τὰς διαταγὰς αὐτῆς τιθεμένης», πράγμα που ποτέ δεν ισχύσε. Παρακάτω το άρθρο 42 θέλει την τουρκική κυβέρνηση να «ὕποχρεοῦται νά παρέχῃ πάσαν προστασίαν εἰς τὰς ἐκκλησίας, συναγωγάς, νεκροταφεία καί λοιπά θρησκευτικά καθιδρύματα τῶν εἰρημένων μειονοτήτων».

Τότε γιατί κυριολεκτικά «ξυρίστηκαν» τα 300 (τριακόσια) εξωκκλήσια του νησιού και δεν φαίνεται ούτε καν η θέση τους; Γιατί η κεντρική εκκλησία του Κάστρου είναι σήμερα οχυρώνας, ή ο Άγιος Νικόλαος στο παλιό λιμάνι... αποχωρητήριο, και μάλιστα με την ένδειξη «διατηρητέο κτίσμα»;

Ας μην επεκταθούμε, όμως, άλλο στις βιαιότητες της τουρκικής πλευράς, που δεν απαριθμούνται και εύκολα, και ας δούμε λίγο τις ευθύνες της άλλης πλευράς, της ελληνικής. Τι έκαναν οι εκάστοτε ελληνικές κυβερνήσεις από το 1964 και εξής για το θέμα της Ίμβρου; Ανακοινώσεις, όπου τονίζεται πόσο η Ελλάδα μένει συνεπής στις υποχρεώσεις της απέναντι στους μουσουλμάνους της Δυτικής Θράκης! Πιο δραστητικές ενέργειες θα έθεταν σε κίνδυνο τις σχέσεις καλής γειτονίας με την Τουρκία, τίμημα πολύ βαρύ «για μια χούφτα ψαράδες», όπως είχε πει κάποτε Έλληνας πολιτικός σε αντιπροσωπεία Ιμβρίων, που τον επισκέφθηκε για να του εκθέσει το πρόβλημα.

Ένας ξενητεμένος Ίμβριος

ΚΩΣΤΑ ΜΑΡΔΑ

Η Ελλάδα στα δίκτυα των Βάσεων

ΑΠΟ ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΡΟΥΜΑΝ
ΣΤΟΝ Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

• Πως χειρίστηκαν βάσεις - πυρηνικά ο Καραμανλής, ο Μητσοτάκης και ο Παπανδρέου. • Γιατί η Κρήτη είναι στόχος του Καντάφι και του Χουσεΐν. • Η ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας από την Κορέα στον Περσικό.

Ένα βιβλίο που δικαιώνεται
από τις διεθνείς εξελίξεις.

Β' Έκδοση
ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΩΣΤΙΣ

Άννα Δαμιανίδη
Η τελευταία πριγκίπισσα

Ένα κορίτσι περνάει στην εφηβεία
μέσα από το τελευταίο της όνειρο.

Κεντρική Διάθεση: Βιβλιοπωλείο Αριάδνη,
Ζ. Πηγής 2-4, 106 78 Αθήνα, τηλ. 36.23.113, 36.05.097

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΩΣΤΙΣ

Μαργαρίτα Κουλεντιανού
Δυο φορές η Μαρία

Μια ιστορία έρωτα και θανάτου
με φόντο τη σιωπηλή επανάσταση
της γενιάς του '80

Κεντρική Διάθεση: Βιβλιοπωλείο Αριάδνη,
Ζ. Πηγής 2-4, 106 78 Αθήνα, τηλ. 36.23.113, 36.05.097

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ...ΤΟΝ ΜΠΟΥΣ

Πράγματι, μετά τις απανωτές ξε-
ρές αρνήσεις της Άγκυρας να
προβεί σε οποιαδήποτε παρα-
χώρηση στο κυπριακό, Αθήνα και Λευ-
κωσία φαίνεται να εναποθέτουν πλέον
τις ελπίδες τους για μια μεταβολή της
στάσης της στην επίσκεψη που πρόκει-
ται να πραγματοποιήσει ο Αμερικανός
πρόεδρος σε Τουρκία και Ελλάδα στις
αρχές του '91. Στην ανάμιξη, ακριβώς
του αμερικανικού παράγοντα, εξάλ-
λου, θα μπορούσε να αποδοθεί η αισιό-
δοξη εκτίμηση που πρόβαλλε ο κ. Μη-
τσοτάκης στην κοινή συνέντευξη Τύ-
που με τον κ. Βασιλείου, υποστηρίζο-
ντας ότι «παρά την παρούσα φάση στα-
σιμότητας, οι προοπτικές για την Κύ-
προ είναι καλές», ενώ λίγες στιγμές
πριν δήλωνε, ότι «η τουρκική αδιαλλα-
ξία δεν μας επιτρέπει να είμαστε αισιό-
δοξοι για τις εξελίξεις».

Ο καταλύτης

Είναι αλήθεια ότι ο κ. Μπους, μετά
τη συνάντησή του με τον κ. Μητσοτά-
κη στο Παρίσι στο περιθώριο της ΔΑ-
ΣΕ, γνωστοποιώντας την αποδοχή της
πρόσκλησης να επισκεφθεί την Ελλά-
δα, διακήρυξε την επιθυμία του «να
παιξει ρόλο καταλύτη στο κυπριακό».

Πρωταρχική μέριμνα της επίσκεψης
Μπους στα νότια Βαλκάνια, φαίνεται
να είναι η εξασφάλιση της μέγιστης
διαθεσιμότητας Ελλάδας και Τουρκίας
για χρησιμοποίηση των εδαφών τους
ως ορμητηρίων για επιχειρήσεις πάσης
φύσεως στην περιοχή του Περσικού.

Σύμφωνα με προγενέστερες προφητι-
κές δηλώσεις του Αρχιεπισκόπου Αμε-
ρικής Ιακώβου στη Θεσσαλονίκη αλλά
και επίμονα δημοσιεύματα του κυπρια-

του Ανδρέα Μπίστη

«Να περιμένουμε τον Μπους».

Αυτή φαίνεται να είναι η
διαπίστωση στην οποία
κατέληξαν σιωπηρά οι
συνομιλίες μεταξύ ελληνικής
και κυπριακής πολιτικής
ηγεσίας την προηγούμενη
εβδομάδα.

κού και του ελληνικού Τύπου αυτών
των ημερών, τα «μέτρα» εμπιστοσύνης
αυτά προβλέπουν την επιστροφή της
Αμμοχώστου στους Ελληνοκυπρίους υ-
πό την διοίκηση του ΟΗΕ, με αντάλ-
λαγμα την επαναλειτουργία του διε-
θνούς αεροδρομίου της Λευκωσίας και
την απόσυρση τμήματος των στρατευ-
μάτων του Αττίλα (έως περίπου 5.000
άνδρες) με αντάλλαγμα την άρση των
ελληνικών επιφυλάξεων για το Δ' χρη-
ματοδοτικό πρωτοκόλλο ΕΟΚ-Τουρ-
κίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι αντι-
στοιχες δηλώσεις έκανε αυτές τις μέ-
ρες στην Άγκυρα και ο κοινοτικός Ε-
πίτροπος κ. Ματούτς ο οποίος μάλι-
στα διακινδύνευσε την πρόβλεψη ότι το
ελληνικό veto για το χρηματοδοτικό
πρωτόκολλο θα αρθεί «σε μερικές βδο-
μάδες, ή μήνες».

Το ζητούμενο

Το ζητούμενο, επομένως, εκ μέρους
των ΗΠΑ είναι η προσωρινή επιβολή ε-
νός *modus vivendi* στο κυπριακό και
κατ' επέκταση στις ελληνοτουρκικές
σχέσεις, προκειμένου με τη μείωση των

αμοιβαίων τριβών, Ελλάδα και Τουρ-
κία να συνεργασθούν «αρμονικά στα
πλαίσια του ΝΑΤΟ, απέναντι στο νέο
κοινό κίνδυνο από το Νότο».

Τα εξαγγελθέντα κατά συνέπεια, τα-
ξίδια του πρωθυπουργού Κ. Μητσοτάκη
και του ΥΠΕΞ Α. Σαμαρά στην Κύπρο
από τον πρόεδρο Βασιλείου στη συνέν-
τευξη στο Ζάππειο, άλλο στόχο δεν θα
έχουν παρά να περάσουν στην κυπρια-
κή ηγεσία τα όσα ενδεχομένως θα έ-
χουν συμφωνηθεί με τον κ. Μπους στην
Αθήνα.

Ευθυγράμμιση όλων

Καλό όμως θα ήταν να μην υπάρχουν
αυταπάτες. Ο Αμερικανός πρόεδρος,
υποσχόμενος την ιδιαίτερη «ευνοιά»
του, τόσο προς την Ελλάδα (και την
Κύπρο) όσο και την Τουρκία, για «ευ-
νοϊκή» μεταχείριση των εκκρεμών με-
ταξύ τους ζητημάτων ΜΕΤΑ τον τερμα-
τισμό της κρίσης στον Κόλπο, θα έχει
μία ακόμη ευκαιρία να αποσπάσει Α-
ΜΕΣΑ τη μέγιστη ευθυγράμμιση ΟΛΩΝ
στην πολιτική του στον Κόλπο. Με αυ-
τά τα δεδομένα, μόνο ως δείκτης χει-
ρότερων δεινών, μπορεί να εκληφθεί η
ακατανόητη σιωπή των κ. Μητσοτάκη
και Βασιλείου, που κατά τα άλλα δια-
μαρτύρονται για τα δυο μέτρα και δυο
σταθμά που ακολουθούνται στην περι-
πτωση της Κύπρου και του Κουβέιτ, ό-
ταν οι κ. Κουεγιάρ τόλμησε να διατυ-
πώσει μπροστά τους στην εναρκτήρια
σύνοδο της ΔΑΣΕ, τη θέση ότι το κυ-
πριακό «χρονολογείται από 27 χρόνια»
(!). Μια θέση που είναι η χειρότερη που
έχει ποτέ ακουσθεί εδώ και 16 χρόνια
από Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, μια
θέση που παρακάμπτει την επιδρομή
του Αττίλα το '74. □

Γνωρίσατε τόν ελληνικό πολι-
τισμό με τις εκδόσεις ποιότητας

ΠΑΠΑΔΗΜΑ

που τιμούν τὰ ἑλληνικά γράμματα καὶ συμ-
βάλλουν στὴν ἀνάπτυξη τῶν κλασσικῶν σπου-
δῶν στὴν πατρίδα μας.

Κάθε βιβλίο ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις

ΠΑΠΑΔΗΜΑ

εἶναι τὸ πολυτιμότερο ΔΩΡΟ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 8 — ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ 36-27-318

Ένα κερί

Μια ευχή για έναν κόσμο φωτεινό
χωρίς παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Κάρτες του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς
Αμνηστίας.

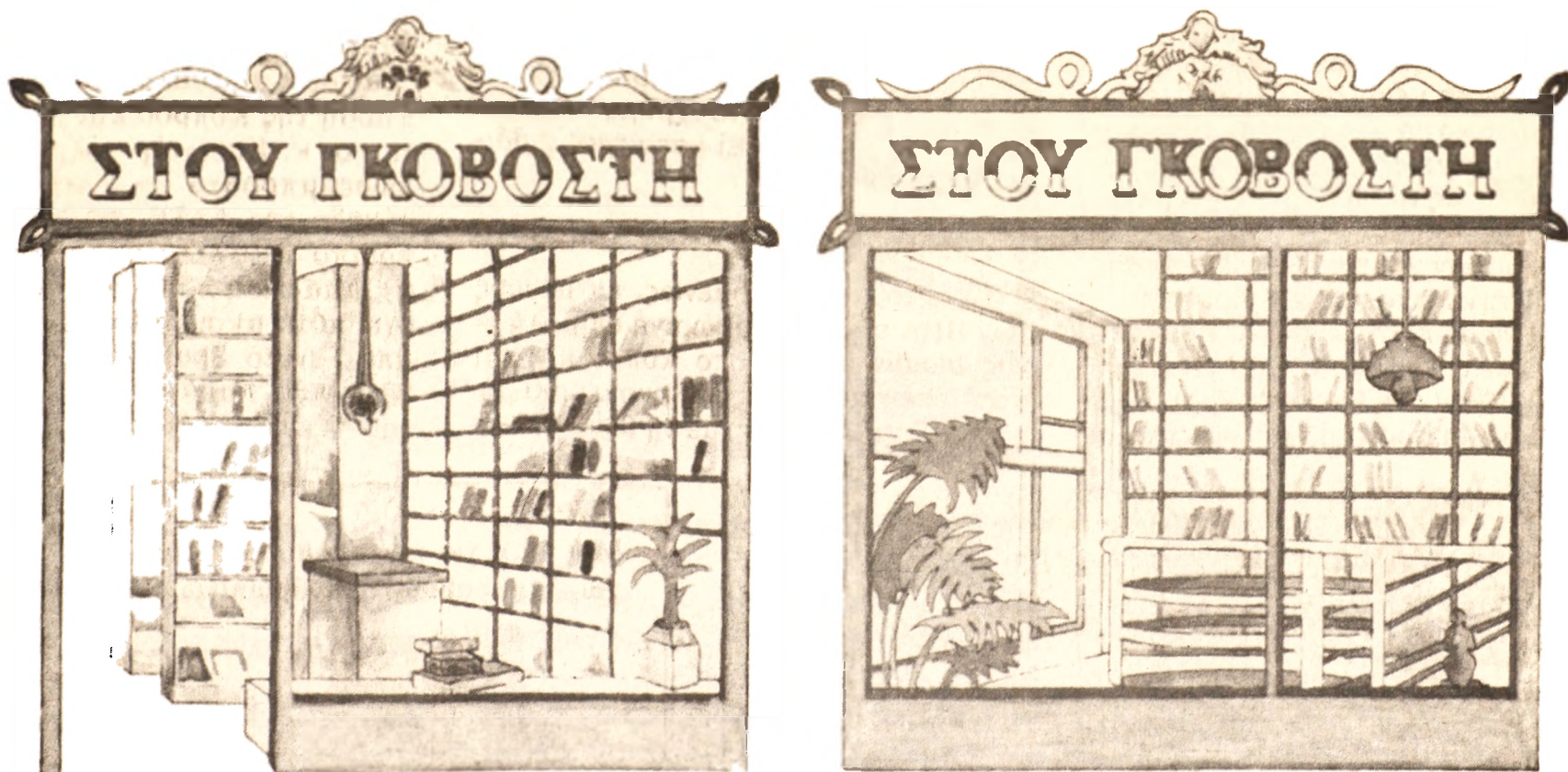
Θα τις βρείτε:

Σίνα 30, 2ος όροφος, Αθήνα

Δελμούζου 7, Θεσσαλονίκη

Αγ. Ανδρέου 55, Πάτρα

Τους παρ' ημίν μυριάκις
πηγαινοερχομένους
πελάτας τα μάλιστα
αγαπώμεν ότι το βιβλίον
πολύ ηγάπησαν

Ζωοδόχου Πηγής 21, τηλ. 36.15.433 στου Γκοβόστη, Ζωοδόχου Πηγής 21.

ΟΖΑΛ: ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

του Αλή Ταρτάνογλου

Αμέσως μετά την εκλογή του στην προεδρία, ο Οζάλ αποκρινόμενος στην κριτική και τις διαμαρτυρίες είπε: «Θα συνηθίσετε την προεδρία μου».

Φαίνεται όμως ότι οι Τούρκοι δεν τον έχουν συνηθίσει ακόμα. Πριν λίγους μήνες νεαρός αξιωματικός του στρατού έστειλε επιστολή προς τον Οζάλ γράφοντας: «Δεν σ' έχω ακόμα συνηθίσει». Φυσικά αποτάχτηκε αμέσως. Αλλά η στάση του αυτή γρήγορα εξαπλώθηκε στον κόσμο. Βλέπεις πολλούς να φορούν μπλουζάκια με την επιγραφή: «Δεν μπορέσαμε να σε συνηθίσουμε».

Ο στρατός αντιδρά

Στις 4 Δεκεμβρίου παραιτήθηκε ο αρχηγός του Γενικού Επιτελείου, στρατηγός **Τορουμτάι**. Είχαν προηγηθεί πριν λίγους μήνες οι παραιτήσεις του υπουργού Εξωτερικών **Αλί Μποζέρ** και του υπουργού Άμυνας **Σαφά Γκιράι**. Στη λακωνική επιστολή παραίτησής του ο **Τορουμτάι** γράφει: «Παραιτούμαι διότι δεν είναι δυνατόν να συνεχίσω να δουλεύω σύμφωνα με τις αρχές στις οποίες πιστεύω...». Ούτε τα πράγματά του δεν μάζεψε.

Και ο μεν πρωθυπουργός **Ακμπουλούτ** έδειξε πως δεν κατάλαβε γιατί παραιτήθηκε ο **Τορουμτάι**, ο δε Οζάλ αρκέστηκε να πει ότι φυσικά ο στρατός υπακούει στην πολιτική ηγεσία. Πρόκειται όμως για την πρώτη παραίτηση Αρχηγού του Επιτελείου στα 67 χρόνια της τουρκικής Δημοκρατίας.

Γεράκι ο Οζάλ

Ωστόσο, ένας από τους βασικούς λόγους της παραίτησης του **Τορουμτάι** ήταν η πολιτική Οζάλ στον Περσικό, πολιτική που ακολουθεί προσωπικά ο ίδιος χωρίς να παίρνει υπόψη του κανέναν. Όλοι πιστεύουν ότι βρίσκεται τελείως κάτω από την επιρροή του Αμερικανού προέδρου Μπους.

Ο Οζάλ πιστεύει ότι ο Σαντάμ πρέπει να συντριβεί. Πιστεύει ότι αποτελεί κίνδυνο για την Τουρκία. Και φυσικά προσβλέπει στα πετρέλαια της περιοχής

της Μουσούλης - Κερκούη (πρώην οθωμανικής επαρχίας). Γι' αυτό το λόγο αμέσως έκλεισε τον πετρελαιοαγωγό, υπάκουσε στις κυρώσεις των Ηνωμένων Εθνών, είναι έτοιμος να διαθέσει τη βάση **Ινουργλίκ** στις ΗΠΑ για στρατιωτικές επιχειρήσεις κατά του Ιράκ, είναι έτοιμος να στείλει στρατό στη Σαουδική Αραβία, ακόμα και να δεχθεί Αμερικανούς στρατιώτες σε τουρκικό έδαφος για επίθεση κατά του Ιράκ.

Κανείς δεν του αντιστέκεται, ούτε το κόμμα του (**ANAP**), ούτε η Βουλή, όπου έχει την πλειοψηφία, ούτε η κυβέρνηση, ούτε οι υπουργοί. «Στις διαταγές σας *Sir*», είναι η στερεότυπη απάντηση όλων. Γιατί ο Οζάλ είναι τα πάντα:

Πρόεδρος της χώρας, πρόεδρος του κόμματος, πρωθυπουργός, υπουργός Εξωτερικών, υπουργός Άμυνας, και τώρα αρχηγός του Γενικού Επιτελείου.

Υπάρχει και αντίσταση

Όμως ο κόσμος αντιστέκεται. Η τουρκική κοινή γνώμη είναι κατά του πολέμου με το Ιράκ. Μια 16χρονη μαθήτρια βρίσκεται τώρα στη φυλακή γιατί έγραψε στους τοίχους του σχολείου της: «Όχι πόλεμος». Αντιμετωπίζει τώρα ποινή φυλάκισης μέχρι 25 χρόνια! Κοινωνικές οργανώσεις, εργατικά συνδικάτα, καλλιτέχνες και διανοούμενοι είναι εναντίον του πολέμου. Καθώς και σύσσωμη η αντιπολίτευση.

Φαίνεται όμως ότι και ο στρατός είναι εναντίον του πολέμου.

Φύλακες γρηγορείτε

Τελευταία στο στόχαστρο των επικρίσεων βρίσκεται και ο στρατός, πράγμα που είναι «ενοχλητικό» για τους φύλακες των αρχών του Κεμαλισμού. Ο στρατός γνωρίζει ότι άλλο είναι ένα εσωτερικό πραξικόπημα κι άλλο ο πόλεμος. Φαίνεται ότι προς τον Οζάλ η στρατιωτική ηγεσία υποστήριξε την ιδέα ότι δεν υπάρχει λόγος συμμετοχής σε ενδεχόμενη πολεμική σύρραξη στον Κόλπο, αν η Τουρκία δεν δεχθεί επίθεση. «Ας φυλάζουμε τα σύνορά μας», φαίνεται να του είπαν.

Ας σημειωθεί ότι στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο χιλιάδες νέων Τούρκων στρατιωτών χάθηκαν άδικα κι ανώφελα στις ερήμους της Μέσης Ανατολής. Λαϊκά τραγούδια κρατούν ζωντανές τις μνήμες γι' αυτό.

Ο Οζάλ, όμως, ούτε τις προειδοποιήσεις του ΥΠΕΞ ακούει, ούτε τη Βουλή, όπου πειθανάγκασε πρόσφατα τους βουλευτές του κόμματός του, της «Μητέρας Πατρίδας», να δώσει τη σχετική έγκριση για παρουσία ξένου στρατού στην Τουρκία και για αποστολή τουρκικών στρατευμάτων στο εξωτερικό.

Μπροστά στην επιμονή του Οζάλ να ανοίξει δεύτερο μέτωπο με το Ιράκ, ο παραιτηθείς Τορουμτάι φαίνεται να του είπε: «Δεν είναι ανάγκη. Έχουμε μαζέψει 100.000 στρατό στα σύνορα με το Ιράκ. Αυτό είναι αρκετό γιατί έτσι μπλοκάρουμε αρκετές μεραρχίες του ιρακινού στρατού».

Αλλά και για τη χρήση της αεροπορικής βάσης του *Ιντζιρλίκ* από τους Αμερικανούς, φαίνεται ότι ο στρατός είχε τις αντιρρήσεις του (με την υποστήριξη του τουρκικού ΥΠΕΞ) διότι κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται από την αμερικανο-τουρκική Συμφωνία Αμυντικής και Οικονομικής Συνεργασίας (DECA).

Και στην αποστολή τουρκικών στρατευμάτων στον Περσικό υπήρξε, επίσης, διαφωνία. Διότι ο στρατός υποστήριξε ότι, η σχετική απόφαση των Ηνωμένων Εθνών δεν καθιστούσε υποχρεωτική την αποστολή. Την άφηνε στη διακριτική ευχέρεια των κυβερνήσεων.

Τελευταία σταγόνα

Η τελευταία σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι ήταν το γεγονός ότι μετά από όλες αυτές τις αντιρρήσεις του ΥΠΕΞ και της ηγεσίας των Ενόπλων Δυνάμε-

ων, η κυβέρνηση, μετά από οδηγίες του Οζάλ, εξέδωσε γραπτή διαταγή προς το Γενικό Επιτελείο να πάρει μέτρα για πόλεμο. Έτσι ο Τορουμτάι οδηγήθηκε στην παραίτηση. Το ερώτημα είναι γιατί ο στρατός δεν κινήθηκε, ας πούμε για ένα νέο πραξικόπημα. Η απάντηση έχει πολλές πτυχές: Κατ' αρχήν ο Τορουμτάι δεν ήταν υπέρ μιας τέτοιας λύσης. Πίστευε στη δημοκρατία. Δεύτερον, τόσο οι συνθήκες στην Τουρκία σήμερα, όσο και οι διεθνείς δεν ευνοούν μια τέτοια λύση. Ο στρατός δεν θα μπορούσε να δικαιολογήσει και να υπερασπίσει ενδεχόμενο πραξικόπημά του. Και τελικά κανείς πια δεν πιστεύει, με βάση τις εμπειρίες του παρελθόντος, ότι τα στρατιωτικά πραξικοπήματα και τα στρατιωτικά καθεστώτα μπορούν να λύσουν τα προβλήματα. Αντίθετα, πάντα δημιουργούν καινούργια.

Η αρχή του ενός

Ο Οζάλ, όμως, το βιολί του. Δεν φοβάται τίποτα. Ζει επικινδύνως. «Θα κάνω αυτά που ξέρω κι αυτά που πιστεύω», λέει. Και συνεχίζει να ανατρέπει και να παραβιάζει τα πάντα: τους νόμους, το Σύνταγμα, το καθεστώς.

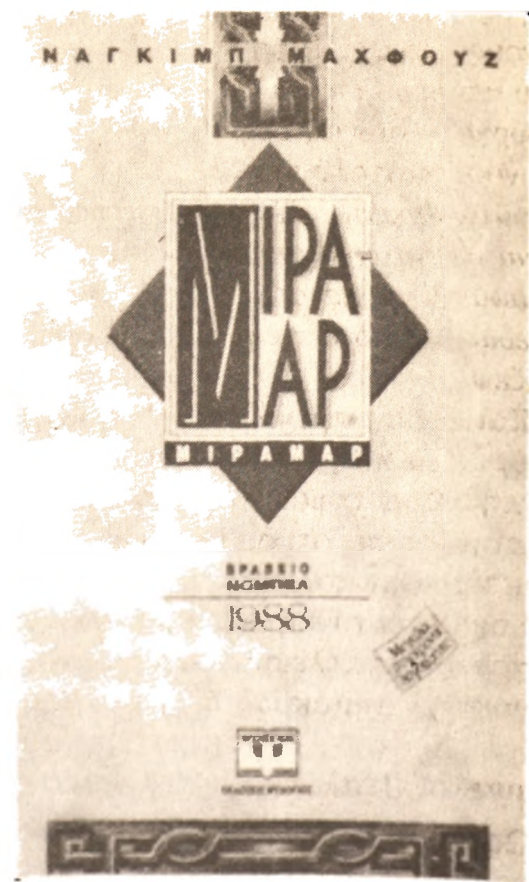
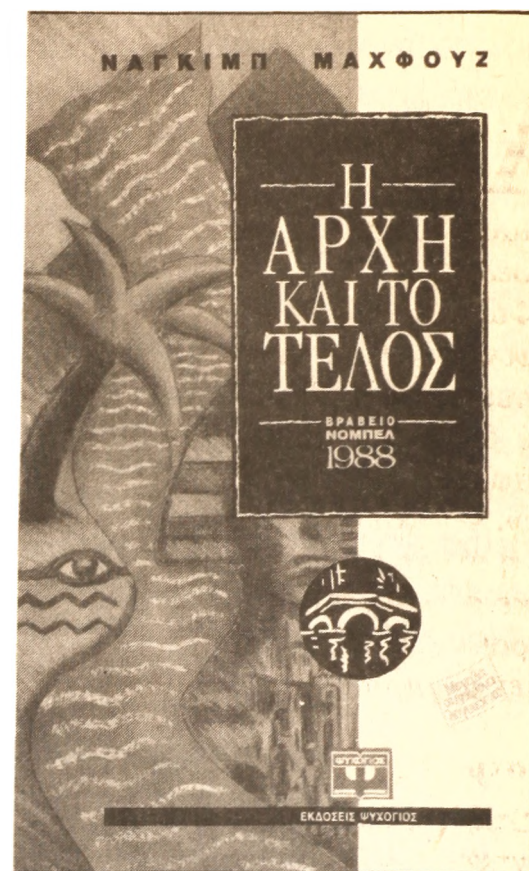
Δύσκολο να κατατάξεις κάπου αυτόν τον άνθρωπο. Πρόκειται για *sui generis* πολιτικό. Αλλά σύμφωνα με το Σύνταγμα της χώρας είναι ανεύθυνος. Υπεύθυνη είναι η κυβέρνηση. Οι υπουργοί θα λογοδοτήσουν ενώπιον των δικαστηρίων, όχι ο Οζάλ, αν το φέρουν οι περιστάσεις.

Βέβαια ο Οζάλ δεν μπορεί να κυβερνήσει μόνος του. Χρειάζεται κιόλας τους άλλους για να επικυρώνουν και να νομιμοποιούν τις αποφάσεις του. Αλλά ταυτόχρονα προετοιμάζει έντεχνα την τουρκική κοινή γνώμη για αναθεώρηση του Συντάγματος και δημιουργία προεδρικού καθεστώτος με ισχυρές εξουσίες, ραμμένες και κομμένες στα μέτρα του. Μια προεδρική μοναρχία.

Μπροστά σ' αυτή την κατάσταση τα κόμματα της αντιπολίτευσης συζητούν τώρα σοβαρά να αποσύρουν τους βουλευτές τους από την Εθνοσυνέλευση, να τους παραιτήσουν, εξαναγκάζοντας έτσι το κυβερνών κόμμα να προσφύγει σε εκλογές. Γιατί όλοι πιστεύουν ότι η παραμονή του Οζάλ στην προεδρία για δύο ακόμα έτη, οπότε λήγει η θητεία του, είναι πολύ επικίνδυνη. Είναι ο ίδιος επικίνδυνος για τη δημοκρατία. □

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

ΝΟΜΠΕΛ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ 1988 ΝΑΓΚΙΜΠ ΜΑΧΦΟΥΖ

Αλεξάνδρεια 1960...
Έξι ένοικοι της πανσιόν MIRAMAP
και η όμορφη χωριατοπούλα, η Ζόχρα,
δίνουν το κλίμα της εποχής.

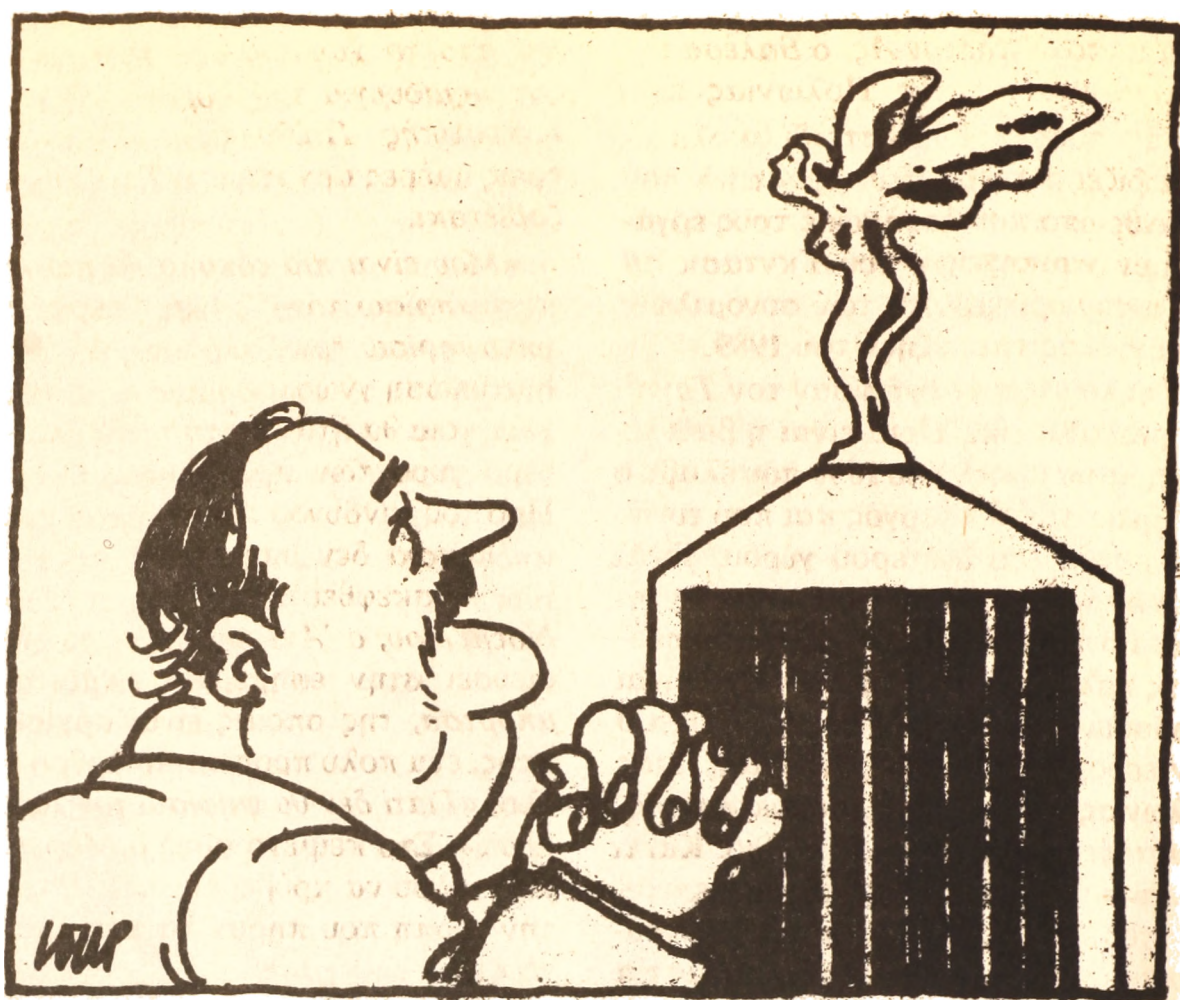

ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ
ΜΕ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 1
ΤΗΛ.: 3602535 - 3618654

Ο Βαλέσα πέτυχε τελικά το στόχο του. Εξελέγη στο β' γύρο πρόεδρος της Πολωνίας. Οι εκλογές, όμως, αυτές ανέδειξαν απροσδόκητες μάλλον πτυχές της πολιτικής κουλτούρας και συμπεριφοράς του εκλογικού σώματος, που δημιουργούν πελώρια ερωτηματικά για το άμεσο μέλλον της νεοπαγούς και εύθραυστης Δημοκρατίας.

Ο Στέλιος Κούλογλου από τη Βαρσοβία και η Τέτα Παπαδοπούλου από την Αθήνα, προσπαθούν να ρίξουν κάποιο φως στις «σκοτεινές πλευρές» της πολωνικής πολιτικής και τους πρωταγωνιστές της.

ΛΕΧ ΒΑΛΕΣΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ ΓΚΝ

της Τέτας Παπαδοπούλου

Ο Λεχ Βαλέσα πραγματοποίησε το μεγάλο όνειρό του, το στόχο του εδώ και ένα χρόνο. Από την Κυριακή, 9 Δεκεμβρίου, είναι Πρόεδρος της Πολωνίας. Ο «άνθρωπος του Γκντανσκ», ο τιμημένος το 1983 με το Νόμπελ Ειρήνης, ετοιμάζεται να εγκατασταθεί στο προεδρικό μέγαρο Μπελβεντέρε, στη Βαρσοβία. Ο αντιπαλός του, Στανισλάς Τιμίνσκι, ο «άνθρωπος που ήρθε από το πουθενά», επιστρέφει στις διάσπαρτες μεταξύ Περού και Καναδά επιχειρήσεις του. Και ο Βόϊτσεκ Γιαρουζέλσκι; Ο στρατηγός με τα μαύρα γαλιά, καθώς βρίσκεται πλέον και τυπικά εκτός των πολιτικών εξελίξεων, διαθέτει όλο το χρόνο για να γράψει τα απομνημονεύματά του, τα οποία για ευνόητους λόγους, ασφαλώς, θα έχουν τεράστιο ενδιαφέρον.

Όμως, παρά τη νίκη του ο Λεχ Βαλέσα ηττήθηκε. Και το γνωρίζει πολύ καλά. Πρώτα απ' όλην περιμένε να εκλεγεί στον πρώτο γύρο, με ποσοστό, μάλιστα, της τάξεως του 70 έως 80%. Αντ' αυτού συγκέντρωσε μόνο 40%. Αλλά το χειρότερο για τον Λεχ Βαλέσα ήταν

ότι, για να μπορέσει τελικά να εκλεγεί, χρειάστηκε την υποστήριξη του *Ταντέους Μαζοβιέτσκι* και των ψηφοφόρων του. Χρειάστηκε, δηλαδή, την υποστήριξη αυτού του τμήματος της διασπασμένης και σπαρασσόμενης Αλληλεγγύης, που ο ίδιος κατασυκοφάντησε και υπονόμευσε τους τελευταίους μήνες.

Έτσι, εκείνος που αυτοχαρακτηρίστηκε «Πολωνός 100%», εξελέγη Πρόεδρος και με τις ψήφους αυτών που περιφρονητικά αποκαλούσε «μη καθαρούς Πολωνούς», «Ευρωπαίους», «κοσμοπολίτες», «διανοούμενους», «Εβραίους». Οι οπαδοί του Λεχ Βαλέσα γέμιζαν τις αφίσες του *Ταντέους Μαζοβιέτσκι* με το άστρο του Δαβίδ, υπονοώντας ότι έχει εβραϊκή καταγωγή (κάτι που εξάλλου δεν αληθεύει) και εκείνος αντί να στηλιτεύσει αυτές τις ενέργειες, τις καλλιεργούσε.

Ο Λεχ Βαλέσα, χωρίς καμιά στιγμή να «αποκαλύψει» ποιο είναι ακριβώς το πρόγραμμά του, υποσχέθηκε στους Πολωνούς τα πάντα. Τους... εγγυήθηκε έναν, περίπου, παραδείσιο καπιταλισμό στον οποίο όλοι θα είναι πλούσιοι και ουδείς άνεργος. Δεσμεύθηκε

μάλιστα ότι, πολύ σύντομα μετά την εκλογή του, θα δώσει σε κάθε Πολωνό από 10.000 δολάρια για να ξεκινήσει τη δική του επιχείρηση!

Στις προεκλογικές του συγκεντρώσεις εμφανιζόταν άλλοτε ως θαυματοποιός, άλλοτε ως πατέρας του έθνους. Πάντως σε κάθε περίπτωση έμοιαζε να ξεχνά ότι εκτός από τον Πρόεδρο υπάρχει, επίσης, η... κυβέρνηση, η Βουλή, η Γερουσία.

Είναι αλήθεια ότι ο Λεχ Βαλέσα είναι ένας χαρισματικός ηγέτης. Όμως, είναι, επίσης, αλήθεια ότι ποτέ του δεν έδωσε ιδιαίτερη σημασία στις δημοκρατικές διαδικασίες και πάντα ήταν αυταρχικός. Όλ' αυτά μπορεί να ήταν αποδεκτά ή ανεκτά το 1980 όταν δημιουργόταν η Αλληλεγγύη ή όταν ο στρατηγός Γιαρουζέλσκι έθετε σε ισχύ τον στρατιωτικό νόμο και η χώρα βρισκόταν σε εκείνη την παρανοϊκή «κατάσταση πολέμου».

Ο Άγγλος ιστορικός και δημοσιογράφος Τίμοθυ Γκάρτον Ασι, από τους εγκυρότερους ειδικούς για την Κεντρική Ευρώπη, έγραψε πρόσφατα ένα πολύ κριτικό άρθρο για τον Λεχ Βαλέσα στο *New York Review of Books*. Σύμ-

φωνα με τον Γκάρτον Ας, ο Βαλέσα της μετακομμουνιστικής Πολωνίας έχει αλλάξει τόσο πολύ, ώστε δύσκολα αναγνωρίζει κανείς στο πρόσωπό του τον άνθρωπο που ξεσήκωσε τους εργατες των ναυπηγείων του Γκντασκ το 1980 ή τον θριαμβευτή των συνομιλιών «στρογγυλής τραπέζης» του 1989.

Οι εκλογείς καταψήφισαν τον Ταντέους Μαζοβιέτσκι. Ποια είναι η βαθύτερη σημασία αυτού του 18% που έλαβε ο Πολωνός πρωθυπουργός και που τον έθεσε εκτός του δεύτερου γύρου; Είναι αποδοκιμασία του ίδιου του υποψηφίου; Είναι αποδοκιμασία της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης; Είναι αποδοκιμασία αυτού που συμβολίζει ο Ταντέους Μαζοβιέτσκι, δηλαδή μιας Πολωνίας ευρωπαϊκής, δημοκρατικής, ανεκτικής, ανοικτής στον κόσμο; Και τι σημαίνει πάλι αυτή η εξωφρενική επιτυχία του πολυεκατομμυριούχου, νεόπλουτου, μυστηριώδους, επιχειρηματία

με, από το χώρο της αντιπολίτευσης, στη δημιουργία του Κόμματος της Δημοκρατικής Πολωνίας», ανακοίνωνε τρεις ημέρες αργότερα ο Ταντέους Μαζοβιέτσκι.

«Μου είναι πιο εύκολο να πω ότι θα καταψηφίσω τον Τιμίνσκι παρά ότι θα υπερψηφίσω τον Βαλέσα». Με αυτή τη διατύπωση γνωστοποίησε ο Άνταμ Μίχνικ ποια θα ήταν η στάση του στο δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών. Προ του κινδύνου που αντιπροσωπεύει ο Τιμίνσκι δεν υπήρχε άλλη επιλογή. Και να σκεφθεί κανείς ότι, στις αρχές Νοεμβρίου, ο Άνταμ Μίχνικ είχε δημοσιεύσει στην εφημερίδα Γκαζέτα Βυμπόρτσα, της οποίας είναι αρχισυντάκτης, ένα πολύ προσωπικό άρθρο με τίτλο, «Γιατί δεν θα ψηφίσω τον Λεχ Βαλέσα». Στο κείμενο αυτό ο Μίχνικ χωρίς διόλου να κρύβει την οδύνη του για την τροπή που πήραν τα πράγματα ανέφερε:

νήθηκε επίμονα οποιαδήποτε πολιτική θέση. Δεν θέλησε να γίνει πρωθυπουργός ούτε να είναι υποψήφιος βουλευτής στις εκλογές του '89. Προτίμησε να παραμείνει πρόεδρος του ιστορικού συνδικάτου και να έχει γενική εποπτεία της καταστάσεως. Πολύ γρήγορα άρχισε να καταγγέλλει ότι η κυβέρνηση Μαζοβιέτσκι «προχωρά με αργό ρυθμό το πρόγραμμα των οικονομικών μεταρρυθμίσεων», ότι «χαρίζεται στους κομμουνιστές», ότι «στη Βαρσοβία δημιουργούνται νέα σαλόνια, νέα νομενκλατούρα» κτλ. κτλ.

Η ρήξη ήταν αναπόφευκτη. Η ανοικτή σύγκρουση ξέσπασε την άνοιξη, όταν ο Λεχ Βαλέσα απαίτησε να αφαιρεθεί το λογότυπο της Αλληλεγγύης από την Γκαζέτα Βυμπόρτσα, γιατί όπως είπε «τα δημοσιεύματα και οι στόχοι της δεν εκφράζουν πλέον το κίνημά μας». Η Αλληλεγγύη διασπάσθηκε. Δημιουργήθηκαν δύο «ρεύματα». Στο ένα επικεφαλής, ο Λεχ Βαλέσα. Στο άλλο, ο Ταντέους Μαζοβιέτσκι.

Οι ηγετικές ικανότητες του Λεχ Βαλέσα φάνηκαν ήδη από το καλοκαίρι του 1980. Ο ηλεκτρολόγος των ναυπηγείων του Γκντανσκ ξεχώρισε αμέσως από τους χιλιάδες συναδέλφους του. Διαθέτει αλάνθαστο πολιτικό ένστικτο, επιμονή και θάρρος. Είναι αποτελεσματικός και ακαταμάχητος στις διαπραγματεύσεις. Τεράστια η συμβολή του στον αγώνα εναντίον του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Αλλά ας μην ξεχνάμε ότι από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας της Αλληλεγγύης, ο Λεχ Βαλέσα είχε δίπλα του ανθρώπους της ποιότητας και του ήθους του Μαζοβιέτσκι, του Γκέρεμεκ, του Κουρόν, του Μίχνικ και άλλων που δεν είναι τόσο επώνυμοι.

Ακριβώς όμως επειδή ο Λεχ Βαλέσα έχει την ιστορία που έχει, αποκτά δραματική διάσταση η εξέλιξή του. Αυταρχικός όσο ποτέ, αλλαζονικός, λαϊκιστής, ρεβανσιστής, υπερ-εθνικιστής, «πατέρας του έθνους». Με όλες αυτές τις «ιδιότητες», τονισμένες μάλιστα στο έπακρο, εμφανίζεται ο νέος Λεχ Βαλέσα —ο πρώτος εκλεγμένος Πρόεδρος της Πολωνίας μετά από πενήντα χρόνια. □

1. Timothy Garton Ash, "The uses of adversity, essays on the fate of Central Europe", Random House, New York, 1989.

2. "We the people. The revolution of 89", Granta Books, 1990.

ΑΝΣΚ ΣΤΟ ΜΠΕΛΒΕΝΤΕΡΕ

Στανισλάς Τιμίνσκι (πρώτος γύρος 23%, δεύτερος 25%) ο οποίος στήριξε την προεκλογική του καμπάνια σε κοινοτοπίες του τύπου «αν θέλετε να γίνετε πλούσιοι, ακολουθείστε το δικό μου παράδειγμα»;

Τι συμβαίνει; Οι Πολωνοί που εντυπωσίασαν όλο τον κόσμο στη δεκαετία του '80 με την πολιτική επινοητικότητα και το κουράγιο τους, οι Πολωνοί που ξεκίνησαν πρώτοι από όλους στην κεντροανατολική Ευρώπη (πριν καν εμφανισθεί ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ στο προσκήνιο) τη σύγκρουση με το καθεστώς, μαγεύτηκαν τώρα από τις φανφάρες ενός Τιμίνσκι;

«Φοβάμαι ότι δεν είμαστε ώριμοι εμείς οι Πολωνοί για τη δημοκρατία», δήλωνε λακωνικά μόλις έγιναν γνωστά τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου ο ιστορικός και κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της Αλληλεγγύης, Μπρόνισλαβ Γκέρεμεκ, ο οποίος είχε ταχθεί υπέρ της υποψηφιότητας του Μαζοβιέτσκι.

«Θα ψηφίσουμε τον Λεχ Βαλέσα στο δεύτερο γύρο. Όμως από την επομένη της εκλογής του δεν θα έχουμε καμία συνεργασία μαζί του. Εμείς προχωρού-

«Πολύ καιρό προβληματιζόμουνα αν έπρεπε να γράψω αυτό το κείμενο. Γνωρίζω ότι, ενδεχομένως, θα με παρανοήσουν και θα μου αποδώσουν ευτελείς προθέσεις. Όμως, δεν μπορώ άλλο να σιωπάω. Η προεδρία του Λεχ Βαλέσα θα μπορούσε να δημιουργήσει στην Κεντρική Ευρώπη ένα καθεστώς περονικού τύπου (...). Δεν κατηγορώ τον Λεχ Βαλέσα ότι έχει κακούς σκοπούς. Τον κατηγορώ για απόλυτη έλλειψη φαντασίας και γνώσης του τι σημαίνει δημοκρατία και κράτος δικαίου».

Η κρίση στην ηγεσία της Αλληλεγγύης υπέβασκε από πέρσι τον Ιανουάριο. Ο Λεχ Βαλέσα αισθανόταν παροπλισμένος στο Γκντανσκ, ιδίως μάλιστα καθώς έβλεπε τους στενούς συνεργάτες του να βρίσκονται στο κέντρο των πολιτικών αποφάσεων στη Βαρσοβία. Παρέβλεπε όμως, ή δεν ήθελε να δει, ότι οι στενοί συνεργάτες του είχαν αναλάβει τεράστιες πολιτικές ευθύνες, μάλιστα με δική του προτροπή. Ο Γιάτσεκ Κουρόν, π.χ., δέχθηκε να γίνει υπουργός Εργασίας παρότι γνώριζε πολύ καλά ότι οι αποφάσεις που θα ελάμβανε θα δημιουργούσαν εκατοντάδες χιλιάδες ανέργους. Όμως ο Λεχ Βαλέσα αρ-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Μ. Αβρααμίδου

Γράμμα στο μοναχικό αδερφό μου

Α. Αγγελάκης

Μιά αλεπού στη πλατεία Βάθης
Το τελευταίο φάντασμα

Ρ. Γκιγιό

Ο κύριος των ελεφάντων

Μ. Γκρίπε

Λόελλα, η κόρη του Μπαμπά Μπέρτα

Γ. Γρηγοριάδου - Σουρέλη

Παιχνίδι χωρίς κανόνες
Πριν από το τέρμα
Εμένα με νοιάζει
Ο μικρός μπουρλοτιέρης

Ρ. Εσκαρπίν

Οι διακοπές του Ρουλταμπός
Οι δημοσιογραφικές επιτυχίες του
Ρουλταμπός

Ν. Ινκιόφ

Η κούκλα που ήθελε ν' αποκτήσει ένα μωρό
Οι ιστορίες μιας αυτόματης γιαγιάς
Ο μικρός κυνηγός
Η Μυρτώ και ο λήσταρχος Καραμπούμ

Έ. Καίστνερ

Ο Αντώνης και η Κουκιδίτσα
Ο Αιμίλιος και οι ντέτεκτιβ

Μ. Κοντολέων

Το 33

Τ. Κρους

Μελισσούλα - Σούλα - Φροσούλα

Μ. Λοϊζ υ

Η Ονείρω

Ε. Μαντέλου

Η περιπέτεια της Περιπέτειας

Π. Ντίκινσον

Το έβδομο κοράκι

Η. Παπαρόσχου

Το πέτρινο σπίτι (2 τόμοι)

Λ. Πέτροβιτς - Ανδρουτσοπούλου

Για την άλλη πατρίδα
Σπίτι για πέντε
Ο μικρός αδερφός
Στο τσιμεντένιο δάσος
Λάθος, κύριε Νόιγκερ

Τ. Ροντάρι

Ο πλανήτης των χριστουγεννιάτικων δέντρων

Ν. Σαλόμκο

Αν ήμουν δάσκαλος

Ζ. Σαρή

Τα Χέγια
Το παραράδιασμα
Κρίμα κι άδικο

Κ. Σφαέλλου

Για τον πατέρα

Μ. Τουρνιέ

Ο Παρασκευάς ή η πρωτόγονη ζωή

Ζ. Χελντν

Ο γάτος του Κοντοπαρεούλη

Λ. Ψαρούτη

Το διπλό ταξίδι
Το αυγό της έχιδνας
Το αίνιγμα της πέτρινης γενειάδας

ΚΛΑΣΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ι. Βερν

Μιχαήλ Στρογκόφ

Ε. Μαλό

Χωρίς οικογένεια

Μ. Τουαίν

Οι περιπέτειες του Τομ Σόγερ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Σύγχρονα βιβλία
με σεβασμό στην υπεύθυνη γνώση

ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ 36.38.362 - FAX: 36.28.950
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, ΑΘΗΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ - ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ

- Χριστούγεννα, το βιβλίο των εορτών
- Η νύχτα των Χριστουγέννων
- Νεανικό ημερολόγιο με σταγόνες νεοελληνικής ποίησης
- Λαογραφικό ημερολόγιο
- Η χρονιά μου με αυτοκόλλητα
- Το σημειωματάριό μου για 365 ημέρες
- Χαρούμενες διακοπές Χριστουγέννων

ΒΙΒΛΙΑ ΜΕ ΠΟΛΥΧΡΩΜΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

της Λ. Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου

- Τα παιδιά του Χειμώνα
- Τα παιδιά της Άνοιξης
- Τα παιδιά του Καλοκαιριού
- Τα παιδιά του Φθινοπώρου

ΚΛΑΣΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΣΕ ΠΟΛΥΤΕΛΗ ΕΚΔΟΣΗ

- Χίλιες και μία νύχτες (εικονογράφηση Dimitri Makhashvili)

ΒΙΒΛΙΑ ΜΕ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΕΣ

της Βάσως Ψαράκη

- Ο Μι και ο Φα κάνουν νούμερα

ΣΕΙΡΑ: ΚΛΑΡΑ

του Ντιμίτερ Ινκιόφ

- Η αδερφή μου η Κλάρα και ο καρχαρίας
- Η αδερφή μου η Κλάρα και η μεγάλη πορεία
- Η αδερφή μου η Κλάρα και ο χιονάνθρωπος
- Η αδερφή μου η Κλάρα και οι ξύλινες κουτάλες της
- Η αδερφή μου η Κλάρα και ο φύλακας άγγελός της
- Η αδερφή μου η Κλάρα και ο νερόλακκος
- Η αδερφή μου η Κλάρα και το μυστικό της
- Η αδερφή μου η Κλάρα και τα φαντάσματα

ΒΙΒΛΙΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΟΝΙ

(Μπαμπάρ)

- Το γεύμα του Μπαμπάρ
- Ο κήπος του Μπαμπάρ
- Ο Μπαμπάρ στο σχολείο
- Ο Μπαμπάρ ντύνεται
- Καληνύχτα, Μπαμπάρ
- Ο Μπαμπάρ πάει διακοπές

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

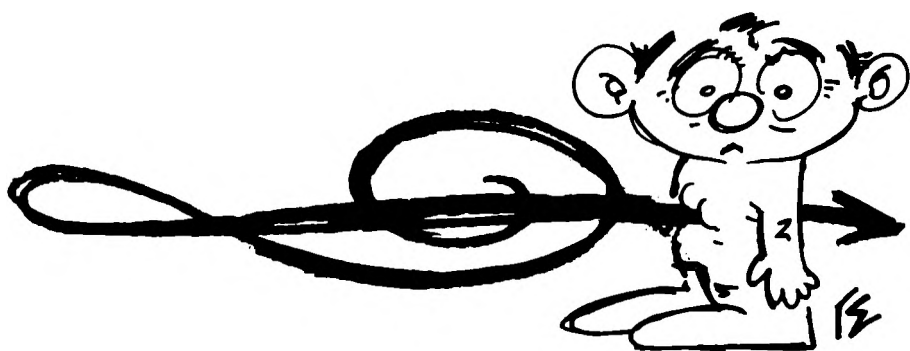
ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ 36.38.362 - FAX: 36.28.950
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, ΑΘΗΝΑ

ARTWORK ADV.

ΕΠΙ
σημαί
νουμε

Νέες ιδέες στον Πολιτισμό: «Απόψε αυτοσχεδιάζουμε»

Δυο γεγονότα σημάδεψαν τον πολιτιστικό χώρο αυτό το δεκαπενθήμερο, τα οποία δίνουν τόσο το στίγμα της κυβερνητικής πολιτιστικής πολιτικής όσο και την ανυπαρξία ενός βασικού άξονα δράσης. Πέντε ημέρες μετά την κατάθεση στη Βουλή του προϋπολογισμού, ο πρωθυπουργός της χώρας επισκέφθηκε επίσημα το υπουργείο Πολιτισμού, για να ενημερωθεί από πρώτο χέρι για ό,τι συμβαίνει εκεί. Ο πενιχρός φετινός προϋπολογισμός για το ΥΠΠΟ, τη στιγμή μάλιστα που είχαν γίνει αρκετές μεγαλόστομες δηλώσεις, κάνει την επίσκεψη του πρωθυπουργού να μοιάζει μια κίνηση που στοχεύει ακριβώς στο να διασκεδαστούν οι εντυπώσεις των μειωμένων πιστώσεων, οι οποίες ήδη αποτελούν μια πραγματικότητα.

Κάθε πέρσι και καλύτερα τελικά με τον προϋπολογισμό του ΥΠΠΟ, αφού το περσινό ποσό των 15.698.000.000 δρχ., το 1991 προβλέπεται να φθάσει στα 19.455.000.000 δρχ., δηλαδή καλύπτει φέτος το 0,41 του συνολικού κρατικού προϋπολογισμού. Η σε πραγματικούς αριθμούς αύξηση 13,8% είναι πασιφανώς πλασματική. Γιατί, ο πληθωρισμός, την καινούρια χρονιά, θα φθάσει, κατά μετριοπαθείς μάλιστα υπολογισμούς, στο 23%. Ουσιαστική μείωση των κονδυλίων λοιπόν, της τάξης του 3-4%. Αυτά λένε οι απόλυτοι αριθμοί, έστω κι αν η πολιτική ηγεσία ευελπιστεί και υπόσχεται...

Στο σημείο ακριβώς αυτό, όταν οι αριθμοί έχουν κυριολεκτικά παγώσει όλους τους τομείς των Γραμμάτων και των Τεχνών, η εντυπωσιακή επίσκεψη του πρωθυπουργού ήρθε να δώσει στο υπουργείο έναν αέρα... αισιοδοξίας, πλήρη υποσχέσεων. Παραδέχθηκε ο κ. Μητσοτάκης πως τα κονδύλια που διατίθενται στον Πολιτισμό είναι λίγα, ωστόσο υποσχέθηκε πρόσθετες πιστώσεις από το αποθεματικό και από το συμπληρωματικό αποθεματικό. Ό,τι έχει «τάξει» δηλαδή και σε όλα τα άλλα υπουργεία, με αποτέλεσμα να αναλογούν κυριολεκτικά ψίχουλα στον Πολιτισμό! Ωστόσο, αν θελήσει κάποιος να διαπιστώσει τις πραγματικές «πολιτιστικές προθέσεις» της κυβέρνησης, δεν έχει παρά να κρατήσει την περιφημη φράση του πρωθυπουργού, η οποία ειπώθηκε μετά τη σύσκεψη: «Η κυβέρνησή μας δίνει τεράστια σημασία στον Πολιτισμό, έναν τομέα που δεν απαιτεί και πολλά χρήματα...». Φράση ενδεικτική της έλλειψης γνώσης του θέματος, ουσιαστικής άποψης πάνω στον τομέα αυτό, η οποία αντικατοπτρίζει καθαρότητα όλο το πνεύμα των νέων ιδεών.

Μια φράση, που αποδεικνύει ακόμα, πως όταν ο πρωθυπουργός δήλωνε στο Ηράκλειο της Κρήτης ότι είχε ονειρευτεί το 1991 έτος Πολιτισμού, απλά ήθελε να εντυπωσιάσει τους

ψηφοφόρους του, που κατ' απαίτησιν τους άλλωστε, μόλις και μετά βίας είχε καταφέρει να βάλει στο πρόγραμμά του την τελευταία ημέρα λειτουργίας της έκθεσης του Δομινίκου Θεοτοκόπουλου.

Η επίσκεψη του κ. Μητσοτάκη στο ΥΠΠΟ, διάρκεσε περίπου δυο ώρες και έγινε μέσα σε ένα πνεύμα ευφορίας από πλευράς των κυβερνητικών παραγόντων και έντασης των αρχαιολόγων, τους οποίους μάλιστα υποσχέθηκε να δει πριν παρθούν τελεσίδικες αποφάσεις για τα θέματα που τους αφορούν. Στην σύσκεψη πήρε μέρος όλη η πολιτική ηγεσία του υπουργείου, καθώς και κάποιοι διευθυντές. Ο πρωθυπουργός είπε ότι ενημερώθηκε, κανείς όμως δεν ξέρει αν δόθηκαν προτεραιότητες σε κάποια έργα, ωστόσο η παρακάτω φράση του έρχεται σε πλήρη αντίφαση με τα μέχρι τώρα λεγόμενα του υπουργού κ. Τζαννετάκη. Είπε, λοιπόν, ο κ. Μητσοτάκης: «Η κυβέρνηση είναι έτοιμη να χρηματοδοτήσει τα έργα που τελικά θα αποφασίσουμε και θα αναγγείλουμε...». Ως εδώ καλά αν, ενάμιση μήνα πριν, όταν ακόμα δεχόταν τους διαπιστευμένους στο ΥΠΠΟ δημοσιογράφους, ο κ. Τζαννετάκης δεν είχε μιλήσει για κάποιες προτεραιότητες: Συγκεκριμένα είχε πει ότι θα προωθηθούν, το Μουσείο της Ακρόπολης (πληροφορίες λένε πως ήδη χάθηκαν οι ημερομηνίες για την επιχορήγησή του από την ΕΟΚ), την καταγραφή των αρχαιοτήτων εν όψει του 1992 με ταυτόχρονο όμως περιορισμό των νέων ανασκαφών, την ανταλλαγή εκθέσεων - εκδηλώσεων με άλλες χώρες, το πέρασμα των κρατικών σκηνών στον χώρο του ιδιωτικού τομέα, την επιχορήγηση του Μεγάρου των Φίλων της Μουσικής, το Βυζαντινό Μουσείο. Αν και όλα αυτά δεν αποτελούσαν εξαγγελίες, θα εννοούσε κανείς ότι ήταν θέματα που είχαν κάποια προτεραιότητα, την οποία έμοιαζε να αγνοεί ο πρωθυπουργός ή να μην την λαβαίνει καθόλου υπόψη του.

Σε μιαν άλλη φράση όμως του πρωθυπουργού θα μπορούσε να σταματήσει κανείς: Ανέφερε, πως ο νέος Οργανισμός του ΥΠΠΟ θα είναι αξιοκρατικός και θα πνεύσει με αυτόν νέον άνεμος στο υπουργείο. Κάποιες πληροφορίες λοιπόν, δίνουν ακριβώς το κλίμα το οποίο έχει διαμορφωθεί με τη σύνταξη του. Κατ' αρχήν εγκαταλείφθηκε παντελώς ό,τι είχε σχεδιάσει το ΠΑΣΟΚ και δημιουργήθηκε ένας άλλος Οργανισμός, ο οποίος είναι συρραφή ήδη υπαρχουσών διατάξεων, με κάποιες μικρές αλλαγές, οι οποίες οδηγούν σε μεγαλύτερο αδιέξοδο.

Κι ακόμα, σύμφωνα με αυτές, το ΥΠΠΟ μετατρέπεται σε υπουργείο διευθυντών, ώστε να διαιωνιστεί ο γραφειοκρατικός χαρακτήρας του. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στον τομέα Γράμματα-Τέχνες, ως εκ τούτου δίνονται υπερεξουσίες στον κ. Ζωρογιαννίδη, ο οποίος παραλείφεται για γενικός διευθυντής Πολιτιστικής Ανάπτυξης, και ο οποίος θεωρείται ο αρχιτέκτονας της συγκεκριμένης ιδέας...

Περισσότερες λεπτομέρειες δεν είναι γνωστές, ωστόσο μια άλλη πληροφορία έρχεται, να ανατρέψει τη ρήση του πρωθυπουργού: Επειδή, λέγεται, το θέμα του Οργανισμού έχει περιέλθει σε αδιέξοδο, η κυβέρνηση θα περιοριστεί σε κάποια προεδρικά διατάγματα, τα οποία θα ρυθμίζουν τα θέματα του ΥΠΠΟ. Οπότε, η διαιώνιση του χάους θεωρείται βέβαιη...

Ως κατακλείδα θα πρέπει να αναφερθεί μια ακόμη φράση του πρωθυπουργού: «Σε αυτήν την συνάντηση μπήκαμε στην ουσία των θεμάτων, ενώ στις επόμενες θα συζητήσουμε τη χάραξη μιας βραχυπρόθεσμης και μιας μακροπρόθεσμης πολιτιστικής πολιτικής». Τα όσα προαναφέρθηκαν βέβαια, δεν προοιωνίζονται κάτι τέτοιο, αντίθετα, εκείνο που θεωρείται σχεδόν σίγουρο είναι, ότι ο κ. Μητσοτάκης, θέλει να συνδέσει το όνομά του με κάποια μεγάλα έργα —ποια ακριβώς, κανείς δεν ξέρει ακόμα. Ουσιαστικότερα δεν ενδιαφέρεται για τα επίμμερους θέματα, αυτά που συνθέτουν την ολοκληρωμένη έννοια του Πολιτισμού. Επίσης, αυτό που αποδεικνύεται μέχρι στιγμής είναι ότι, εννέα περίπου μήνες μετά την ανάληψη της εξουσίας από τη Νέα Δημοκρατία, δεν υπάρχουν ούτε νέες ιδέες, ούτε καν ένα υποτυπώδες πολιτιστικό πρόγραμμα. Αντίθετα, τα πάντα παίζονται στο επίπεδο του αυτοσχεδιασμού και του εντυπωσιασμού...

θέατρο

Πώς εξαφανίστηκε ένας τραγικός ήρωας

Μ.Α. Μπουλγκάκωφ:
«Καρδιά σκύλου», στο
θέατρο Αμόρε.

Η γνωριμία μας στο θεατρικό χώρο με τον Μ.Α. Μπουλγκάκωφ, τον μεγαλύτερο δεξιότε-
χνη της ρωσικής πεζογραφίας
του αιώνα μας, όπως έχει χαρα-

κτηρισθεί, δεν γίνεται με κάποιο
από τα θεατρικά του έργα, αν
και υπήρξε ένας ιδιαίτερα γόνι-
μος δραματουργός. «(Η) καρδιά
(ενός) σκύλου» ανήκει στην πε-
ζογραφική του παραγωγή, σί-
γουρα ισχνότερη αλλά ποιοτικά
πιο σημαντική. Ο ίδιος είχε ξε-
κινήσει, πιθανόν και ολοκληρώ-
σει, τη θεατρική διασκευή της
νουβέλας στη διάρκεια της πο-
λυτάραχης συνεργασίας του με
το Θέατρο Τέχνης της Μόσχας.
Όμως, αυτή η εκδοχή κατασχέ-
θηκε από τις αρχές και μάλλον
καταστράφηκε.

Ο Μπουλγκάκωφ επηρεασμέ-
νος από τον Ε. Τζ. Γουέλς και
τα πρώτα πειραματικά σκιρτή-
ματα της γενετικής μηχανικής,
γράφει μέσα σε λίγους μήνες
δυο συγγενείς θεματικά νουβέ-
λες, τα «Μοιραία αυγά» και την
«Καρδιά σκύλου», που ερμηνεύ-
τηκαν από τους συγχρόνους του
αλλά και από πολλούς μεταγε-

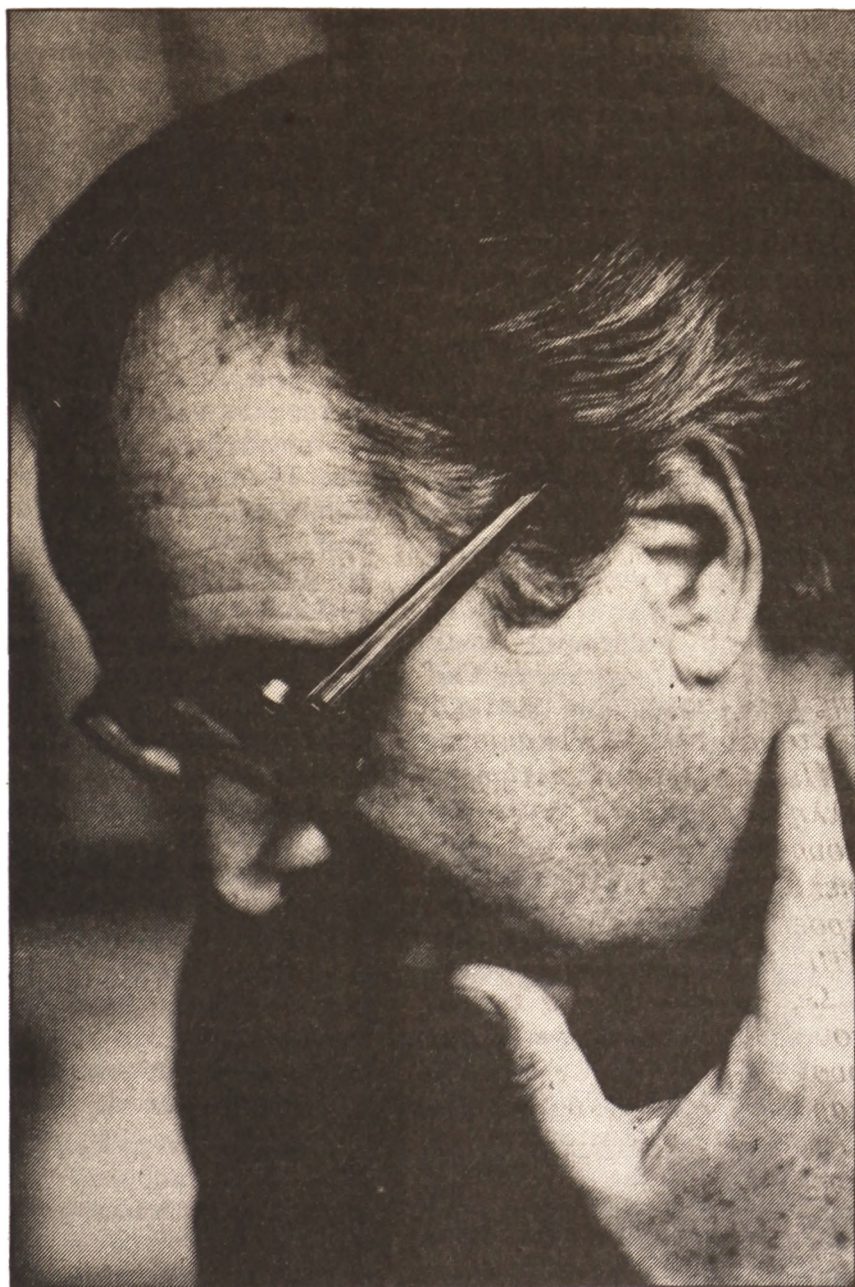

Γ. Κιμούλης, Γ. Γεωργιέρης, στην παράσταση του θεάτρου Αμόρε

νέστερους ως πολιτική αλληγο-
ρία της ολέθριας προσπάθειας
των μπολσεβίκων να επιβάλουν
πρόωρα και δια της βίας την ε-
πανάσταση στη Ρωσία. Αυτή η

άποψη που υιοθετήθηκε και από
τη θεατρική διασκευή του Γ. Κι-
μούλη, απλοποιεί και ταυτόχρο-
να αδικεί τη συγγραφική σύλλη-
ψη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΒΑΣΤΙΚΟΓΛΟΥ ΑΝΗΣΥΧΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΣ

Η πληθωρικότητα του Γιώργου Σεβαστίκογλου ήταν δεδομένη. Θεα-
τρικός συγγραφέας και σκηνοθέτης, άνθρωπος της δράσης με οράμα-
τα και προτάσεις, φίλος και δημιουργικός συμπαραστάτης, εραστής
της πρωτοπορίας και της άρνησης των συμβάσεων, εργατικός και με-
θοδικός, ανάλωσε μια ζωή στο θέατρο, τη μελέτη του και το προχώ-
ρημά του.

Στενός συνεργάτης του Κάρολου Κουν από το 1942, συνιδρυτής του

Θεάτρου Τέχνης, συνεργάτης του Μάριου Πλωρίτη, ήταν ο άνθρωπος
που «εισήγαγε» στη χώρα μας τη διδασκαλία του συστήματος Στανι-
σλάβσκι στο θέατρο, αλλά και έκανε γνωστά, κεφάλαια της παγκό-
σμιας δραματουργίας, συμβάλλοντας αποφασιστικά στο να μεταφρα-
στούν στα ελληνικά Στρίντμπεργκ, Κάλντγουελ, Λόρκα, Μπέρναρ
Σω... Το 1943, εξάλλου, το Θέατρο Τέχνης παρουσιάζει το «Κωνσταν-
τίνου και Ελένης», πρώτο έργο του που παρουσιάζεται δημοσίως, με
το οποίο έγινε γνωστός και το οποίο εισήγαγε την ηθογραφική παρά-
δοση του σύγχρονου ρεπερτορίου, με μια διεισδυτική ματιά στα συμ-
πτώματα κρίσης της ελληνικής οικογένειας.

Αντίσταση, θέατρο στο βουνό, συνεργασία με το Μάνο Ζαχαρία για
την καταγραφή σε φιλμ των πολιτιστικών —και όχι μόνο— ανησυ-
χιών στο πλαίσιο της ΕΠΟΝ και της ΕΑΜ, και πάντα ανησυχίες για ένα
θέατρο υψηλής ποιότητας, που τον οδήγησε να ανακαλύψει, και να
σκηνοθετήσει έργα των Ίρβινγκ Στόουν, Πρίσλεϋ, Αρμπούζωφ, αλλά
και του Αλέξη Δαμιανού. Κυρίως, όμως, ενδιαφερόταν για το ανέβα-
σμα κλασικών έργων, τα οποία έφερνε στα καθ' ημάς, δοκιμάζοντας,
με τον τρόπο του, το πόσο αντέχουν στη σύγχρονη κοινωνική πραγ-
ματικότητα. Γιατί ήθελε να πλουτίσει τη σείρα αυτή πραγματικότητα
με αξίες διαχρονικές, χωρίς ωστόσο να παραγνωρίζει τη χρήση τους
από το σύγχρονο άνθρωπο.

Δημιουργικός υπήρξε και στην Τασκένδη, τα δύσκολα χρόνια της
ήττας και της εξορίας. Και συνέχισε να είναι και μετά την οριστική ε-
πιστροφή του στην Ελλάδα (1981), όπου ο συγγραφέας, είχε ήδη κερ-
δίσει το κοινό με το «Θάνατο του Βασιλικού Επιτρόπου» και την «Αγ-
γέλα».

Αλλά εκείνο για το οποίο ο Σεβαστίκογλου θα μείνει ζωντανός στη
μνήμη των ανθρώπων του θεάτρου, είναι η συμβολή του στην κατα-
νόηση των έργων και στην απόδοσή τους, στο πλαίσιο της θεατρικής
πράξης. Ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα για την εξοικείωση του ηθοποιού με
το ρόλο, για την εμβάθυνσή του στους χαρακτήρες και στις καταστά-
σεις που καλείται να υποδυθεί. Προείχε η κατανόηση του ρόλου με α-
ναφορά στα στοιχεία που στοιχειοθετούν την ανθρώπινη συμπεριφο-
ρά. Ανοιχτός στην «προσωπική ερμηνεία», όταν αυτή είναι αποκύημα
της αυτογνωσίας, επέλεγε να σκηνοθετεί όσο το δυνατόν, με αναφορά
στα ρεαλιστικά στοιχεία του έργου, βλέποντας πάντως το ρεαλισμό
ως την τεχνοτροπία που συγκεράζει και εμπεριέχει όλα τα νέα ρεύμα-
τα της τέχνης. Ποτέ, εξάλλου, δεν παραγνώρισε την κοινωνική ματιά,
που καθορίζει τη στάση μας στη ζωή, και που επιθυμούσε να χαρα-
κτηρίζει το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα.

Η ζωή και το έργο του Γιώργου Σεβαστίκογλου, ενός πνευματικού
ανθρώπου και μιας δρώσας προσωπικότητας του νεοελληνικού κοι-
νωνικού και πνευματικού γίγνεσθαι, συνιστούν, πάνω απ' όλα, μια
πρόταση. Να είμαστε διαρκώς δημιουργικά ανήσυχοι, να έχουμε εμ-
πιστοσύνη στις δυνατότητές μας. Η εξέλιξη του ελληνικού θεάτρου,
δικαιολογημένα, περνάει μέσα από την ιδιαίτερη, δική του, δημιουργι-
κή συνεισφορά.

Η πρισματική δομή που έχει δώσει ο Μπουλγκάκωφ στο κείμενό του, όπως εξιστορείται από τρεις διαφορετικές οπτικές γωνίες, αποδίδει έναν πολυεπίπεδο προβληματισμό και παράλληλα αναδεικνύει τον κεντρικό χαρακτήρα του καθηγητή: Ο πλάστης επιστήμονας αντιμέτωπος με την ηθική ευθύνη του δημιουργήματός του· λογοτέχνικα ένας πολύπλοκος τραγικός ήρωας που εξαφανίζεται σχεδόν ολοκληρωτικά στη θεατρική απόδοση. Αντίθετα, ως ένα σημείο, διασώζεται η ειρωνεία που διανθίζει την εξιστορήσή του σκύλου, πονηρού και παράξενου παρατηρητή των ανθρώπων.

Ιδιαίτερα σημαντική στην εξέλιξη της ιστορίας, είναι η μεταμόρφωση και ο τρόπος που πραγματοποιείται. Όταν ο καθηγητής χειρουργεί δια της βίας το σκύλο, παραβαίνει τις αρχές του περί ευγενικής αντιμετώπισης κάθε ζωντανού πλάσματος. Έτσι, υπογραμμίζονται οι απρόβλεπτες και δυσάρεστες συνέπειες της τρομοκρατίας, ενώ ο επιστήμονας περιγράφεται σαν δαιμονικός μύστης, ένας άλλος Μεφιστοφελής. Στη θεατρική διασκευή, η επέμβαση περιορίζεται σε μια μονοδιάστατη παρωδία της δημιουργικής εξαρσης. Αντίστοιχα, στο δεύτερο μέρος του έργου, έχει εξαλειφθεί η βαθιά ανθρώπινη απαισιοδοξία που φέρνει ο διχασμός επιστήμης και ηθικής, όπως σε αντίθεση με τη νουβέλα, πρωτοστατεί το ανθρωπόμορφο δημιουργήμα του καθηγητή, ενώ ο ίδιος αποδίδεται σχηματικά.

Σίγουρα υπάρχει στο αφήγημα του Μπουλγκάκωφ η πολιτική αλληγορία, αλλά δεν αποτελεί τη μοναδική εστίαση του έργου· ένας δεύτερος ισχυρός πόλος είναι ο προβληματισμός του επιστήμονα. Άλλωστε, η παραβολή με την Οκτωβριανή Επανάσταση, αναιρείται στην καταπληκτική σκηνή: Ο καθηγητής μετά την αποκατάσταση του σκύλου, δεν σταματά τους πειραματισμούς του, αντίθετα συνεχίζει πεισματικά. Προφανώς εδώ, ο συγγραφέας κάνει αναφορά στον επιστημονικό ζήλο που πάντα θα διαφεύγει ηθικών φραγμών.

Η σκηνοθεσία του Γ. Κιμούλη, όπως άλλωστε και ολόκληρη η παράσταση, ακολουθεί πιστά το πνεύμα της θεατρικής διασκευής. Ένα σύνολο που προσπαθεί να κινηθεί στο πλαίσιο της υπερβολής και της φάρσας, συχνά αποκλίνοντας προς επιθεωρησιακούς χαρακτήρες όπως ο μικρόκοσμος των ασθενών (Σ. Βούτος, Α. Μερτύρη, Ν. Βλαβιανός, Σ. Μεργιανός), το γελοιογραφικό δίδυμο των κομματικών παραγόντων (Σ. Βούτος, Β. Μερτύρη), ο Γιαπωνέζος

κατάσκοπος (Σ. Ιατριδής) ή ακόμη, με ιδιαίτερη επίδοση η υπηρέτριά της (Λ. Παρούση).

Πιθανόν ο μοναδικός ήρωας που διασώθηκε από τον κόσμο του Μπουλγκάκωφ, είναι ο διφυής Σάρικωφ, σκύλος και διεφθαρμένος Σοβιετικός πολίτης. Ο Γ. Κιμούλης, μετρημένος σαν συναισθηματίας σκύλος, βρίσκεται σε γνώριμο έδαφος με το μανιακά παράφορο ανθρωποειδές που αποδίδει με δεξιότητα. Την ατμόσφαιρα της Ρωσίας του '20, δίνουν οι μεγάλες επιφάνειες με την πολλαπλή λειτουργικότητα που σχεδίασε ο Ν. Πετρόπουλος, αλλά και η μουσική επένδυση που επιμελήθηκε η Μ. Ζορμπαλά.

Και μια παρατήρηση· όπου το κείμενο του Μπουλγκάκωφ αναφέρει ως υπόδειγμα ιδιοφυΐας τον Σπινόζα, η θεατρική διασκευή παραθέτει τον Αϊνστάιν. Ατυχές εύρημα· οι Σοβιετικοί ούτε το 1925, ίσως ούτε καν σήμερα δεν αναγνωρίζουν την επιστημονική συμβολή του Αϊνστάιν.

Μ. Θεοδοσοπούλου

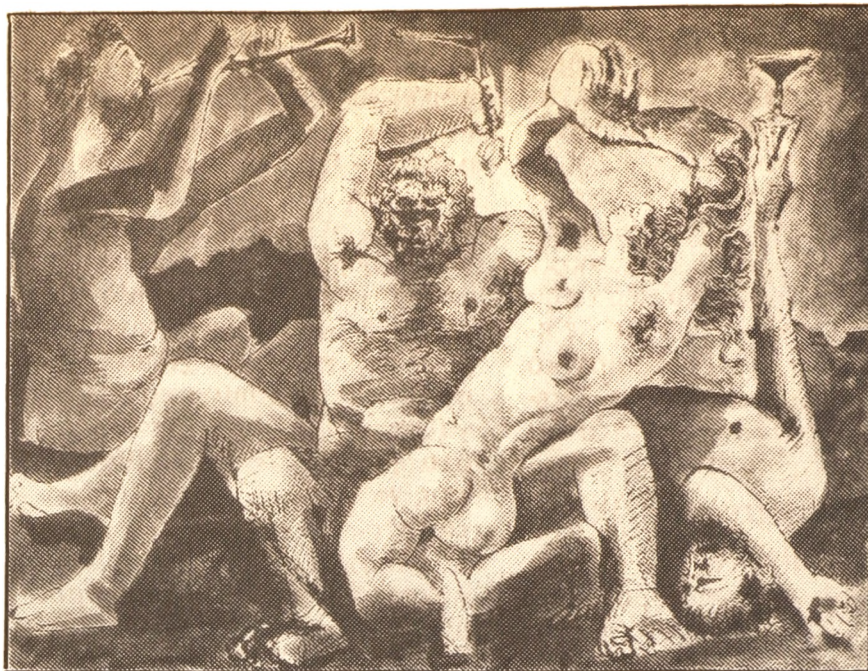

Παρίσι «της Ευρώπης παιδείας...»

Τέσσερις πρόχειρες σημειώσεις

Μετά από δυο χρόνων απουσία, πέντε μέρες στο Παρίσι ισοδυναμούν με ταξίδι σε 25 αιώνες —από τον Ευφρόνιο του 525 π.Χ. και το Λούβρο του 16ου αι. μ.Χ. ως την Αψίδα της Ντεφάνς, την πυραμίδα του Λούβρου και τον Πικάσσο του τέλους του 20ού.

1. Πικάσσο ενεστώς: Ο πάντα νέος Πρωτέας, συνομιληκός ουσιαστικά του αιώνα (1881-1973), εξακολουθεί να διασπά όλα τα λεκτικά τείχη του μοντέρνου, του μεταμοντέρνου, του εξπρεσιονισμού, του κλασικισμού, που ορθώνουν γύρω του οι θεωρητικοί, ανασταίνεται με ένα όργιο δημιουργίας που ξεκινάει σχεδόν από το λίκνο του και παίρνει τέλος πάνω στη νεκρική κλίνη. Τα έργα που εκθέτονται στο Γκραν Παλαί, όχι βέβαια καινούρια, αλλά άγνω-

Πικάσσο: Βακχικό 1955

στα για τους πολλούς, καλύπτουν όλη την παραγωγή του, από το 1902 ως το 1972. Προέρχονται από την κληρονομιά της δεύτερης γυναίκας του, Ζακελίν Ρος, και αντιπροσωπεύουν το «δόσιμο» (dation) αντί κληρονομικού φόρου προς το γαλλικό κράτος. Αποτελούν ένα θαυμαστό σύνολο (που προφανώς ούτε ο Πικάσσο ούτε η Ζακελίν θέλησαν να τα αποχωριστούν όσο ζούσαν) από 47 πίνακες, 2 γλυπτά, 40 σχέδια, 24 σημειωματάρια σχεδίων από το 1899 (ήταν 18 χρονών) ως το 1966, 19 κεραμικά, 245 χαλκογραφίες και λιθογραφίες, κι ένα μνημειώδες κολάζ του Μπρακ. Πρόκειται για το μεγαλύτερο «δόσιμο» έργων ενός μόνου καλλιτέχνη, μετά εκείνο της κληρονομιάς του ίδιου του ζωγράφου (203 πίνακες, 158 γλυπτά, 16 κολάζ, 29 ανάγλυφα, 88 κεραμικά, πάνω από 3000 σχέδια και χαρακτηριστικά, 32 σημειωματάρια σχεδίων κ.ο.κ.) που εκθέτονται τώρα στο Μουσείο Πικάσσο του Παρισιού. Τα έργα της Ζακελίν Ρος θα εκτεθούν στο Παρίσι ως τα μέσα Γενάρη 1991, κι έπειτα θα κατανεμηθούν σε 24 μουσεία στις τέσσερις άκρες της Γαλλίας. Μας κάνουν κοινωνούς ακόμα μια φορά της απίστευτης ζωντανίας και της πέρα από κάθε αμφισβήτηση «συγχρονικότητας» (actualité) ενός ζωγράφου που είναι πάντα παρών, ενεστώς.

2. Καινούριο Λούβρο: Το «μεγαλύτερο μουσείο στον κόσμο» το λέν οι Γάλλοι. Είναι σήμερα επικεντρωμένο γύρω και κάτω από τη διαφανή και ανάλαφρη πυραμίδα, με δυο μικρότερες διπλά της, του Γιαπωνέζου Πέϊ, στημένη στη μέση του πρώτου μεγάλου αιθρίου του Λούβρου (Κουρ Ναπολεόν). Δεν παραφωνεί ούτε σε διαστάσεις ούτε σε ύψος με τις βαριές μπαρόκ προσόψεις του παλιού ανακτόρου. Ίσως μάλιστα τις αλαφραίνει με την αέρινη κατασκευή της —

που κρύβει τις διαστάσεις της. Η πυραμίδα στεγάζει, σε έναν τεράστιο εσωτερικό χώρο, την καρδιά του Μουσείου, από όπου διακλαδίζονται όλες οι αρτηρίες προς τις ποικίλες συλλογές του, στα διάφορα επίπεδα, για τις οποίες χρειάζονται όχι ένας, αλλά πολλοί μίτοι για να τους ακολουθήσεις, ώσπου να φτάσεις στη συλλογή που σε ενδιαφέρει.»

Μια αρτηρία οδηγεί προς τη «Νίκη της Σαμοθράκης», πάντα έτοιμη να απογειωθεί στο κεφαλόσκαλο της μνημειώδους κλίμακας, άλλοτε στην κύρια είσοδο του Μουσείου. Άλλη αρτηρία οδηγεί προς τη «μονογραφική» πρόσκαιρη έκθεση των αγγείων του Ευφρόνιου, την οποία πραγματεύθηκε η συνάδελφος Τρισόν-Μιλσανή στο προηγούμενο ANTI. Δεν θα επεκταθώ, λοιπόν, σε μια υποδειγματική παρουσίαση του πρώτου δασκάλου της ερυθρόμορφης ζωγραφικής σε αγγεία του 6ου π.Χ. αιώνα, όπου μπορεί να παρακολουθήσει κανείς όλη τη δημιουργική πορεία του χάρη στα πολλά έργα που φέρουν την υπογραφή του. Θα σημειώσω απλώς ότι ο Ευφρόνιος προς το τέλος της ζωής του είχε παύσει να ζωγραφίζει και γίνεται αγγειοπλάστης, «κεραμεύς», όπως υπογράφεται στο βάθρο ενός αναθήματος από την Ακρόπολη. Ήταν τότε όχι μόνο χρήσιμη, αλλά και ευγενής η τέχνη του αγγειοπλάστη.

3. Στο «Κέντρο Ζώρζ Πομπιντού» (Μπομπούρ το ξέρουμε εμείς) είναι στημένη μια μεγάλη έκθεση με τίτλο «Τέχνη και Διαφήμιση». Ιστορεί, με κάπου 1200 εκθέματα σε 35 αίθουσες, τη γένεση και την πορεία της Διαφήμισης (Publicité) από τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αι. με τον Σερέ (Cheret), τον Μουσά (Moucha) και τον Τουλούζ-Λотреκ, ως τις πιο πρόσφατες δημιουργίες των Γερμανών, Ιταλών και Αμερικανών

«ντιζαίνερες». Εικονογραφεί πόσο στενά εμπλέκεται η διαφήμιση με τη ζωγραφική, πώς μεγάλοι ζωγράφοι όπως ο Ρόντσενκο, η Σόνια Ντελονέ, ο Λεζέ, ο Σβίττερς, δημιούργησαν αφίσσες που είναι συνάμα και άρτια έργα τέχνης, ενώ ο Μαγκρίτ που έκανε όλη την καριέρα του στη διαφήμιση, κρατούσε με επιμέλεια χωριστό βιοποριστικό του επάγγελμα από το καλλιτεχνικό, δηλώνοντας μάλιστα ότι αυτό που περισσότερο μισεί είναι η διαφήμιση. Ο Μπονάρ και ο Βυιγάρ έφτιαξαν κι αυτοί μερικές αφίσσες στις αρχές του αιώνα, και φυσικά δεν μπορούσε να λείπει ο Πικάσσο στα πρώτα του χρόνια στη Βαρκελώνη. Με την τεχνολογική πρόοδο και την ανάπτυξη της κατανάλωσης, η διαφήμιση γίνεται γρήγορα υπόθεση ειδικών. Διδάσκεται και σπουδάζεται σε ειδικές σχολές (π.χ. Μπαουχάους) σε δραστηριότητα που απευθύνεται στον καταναλωτή που δεν χρειάζεται να είναι και φιλότεχνος. Ακόμη κι η πολιτική ιδεολογία βρήκε μέσα στη διαφήμιση μέσο προπαγάνδωσης —έτσι βλέπουμε εδώ πολιτικές αφίσσες του κοστρουκτιβιστή Ρόντσενκο (που είχε ανοίξει διαφημιστικό γραφείο με τον Μαγιακόβσκι) στα πρώτα σοβιετικά χρόνια, του φουτουριστή Ντεπέρο στα πρώτα φασιστικά χρόνια.

Η επιτροπή της έκθεσης, Άνν Μπαλντασσαρί, δηλώνει: «...η αλληλεπίδραση τέχνης και διαφήμισης μας ενδιέφερε... η αντιπαράθεση τόσο σε μια προσπάθεια σύντηξης όσο σε βίαιες εντάσεις ανάμεσά τους... πρόκειται κατά βάθος για δυο συστήματα επικοινωνίας όπου η διαφήμιση πρόσφερε στην τέχνη τεχνικές ευρύτερης διάδοσης μέσα από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας... η τέχνη πρόσφερε στη διαφήμιση τα πάντα αν υπολογίσουμε, πέρα από τις εικαστικές τέχνες και τη λογοτεχνία και τη γλώσσα της ποίησης που εμπλούτισε τα συνθήματα (σλόγκανς) των διαφημιστών και τράφηκε από αυτά... Ουσιαστικά η διαφήμιση οικειοποιήθηκε όλη την κουλτούρα της εικόνας, τα σημεία και τους κωδικούς της, όπως διαμορφώθηκαν μέσα από την ιστορία της ζωγραφικής...».

4. Το συγκρότημα της Ντεφάνς (Défense) απαρτίζεται από τη Μεγάλη Αψίδα —έναν κύβο ύψους 12 μέτρων (το εσωτερικό του άνοιγμα έχει ύψος 90 μ. πλάτος 70 και βάθος 70 μ.) σε σχέδιο του Δανού αρχιτέκτονα Σπρέκελσεν* και από το τεράστιο πλάτωμα (esplanade) που εκτείνεται σε αρκετά στρέμματα και περιβάλλεται από ουρανοξύστες χτισμένους τα τελευταία 10 χρόνια, σε ποικίλα ύψη

και διάφορους ρυθμούς, όλους αποφασιστικά σημερινούς, διάφορων μεγάλων εταιρειών, τραπεζών κτλ. Το τοπίο μιας αυστηρής σταχτιάς μεγαλοπρέπειας μέσα στο χειμωνιάτικο πρωινό, θα ήταν λιγότερο σεληνιακό αν είχε έστω και ελάχιστο ίχνος δεν είναι γιατί κυκλοφορούν στο πλάτωμα χιλιάδες κόσμος που χρησιμοποιούν ή εργάζονται στα καταστήματα, στα εστιατόρια, στις τράπεζες, στις γκαλερί κτλ. που βρίσκονται στα ισόγεια των κτιρίων. Η καλλιτεχνική διακόσμηση του συγκροτήματος δεν έχει παραμεληθεί. Ένα πελώριο «στάμπι» του Κάλντερ ορθώνεται μινιαρισμένο σε μια πλευρά, κι ένα πολύχρωμο ανθρωπόμορφο σύμπλεγμα της Νικί ντε Σαιν Φαλ από την άλλη. Δυο Έλληνες συμβάλλουν κι αυτοί: ο Τάκης με μια σειρά από μεγάλα «Σήματα» σε περιώπτη θέση, ο Φιλόλαος με ένα μεγάλο γλυπτό από ατσάλι.

Η Μεγάλη Αψίδα, της οποίας οι πλευρές και η κορυφή είναι γεμάτες γραφεία και χώρους κατάλληλους για συνέδρια, εκθέσεις κτλ. έχει τοποθετηθεί σε ένα νοητό άξονα που την ενώνει οπτικά με την Αψίδα του Θριάμβου (ύψος 50 μ., πλάτος 45) που την ξεχωρίζει μέσα στην καταχνιά, πέρα απ' αυτήν με τον Οβελίσκο της Κονκόρντ, κι ακόμα πιο πέρα με το Τετράγωνο Αίθριο (Cour Carrée) του Λούβρου, προεκτείνοντας έτσι την πιο μεγαλειώδη «perspective» του Παρισιού, τη διαμορφωμένη ολότελα από νου και χέρι ανθρώπου και σηματοδοτημένη από «κτίσματα ες αεί» που θυμίζουν το πέρασμα αλληλοδιαδοχών ηγεμόνων της Γαλλίας. Το Παρίσι ξαναγίνεται «...της Ευρώπης παιδευσις...» για να παραφράσω τον Περικλή. □

7.XII.90

Αλέξανδρος Ξύδης

* Σημείωση: Με τον Πιέ και τους Πιάνο-Ρότζερς του Μπομπουρ, ο τέταρτος ξένος αρχιτέκτονας που έχτισε τα τελευταία χρόνια στο Παρίσι.

Υ.Γ. Δεύτερη Διόρθωση: Ο διορθωτής, ο τυπογράφος και ο συντάκτης του ΑΝΤΙ προφανώς δεν είναι «άνδρες σοφοί». Για δεύτερη φορά αγνοούν το έγκυρο ελληνικό επίθετο «ορφνός» Ο-Ρ-Φ-Ν-Ο-Σ και επιμένουν στο ...ορφανός! Αυπούμαι.

«Ισορροπίες» του Θόδωρου

Στους δρόμους της ιστορίας της τέχνης, ο κάθε καλλιτέχνης γράφει τη δική του ιστορία. Η ιστορία αυτή ασφαλώς επηρεάζεται από τα ερεθίσματα της εποχής στην οποία ζει και δη-

μιουργεί, αλλά περισσότερο από τον θόρυβο των εσωτερικών του αναγκών.

Ο Θόδωρος, ένας από τους πιο «αρχιτεκτονικά» καλλιτέχνες στην Ελλάδα παρούσα άζει στην τελευταία του έκθεση στην γκαλερί Ι. Τούντα (από 9 Νοεμβρίου έως 9 Δεκεμβρίου) έργα με ένα σπάνιο στη μέχρι τώρα δημιουργία του στοιχείο —την ισορροπία.

Από τη δεκαετία του '60 το έργο του Θόδωρου βρισκόταν σε συνεχή διάλογο, ή καλύτερα σε μια θερμή συζήτηση με το θεατή, με την ίδια την τέχνη, με το αντικείμενό της και την ιστορική της πορεία. Αυτή η θέση αναγκαστικά απαιτούσε το άνοιγμα τόσο του μορφοπλαστικού επιπέδου του έργου, όσο και της κοινωνικής του λειτουργίας.

Οι συνθέσεις του Θόδωρου αποτελούσαν μια πρόκληση και έναν αυστηρό σχολιασμό που αφορούσε το χώρο της τέχνης, αλλά και τα πολιτικά, κοινωνικά και ιστορικά προβλήματα.

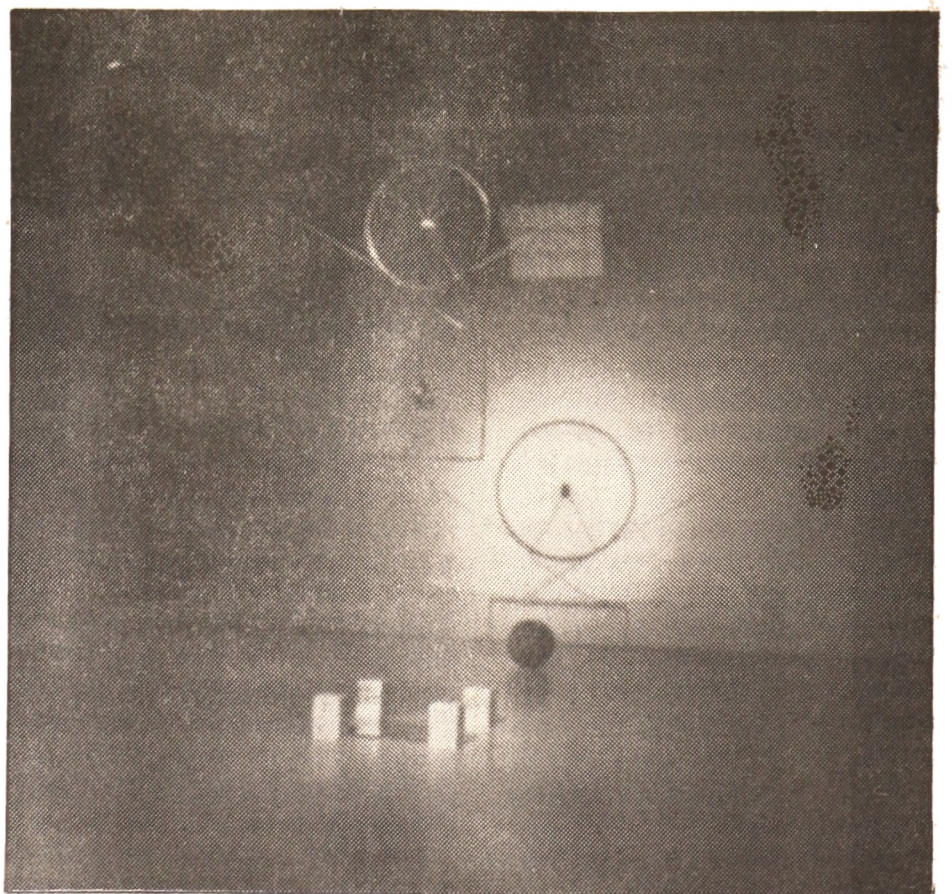
Παρά το ότι ο ίδιος ο καλλιτέχνης αποφεύγει να αναλύει το έργο του στο πλαίσιο της αισθητικής (τονίζοντας πολύ σωστά, ότι στο έργο του δεν υπάρχουν καθαρά αισθητικά στοιχεία, αλλά όλα είναι συνδυασμένα με την ουσιαστική βάση της σύλληψης του έργου και λειτουργικά δεμένα με όλη τη δομή του έργου) πρέπει να πω ότι στην τελευταία του έκθεση η πιο ορατή αλλαγή αφορά το αισθητικό παρά οποιοδήποτε άλλο επίπεδο.

Στην έκθεση αυτή ο καλλιτέχνης κάνει ένα σχόλιο στην πλατιά έννοια του όρου και του φαινομένου της ισορροπίας. Ι-

σορροπία του χώρου —προσεγγισμένη τοποθέτηση των αντικειμένων στο χώρο της αίθουσας· ισορροπία της μορφής— δυο κενά σε μορφή τετραγώνου και κύκλου στον ενδιάμεσο τοίχο των δυο εκθεσιακών αιθουσών, ως σημείωση της αρχικής ιδέας της έκθεσης· *ισορροπία της φύσης και της κουλτούρας* —η ζωντανή ύπαρξη (το ψάρι στο γυάλινο δοχείο) ως αντίθεση των άψυχων αντικειμένων της τέχνης. Αλλά, πάνω απ' όλα, στην έκθεση βασιλεύει η ισορροπία με τη φυσική έννοια της λέξης. Η ισορροπία του καλλιτεχνικού αντικειμένου.

Οι συνθέσεις έχουν ισορροπημένο το βάρος και την κίνηση, είναι αρμονικές, η κίνησή τους είναι «παγωμένη», κλεισμένη στις τέλει αναλογίες των κατασκευών. Και αν ακόμα ο ίδιος ο καλλιτέχνης δεν στόχευε το ωραίο, με την κλασική αισθητική έννοια του όρου, οι κανόνες της ισορροπίας της φόρμας (αρμονία, συμμετρία, ρυθμός) από μόνοι τους οδήγησαν το έργο στις περιοχές του ωραίου. «Δεν φλερτάρω το μεταμοντέρνο», θα πει ο καλλιτέχνης· όμως ένας διάλογος, ακόμα και ειρωνικός, με την ουσία του μεταμοντέρνου, αναγκαστικά φέρνει στο προσκήνιο το ωραίο.

Αυτό που ξαφνιάζει είναι η τελειότητα της έκθεσης. Ο Θόδωρος έβαλε στόχο την ισορροπία και την πέτυχε σε κάθε λεπτομέρεια: στην επιλογή των υλικών, στον προσεγμένο φωτισμό που συμπληρώνει την κατασκευή των έργων, σε αρμονία του κάθε αντικειμένου. Ακόμα και το παλαμάρι, μοναδικά αγνό και πρωτόγονο υλικό της

Θόδωρος: Ρόδα ποδηλάτου (1963)

έκθεσης, που βρίσκεται εκτός του χώρου επηρεασμένου από την κλασική έννοια του ωραίου, αποτελεί το στοιχείο της ισορροπίας - κοντραπούντο της έκθεσης, μια αντίθεση προς τα υπόλοιπα υλικά, και τις μορφές.

Ίσως για πρώτη φορά ο Θόδωρος τόσο φανερά εγκαταλείπει τον κοινωνικό χώρο, και, μέσω της ισορροπίας, εισέρχεται σε πιο ατομικό περιβάλλον. Ο θεατής βρίσκεται κάθε φορά μπροστά σε ένα ολοκληρωμένο, ισορροπημένο γλυπτό, που τον καθοδηγεί προς τους χώρους των καθαρών προβλημάτων της τέχνης. Αυτή την ενδοστρεφή τάση παρακολουθούμε και σε παλιότερα έργα του καλλιτέχνη (π.χ. στη σύνθεση «Δον Κιχώτης», Minos Beach, Κρήτη 1988), όπως τα στοιχεία του μεταμοντερνισμού (που υπηρετούν όμως άλλες μη-μεταμοντέρνες αναζητήσεις) υπάρχουν στο περιβάλλον «Αποκάλυψη - Επικάλυψη» (Γαλλικό Ινστιτούτο 1988). Η έκθεση «Ισορροπίες» είναι λοιπόν μια εξέλιξη της σκέψης του καλλιτέχνη και των προβληματισμών που ήδη υπήρχαν στο έργο του.

Στο τέλος θα ήθελα να αναφερθώ στην περιφημη ρόδα του ποδηλάτου με την οποία στη δεκαετία του '60 ο Έλληνας γλύπτης συνδιαλέχθηκε με τον Μ. Duchamp και με τη μορφή της μεταπολεμικής πρωτοπορίας.

Η ρόδα του Μ. Duchamp υπήρξε μια πρόκληση για την τέχνη και την κοινωνία των αρχών του αιώνα. Το χειροποίητο γλυπτό του Θόδωρου, κατασκευασμένο το 1963 και αφιερωμένο στα πενήντα χρόνια (1913-1963) της Ρόδας Ποδηλάτου του Μ. Duchamp, ήταν πριν από 27 χρόνια μια αντίδραση του καλλιτέχνη για συγκεκριμένη μορφή της πρωτοποριακής τέχνης που, όπως πίστευε ο καλλιτέχνης, οδηγούσε στην τέχνη προς τη λατρεία της «αισθητικής» μέσα στο σύστημα των γκαλερί και των μουσείων. Η ρόδα του ποδηλάτου σαν ανεξάρτητο συμβολικό στοιχείο μέσα στις δομές του έργου, καθρέφτιζε φανερά τις σχέσεις της τέχνης της δεκαετίας του '60 με την τέχνη της Μεγάλης Πρωτοπορίας.

Στην τελευταία έκθεση του Θόδωρου, το κλίμα του Dada, του παράλογου και ο συμβολισμός της ρόδας υποχωρούν, αφήνοντας μια γεύση μόνο, και δίνοντας τον πρώτο λόγο στη μορφή —στην τέλεια μορφή του κύκλου, του πιο ισορροπημένου γεωμετρικού σχήματος, που ακροβατεί μέσα στην «Αψίδα», στη «Φέτα ισορροπίας χώρου», στη «Λευκή ισορροπία» και σε άλλες συνθέσεις.

Με αυτόν τον τρόπο ο γλύ-

πτης Θόδωρος σχολιάζει τον μύθο της πρωτοποριακής τέχνης του 20ού αιώνα, πορεύοντας μια αποψη του ισορροπημένου ανθρώπου / καλλιτέχνη, ο οποίος ζει και δημιουργεί ανάμεσα στα κύματα και τα ρεύματα της τέχνης, γράφοντας τη δική του ιστορία.

Elzbieta Koscielak

Η Ψυχή Μεθάει στα Τραγούδια της

1. Το Πρόσωπο

Ποτέ δεν είναι αργά για το κάλεσμα του πάθους. Ποτέ δεν είναι νωρίς για το «μήνυμα» της Άνοιξης. Να 'σου λοιπόν η ιρλανδέζικη ψυχή που ξεδιπλώνει διακριτικά τα φτερά της και υψώνεται κόντρα στο ρεύμα, κόντρα στο χρόνο, κόντρα στη βαρύτητα. Ψυχή σε ανάταση. Και μια φωνή, άμεσα θηλυκή, γεμάτη μνήμη, απώλεια και στοργή.

Κυρίες και κύριοι, υποδεχτείτε —για μια ακόμη φορά— την Ντάστου Σπρίνγκφιλντ! Μόνο προσέξτε, στην τόσο φυσική της παρουσία δεν ταιριάζουν κανενός είδους τυμπανοκρουσίες. Η αποδοχή και η δόξα έχουν προηγηθεί. Το σήμερα της Σπρίνγκφιλντ χωρίς να κλείνει με αγένεια τα μάτια του (μας) στο παρελθόν, μας προτρέπει απλώς να αφουγκραστούμε το τραγούδι της.

Θυμάστε καθόλου τα τραυματισμένα όνειρα της αθωότητας, την ατιθάσευτη παιδική ηλικία κάθε σχολαστικής, πολυάσχολης και σφιγμένης ενηλικίωσης; Η Ντάστου πάντως τα θυμάται, τα αναπολεί, τα βάζει και πάλι σε δοκιμασία. Στην πρώτη γραμμή του πυρός: στη φωνή της. Μια φωνή που ναι, στέκεται βέβαια στα πόδια της, αλλά δεν ντρέπεται και να λυγίσει, να βουλιάξει κάτω από το ίδιο το βάρος της, ή να αγκαλιάσει σωτήρια το όνειρο, μέσα στην βαρύτητα της στιγμής. Η Ντάστου δεν φοβάται τη φωνή της όπως δεν φοβάται και τη ζωή. Γι' αυτό και το τραγούδι που ξεπηδάει από μέσα της είναι τραγούδι της ζωής και όχι προϊόν κάποιας στυγνής εργολαβίας.

Τα χείλη της μπορεί να τιμούν λιγότερο την κατακλυσμική χαρά της ζωής, από τον πόθο της αξιοπρεπούς επιβίωσης, όμως από την άλλη μεριά, ελάχιστα κολακεύουν τη «σοφή ωρίμανση». Και ούτε φροντίζουν να κρατήσουν αποστάσεις ασφαλείας από όλους και από όλα.

2. Η Μουσική

Πώς φαντάζει μέσα στη μουσική της η Ντάστου; Ίσως πρέπει υποχρεωτικά να κλείσεις τα μάτια σου μπροστά στο θάμπος, την ηλεκτρονική στιλπνότητα της μαζικά αποδεκτής

«πραγματικότητας» για να μπορέσεις να την αντικρύσεις. Για να μπορέσεις να κοιτάξεις κατάματα αυτή την παραμυθένια μούσα, αυτή τη νεράιδα «εκτός εποχής». Ίσως μόνο τότε θα τυλιχτείς τρυφερά στη φωνή της, θα γευτείς στη γλώσσα σου τις λέξεις, θα συλλαβίσεις τις εικόνες, την στιχουργική της καθημερινότητας και μιας ενήλικης παιδικής ψυχής. Έτσι κι αλλιώς, πρέπει να ξαναθυμηθείς τον εαυτό σου για να δεχτείς την Ντάστου και την οποιαδήποτε «Ντάστου» έτσι εκτεθειμένη στην ίδια της την απλότητα...

ΠΑΥΛΟΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΦΕΥΓΑΤΟΣ, ΣΑΝ ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΡΟΚ

Τώρα ήρθε, λοιπόν, η ώρα να φύγεις Παύλο. Δεν σε χωρούσε ο τόπος, δεν σε χωρούσε το σώμα σου, δε σε χωρούσε ο χρόνος κι ήθελες να σπάσεις το φράγμα. Ήταν βέβαια οι μουσικές και τα τραγούδια που μαζί τους ταξίδευες τόσα χρόνια. Όλο κάτι ήθελες να πεις κι όλο μισά τα έλεγες. Σα να το 'ξερες, να το είχες καταλάβει, πολύ πριν από μας, τους ομήλικους, που ξεχνιόμαστε με άλλου είδους —συνήθως σε διάφορες αποχρώσεις κόκκινου— ότι οι βάρβαροι παραμονεύουν στη γωνία κι ότι μ' αυτούς πάντα θα πορευόμαστε.

Αν ήσουν συγκαιρινός του Μπωντλαίρ ή του Ρεμπώ θα ήσουν ίσως κι εσύ ένας «καταραμένος». Στην εποχή σου όμως, την εποχή μου, την εποχή μας, «Τα άνθη του κακού» συνθλιβονται στα σταυροδρόμια των πόλεων και στις φυλακές και όλα «τα μεθυσμένα καράβια» έχουν αποπλεύσει για άγνωστα σε μας λιμάνια.

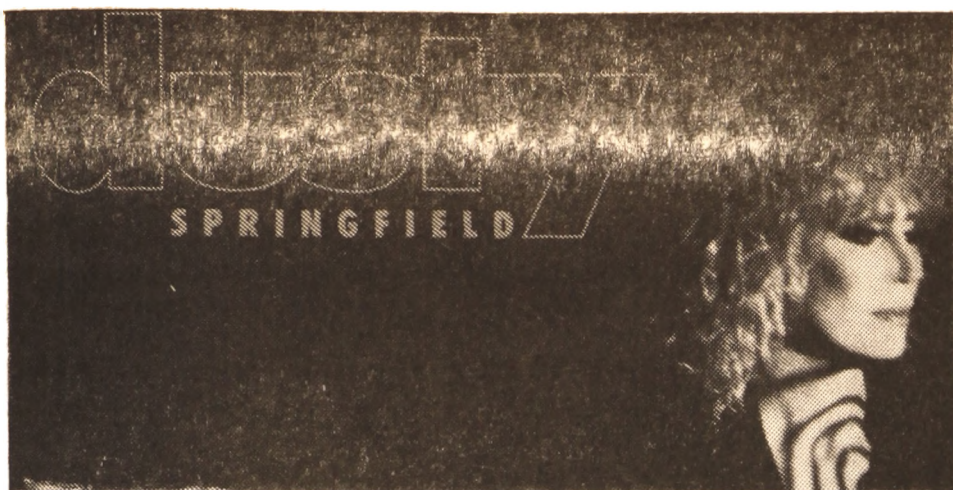
Έτσι Παύλο, η δική σου κόλαση δεν θα γίνει ποίημα για να το διαβάζουν οι μεταγενέστεροι και να σωθούν με εκείνη την μεγαλόπρεπη σιωπή, με τις χι-

λιάδες των φωνών μέσα της, θα ανήκει μόνο σε σένα όπως άλλωστε τραγούδησες: *Μην μου μιλάς για κόλαση, την έχω ζήσει όλη*. Και όποιος έχει ζήσει όπως εσύ, μπορεί να ξέρει τι σημαίνουν κάποιες λέξεις όπως αίμα, φλέβα, νύχτα, έρωτας, μουσική, οδύνη. Από κει και πέρα τα πράγματα είναι απλά. Μέτρια και μικρά; Ίσως. Έτσι, όμως, Παύλο λένε ότι μπορεί να είναι το φως, η ημέρα. Με τη σοφία της οικονομίας στις κινήσεις, στα αισθήματα, στις σκέψεις.

Όμως εσύ Παύλο ήσουν παιδί της υπέρβασης. Δεν ήξερες από οικονομίες, ήσουν πολυέξοδος κι έφτασες στην ύβρη. Κι η ζωή δεν συγχωρεί τους «υβριστές». Έτσι, σαν «έτοιμος από καιρό» έχτιζες την αναχώρησή σου. Μέρα με τη μέρα, νύχτα με τη νύχτα. Καθώς περιέστρεφες κορμί και ψυχή γύρω από το τραγούδι σου. Μόνος. Ολομόναχος. Και φωτεινός. Όπως ταιριάζει στους αναχωρητές.

Παύλος Σιδηρόπουλος. Τραγουδοποιός. Ετών 41. Έφυγε στις 6 Δεκεμβρίου 1990. Δεν υπέκυψε.

Έλενα Χουζούρη

Η Ντάστου Σπρίγκφιλντ

Τι είναι λοιπόν το «Reputation»; Ένα ζεστό χαμόγελο θα απαντούσαμε, για να μην μπλέξουμε με κριτικές μανιέρες ή κομπασμούς. Κι όμως. Τι πάει να πει την σημερινή ημέρα χαμόγελο; Έχει εξευτελιστεί κι αυτό, έχει ή κινδυνεύει να χάσει την αξιοπιστία του, αφού σε αυτό το δήθεν καλλιτεχνικό και δήθεν πολιτικό Θέατρο που παίζεται αδιάκοπα γύρω μας, τα χαμόγελα μάλλον αφθονούν: κάθε «σταν» και λάμψη οδοντόπαστας! Κι όμως, η Σπρίγκφιλντ τουλάχιστον δεν φλερτάρει τα ξαναμμένα (από τον βομβαρδισμό της Τ.Β. και των πάσης φύσεως βίντεο-κλιπ) μάτια μας. Δεν προσπαθεί να θαμπώσει. Δεν κρύβεται. Δεν γελιέται. Και ούτε σεβρίρει τον εαυτό της στο πιάτο. Έστω κι αν κάποιοι άλλοι θα βαλθούν να το επιτύχουν κι αυτό.

Η Ντάστου νοσταλγεί. Και χαμογελάει και δακρύζει κι ευτυχεί μέσα στη γαλήνια μελαγχολία της και... αποπλίζει. Και πώς να μην καταλύσει τη συναισθηματική μας θωράκιση, έτσι αβίαστα και απολύτως φυσικά που αφήνει να γλυστρίσουν τα τραγούδια μέσα από τα χέρια της, έτσι στοργικά που ξετυλίγει τις εικόνες στη φωνή της. Δεν προφασίζεται φυσικά τίποτα. Ούτε τη σύνθεση, ούτε τη διδασχά, ούτε την απόγνωση, ούτε τη θεϊκή ευδαιμονία, ούτε τον καλοσκηνοθετημένο «ερωτισμό». Απλώς αφήνεται στο «στυλ» της: την προσωπική, ζεστή, καθημερινή της γοητεία. Οι «στρατηγικές» της «γοητείας» θριαμβεύουν αλλού.

Έτσι λοιπόν στον νέο της δίσκο «Reputation» μέσα από το καθώς φαίνεται «αθάνατο» ηχητικό, ελιξίριο των σιξτυς, το διακριτικό ενστάλαγμα μιας σόουλ αισθητικής, τον πρόσφορο για ατμοσφαιρική γαρνιτούρα ηλεκτρονισμό των έιτυς (ας είναι καλά οι Pet Shop Boys) και την υπεράνω εποχών ανθισμένη «φόλκ», αναδύεται η ίδια γλυκειά υπαρξη που ξέραμε. Και αναδύεται ως υπαρξη του σήμερα, παρά ως κειμήλιο του χθες, για να χαρεί μαζί μας την αμοιβαιότητα της ζωής, την κοινή

λυρική μας γλώσσα που αξιοποιεί με αγάπη η φωνή της.

Χρήστος Τσανάκας

‘Αγιορείτικη εικόνα στην ‘Αθήνα

Τό ‘Αγιον Όρος είναι ένας χώρος μοναδικός και έκτός των άλλων ιδιαιτεροτήτων ιστορικών εποχών, και γι’ αυτό έχει χαρακτηριστεί ως τό θησαυροφυλάκιο του Γένους.

Αυτές όμως οι τεράστιες συλλογές σέ εικόνες, χειρόγραφα και άλλα κειμήλια έχουν πολύ συχνά γίνει αιτία για δυσάρεστα γεγονότα. Όσο και νά θέλει κανείς νά τά άποσιωπήσει είναι αδύνατον, διότι ή άλήθεια πάντοτε ήταν και χρειάζεται νά συνεχίσει νά είναι τό πρωταρχικό μέλημα των ανθρώπων και ιδιαίτερα των ίδιων των ‘Αγιορειτών. Τά θέματα πού άπτονται μέ τό ιστορικό παρελθόν έχουν νά κάνουν πρώτιστα μέ τήν πολιτιστική άξία του Α.Ο. αλλά και όλοκλήρου του Έλληνισμού, διότι ό τρόπος πού άντιμετωπίζουμε τό παρελθόν φανερώνει εύλογα και τή δική μας κατάσταση. Είμαι γνωστό πιά ότι «τό παλιό ζει μέσα στό νέο» και ότι «τό νέο συνεχίζει τό παλιό».

Θέλοντας, λοιπόν, νά εκφράσουμε όλο τόν πόνο και τή θλίψη γιά τή δραστηριότητα κάποιων κρατικών υπαλλήλων στό Α.Ο. και έπειδή έλπίζουμε πώς είναι μεμονωμένα γεγονότα και όχι συνήθεια μόνιμη, αναφέρουμε ένα γεγονός άρκετά δυσάρεστο και γιά τό Α.Ο. και νομίζουμε και γιά τό έλληνικό

κράτος, άφού υπάλληλοι του έδρασαν και ίσως συνεχίζουν νά δρουν, έν άγνοία του, γιά τά προσωπικά τους συμφέροντα.

Στά τέλη, λοιπόν, του 1989 οί μοναχοί μιάς έκ των πλουσιότερων σέ κειμήλια Μονής του ‘Αθω, έλαβαν άπό τόν κρατικό φορέα πού φέρεται ως υπεύθυνος γιά τήν άναστήλωση στό Α.Ο., τό γνωστό ΚΕΔΑΚ τήν υπ’ αριθμ. Πρωτ. οικ. 2251/12-12-89 έπιστολή όπου άναφερόταν ότι μία φορητή εικόνα του 12ου αϊ. μέ παράσταση τήν έγερση του Λαζάρου και διαστάσεων 21,5x24εκ. πού προερχόταν άπό τή συλλογή της Μονής, βρίσκει άπό τό 1989 σέ ιδιωτική συλλογή στην ‘Αθήνα. Ζητούσε, τότε, τό ΚΕΔΑΚ νά μάθει εάν ή έν λόγω εικόνα έξήχθη μέ τήν έγκριση της Μονής άπό τό Α.Ο. και εάν όχι, έχοντας έπισημανθεί ή άπουσία της, νά κινηθεί ή διαδικασία έπιστροφής της στή φυσική της θέση.

Μετά τό σάλο πού δημιουργήθηκε μέ τήν άνάγνωση της έπιστολής αυτής, τό ήγουμενοσυμβούλιο της Μονής άνέθεσε στόν άρμόδιο εικονοφύλακα νά έλέγξει τήν υπόθεση και νά υποβάλλει τά συμπεράσματά του. ‘Η κοπιαστική μελέτη καταλόγων, έγγράφων και προσωπικών μαρτυριών, έκαμαν, τόν έπιτετραμμένο μοναχό νά καταλήξει στό άκόλουθα πολύ άποκαλυπτικά:

α) ‘Η έν λόγω εικόνα δέν συμπεριλαμβανόταν στους καταλόγους των καταγεγραμμένων εικόνων.

β) Τό 1957 συνεργείο της ‘Αρχαιολογικής ‘Υπηρεσίας υπό τόν άρχισυντηρητή κ. Φώτη Ζαχαρίου, καθάρισε και συντήρησε φορητές εικόνες της Μονής.

γ) Τό ίδιο συνεργείο της υπηρεσίας συντήρησε και μερικές άκόμα άκαταλογαγράφητες εικόνες πού βρέθηκαν θαμμένες στό όστεοφυλάκιο του κοιμητηριακού ναού της Μονής.

Στηριζόμενη στό παραπάνω σπουδαία δεδομένα, ή Γεροντική Σύναξη της Μονής έστρεψε τήν προσοχή της πρός αυτή τήν κατεύθυνση, νά διαπιστώσει δηλαδή εάν πράγματι ή εικόνα βρισκόταν ανά χείρας του κ. Ζαχαρίου ή άλλων προσώπων του περιβάλλοντός του.

Μέ μεγάλη εύκολία και άνεση διαπιστώθηκε ότι ή σπουδαιότητας σημασίας και μεγάλης άξίας εικόνα της μεσοβυζαντινής περιόδου βρίσκεται στή μόνιμη και «νόμιμη» κατοχή του κ. Ζαχαρίου, τήν όποία δέν διστάζει νά εκμεταλλεύεται παρουσιάζοντας την σέ πολλές διεθνείς εκθέσεις έργων βυζαντινής τέχνης.

‘Η Μονή, τότε, έπειδή έκτιμά ιδιαίτερα τήν ύπηρεσία, ως υπάλληλος της όποίας εργάστηκε ό κ. Ζαχαρίου, δέν θέλησε νά πυροδοτήσει άκόμη τίς σχέσεις των δύο υπηρεσιών, και έτσι άποφάσισε και έγγραψε στόν ύπουργό Πολιτισμού, στόν όποίο υπάγεται ή άρχαιολογική ύπηρεσία, κ. Τζ. Τζαννετάκη τό υπ’ αριθμ. 267/25-5-90 έγγραφο γιά νά διαλευκάνει ό ίδιος τή σοβαρή αυτή υπόθεση.

Ευχόμαστε στό διάστημα των 5 μηνών πού έχουν άπό τότε περάσει νά ασχολείται ή κρατική μηχανή μέ τό θέμα. Δέν θέλουμε μέ τίποτα νά πιστέψουμε ότι ό Μανιάτης πρωθυπουργός της καθάρσης θά θελήσει νά συγκαλύψει τήν υπόθεση πού τείνει νά πάρει έκταση σκανδάλου. Μέ πόθο και άγωνία περιμένουμε σύντομα μία άπό τηση και όπωσδήποτε τήν ί όνα νά έπιστρέψει στή θέση της, εκεί όπου άνήκει.

‘Εάν κάτι τέτοιο δέν γίνει γιά όποιονδήποτε λόγο, ίσως χρειαστεί νά λειτουργήσει ή δικαιοσύνη και τότε ό κ. Ζαχαρίου και τό ύπουργείο Πολιτισμού θά ύποχρεωθούν νά μάς ενημερώσουν σύμφωνα μέ ποιά νομοθεσία μπορούν νά άπαλλοτριώνονται τά άρχαία κειμήλια του Α.Ο. και μάλιστα άπό ιδιώτη. Σέ περίπτωση δωρεάς της εικόνας άπό μοναχούς πρέπει νά έντοπισθούν οί υπεύθυνοι και νά λογοδοτήσουν, διότι παρά τους ίσχυρισμούς πώς όταν βρέθηκε ήταν σάν ένα «παλιόσάνιδο» ό σημερινός κάτοχός της ήξερε πολύ καλά τήν άξία της εικόνας. Οί σχετικοί νόμοι πού ισχύουν δέν παρέχουν τό δικαίωμα άγοράς ή πώλησης άρχαίων άντικειμένων και αυτό πρέπει νά τό ήξερε πολύ καλά ό κ. άρχισυντηρητής.

‘Ο καθένας καταλαβαίνει πόσο σοβαρό είναι τό θέμα αυτό της εικόνας και ένώ είμαστε σέ έποχή όπου τά σκάνδαλα τείνουν πρός άποκάλυψη των ενόχων και δικαίωση των άθώων πρέπει κάποτε νά πάψει τό φαινόμενο της διακόσμησης και εκμετάλλευσης των άγιορειτικών κειμηλίων άπό ύπηρεσιακά πρόσωπα, τή στιγμή μάλιστα πού τό έλληνικό κράτος καταβάλλει στους κυρίους αυτούς μισθούς και έπιδόματα.

‘Αν οί κρατικοί έπιστήμονες και οί κρατικοί λειτουργοί δέν διαφέρουν άπό τους ύπόδικους του κοινού ποινικού δικαίου, έπιβάλλεται τό Α.Ο. και τό έλληνικό κράτος νά έπανατοποθετήσουν τή συνεργασία τους, πριν νά είναι πολύ άργά, τώρα πιά πού τά τείχη δέν μπορούν νά διασφαλίσουν τά κειμήλια και τίς ζωές όσων ζούν κοντά τους.

Κάτοικος ‘Αγίου Όρους

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΟΥ ΑΣΑΝΤΟΥΡ ΜΠΑΧΑΡΙΑΝ

Περηφανεύομαι ότι στη ζωή μου αξιώθηκα να αποκτήσω αρκετούς φίλους. Όμως πρέπει να εκμυστηρευτώ μίαν αδυναμία μου. Για να μπορέσω να γίνω φίλος με έναν ζωγράφο πρέπει να τον εκτιμώ κατ' αρχήν σαν καλλιτέχνη. Φυσικά για την δουλειά των άλλων, ακόμη και αυτών που θαυμάζουμε, έχουμε πάντα και κάποιες επιφυλάξεις. Έτσι γίνεται γιατί τα δικά μας αισθητικά αιτήματα καθορίζουν την οπτική μας. Όμως για να μπορέσω να αισθανθώ φίλος με έναν συνάδελφο απαραίτητη προϋπόθεση είναι να εκτιμώ το έργο του. Με τον Ασαντούρ Μπαχαριάν είμασταν φίλοι· καταλαβαίνετε λοιπόν γιατί νιώθω την ανάγκη να μιλήσω για τη δουλειά του δημόσια.

Όσο σκέφτομαι την πορεία που είχε στην τέχνη τόσο εδραιώνεται μέσα μου η πίστη για τον άνθρωπο. Δεν ξεφεύγω. Αντίθετα νομίζω ότι συγκεκριμενοποιώ περισσότερο κάποια χαρακτηριστικά που καθορίζουν την πλαστική του έρευνα. Γιατί πώς αλλιώς θα μπορούσε να προσδιοριστεί καλύτερα η χρωματική έρευνα των ζωγραφιών που έκανε μέσα στη φυλακή. Αυτά τα έργα που τα ορίζει η σιωπή, με μια θεματολογία που η αριστερή παράδοση στον τόπο μας διαπραγματευόταν με μια συνθηματολόγια ψευτοαγωνιστικότητα, είναι έργα ρεμβασμού και σκέψης, όπως επιβιώνει ένας άνθρωπος δεκαπέντε χρόνια μέσα στη φυλακή επειδή δεν γίνεται να προδώσει τη συνέπειά του. Αυτή η ζωγραφική των χαμηλών και εσωτερικών τόνων, που έχει μια μακρινή αναφορά στον Βιγιάρ, ήταν για τον Μπαχαριάν ένας τρόπος να αντέξει δουλεύοντας τον πλούτο που έκρυβε μέσα του. Γιατί δεν είναι αυτές οι εικόνες κάποια φτωχά αντικείμενα της φυλακής ούτε οι συγκρατούμενοι, πρόσωπα θλιβερά

«Τα τοπία του Μπαχαριάν, με μεγάλες κηλίδες νεροχρώματος μεταφέρουν την αίσθηση πως ζει με τη χάρη που έχει το κελάδισμα του πουλιού».

στερημένα τη λευτεριά τους· είναι ο πλούτος της ανθρώπινης ψυχής που εξανθρωπίζει αυτή την απάνθρωπη κατάσταση. Έτσι λοιπόν αυτές οι ζωγραφίες είναι μια ιδιαίτερη στιγμή στην ελληνική τέχνη.

Όταν στις αρχές του '60 αποφυλακίστηκε ο Μπαχαριάν δούλεψε τη σειρά με τα τυπογραφεία. Αν και αυτά τα έργα αναπαριστούν κλειστούς χώρους επίσης αλλάζει εντελώς και η χρωματική σχέση και η οπτική γωνία του δημιουργού τους. Η χρωματική γκάμα αναπτύσσεται πιο κοντά στο μαύρο - άσπρο, ίσως γιατί έτσι δηλώνονται πιο καλά η σχέση του ανθρώπου με την μηχανή και οι σχέσεις εργασίας. Μια διατύπωση που συνειρμικά με παραπέμπει στους υφαντάδες του Βαν-Γκογκ.

Στην τεχνική του λαδιού ο Μπαχαριάν ξαναγυρίζει την περίοδο της δικτατορίας που ζωγραφίζει τη δεύτερη σειρά έργων με θέμα τη φυλακή. «Τα λευκά κελιά». Αυτή η σειρά αν και θεματικά θυμίζει τα έργα της φυλακής πλαστικά είναι εντελώς διαφορετικά

διατυπωμένα. Όχι γιατί, στην πρώτη, το χρώμα λάμπει μέσα στη σκιά ενώ στη δεύτερη το χρώμα λιώνει πάνω στο άσπρο, αλλά γιατί η διαδικασία παραγωγής αυτών των έργων είχε διαφορετική αφετηρία. Στην πρώτη από τον ρεμβασμό του άμεσου βιώματος των πραγμάτων φτάνει να γίνουν αυτά σύμβολα. Στη δεύτερη ξεκινά από τα σύμβολα τα οποία η μνήμη και το ήθος ζωντανεύουν. Στην πρώτη το χρώμα υπαγορεύει σιωπή, στη δεύτερη η σιωπή απαγορεύει το χρώμα. Στην πρώτη τα πρόσωπα ακόμη και όταν αποτελούν μια ομάδα, βιώνουν την μοναξιά τους. Στη δεύτερη η κοινή μοίρα ενώνει τις μοναξίες των ανθρώπων. Και στις δυο ενότητες η κατάθεση της προσωπικής αλήθειας αποκλείει τον φανφαρονισμό και τη συνθηματολογία.

Όμως αυτή είναι η μισή δουλειά του Ασαντούρ. Η άλλη μισή και εξίσου σημαντική είναι οι ακουαρέλλες και η δουλειά του στο ύπαιθρο. Ο άνθρωπος που πέρασε δεκαπέντε χρόνια κλεισμένος στους γκριζούς τοίχους της φυλα-

κής, που ονειρεύεται τους ανοιχτούς χώρους και τον καθαρών αέρα, όταν λευτερώνεται προσπαθεί να πραγματοποιήσει τα όνειρά του. Ο Μπαχαριάν ήταν και έμεινε άνθρωπος της πόλης· με συνεχή έγνοια για τα κοινά, δεν ήταν δυνατό να λείπει από τους καθημερινούς τους αγώνες, δε μπορούσε να αποτραβηχτεί να μονάσει στην εξοχή. Όμως βρήκε τρόπο να είναι συνεπής στις επιθυμίες του. Όλοι μας έχουμε να ζήσουμε πολλές εκδοχές του εαυτού μας.

Οι πιο πολλοί ντρεπόμαστε να δεχτούμε αυτή την πολλαπλότητα των επιθυμιών μας. Φοράμε ένα κουστούμι, μια μάσκα, καταντάμε συνεπείς μονοδιάστατοι, φτωχαίνοντας την ίδια τη ζωή μας. Στον Μπαχαριάν αυτή την απαίτηση, για μια παράλληλη σχέση με την ύπαιθρο φύση, καλύπτει η δουλειά του με τις ακουαρέλες.

Κάθε υλικό απαιτεί τη μεταχείρισή του ξανά για να σου δώσει τον πλούτο του. Η τεχνική της ακουαρέλλας απαιτεί μαστοριά και γρηγοράδα. Πρέπει

να είσαι άμεσος για να σου δώσει την αμεσότητά της, πρέπει κυρίαρχος για να μη σου ξεφύγει για να μην παρασυρθείς. Στην τέχνη δεν υπάρχουν φτηνά και πολύτιμα υλικά. Όλα τα υλικά γίνονται πολύτιμα όταν τα διαποτίσει η αλήθεια του βιώματος και τα αναδειξεί η αναγκαιότητα και η τεχνική.

Τη δεκαετία του '60 που αρχίζει τις ακουαρέλλες, κυριαρχούσαν ακόμη καθυστερημένα στον τόπο μας κάποιες δεοντολογίες περί μοντερνισμού που είχανε παγιδέψει πολλούς καλλιτέχνες· ο Μπαχαριάν όμως είχε το κουράγιο, όπως οι παλιοί υπαιθριστές, να βγει στο ύπαιθρο και να ζωγραφίσει με το δικό του τρόπο τοπία. Σήμερα, που η εποχή έχει βάλει αιτήματα πλουραλισμού και δεχόμαστε πολλές εκδοχές ταυτόχρονα, μια τέτοια συμπεριφορά μας φαίνεται αυτονόητη. Τότε όμως χρειαζότανε κουράγιο να κάνεις «τοπία» και μάλιστα χωρίς να βολεύεσαι στη σκιά του Τσαρούχη. Όμως, πια τα έργα ζούνε τη δική τους ζωή. Ζωγραφισμένες με

μεγάλες κηλίδες νεροχρώματος σχεδόν άμορφες χτίζει τον χώρο μεταφέροντας την αίσθηση που ζει με τη χαρά που έχει το κελαϊδισμα ενός πουλιού. Γιατί αυτήν την γη κι αυτόν τον τόπο εκτός από το να τον δολοφονούμε αξίζει και να τον ζωγραφίζουμε.

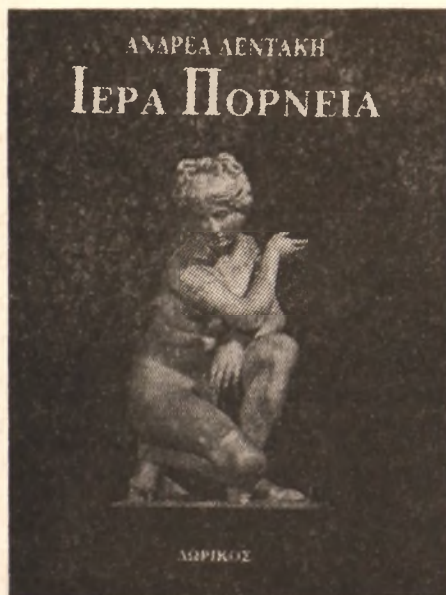
Μέσα σε αυτό το πνεύμα είναι και η τελευταία σειρά τοπίων σε μεγάλες διαστάσεις με λάδι. Μια σειρά έργων που βάζουν το πρόβλημα τι μπορεί να είναι ένα τοπίο σήμερα. Όμως δυστυχώς αυτή η δουλειά έμεινε μόνο στο ξεκίνημά της.

Έτσι σκέφτομαι τη ζωγραφική του Ασάντουρ Μπαχαριάν η οποία κατέχει μια σημαντική θέση στη σημερινή ελληνική τέχνη. Μια ζωγραφική γεμάτη αγάπη για τον άνθρωπο και τη ζωή, χωρίς φαναρισμούς και φωνασκίες. Ακριβώς, όπως ήταν ο ίδιος, ένας άνθρωπος ζεστός και τρυφερός όμως γεμάτος αυτοσεβασμό και περηφάνεια γιατί ήξερε να τιμά τους ανθρώπους.

Αθήνα, Οκτώβρης '90
Χρόνης Μπότσογλου

ΑΝΔΡΕΑ
ΛΕΝΤΑΚΗ

ΙΕΡΑ ΠΟΡΝΕΙΑ

Όλες οι γυναίκες στη Βαβυλώνα και στην Αρμενία πρώτου παντρευτούν έπρεπε να εκπορνευτούν σε ναό. Γιατί; Τι είναι οι ιερόδουλες; Σε ποια μέρη ασκήθηκε Ιερά Πορνεία, δηλαδή πορνεία στους ναούς, κατά την αρχαιότητα αλλά και σήμερα. Ανδρική Ιερά

Πορνεία. Οι διάφορες θεωρίες. Σε παράρτημα εξετάζεται η παρθενοφθορία, το έθιμο δηλαδή της διακόρευσης των παρθένων είτε με τεχνητό φαλλό, είτε απ' τον ιερέα και το δίκαιο της πρώτης νύχτας του φεουδάρχη στη γυναίκα του κολλήγου κατά το Μεσαίωνα.

ΕΚΔΟΣΗ ΔΩΡΙΚΟΣ
Μαυρομιχάλη 64 τηλ. 3629675

Στον Ίκαρο

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΑΡΑΝΙΤΣΗΣ

ΑΦΡΙΚΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ & ΠΡΑΞΕΙΣ

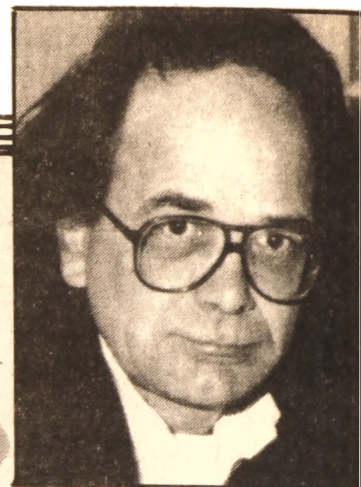
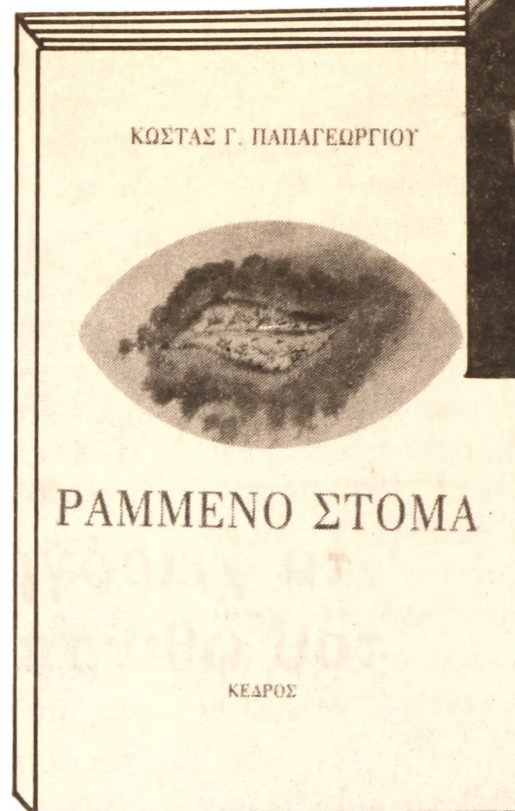
ΙΚΑΡΟΣ, ΒΟΥΛΗΣ 4 — ΑΘΗΝΑ — τηλ. 3225152

Εκδόσεις Κέδρος

Γ. Γενναδίου 3 – Τηλ. 36.02.007

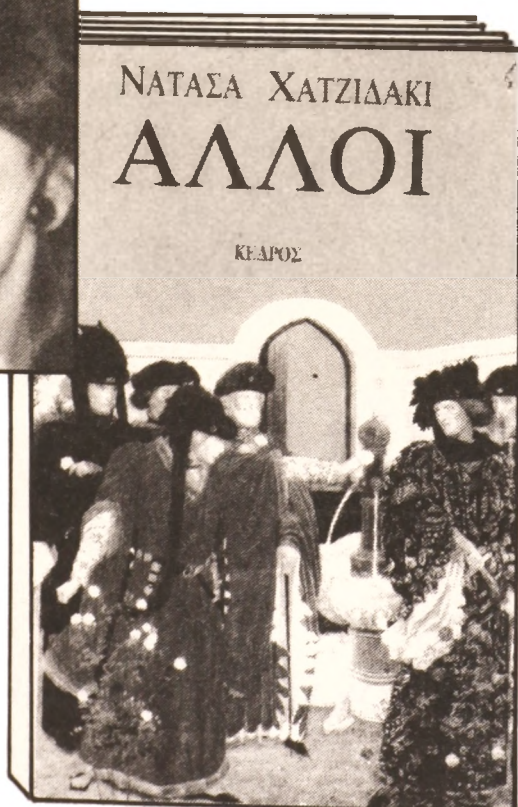
ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ραμμένο στόμα

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΝΑΤΑΣΑ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

Άλλοι

Εκδόσεις Κέδρος

Γ. Γενναδίου 3 – Τηλ. 36.02.007

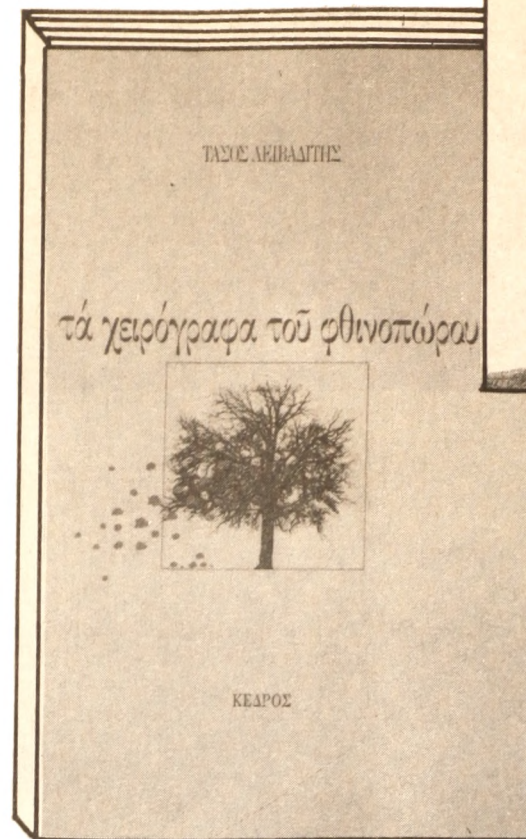
Εκδόσεις Κέδρος

Γ. Γενναδίου 3 – Τηλ. 36.02.007

Το τελευταίο βιβλίο του

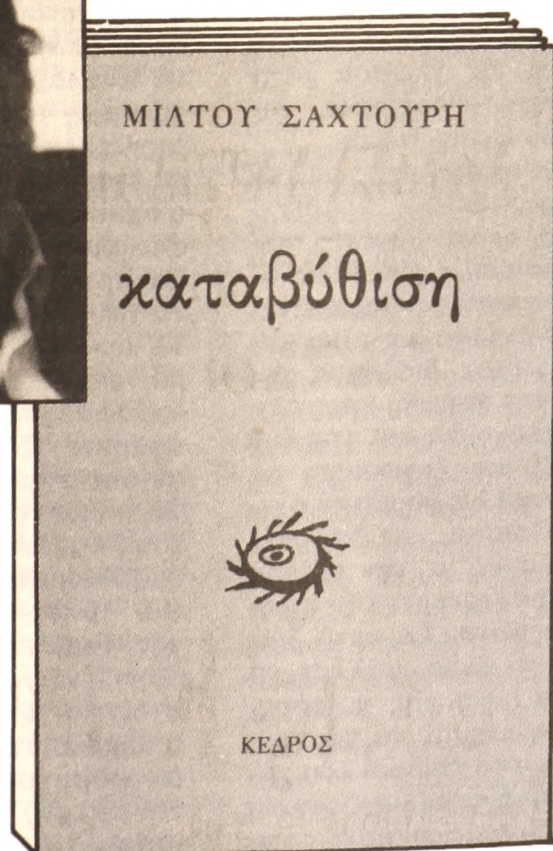
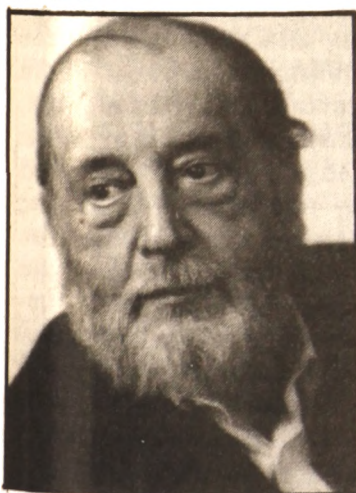
ΤΑΣΟΥ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ

τα χειρόγραφα
του φθινοπώρου

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΜΙΛΤΟΥ ΣΑΧΤΟΥΡΗ

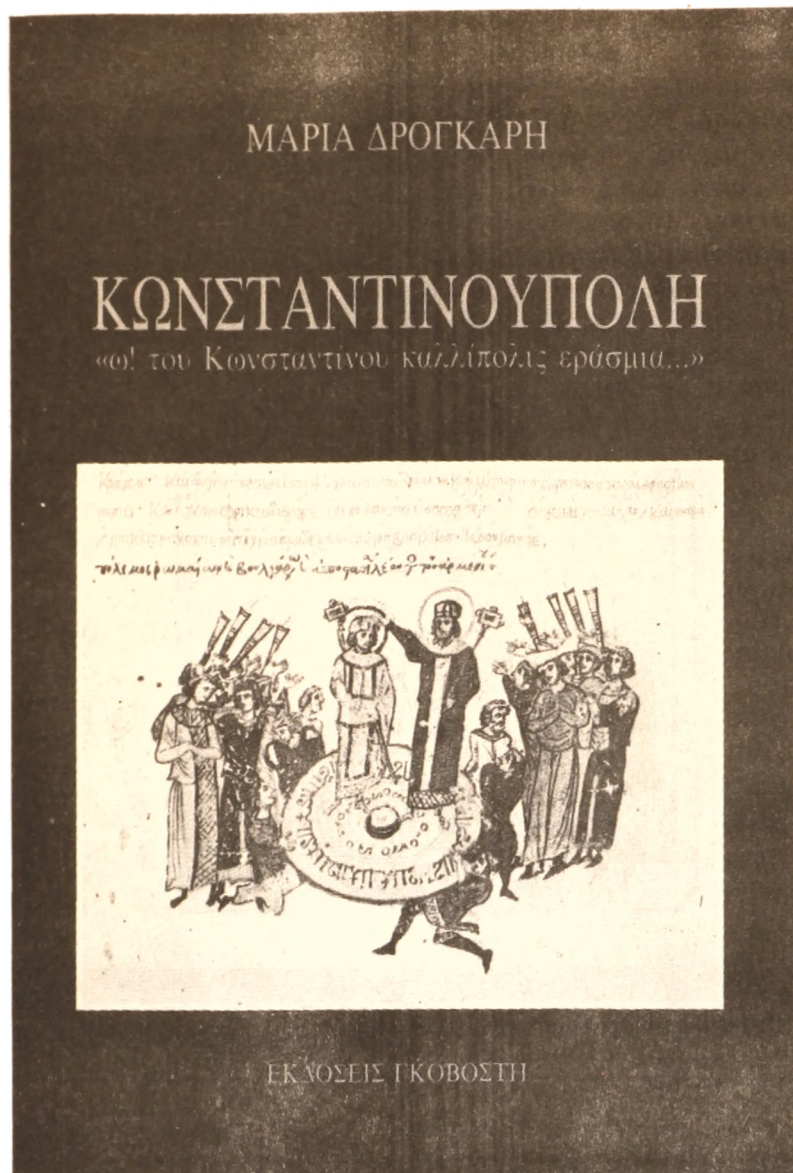
καταβύθιση

Εκδόσεις Κέδρος

Γ. Γενναδίου 3 – Τηλ. 36.02.007

Μόλις κυκλοφόρησε

Εικονογράφηση - ντοκουμέντο
(γκραβούρες, χάρτες, χρυσόβουλα,
αγιογραφίες) παντρεμένη μ' ένα
συναρπαστικό κείμενο. Τεκμηριωμένο
με πλούσιες πηγές και βιβλιογραφία.
Μεγάλο σχήμα, Βιβλιοδεσία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

Ζωοδόχου Πηγής 21 – Τηλ. 36.15.433

Μ.Η.Ν.Ι.Α.Ι.Ο Π.Ε.Ρ.Ι.Ο.Δ.Ι.Κ.Ο

82.12.406 36.10.688

ΠΟΛΙΤΙΚΟ

Όταν το όραμα είναι ο θάνατος

Η Έλενα Χουζούρη γράφει
για το βιβλίο του Georg
Trakl, «Ο Sebastian στο
όνειρο», εκδ. Ρόπτρον,
Αθήνα 1990.

Αν ο εξπρεσιονισμός θεωρήθηκε
ένα από τα ανατρεπτικά αισθη-
τικά ρεύματα, το οποίο έβαλε
τη σφραγίδα του στη μετέπειτα
εξέλιξη της τέχνης, πόσο η περι-
πτωση του Γερμανού ποιητή
Γκέοργκ Τρακλ μπορεί να θεω-
ρηθεί ότι εντάσσεται καθ' ολο-
κληρίαν σ' αυτό το μεγάλο —σε
έκταση, ένταση και βάθος—
καλλιτεχνικό ρεύμα; Αυτό είναι
το πρώτο ερώτημα που δη-
μιουργεί η ανάγνωση της ποιή-
σης του Τρακλ. Το δεύτερο εί-
ναι περισσότερο μεθοδολογικό
και αφορά το είδος της ανάγνω-
σης την οποία επιχειρεί όποιος
επιθυμεί να επικοινωνήσει με
την ποίηση του Γερμανού ποιη-
τή. Ως προς το δεύτερο ερώτη-
μα ο Χάιντεγκερ έχει αφιερώσει
ολόκληρο δοκίμιο το οποίο, με-
ταφρασμένο από τον Κώστα Γε-
μενιτζή, προσφέρεται στον ανα-
γνώστη, στο τέλος του τόμου με
τα ποιήματα του Τρακλ, και τι-
τλοφορείται «Η γλώσσα στην
ποίηση, ένας εντοπισμός της
ποίησης του Georg Trakl».

«Ο καθαυτό διάλογος με την
ποίηση ενός ποιητή», γράφει ο
Χάιντεγκερ, «είναι μόνον ο ποι-
ητικός: η ποιητική συνομιλία α-
νάμεσα σε ποιητές. Όμως είναι
δυνατός, και κάποτε ακόμα και
αναγκαίος, ένας διάλογος της
νόησης με την ποίηση, και μάλι-
στα για το λόγο ότι και στις δύο
προσidiάζει μια ξεχωριστή αν
και κάθε φορά διαφορετική σχέ-
ση με τη γλώσσα... Ο διανοού-
μενος διάλογος με την ποίηση
μπορεί να υπηρετήσει την ποιή-
ση έμμεσα μόνο. Γι' αυτό δια-
τρέχει τον κίνδυνο, μάλλον να
ταράξει το λόγο της ποίησης,
αντί να τον αφήσει να τραγου-
δήσει μέσα από τη δική του γα-
λήνη». Αυτή η φαινομενολογική
θέση του Χάιντεγκερ, καθώς και
ολόκληρο το δοκίμιό του, σί-
γουρα θα συγκέντρωνε τα πυρά
των θεωρητικών της λογοτε-
χνίας, οι οποίοι θα έδιναν μια εκ

διαμέτρου αντίθετη απάντηση
στο ερώτημα: Η άποψή μας εί-
ναι ότι η ποίηση, και στην προ-
κειμένη περίπτωση αυτή του
Trakl, δεν θα μπορούσε να προ-
σεγγισθεί ούτε με όρους φαινο-
μενολογικούς αλλά ούτε και
καθαρά φορμαλιστικούς. Το i-
διο το ποιητικό σώμα, εξάλλου,
προσφέρει τα κλειδιά για τη συ-
νομιλία μαζί του και την ερμη-
νεία του —όπως επίσης σ' ένα
δεύτερο και συμπληρωματικό
στάδιο καταθέτει και τα πραγ-
ματολογικά του δεδομένα. Το
πλαίσιο δηλαδή μέσα στο οποίο
κινήθηκε ο ποιητής για να ορα-
ματιστεί —κυριολεξία για τον
Τρακλ— και να μετασχηματι-
σει, σε λόγο ποιητικό, τους ορα-
ματισμούς του.

Ας πάρουμε κατ' αρχάς τα
πραγματολογικά δεδομένα για
να διεισδύσουμε στη συνέχεια
στο ποιητικό σώμα του Τρακλ.
Αν ο ποιητής ζούσε λίγα χρόνια
πριν, ίσως ανήκε στους «κατα-
ραμένους ποιητές». Η ζωή του
διαρκώς αμφίσημη, ανικανο-
ποίητη, διχασμένη, εμβαπτι-
σμένη στη μέθη του αλκοόλ και
στην παραισθήση των ναρκωτι-
κών, θα τελειώσει οικειοθελώς
στα 27 του μόλις χρόνια. Είναι η
νύχτα της 3ης προς την 4η Νο-
εμβρίου 1914. Βρισκόμαστε στο
Ψυχιατρικό Τμήμα του νοσοκο-
μείου του Kracak. Ο Τρακλ είχε
μετατεθεί εκεί, όχι για να υπηρε-
τήσει ως φαρμακοποιός, που ή-
ταν άλλωστε η ειδικότητά του,
αλλά επειδή κάποιοι έκριναν ό-
τι έτσι έπρεπε να γίνει, μετά την
προσπάθεια του ποιητή να αυ-
τοκτονήσει, απελπισμένος ό-
πως ήταν από την αδυναμία του
να βοηθήσει ενενήντα βαριά
πληγωμένους συντρόφους του,
τους οποίους είχε υποχρεωθεί
να αναλάβει ολομόναχος μετά
τη μάχη του Grodek. Ο αιώνας
αρχίζει τη δεύτερη δεκαετία του
με έναν παγκόσμιο εξολοθρεμό
ο οποίος επιφέρει μια βαθιά κρί-
ση αξιών, ηθών, φιλοσοφιών.
Τα κρούσματα θα φανούν από
τα τέλη ακόμα του 19ου αιώνα.
Τα οράματα εμφανίζονται συρ-
ρικνωμένα, η διάσπαση του αν-
θρώπου έχει αρχίσει. Ο Α' Παγ-
κόσμιος Πόλεμος έρχεται ως
συνέπεια αυτής της διαδρομής.
Τότε εμφανίζεται ο εξπρεσιονι-
στής καλλιτέχνης. Η τέχνη του
θα ευδοκιμήσει από τη δεκαετία
του '10 ως το τέλος της επόμε-
νης. Γερμανός κατά βάση, επη-
ρεασμένος από τον Νίτσε με
στοιχεία γοτθικού μυστικισμού,
ο εξπρεσιονιστής καλλιτέχνης,
θα εφορμήσει με όπλα το πάθος,
την τόλμη, τον άκρατο υποκει-
μενισμό και τον έντονο οραμα-
τισμό, στην αναζήτηση του νέου
ανθρώπου. Ο K. Edsmitd, ένας
από τους μελετητές αυτού του
αισθητικού ρεύματος, γράφει το

1921: «Η διάσταση του εξπρεσιονιστή καλλιτέχνη είναι το όραμα. Δεν βλέπει, μονάχα κοιτάζει. Δεν περιγράφει, βιώνει. Δεν αναπαριστά, διαμορφώνει. Δεν ακολουθεί μια σειρά από πραγματικότητες. Τώρα πια υπάρχει μόνο το όραμά τους».

Μέσα σ' αυτά τα πραγματολογικά δεδομένα, προσωπικά, κοινωνικά, αισθητικά, φύεται η ποίηση του Γκέοργκ Τρακλ. Τα ποιήματά του βέβαια τα οποία —εκτός από τα πολύ πρώιμα— δημοσιεύτηκαν σχεδόν όλα στο περιοδικό «Der Brenner», εκδόθηκαν για πρώτη φορά από τον εκδοτικό οίκο «Kurt Wof» της Λειψίας, το 1913. Μετά το θάνατό του κυκλοφόρησε, «Ο Σεμ-πάστιαν στο όνειρο» το 1915 και τέσσερα χρόνια αργότερα μια πρώτη συγκεντρωτική έκδοση. Το ίδιο το ποιητικό σώμα του Γκέοργκ Τρακλ αναδύει φωνές οι οποίες δεν συγγενεύουν μόνον με τον εξπρεσιονισμό —κάποιοι έχουν χαρακτηρίσει τον Τρακλ πρώιμο εξπρεσιονιστή και όχι τυχαία— αλλά πιστοποιούν εκλεκτικές συγγένειες οι οποίες ξεκινούν από το γερμανικό ρομαντισμό και τον μυστικισμό του 19ου αιώνα, προχωρούν στο Νίτσε, ακουμπούν στο γαλλικό συμβολισμό— η παρουσία των δύο «καταραμένων», του Μπωντλαίρ και του Ρεμπώ, ιδιαίτερα του πρώτου, αντιφεγγίζει στην ποίηση του Τρακλ—, για να φτάσουν στον εξπρεσιονισμό μορφικά πιο ήρεμο, ουσιαστικά όμως το ίδιο δαιμονικό, μέσα στο συνεχές όραμα της καταστροφής και του θανάτου στο οποίο οδηγεί η ανθρωπινή ενοχή και έκπτωση του ανθρώπινου γένους. Ω το επάρατο γένος. Όταν σε κηλιδωμένες κάμαρες κάθε μοίρα έχει συντελεστεί, μπαίνει στο σπίτι με βήματα της σήψης ο θάνατος...» (σελ. 151).

Η ποίηση του Τρακλ είναι δαιμονικά δραματική. Το όραμά της είναι ο θάνατος. Ένας θάνατος όμως ο οποίος μοιάζει να προϋπάρχει της ζωής, γεγονός που προσδίδει σ' αυτήν τραγικό μεγαλείο. Και εννοούμε πάντα τη ζωή η οποία εικονίζεται στην ποίηση του Τρακλ. Τα υλικά με τα οποία οικοδομείται αυτή η ποίηση είναι οι εικόνες και οι αλληπάλληλες μεταφορές. Η επανάληψη μοτίβων και εικόνων συμβολίζει την ακινησία, την αδράνεια, το θάνατο. Αγαπημένα μοτίβα του Τρακλ: Βράδυ, βραδυνό, σκοτεινός, σκοτάδι, λυκοφέγγει, λυκοφέγγος, νύχτα, Νοέμβριος, Φθινόπωρο. Λέξεις πολυσήμες αφού η πολυσημία είναι ένα βασικό χαρακτηριστικό της γλώσσας του Τρακλ. Και για να ακούσουμε τον Χάιντεγκερ: «Λυκόφως και

ψύχρα, χαμός και θάνατος, παραφροσύνη και αγρίμι, λίμνη και πέτρωμα, οιώνισμα και λέμβος, ξένος και αδελφός και συνάμα οι λέξεις των χρωμάτων, κυανό και πράσινο, λευκό και μαύρο, κόκκινο κι ασημένιο, χρυσό και σκοτεινό λένουν κάθε φορά κάτι πολύπτυχο».

Αλλά το χρώμα, που πραγματικά δεσπόζει είναι το κυανό και η κατάσταση που προκαλεί, η κυανότητα. Η πολλαπλή χρήση επιθέτου και ουσιαστικού εντείνει στο ποίημα την αίσθηση του μεταίχμιου και προϊδεάζει για τον αείποτε θάνατο. Οι εικόνες θυμίζουν πολλές φορές έντονες πινελιές σ' εξπρεσιονιστικό πίνακα φορτωμένες μ' επιθετα που χρωματίζουν και μετασχηματίζουν το νόημα δημιουργώντας μια λυρική και μελαγχολική διάθεση. Οι εικόνες αυτές διεκδικούν μια διπλή λειτουργία μέσα στο ποίημα. Αφενός μοιάζουν ανεξάρτητες η μια από την άλλη και αφεαυτού δυναμικές, αφετέρου λειτουργούν συνολικά προκαλώντας μιαν ολική εντύπωση του ποιήματος. Στα τελευταία ποιήματα που έγραψε ο Τρακλ —μετά τον πόλεμο— και που δημοσιεύτηκαν όλα στο «Der Brenner» παρατηρούνται κάποιες διαφοροποιήσεις τόσο στο ύφος όσο στη γλώσσα και στο περιεχόμενο. Χωρίς να εγκαταλείπονται τα βασικά μοτίβα, οι εικόνες γίνονται πιο δυναμικές, περισσότερο κινητικές, οι εκφράσεις χάνουν το λυρισμό τους και εμφανίζονται πιο σκληρές «Σαν σε όνειρο αναστατώνουν την καρδιά του αγριοχειμαρρου τα σκοτεινά πνεύματα / Ζόφος / που ξεσπάει πάνω απ' τα φαράγγια / Λευκές φωνές / ξεστρατισμένες σε φρικαλέα προαύλια / Ξεσχισμένα επίπεδα / η πελώρια των πατέρων υπόκωφη οργή, ο θρήνος των μητέρων/».

Ο θάνατος από όραμα παίρνει σάρκα και οστά γίνεται ο θάνατος από ένα φρικαλέο πόλεμο.

Οπωσδήποτε, αυτή είναι μια ελάχιστη συνομιλία με το έργο ενός τόσο σπουδαίου ποιητή. Δεν θα μπορούσε όμως να κλείσει αυτό το μικρό σημείωμα χωρίς να σημειωθεί η εκδοτική προσπάθεια: Είναι η πρώτη φορά που επιχειρείται η συνολική έκδοση των ποιημάτων του Τρακλ, σε μια μετάφραση (της Ελένης Νούσια) η οποία μπορεί να είναι συζητήσιμη ως θέση αλλά σαφώς αποτελεί ένα μικρό άθλο λόγω των μεγάλων δυσκολιών της ποίησης του Τρακλ. Στη διγλωσση έκδοση προστίθεται και το δοκίμιο του Χάιντεγκερ, μαρτυρίες για τον ποιητή, προσωπικές επιστολές του, καθώς και η βιογραφία του. □

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΗΚΕ

ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΚΑΙ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Πολιτικό πορτρέτο
του
Ι.Β.ΣΤΑΛΙΝ

Στα βιβλιοπωλεία Σύγχρονη Εποχή
τηλ. 36.40.713, 36.29.835
και
ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΑΛΑΙΝ ΜΙΝΚ

Η Μεγάλη Χίμαιρα

Μια άλλη άποψη
για την ενωμένη Ευρώπη

Η Ευρώπη; Όλοι μιλούν ή κάνουν όνειρα γι' αυτήν, αλλά κανένας δεν ξέρει τι είναι.

Πραγματικότητα;
Προοπτική;

Ενημερωμένο, αποκαλυπτικό, γραμμένο με πάθος το βιβλίο αυτό δείχνει ότι η ενιαία αγορά δεν κατασκευάζει μια οικονομική ταυτότητα και ούτε μια οικονομική ταυτότητα, οδηγεί από μόνη της σε μια κοινότητα πεπρωμένου.

Ίσως αύριο ανακαλύψουμε ότι η Ευρώπη δεν ανταποκρίνεται στις μεγάλες προσδοκίες μας και μας επιφύλασσει... ατλήξεις...

ΕΞΑΝΤΑΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

Τραπεζούλα 1 - 106 81 Αθήνα - Τηλ. 3604885 - 3622064 - Fax 3613065

ΕΞΑΝ

ΤΑΣ

"ΚΟΜΙΚΣ"

Τέχνη και Τεχνικές
της Εικονογραφήγησης

ΑΣΕ 44

χειρο γράφα

Εκδοτική μη κερδοσκοπική Εταιρεία

1. Μ. Καραγιάννη: «Μυστική δίοδος».
2. Θ. Γεωργιάδη: «Ύπνοι και θάνατοι».
3. Π. Σωτηρίου: «Ωσάν ποιήματα».
4. Μ. Μέσκου: «Παιχνίδια στον παράδεισο».
5. Γ. Βλαχογιάννη: «Της τέχνης τα φάρμακα».
6. Β. Λεοντάρη: «Γραφή και βιβλίο».

• Κεντρική διάθεση:
«ΝΕΦΕΛΗ», 01/3604.793
«ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΒΛΙΟΥ», 031/237.463

Ημερολόγια

- άριστα σε ποιότητα
- σε λογικές τιμές
- λειτουργικά

για συλλόγους,
σχολεία,
επιχειρήσεις

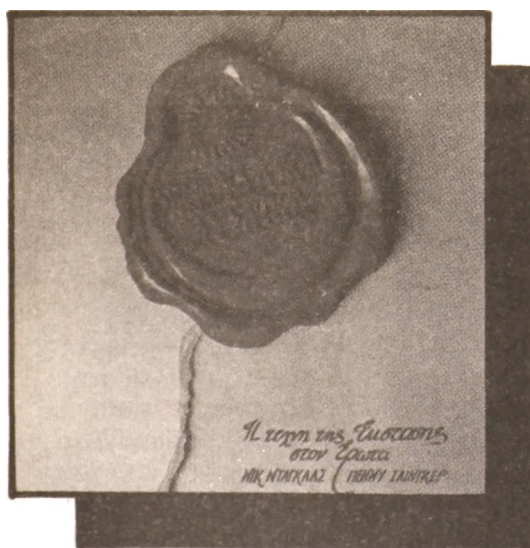
Τηλ. 75.16.333

Επανακυκλοφόρησε

το Best Seller

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

Η Τέχνη της Έκστασης στον Έρωτα

Πάνω από
600 εικόνες
και πλήθος
από
ανέκδοτες
γκραβούρες

Ανιχνεύει το μονοπάτι του έρωτα και του
αποκρυφισμού φέρνοντας για πρώτη φορά τη
Δύση α' επαφή με τα σεξουαλικά μυστήρια
της Ανατολής.

Εκδόσεις **Γ. ΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗ**
τηλ. 36 18 502

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΠΟΛΥ ΜΗΛΙΩΡΗ

Μη χαρίζεις τις γαρδένιες
Εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1990

Δημοσιογράφος η Π. Μ., παίρνει σαν έναυσμα κάποια συμβάντα ή εγκλήματα που απασχόλησαν τον Τύπο με τις ανατριχιαστικές ή ιδιότυπες λεπτομέρειές τους, για να στήσει τον μυθιστορηματικό της ιστό, όμως η ιστορία συντίθεται ανεξάρτητη και αυτάρκης.

Στο τρίτο μυθιστόρημα, εκ πρώτης όψεως δεν συμβαίνει σχεδόν τίποτα. Ένας καλοστεκούμενος εξηγτάρης ανθοπωλής, πρώην ναυτικός, φυτοζωεί, όπως άλλωστε ο μέσος Αθηναίος, δίπλα στη συμφεροντολόγα γυναίκα του και την αγαπημένη του κόρη, κάπου στην οδό Αχαρνών, αυτός ένας νησιώτης. Σε μία βραδυή βόλτα, όπως ψαχουλεύει στους σκουπιδοτενεκέδες, χάρις στο πάθος του για τη συλλογή γραμματοσήμων, ανακαλύπτει ή έτσι νομίζει ένα τεμαχισμένο γυναικείο πτώμα. Ο επιφανειακός εφησυχασμός, ανατρέπεται άρδην, μια νύχτα αϋπνίας, η ανακεφαλαιώση μιας υποτακτικής ζωής.

Ευαίσθητη και οξυδερκής ματιά στα καθημερινά και ασήμαντα, όπου το εξαιρετικό χρησιμεύει για να αναδείξει το κοινό.

ΦΑΙΔΩΝ ΠΑΤΡΙΚΑΛΑΚΙΣ

Ελέφαντας σε μοναστήρι
Εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 1990

Πράγματι, όπως ο τίτλος προμηνύει, απίθανα γεγονότα συστρέφουν την ιστορία, αλλόκοτες συμπτώσεις παρεμβαίνουν στην τυχαιότητα του ανθρώπινου βίου. Κάποιοι που πιστεύουν στην καταλυτική επενέργεια του μαγνητικού σύμπαντος και άλλοι ανυποψίαστοι, οδεύουν παράλληλα. Στο χώρο του ανεξερεύνητου, ένα κουτί μουσικής με τη μυστήρια δυναμική της μοίρας, προσεγγίζει αλλά και απομακρύνει τους ήρωες.

Ο καλλιτέχνης συγγραφέας προσγειώνει σ' αυτό το βιβλίο την έμπνευσή του στην καθημερινή πραγματικότητα, όμως αδιάκοπα παραδοξολογεί επινοώντας ποιητικές καταστάσεις. Με υπερβατικές διασυνδέσεις μετατρέπει τα απίστευτα σε ενδεχόμενα, πάντα μέσα στον οίστρο της αφήγησης.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ

Ο χρυσός νοικοκύρης
Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1990

Άλλο ένα βιβλίο του γόνιμου βορειοελλαδίτη συγγραφέα, ευ-

ρύτερα γνωστού από το «Καραβάν - Σεράι» στο οποίο βασίστηκε η ομώνυμη ταινία του Τ. Ψαρά. Μία ιστορία στον επαρχιακό χώρο, με γνήσιους λαϊκούς χαρακτήρες που εξελίσσεται με γοργό ρυθμό και χιούμορ. Μέσα στα χιλιάδες κουσούρια του Έλληνα, διασώζεται ακόμη η ανθρωπιά και η ζωντάνια, τουλάχιστον σύμφωνα με την αισιόδοξη εκδοχή του Λ. Π.

GUSTAVE FLAUBERT

Μαντάμ Μποβαρύ
Εισαγωγή - Μετάφραση: Μπάμπης Λυκούδης
Εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1989

Η «Μαντάμ Μποβαρύ» σίγουρα ανήκει σε εκείνα τα κλασικά έργα που η μεταγλώττισή τους αποτελεί πρόκληση για τον μεταφραστή, καθώς βρίσκεται σε συνεχή διαπάλη με τις λέξεις ώστε να κατορθώσει να συλλάβει το ύφος του συγγραφέα ή τουλάχιστον να μην το προδώσει κατάφωρα. Στη γλώσσα μας, τη λεπτομερή πρόζα του Φλωμπέρ προσπάθησε να αποδώσει προς το τέλος της ζωής του —κυκλοφόρησε το 1923, μετά το θάνατό του— ο Κερκυραίος πεζογράφος Κωνσταντίνος Θεοτόκης. Η γραφή του λογοτεχνική, παρά τις όποιες ατέλειές της, παραμένει σταθερό σημείο σύγκρισης.

Ο Μ. Λ. αναμετρείται με επιτυχία καταθέτοντας τη δική του πρόταση σε μια ιδιαίτερα προσεγμένη και φιλόδοξη έκδοση.

ΚΑΛΛΙΠΡΩΗ ΜΑΛΛΙΩΡΗ

Συμμορίας Εγκώμιον
Εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1990

Ένα χαριτωμένο αφήγημα με τη μορφή υπηρεσιακής αναφοράς ή καταγγελίας, σατιρίζει καταστάσεις και πρακτικές που υποτίθεται πως συμβαίνουν στη Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία στην ΕΟΚ. Ο απεσταλμένος από τη χώρα μας υπάλληλος στην κοινοτική πρωτεύουσα, χαιρεί ιδιαίτερης υπόληψης στο εσωτερικό, ανεξάρτητα αν ως ευρωπαίος πολίτης κατόρθωσε να μεταφέρει στην επαγγελματική αλλά και την κοινωνική ζωή αυτούσια τα νεοελληνικά ήθη και μάλιστα στην αρνητικότερη και πλέον μοντέρνα έκφασή τους.

Ο καφκικός χώρος της γραφειοκρατίας, γελοιογραφία στην ελληνική - ΕΟΚική εκδοχή, αποτελεί ένα θαυμάσιο —συγγραφικά ακόμη ανεκμετάλλευτο— θέμα υπεράνω συγκεκριμένων «συμμοριών». Τα σχέδια από το βιβλίο του Έρασμου, «Μωρίας εγκώμιον», έκδοση 1523, συντρέχουν το κείμενο.

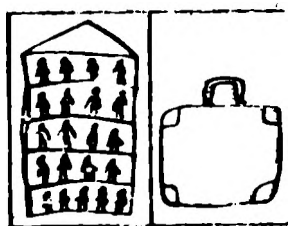
ΜΕΣΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕ ΡΩΣΗ

● Έγινε η «είδηση» των ημερών: Απογοητευμένος από τις προοπτικές του «Κινήματος» και βέβαιος ότι η «αντιπολιτευτική περίοδος» θα τραβήξει αυτή τη φορά σε μακρός, ο κ. Κώστας Λαλιώτης προσχώρησε στις εκδοτικές επιχειρήσεις του κ. Τερζόπουλου. Αναλαμβάνει αρμοδιότητες «συμβούλου» με πολύ καλό μισθό και σε θέματα «προβολής και δημοσιότητας». Αρχή έκανε δημοσιοποιώντας με «μονοστηλάκια» τη νέα του ενασχόληση. Καλή η αρχή λοιπόν.

● Όλοι θυμούνται —αν η χώρα είναι των λωτοφάγων— ότι πριν λίγο διάστημα μας είχαν ζαλίσει και ο Ταύρος και ο κ. Λαλιώτης και ο κ. Παπανδρέου για τις έντονες «διαφωνίες» τους όπου κυριαρχούσε η περί λαϊκισμού συζήτηση. Ενώπιον της «αστικής Δικαιοσύνης» είχαν φτάσει προκειμένου να λύσουν τις διαφορές τους. Τελικά ο και πληροφοριοδότης της Χούντας Γερωνικόλης απέσυρε τα όσα είχε σύρει για τον «οδοντοτεχνίτη». Όλα μέλι-γάλα. Ο γραμματέας του κόμματος κ. Άκης Τσοχατζόπουλος συνεντευξιάζεται στο «Κανάλι 29», όπου εξ άλλου αναμένονται να παρελάσουν και άλλα αστέρια του Κινήμα-

τος που είχαν ως τώρα εγκαταλείψει.

● Κι άλλα παρατράγουδα στην ταλαιπωρη Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών. Κρατικοδίαιτος δημοσιογράφος επετέθη με ανήκουστες ύβρεις που έκαναν να κοκκινίσουν ακόμα και τα μάγουλα των ανδρών, εναντίον συναδέλφου του, και ενώπιον πολλών παρασταμένων, επειδή αυτός ετόλμησε —άκουσον, άκουσον! να διατυπώσει την άποψή του σε σχετικό ερωτηματολόγιο του Γενικού Γραμματέα, του οποίου ο χαρακτήρας ήταν υποτίθεται απόρρητος. Ποια άποψη; Ότι οι 160 και πλέον «δημοσιογράφοι» της ΓΤΠ παίρνουν πλασματικές υπερωρίες. Τώρα, πόσες ώρες δουλεύουν; Άστα... Τα κορόιδα χτυπούν κάρτα... Θα τα πούμε άλλη φορά για να φριξέτε... Αλλά θα μείνει ακόλαστη αυτή η συμπεριφορά;

● Αν γραφεί κάποτε η ιστορία της λεηλασίας της «Γραμμής» θα βρεθούν όλοι μπερδεμένοι. Μια απρόοπτη εξέλιξη οδήγησε εκτός Παλλήνης τον κ. Μοάτσο —ο οποίος δεν είναι βέβαιο ότι καλώς συντήρησε και καλώς αξιοποίησε τις εγκαταστάσεις. Φαίνεται ότι εκτός βρίσκεται και ο Λεζυέρ ενώ ο ουσιαστικός έλεγχος και νομή των εγκαταστάσεων έχει περάσει στα χέρια των εκδοτών Λαμπράκη - Μπόμπολα - Τεγόπουλου μέσω μιας διαφημιστικής εταιρείας

που θα νέμεται και θα μονοπωλεί τις διαφημίσεις του κυκλώματος των εντύπων των μεγαλοεκδοτών. Φυσικά στο προσκήνιο εμφανίζεται ά λ λ ο ς. Η προσπάθεια είναι να περάσουν οι μεγάλες εκτυπωτικές δουλειές από την «Τυποεκδοτική» στη νέα εταιρεία η οποία κατάφερε να έχει στο χέρι τις εκτυπωτικές εγκαταστάσεις της «Γραμμής». Ε! κάποιες θα πουληθούν και στο εξωτερικό οι «κακοσυντηρημένες».

● Φυσικά η «Τυποεκδοτική» είναι μια από τις εταιρείες που ελέγχει το ΚΚΕ. Ως γνωστόν έκλεισε την «Πρώτη» από οικονομική δυσπραγία. Αυτό δεν το εμπόδισε να δραστηριοποιηθεί άλλες επιχειρήσεις. Ο ραδιοσταθμός Rock-FM διευθύνεται από τον Γιάννη Ρουμπάτη —πολύ σοσιαλιστή και κοσκωτάνθρωπο ως γνωστόν. Αλλά ο κ. Ρουμπάτης θα διευθύνει και το πολιτικό τμήμα του εβδομαδιαίου περιοδικού που πρόκειται να εκδώσει ο Καλογρίτσας με διευθυντή τον Ν. Τσαγγρή.

● Και άλλος όμως ετοιμάζεται να εκδώσει περιοδικό. Ο κ. Τεγόπουλος που έχει ορίσει ως διευθυντή έναν άλλο κοσκωτάνθρωπο τον κ. Γ. Βλαστάρη. Θα είναι εβδομαδιαίο και θα κυκλοφορεί Δευτέρα ή Σάββατο.

● Η Ελευθεροτυπία ανακοινώνει «προς πάντα ενδιαφερόμενο» ότι έχει τα αποκλειστικά δικαιώματα του Σπήγκελ. Φοβάται όπως φαίνεται κάποιους που ειδικεύονται σε κλοπυραίτ.

● Το μεγάλο θέμα του Τύπου είναι οπωσδήποτε η αθέατη πλευρά του φεγγαριού. Ποια είναι η αθέατη πλευρά; Ακούει στο όνομα Βαρδινογιάννης. Οι διεισδύσεις του «οίκου» δεν είναι βέβαια η «Μεσημβρινή». Αυτή είναι η πιο «άκακα» Βαρδινογιαννική εφημερίδα γιατί είναι φανερή. Νέο θέμα έρευνας και αυτό.

● Θα μπορούσαμε να γράψουμε πολλές σελίδες, πληροφορίες και αναφορές για τον Τύπο. Ας κλείσουμε με μίαν ακουστική. Η εγνωσμένη ενασχόληση του κ. Λαμπράκη με την όπερα έχει εμπνεύσει επί μονίμου βάσεως οπερετικές σελίδες στο Βήμα και τα Νέα. Καλό και ευπρόσδεκτο και εγκαίρως εγκαινιαζόμενο βήμα μιας και θα ακούμε πολύ όπερα όπως φαίνεται με το οσονούπω περατούμενο Μέγαρο Μουσικής. Αλλά εκείνο το ακρόαμα στο καρά-γιαπί μαζί με τις καραμούζες και την λοιπή ηχορύπανση της Λεωφόρου Βασιλίσσης Σοφίας, τι το ήθελαν; Μόζαρτ και καραμούζες, όλα μαζί; Γωνία Κόκκαλη και Σοφίας βρισκόμαστε, δεν πρόκειται να και για κανένα Μπόμπορ. Λίγο μέτρο δεν βλέπτε ούτε τους Βαλκάνιους...

αντι

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.32.819 — 72.48.240
FAX: 72.26.107
TELEX: 214179 ANTI

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΕΜΕΣ ΠΡΕΣ ΕΠΕ»
ΝΙΚΟΣ ΣΜΥΡΝΗΣ
ΔΡΑΚΟΝΤΟΣ 88
Τηλ. 51.48.983-51.23.290

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 2.200 δρχ. -
Ετήσια 4.400
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 15.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 3.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 25
ετήσια: δολ. 50
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 28
ετήσια: δολ. 56

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 200
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 300

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σια Ε.Ε.
Λαοσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΕΙΣ»

ΚΑΤΙ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ.

ΤΡΑΠΕΖΑ

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ είναι σήμερα μια μεγάλη δύναμη στην Τραπεζική αγορά.

Παραμένοντας αναμφισβήτητη, ο κύριος στεγαστικός φορέας της χώρας, η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ αναπτύσσεται πλέον σαν ένας πολύπλευρος τραπεζικός οργανισμός.

Καλύπτει άμεσα και αποτελεσματικά τις σύγχρονες τραπεζικές δραστηριότητες.

Η ραγδαία άνοδός της, την έφερε στις πρώτες θέσεις του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Το 1989, η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ανάμεσα σε όλες τις ελληνικές και ξένες τράπεζες στην Ελλάδα, κατέκτησε:

- την πρώτη θέση, σε καθαρά κέρδη με το εντυπωσιακό ποσό των 8.600 δισ. δρχ.
- μια από τις τέσσερις πρώτες θέσεις
 - στις καταθέσεις (551,6 δισ. δρχ.)
 - στις χορηγήσεις δανείων (559,8 δισ. δρχ.)
 - στο σύνολο του ενεργητικού (954 δισ. δρχ.)

Η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ είναι μία μεγάλη, οικονομικά ισχυρή και σύγχρονη Τράπεζα.

ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ έχει πετύχει πλήρη εκσυγχρονισμό των λειτουργιών της, εφαρμόζοντας τα πιο μοντέρνα προγράμματα πληροφορικής. Διαθέτει ένα εξελιγμένο σύστημα On Line που καλύπτει το σύνολο των εργασιών της. Έτσι, εξασφαλίζει ένα πολύ αξιόλογο **service** στην πολυάριθμη πελατεία του πυκνού δικτύου της - 53 υποκαταστήμα-

τα σε λειτουργία και 15 υπό ίδρυση.

Με το έμπειρο προσωπικό της που επιμορφώνεται συνεχώς στις σύγχρονες τραπεζικές εξελίξεις, μπορεί να εξυπηρετεί και να συμβουλεύει την πελατεία της μέσα σ' ένα φιλικό και άνετο κλίμα συνεργασίας.

Η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ αναδεικνύεται έτσι, σ' ένα πολύπλευρο τραπεζικό οργανισμό.

ΕΝΑΣ ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

Στον τομέα της στέγης μπορεί και υλοποιεί μεγάλα δανειοδοτικά στεγαστικά προγράμματα. Μελετά και σχεδιάζει νέες τραπεζικές εργασίες για την καλύτερη εξυπηρέτηση της στέγασσης στην Ελλάδα.

Στις παραδοσιακές τραπεζικές υπηρεσίες η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ διευρύνει τη δραστηριότητά της.

Στις σύγχρονες τραπεζικές τεχνικές προγραμματίζει την προσαρμογή της, σύμφωνα με τις νέες τάσεις της αγοράς.

Η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ είναι σίγουρη και αισιόδοξη για το μέλλον.

ΜΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΟΥ ΒΛΕΠΕΙ ΑΙΣΙΟΔΟΞΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Αυτή είναι η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ. Μια μεγάλη συνεχώς ανερχόμενη δύναμη στην τραπεζική αγορά. Μια τράπεζα με σύγχρονη αντίληψη, ικανή ν' ανταποκριθεί στις προκλήσεις ενός κόσμου που αλλάζει με ιλιγγιώδη ταχύτητα.

Έτοιμη για τη συνάντηση του 1993.

Μία Τράπεζα για σας και το μέλλον σας.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

κτίζει το αύριο σήμερα

Το Νησί των Λωτοφάγων

BENSON & HEDGES
MUSIC

ΕΛΛΗ ΠΑΣΠΑΛΑ
ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΛΩΤΟΦΑΓΩΝ

K&D Hellas

Έλλη Πασπαλά
ο νέος δίσκος διατίθεται σε
LP, κασέτα και CD

Bringing music to life!

Μερικές φορές
τα φαινόμενα δεν απατούν

Prod. O & M Direct

TO No 1 ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ PURE MALT WHISKY ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ